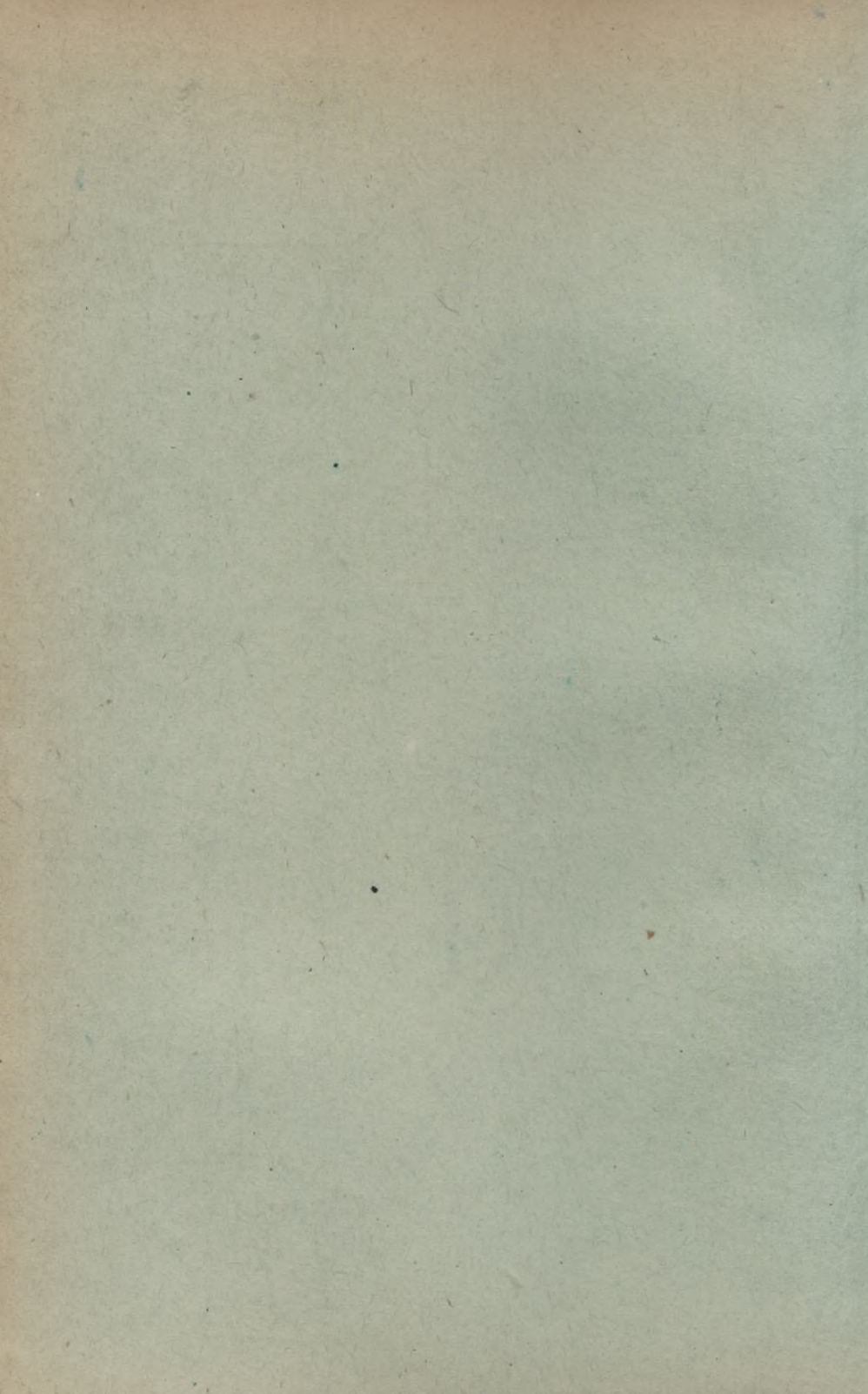

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

100000299810

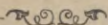

ŹRÓDŁA DZIEJOWE.

ŹRÓDŁA DZIEJOWE.

TOM XX.

POLSKA XVI WIEKU

POD WZGLĘDEM

GEOGRAFICZNO-STATYSTYCZNYM.

TOM IX.

ZIEMIE RUSKIE.

UKRAINA

(Kijów — Bractaw).

DZIAŁ I-szy

opisane przez

ALEKSANDRA JABŁONOWSKIEGO.

WARSZAWA.

Skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa.

1894.

11-48425

11 39676

Дозволено Цензурою.
Варшава, 14 Декабря 1893 года.

W Drukarni J. Filipowicza, Złota Nr. 3.

Alko Nr 3040/59

UKRAINA.

TREŚĆ TOMU XX.

W S T Ę P.

	Strona
Przedmowa	I

I. Rozległość.

1. Obszar ogólny Ukrainy.—Nazwa	14
2. Ukształtowanie się rozległości województw i powiatów	15
a) Województwa	15
b) Powiaty	20
3. Powierzchnia powiatów i województw	29

II. Ludność.

1. Osady w ogóle	35
a) Osady wiejskie—ich liczba i stosunek do powierzchni	36
b) Osady miejskie—ich liczba i stosunek do powierzchni	49
c) Zebranie ogólne osad wiejskich i miejskich oraz ich stosunek do powierzchni	58
2. Zaludnienie oraz przybliżone obliczenie ludności	62
a) Ludność wiejska	63
b) Ludność miejska	73
c) Zebranie ludności wiejskiej i miejskiej Ukrainy	85

WYKAZY GEOGRAFICZNO-STATYSTYCZNE ORAZ INNE ŹRÓDŁA.

I. Województwa Kijowskiego.

Regestr albo inwentarz zamków etc. 1570 r.	3
Regestr wybierania poborów z królewsczyczyn 1571 r.	22
Regestr spisania zamku żytomirskiego 1572 r.	33
Regestr wybierania poborów ziemi kijowskiej 1581 r.	36
Lustracya 1616 r. (dopełnienie)	48
Lustracya 1622 r. (dopełnienie)	55
Taryfa podymnego 1628 r.	65
Rozgraniczenie między powiatem owruckim a mozyrskim 1622 r.	89
Relacya spalenia dóbr Cudnowa 1619 r.	98

II. Województwa Braclawskiego.

Regestr spisowania szlachty 1569 r.	101
Seryasz tranzakcyi Słupiczańskich 1566—1633 r.	106
Regestr dokumentów Słupiczańskich—dekret graniczny 1629 r.	109
Summaryusz dokumentów do dóbr ukraińskich kst Czwertyńskich 1567—1631 r.	118
Taryfa podymnego 1629 r.	130

III. Wspólne.

Conscriptio custodiae confinium 1529 r.	144
Popisanie rotty zamku kijowskiego 1577 r.	145
Regestr obierania ludzi na służbę wojenną 1579 r.	150
Regestr kozaków nizowych—zaporozkich i rzeczecznych 1581 r.	154
Wykaz osad XVI i XVII w. wzmiankowanych w wydawnictwach arch. komisji kijowskiej	165

Spis alfabetyczny miejscowości	1
--	---

Po wydaniu w t. XIX-m „Zródeł Dziejowych” materyałów historycznych, dotyczących Wołynia i Podola XVI-go w. pod względem geograficzno-statystycznym, wypada nam teraz z kolei w tomie następnym (XX) podać materyały odpowiednie, odnoszące się do najdalszej już z ziem ruskich rpltej, bo do Ukrainy. Że zaś przez ciąg w. XVI-go i całą ćwierć pierwszą XVII-go stanowią takową dwa późn. województwa, kijowskie i bracławskie, więc—materyały dotyczące tych dwóch wdztw jedynie; Czerniehowszczyzna bowiem—dawne księstwa czerniehowskie i siewierskie, utracona już na pocz. XVI-go stólecia przez Litwę, nie była jeszcze weszła w skład rzpltej.

Na nieszczęście materyały wydawane obecnie nie przedstawiają tej jednorodności, co w tomie poprzednim, odnośnie Wołynia i Podola, gdzie one nie przekraczają (prawie) zakresu wykazów ksiąg skarbowych. Złożyło się zaś na to przyczyn nie mało, najbardziej zaś: znaczny brak i w ogóle ubóstwo wykazów poborowych, wdztw ukraiennych dotyczących, których nadto część przeważna zatracona może już niepowrotnie. Któż bowiem nie wie, że burze wewnętrzne srozące się nad Ukrainą, szczególnie od połowy w. XVII-go, zniszczyły doszczętnie niemal niejedno miejscowe archiwum; gdy kozacy, owi znani przeciwnicy wszelakiej prawowitości aktykowanej, poczytywali sobie za najpierwsze zadanie—wszystkie bez względu pisane dokumenta palić przy każdej sposobności. Skutkiem czego ocalało wyłącznie to tylko, co zapisanem czy złożonem zostało w archiwach bardziej oddalonych od widowni ukraiennych walk domowych; tak, że właściwie cały niemal zdobyty i przez nas też materyał odnośny zawdzięczamy temu jedynie, iż przechował się on na

szczęście na innym krańcu b. rpltej. Utraty wszakże archiwum braclawskiego nic nam podobno już nie zastąpi.

W obec ubóstwa tedy odnośnego materiału w ogóle, nie było ani podobieństwa, ani racji już wcale, krępowania się potrzebą pożądaney onego jednorodności. Wypadło w zakres jego zagarnąć i to wszystko, co go ubocznie dopełnić, rozszerzyć mogło.

Ściśle rzecz biorąc, podstawowy w zbiorze naszym materiał, odpowiadający zawartemu w t. XIX-m, stanowi w razie obecnym—jedynie „Regestr wybierania poborów ziemie kijowskiej 1581 r.”; odpowiedniego bowiem dla Braclawszczyzny nie posiadamy wcale, a po nadto nie udało się nam z owej zasadniczej kategorii źródeł odszukać nic a nic za całe następne pół stolecia. Znamy dopiero „Taryfy” poborowe obydwu już wdztw, kijowskiego oraz braclawskiego, aż z 1628/9 roku; zresztą nie pełne, ułomkowe tylko, podobnie jak i owe w „Archiwie” kijowskim (cz. VII, t. 1 i 2) wydane.

Oczywiście zmuszeni jesteśmy tedy brak ten podstawowych dla nas wykazów poborowych zastąpić materiałem postronnym, byle podobnej że, skarbowej natury, jak „Rewizye zamków” oraz „Lustracye królewsczyzn”. Ale co do pierwszych—już w tomie VI *Źr. Dz.*, w „Rewizyi zamków ziemi wołyńskiej” 1545 r. przedstawiliśmy dane dotyczące też i trzech zamków ukraińnych: żytomierskiego, winnickiego i braclawskiego; w „*Źródł. do dziejów polsk.*” (Grab. i Przewdz.) w t. I wydano „Rewizye zamku kijowskiego” z r. 1520 oraz 1545; nakoniec archeograficzna komisya kijowska ogłosiła już nast. rewizye zamków ukraińnych: w cz. V, t. I owruckiego z roku 1545 oraz w cz. VII t. I żytomierskiego, czarnobylskiego, ostrzkiego, kijowskiego, kaniowskiego, czerkaskiego, winnickiego — z r. 1552, w t. zaś II braclawskiego z tegoż roku. Tak, że obecnie wypadało nam podać, już tylko nieznaną dotąd, pierwszą „koronną” rewizyę zamków ukraińnych, dokonaną zaraz po unii w roku 1570; chociaż tylko zamków Kijowszczyzny, mianow.: kijowskiego, owruckiego, żytomierskiego, białocerkiewskiego, kaniowskiego i czerkaskiego. Jaką to rewizyą, ze względu na chronologię, rozpoczynamy nawet (dzięki uprzejmości p. Edwarda Rulikowskiego, który nam udzielił odpisu swego z kopii archiwu ngd. Potockich w Tulczyńnie), obecny tom XX-ty. Za jej bezpośrednie niejako dopeł-

nienie służą: „Regestr wybierania poborów z królewsczyzn wdzstwa kijowskiego roku 1571, „z miast” Kijowa, Żytomierza, Owruca i Lubcza oraz „zamku i miasta” Żytomierza 1572 r.

Co zaś do lustracyj w ogóle królewsczyzn dwóch naszych wdzstw ukraińnych z pocz. w. XVI-go, takowe razem z lustracyami Wołynia i Podola z 1616, 22 etc. wydaliśmy już w t. V Żr. Dz. Zamieściła je w znacznej części i komissya kijowska w swych wydaniach, lecz z innych odpisów, miejscami pełniejszych, miejscami mniej pełnych od naszych. Otóż, dzięki również p. E. R., braki obydwu wydawnictw odnośnie do wdzstwa kijow. z lat 1616 i 1622, obecnie mamy możność, z jego kopii, dopełnić.

Dla wdzstwa braclawskiego materyał w ogóle daleko jeszcze uboższy. Wspominaliśmy już, iż z epoki przed unią posiadamy jedynie rewizye dwóch zamków Braclawsczyzny — winnickiego i braclawskiego z r. 1545 wydane w t. VI-m Żr. Dz., nadto ułomki w kijow. Arch. z r. 1552. Po odbytej unii niema tu śladu nawet podobnej chociażby jak dla wdzstwa kijowskiego rewizyi zamków r. 1570, rejestru poborowego królewsczyzn r. 1571, a cóż dopiero ogólnego poboru z 1581 roku. Wszystko co posiadamy z tej epoki, jest to „Regestr szlachty powiatów braclawskiego i winnickiego,” którzy składali przysięgę homagialną w 1569 r. — oryginał czego znajduje się w archiwum kst. Czartoryskich w Krakowie. Tak że musieliśmy się tu posilkować nawet summaryuszami archiwów prywatnych, jak starożytnego braclawskiego domu Słupiców (1566—1633) i kst. Czetwertyńskich (1567—1631), znajdujących się w posiadaniu p. E. R. W ogóle nawet źródła do Braclawsczyzny tak ubogie, że nie wiele co więcej i gdzieindziej wydanego się znajdzie. Chyba—ciekawa sprawa o dzielnicę starej Zwinogrodsczyzny (Buki), wydana pod excentr. tytułem „Avulsa humania” przez Al. Darowskiego i powtórzona w Arch. kijow. (cz. VII, t. I), oraz parę drobnych ustępów w tymże Archiwie, dotyczących Winnicy i Braclawia. Oto i wszystko.

Żeśmy wobec zaznaczonego powyżej ubóstwa podstawowego dla nas materyału t. j. wykazów poborowych, przekroczyli kres nawet pierwszej ćwierci w. XVII-go i podali (choć ułomkowe) „Taryfy” wdzstw tak kijowskiego jak braclawskiego z roku 1628/9 — rzecz wytłómaczona; uważaliśmy za niezbędne, w danych

warunkach, dołączyć owe taryfy—już choćby dla ułatwienia retrospektywnych porównań i wniosków.

Odnośnie granic obydwu wdztw i ich powiatów: poza aktami podanemi w „*Limites R. P.*” Dogiela, posiadamy w rękopisie, w kopii ruskiej, akt rozgraniczenia wdztw kijowskiego z braclawskim, dokonanego zaraz po unii w 1570; nie umieszczamy go jednak, ponieważ został już wydanym w Arch. kij. cz. VII, t. I, w odpisie polskim, wprawdzie mniej poprawnym, lecz nie na tyle aby go pomijać, gdy wystarczą poprawki przy okoliczności. Za to umieszczamy nieznaną zupełnie akt rozgraniczenia powiatu owruckiego z mozyrskim roku 1622, z kopii udzielonej nam z pozostałości jednego ze skromnych ziemiańskich archiwów Polesia. Nabytek zaś ten poważny niech służy za przestrożę — jak nie należy pomijać najskromniejszych nawet szczątków archiwalnych po starych dworach, w przypuszczeniu błędnem, iż w archiwach magnackich jedynie może się coś poważniejszego zawierać.

Że Ukraina bardziej niż inne graniczne dzielnice rpltej stanowiąca przedpiersie jej zawsze zbrojne, a sprawy wojenne bardziej niż gdzie należały tam do spraw powszednich jej życia, uważaliśmy tedy za słuszne umieścić w naszym tu zbiorze i parę aktów nieznanych, wojskowości dotyczących. Zatem: „*Conscriptio custodiae confinium*” (Popis. straży granic południowych rpltej) 1529 r., „*Popisanie rot zamku kijowskiego*” 1577 r., „*Registr obierania ludzi na służbę wojenną z wdztw wołyńskiego, braclawskiego i kijowskiego*” 1579 r., nadto „*Registr kozaków nizowych—zaporozkich i rzeczecznych*” (500 pod J. Orysowskim) r. 1581, pierwszy ze znanych co do daty.

Ale wszystko to razem wzięte nie dało by nam jeszcze dostatecznej podstawy dla pożądanego statystyczno-geograficznego obrazu Ukrainy w XVI stóleciu. Musieliśmy się tedy zdecydować na odwołanie się do takiego jeszcze materiału, wprowadzenie którego, jako pomocniczego, byłoby zupełnie zbyt bezużyteczne odnośnie do innych ziem rpltej a tu staje się niezbędnem. Rozumiemy tu akta Trybunału lubelskiego dotyczące wdztw ukraińskich. Znaleźliśmy w nich bowiem, pomiędzy innem, tyle nawet, nie spotykanych w odpowiedniejszych względnie na przedmiot źródłach, nomenklatur geograficznych, że ten tylko o obfitości treści ich się przekona, kto zechce dane rozmaitego pochodzenia między sobą porównać. Ale materiał ten, w postaci odno-

śnych do naszego głównie przedmiotu wyciągów z summaryuszów podawany, tyle z konieczności zajmuje miejsca, a zresztą stanowi sam w sobie odrębną całość, że wypadło mu poświęcić osobny tom następny (XXI), będący w każdym razie jednak tylko źródłowym dopełnieniem obecnego.

Zato w obecnym (XX) tomie jeszcze: z powodu, iż w obfitem wydawnictwie kijowskiej archeograficznej komisji znajduje się, z natury rzeczy, bardzo bogaty materiał Ukrainy dotyczący a rozproszony po wszystkich niemal tomach jej Archiwu etc., uważaliśmy za odpowiednie a w potrzebie badań dalszych dogodnie—podać, na zamknięcie jakby, poczet znaczących przynajmniej włości, z wyszczególnieniem osad je składających, w Archiwum tem etc. zaznaczonych, razem ze wskazówkami gdzie są właściwie zaznaczone—w jakiej części, tomie i na jakich stronicach.

Mimo to wszystko przecie, dla zdobycia sobie szerszego, pełniejszego, a bardziej żywego geograficzno-statystycznego obrazu ziem ukraińskich XVI-go w. całego powyższego, jakkolwiek poważnego, materiału jeszcze wystarczyć nie mogło. Nie mogły bowiem żadne wykazy poborowe, żadne lustracje etc. ogarnąć wybitniejszych nawet statystycznych faktów, wrywającego się tam wciąż z powszednich korbów legalnych, życia samego. Wypadło nam tedy sięgnąć nadto po innego rodzaju dokumenta, tak urzędowe jak i zupełnie prywatnej natury, któreby choć w części mogły zastąpić szczytów źródeł pierwszorzędnych. Rozumiemy tu: nadania, spory graniczne, inwentarze dóbr etc. etc. Tego rodzaju aktów niemało znajdujemy już, tak w wydawnictwach archeograficznej komisji kijowskiej jak i innych podobnego zakresu. Nie pominęliśmy więc tego przy naszych badaniach, wyczerpując treść w nich zawartą, w miarę potrzeby. Ale znaleźliśmy też z tego materiału nieco i w rozproszonych po kraju zbiorach rękopiśmiennych.

Zwracając się teraz do ogólnej charakterystyki wydawanego przez nas w obecnym tomie źródłowego materiału, zaznaczyć jeszcze możemy, że jak widzieliśmy, materiał to tyle różnorodny, iż nie da się ułożyć w jakąś jednolitą, równomierną w swych częściach składowych, całość. Uderza też nierównomierność nawet w stopniu względnej obfitości materiału dla wdztwa kijowskiego w porównaniu z Braclawszczyzną. Z innej zaś strony, materiał

to odnoszący się po większej części już do pierwszej ćwierci w. XVII-go (czasem nawet do ćwierci drugiej); lecz objęty w zakres źródeł obecnego tomu dla tego, że w istocie rzeczy jest niezbędnym nawet do wyjaśnienia pełniejszego, pośrednio i bezpośrednio, sytuacji ziem ukraińskich i w końcu w. XVI-go—tem bardziej gdy w ogóle przełom życia z przełomem chronologicznym nie wiele i tam się godzi.

Co zaś do wewnętrznej wartości wydawanych tu źródeł — takowa oczywiście jest rozmaitą. Podstawowy chronologicznie akt z r. 1570, od którego w tomie obecnym źródła te się poczynają, posiada wartość historyczną pierwszorzędного znaczenia. Jest to bowiem sprawozdanie pierwszej rewizji ukraińskich zamków królewskich, mocą unii, nowo do Korony przyłączonych, przy której to rewizji wielce chodziło o to, aby ile możności dokładnie zbadać, co też istotnie ona tu po Litwie przejmowała. „Jako i czem (naprz.) jest podan zamek kijowski panu wojewodzie kijowskiemu...” I podczas której to rewizji nic nie pomogło, iż namiestnik imp. wdy kij. ks. Konstantyna na Ostrogu p. Wasyl Raj rewizorom królewskim inwentarza zamku okazać nie chciał; potrafilo oni o ważniejszym ze strony się dowiedzieć. Skutkiem czego zdobyte przez nią daty przedstawiają, do pewnego stopnia i w zakresie ciążących ku Kijowu gospodarskich zamków przynajmniej, ostatni jakby wyraz statystyczny tego, co Litwa na Ukrainie kijowskiej, po spustoszeniu Mengli-girejowem, w ciągu półstolecia z górą, zrobiła i co tam przekazała jako osnowę do dalszego snucia ożywczego, na następne półstolecie, Koronie. Względnej doniosłości atoli powyższego aktu nie myślimy przeceniać wcale. Dane rejestru poborowego królewskich wdzstwa kij. z następnego (1571) roku dopełniają go poniekąd, choć tylko co do 4-ch starostw (zamków) północnej onego połaci a i tu, oczywiście, bez wskazówek pożądaných włości prywatnych dotyczących. Akt poborowy z r. 1581 ogarnia już i dobra prywatne. Ale cóż, wielce poważne onego znaczenie obniża jego niepełność, ułomkowość: niejednej ze znanych skądinąd większych włości zupełnie tu brakuje, nie jedna zaś podana bez wyszczególnienia żadnego, z zaznaczeniem jedynie ogólnem wysokości wniesionego poboru. Wykazów poborowych wdzstwa braclawskiego XVI-go w. dotyczących wcale nawet odszukać nie zdołaliśmy. Przyczynę zaś tego da się łatwiej zrozumieć, gdy się przy-

pomni, że żaden z ukraińskich zamków królewskich, w których utrzymywano archiwa, nie ulegał tak częstym zniszczeniom jak właśnie dwa zamki Poboża. Ostatecznie miały 1581 r. zgorzeć księgi ziemskie winnickie, w 1595 r. braclawskie (Summ. arch. Zamoj.).

Że zaś nie znaleźliśmy nic z tego zakresu, nawet dla obydwu województw, i z pierwszej też ćwierci w. XVII-go, z konieczności tedy zmuszeni zostaliśmy sięgnąć do taryf poborowych tych wództw—aż z r. 1628/9. Różnica lat paru zresztą nie umniejsza wartości materiału, z danych nieco późniejszych nie trudno było by wywnioskować o stanie rzeczy z daty przynajmniej 1625 r., przywołując do pomocy źródła poboczne. Wszakże i wykazy 1628/9 r. bez poważnych cech ujemnych nie są. Najprzód nie są one całkowitemi: przerywane we środku, co więcej nadto—bez zakończenia. Ale gdyby nawet były one zupełnemi, bez braków, w swej postaci summarycznej, to i wtedy wystarczyły by nam, na szerszą podstawę nie mogły. W wykazach samych chodziło bardziej o stronę finansową aniżeli o topograficzno-statystyczną, o cyfrę pieniężną, nie zaś o ilość osad i ich zaludnienie. „Jako na Ukrainie”, nie wszystkie też istniejące już osady były poddane poborowi. Podobnie—nie wszystkie dymy, nawet w osadach poborowi podlegających. Nadto, epoka to „słobod”, całkowitych oraz dymów na „woli” po wsiach już dawniej osiadłych, poborowi zupełnie nie poddawanych. Niema też w wykazach tych równomierności—ani w układzie samym, ani w zaznaczaniu danych; mniejsza już, że dane cyfrowe dotyczą dymów wyłącznie. Termina miejscowości nie jednostajnego znaczenia. Termin „miasto” raz znaczy osadę miejską jedynie, to znów włość całą dokoła rozsiadłą. Niewie się tedy napewno, ile gdzie, z podanych ogółem dymów, zaliczyć na karb włości lub może widzieć w nich tylko same dymy miejskie. W wykazach też parę razy zaledwie zaznaczono wyraźnie, że podana cyfra dymów obejmuje miasto i włość zarazem. Nie zrozumiałym jest zdarzający się czasem termin „słoboda”, gdy takowe przecie od poboru wolne; chyba że podawane przytem nieliczne dymy są starszej daty i już pobór składają. Zrozumialsze za to^użycie czasem terminu „miasteczko” przy kilku ledwie dymach: znaczy to, że otrzymano już przywilej na osadzenie miasta, lecz nowoosiadający są jeszcze „na woli”.

Wogóle wszelkie podobnie wykazy nasze poborowe, tam gdzie nawet podają daty wyraźne, nie zapewniają jeszcze o faktycznym w istocie samej stanie rzeczy. Podawana ilość siól a w zaznaczanych siolach—dymów nie obejmuje siedzących jeszcze na slobodzie. Niema również w nich nigdzie, bo i być by zaledwie miejscami, mog^o, zaznaczanej ilości „łanów” czy „włók”, w osadach po starszych włościach choćby tylko; a co nas pozbawia możliwości mocniejszego oparcia się przy rozważaniu miary uprawy ziemi, w takich pasach kraju przynajmniej, gdzie była ona więcej uprawiana, a zatem—i stopnia rolniczego zaludnienia.

Co wszystko razem wzięte prowadziło, jak’eśmy o to już potrącali, do nieodzownego posilkowania się w naszym studium wszelakim materiałem odnośnym, wydanym już i nie wydanym.

Ale tak nawet zasilone ubocznie źródła, dotyczące zamierzonej przez nas historycznej statystyki Ukrainy w. XVI-go, wyglądają jeszcze wcale ubogo w porównaniu z odpowiedniami im—odnośnie środkowych ziem rptej. Wobec czego wszelkie oparte na nich daty, wyprowadzone z zestawień wywody, zdobyte ogólniejszej natury wnioski, mogą mieć i mają jedynie przybliżone, porównawcze, przykładowe, względne, minimalne nakończenie, znaczenie. I na takim ich charakterze, nie źródeł lecz wyników, jest się zmuszonym poprzestać.

W nieodzownem tego następstwie, łącznie z przyczynami innej jeszcze, historycznej i geograficznej nawet natury, gdy się zechce, poważy raczej, dać obraz Ukrainy XVI-go w. pod względem geograficzno-statystycznym, okaże się, iż obraz ten musi być oczywiście inaczej, w sposób inny, nakreślony, niż nawet sąsiadujące z nią od zachodu a tyle jej pokrewne Wołyń i Podole. A najprzód sam przestwór geograficzny, niezmiernie rozległy i wielce w swym składzie urozmaicony zmusza do bardziej szczegółowego członkowania go i pilniejszego wyróżniania charakteru poosobnych działów—pasów, połąci, niż gdzie indziej. Następnie, że granice tych działów—nieuchwytne, niewyraźne, zlewające się z sobą, więc i oznaczenie rozciągłości ich powierzchni, w cyfrach przybliżonych tylko, możliwe. Dalej, podobnaż niepewność, nieokreśloność co do rozgraniczenia politycznego dzielnic kraju, nie tylko powiatów lecz i województw, pochodząca z samego sposobu, procesu, ich historycznego wytwor-

rzenia się, a podtrzymywana ciągłą chwiejnością w dalszem kształtowaniu się onych, prowadzi również do zaznaczania, jak na mapie tak też i w cyfrach powierzchni dotyczących, jedynie tylko najbliższych przybliżenie linii i liczb. Wobec czego sama anormalność wytworzenia się po unii takiego jednego kijowskiego „powiatu”, większego, „bez swych „ról dzikich” nawet, od najrozleglejszego z wództw rpltej (braclawskiego nie wyjmując) a w którym zatoneło aż kilka powiatów z epoki litewskiej, nakazuje podzielenie go ponowne na składowe jego części, obwody—choć i te w swoją kolej nie dają się należycie rozgraniczyć.

Przechodząc do innego zakresu: wszak Ukraina była „ukrainą”, „ugraniczem” rpltej od strony koczowników—Tatarstwa, zasłaniała ją z tej strony, cała istota, cała siła jej życia wyteżoną była ku jednemu jakby zadaniu—walce i obronie; więc też nawet w obrazie jej geograficzno-statystycznym niepodobna ominąć właśnie sprawy tej obrony, nie wskazać obronnych linii, zamków, zameczków etc.; co wszystko w środkowych wództwach rpltej było rzeczą mniejszej wagi i w rubrykach historycznej statystyki mogło wcale nie figurować.

Zwróciwszy się zaś do samego życia wewnętrznego: owo stereotypowe, urzędowe nawet, „jako na ukrainie”, z czasem urosło na „jako na Ukrainie”, owo późniejsze poetyczne „u nas inaczej”, stanowiąc rdzenną cechę życia samego, odbijać się musiało i we wszelakich próbach zaznaczenia objawów onego, urzędowych czy prywatnych.

Wiek XVI-sty był dla starej „ziemi kijowskiej”—„ruskiej” niegdyś per exc.—epoką jednego z tyłu jej znanych, po zanikaniach coraz to nowych, nowych odrodzeń. Epoka ta wprawdzie, jakby z fatalnego porządku rzeczy, rozpoczęła się po okrutnem „wyjęciu” ludu a skończyła się w połowie wieku następnego straszną kraju „ruiną”. Upamiętniła się jednak w dziejach niepospolitem wysileniem, rozstrzelonej niezaprzeczenie, niezorganizowanej, ale zawsze potężnej energii, zwróconej ku wytworzeniu nowych lepszych ości życia, a wyrażającej się przedewszystkiem w niezwalczonej pracy osadniczej, kolonizacyjnej. A osadnictwo, kolonizacja to—ruch! W obliczu podobnego zadania wszystko tu było w ruchu. Ruch ten atoli unormować by się nie dał, nie odbywał się bowiem wcale trybem postępowego a bez przerwy falowania. Że zaś właśnie falowanie to odbywało się jakby rzu-

tami, dorywczo, z ciąglem odrzucaniem fal samych w tył, przez ciągle przeszkody równie żywe, niezwalczone, z kąd i wszelkie oscylacye onego były niepewne, ułomne, cząstkowe, doraźne; nieda się więc ono ująć w rubryki a notować je tylko można. Tak niepodnem jest zaznaczenie, w danej jakiej chwili, siły stałego prawie przyływu i odpływu ludności: przyływu głównie z góry Dniepru i wpadających do niego rzek oraz bardziej środkowych ziem rpltej, o mieszkańcach nie tylko Ruskich lecz i Polakach; odpływu z każdorocznym prawie jasyrem, do Krymu i na targowiska tureckie. W Braclawszczyźnie zaś wyłącznie—przyływu nadto Wołochów z za Dniestru a odpływu Rusi samej za tęż rzekę. Niemożliwem podobnież oznaczenie naprz. przybliżone stosunku zasiedloności mieszkańców w pasie północnym (poleskim) Kijowszczyzny, a przerywanej wciąż, w potężniejącym coraz pochodzie, ruchomości osadnictwa, w jej pasie południowym, stepowym. Z kąd obowiązek traktowania w każdym danym razie dwóch tych tak różnych pasów zupełnie inaczej, niezależnie od podziału administracyjno-sądowego; nie mówiąc już wcale o dzikich polach dalszych i ustronnym Niżu. Co wszystko prowadzi nieodwołalnie do poświęcenia osadnictwu całego ustępu osobnego.

Z innej znów strony: trzebaż w ustępie o samych osadach, ażeby zrozumieć w każdym danym razie znaczenie istotne pospolitego jakiego, z powszechnie znanych pozornie, terminów, dać pierwej ogólne ich wyjaśnienie. Kto bowiem zrozumie bez poprzedniego oświadczenia się spotykany naprz. choćby termin „miasto”, gdy oznacza on: raz, jako „horod” stary, naprz. cały obwód obejmujący kilkanaście, ba kilkadziesiąt nawet, mil kw. obszaru, ze wszystkimi wszelkich warstw mieszkańcami onego; innym zaś razem, pomijając już stopnie pośrednie, bywa używanym, jak’śmy to już potrącili, na oznaczenie osady mającej dopiero powstać, mocą uzyskanej magdeburgii. A toż samo rozumie się i o osadach wiejskich. Nie mają też stałego znaczenia termina: siolo, sieliszcze, horodyszczce, pustowszczyzna; siolo—nie zawsze skupione, pustki—nieosiedlone niezawsze. Podobnież służba, dworzyszczce, chutor. Rozciągliwe bardzo znaczenie terminów: ziemie bortne, ostrowy, wchody. A wszystkie wyjaśnić potrzeba. Przytem—sam tryb władania nawet: uczestników, siabrów i t. p.

Podobnaż ruchomość nieuchwytna i pomiędzy warstwami społeczeństwa, które się właśnie w epoce tej wyrabiają tylko lub wyosobniają dopiero. Przy dzieleniu tedy ludności na kategorie, trzebaż zakreślić granice, coraz to inne w każdej historyczno-chronologicznej dobie, jakie się utrzymują lub powstają: między bojarem, ziemianinem i szlachcicem — z jednej strony, z drugiej — między tymże bojarem, mieszczańinem a kozakiem; dalej, między kozakiem, ziemianinem a hultajem oraz tyłu odmianami ludu pospolitego — kmieciem (człowiekiem), uchodnikiem, kozakiem. Co więcej, jakież to odmienne znaczenie posiadają, przedzielone długim dystansem chronologiczno historycznych ewolucyj, termina podobne jak „kozak” a „Kozak” lub „Lach” a „lach”, występujące pod koniec rozważanej przez nas epoki w powstającej z „ukrainy” „Ukrainie”.

A nareszcie ponieważ „ukraina” ta była kolebką i przytuliskiem owej warstwy społecznej, co to zaważyła później w jej losach i losach rpltej, nieznaną zaś była (prawie) innym jej ziemiom, a którą to warstwę stanowili właśnie kozacy, — wypadło tedy im podobnież wydzielić cały ustęp osobny. Co znów wykracza po za szemat przyjęty dla poprzednich działów (tomów) „Polski XVI w.”

Zato obraz Ukrainy dla zmniejszenia w odwet objętości naszej pracy, musi być zredagowanym [odmiennie] a szczuplej od kreślonych „wstępów” w tomach poprzednich, w innym zakresie. Oto, w obec wskazania z góry wszelkich odnośnych źródeł, wydawanych obecnie i wydanych już w naszych poprzednich tomach, oraz — dotyczącego rzeczy materiału w obfitych wydawnictwach kijowskiej archeograficznej komisji przedewszystkiem, było by naprawdę zbyt cennym wskazywanie przy każdym fakcie źródła, z kąd go się wzięło; gdy dosyć już nieraz samej chronologicznej daty, by wiedzieć czy domyśleć się, gdzie fakt sam pierwotnie był podany. Tak naprz. wiedząc że rewizya zamku żytomierskiego z r. 1545 podana w t. VI „Źródła dz.” a z r. 1552 w „Archiwie” kijowskim, to już nie ma się potrzeby pytać, z kąd fakt dotyczący Żytomierza, pod jedną z tych dat chronologicznych podany, został wzięty — i t. p. Inaczej było by to tylko niepotrzebnem upstrzeniem tekstu i obciążeniem go zbyt cennym balastem. Dosyć, gdy wskazywać będziemy wydawnictwa mniej znane, gdzie przypadkowo niemal tylko znajduje się obchodzący

nasz przedmiot materyał; nadto i szczególnie—źródła rękopismienne, czekające jeszcze światła dziennego w druku.

W studyum naszym, oczywiście opieramy się też nie tylko na źródłach bezpośrednich. Przeszłość Ukrainy i Rusi południowej w ogóle, w epoce przez nas rozważanej, obchodzi nie tylko nas jedynie; jest ona przedmiotem badań obecnie całej komisyy archeograficznej w Kijowie, całego tam towarzystwa historycznego imienia Nestora. Członkowie tego ostatniego powydawali, niedawnemi przedewszystkiem czasy, nie mało monograficznych prac i zarysów: tak we własnem wydawnictwie, w „Archiwie”, „Starynie” kijowskiej, jak w osobnych dziełach. Wszystko, naturalnie, co ich autorowie poważnego rzeczywiście zdobyli, wykryli, podali, staraliśmy się poznać i uwzględnić. Ale wskazywać przy każdej okoliczności, że i ktoś inny ten sam już przedmiot traktował, traktował podobnie jak i my, tu (w „Źródłach”) czy gdzieindziej, lub zupełnie inaczej—uważamy również za zbyteczne. Gdy się od wszelkiej tu dyskusyi polemicznej zchylamy, wystarczy, jeśli będziemy cytować monografie i ich autorów—jedynie w razach wyjątkowej wagi, składając tu z góry wyrazy uznania dla współpracowników poważnych na temże polu.

Zwracając się teraz do ostatecznego określenia charakteru ogólnego naszego studyum, winniśmy zaznaczyć, że gdy cała zajmująca nas kraina i wszystko w niej zostaje w rozważanej epoce, tak z przyczyn zewnętrznych jak i wewnętrznych, w stanie nieustannego przeobrażenia, nie ma tedy podobieństwa przedstawić onego, że tak powiemy, statykę—statystykę, i pozostaje dla badacza jedynie możliwość dotknięcia charakteru ruchu co krainę tę ogarnia, danie obrazu stanu jej jakby dynamicznego. Wszystko to więc należało by poprzednio rozjaśnić, wytłómaczyć, przed podaniem statystycznych dat i liczb, a coby swoją drogą pomnożyło bardziej jeszcze objętość wstępnego studyum.

Jak widzimy, zamierzone wstępne to nasze studyum do obecnego (XX) tomu, mimo wszystko, urastało nam pod ręką na rozleglejszego zakresu pracę. Podać takową w zupełności przy materyałach tegoż tomu stało się mechanicznie już niedogodnem, jeśli nie niemożliwem; poświęcać zaś obfitość treści dla surowych wymagań przyjętego z góry szematu było by, w tym razie przynajmniej, może nawet niedorzecznością. Wypadało tedy znaleźć jakieś pośrednie a najbardziej odpowiednie wyjście.

Otóż, rozważywszy wszelkie następczące się nam racye, zdecydowaliśmy się całe rozwinięcie przedmiotu naszych badań, przeznaczone z założenia na wstęp do obecnego tomu, przenieść do tomu zupełnie osobnego; a że następny (XXI) zajmą wyciągi z aktów trybunalskich wdztw kijowskiego i braclawskiego odnośnej epoki, więc aż—do tomu XXII-go. Do którego też właściwie będą się ściślej stosować i wszystkie powyżej podane uwagi. W następstwie czego w obecnym tomie ograniczymy się jedynie na najtreściwszem, skupionem, summarycznem podaniu samych ostatecznych wyników naszych poszukiwań i zestawień, nie przekraczając już zupełnie ogólnego, dla wszystkich poprzednich tomów Polski XVI-go wieku, szematu. Tak, że pominiemy tu całe działy poza zakres onego wychodzące; więc—sprawę obronności, sprawę całą osadnictwa (kolonizacyi), ustęp dotyczący kozactwa. Obok tego, odkładamy do tomu XXII-go szersze traktowanie faktycznego stanu własności ziemskiej i różnych kategorii dóbr a następnie i samo topograficzne takowych rozmieszczenie. W ogóle zaś—nawet tam, gdzie podług szematu podajemy ostateczne badań wyniki, powstrzymujemy się od wskazywania źródeł przedstawianych dat oraz roztaczania szczegółowego dróg, na jakich wyniki owe zostały zdobyte (jak to robiliśmy w t. XIX). Co więcej, odnosimy do t. XXII-go wszelkie też uzasadnienia wywodów; jak również—wyjaśnienia dokładniejsze ewolucyj znaczeń zmieniających je terminów. Zresztą co do uwag ogólniejszej natury odnośnie wartości, względnej tylko, wszelkich naszych statystycznych zestawień, obliczeń, wywodów, niechcąc takowych powtarzać, pomimo ich niezbędnosci, odsyłamy czytelnika po nie do przedmowy w tomie poprzednim (XIX) naszych „Źródeł”.

I.

ROZLEGŁOŚĆ.

I. Obszar ogólny Ukrainy. — Nazwa.

Jakkolwiek nazwa „*Ukraina*”, w ścisłym znaczeniu brana, nie ogarnia sobą całego obszaru, stanowiących przedmiot naszych badań, województwa kijowskiego i braclawskiego, a z drugiej znów strony daleko rubieże onych przekracza, my wszakże ze względu, że żadna inna nie może jej zastąpić, przyjmujemy ją jako miano ogólne przestworu tych wdztw. Odpowie ona nadto wymaganiom systematyzmu, stając na równi z mianami, podobnie nie zupełnie ścisłemi—Wołynia i Podola. Chociaż w ramach szczególnych stosować ją, zwyczajowie, będziemy bardziej do połąci ziem stepowych, w sposób, jaki stosowaliśmy (w t. XIX) względnie wdztwa wołyńskiego, wyróżniając w niem w potrzebie właściwe Wołynie od jego Polesia. Nazwa ta—„*Ukraina*”, nie posiadała zresztą nigdy charakteru oficjalnego i ustaliła się w bardziej określonym znaczeniu dosyć późno. Używana od czasu wcielenia ostatecznego (1471) „ziemi kijowskiej” do Litwy, w postaci „*ukraina*” jedynie, tyle co „*ugranicze*” (Vol. leg.), na oznaczenie południowych wyłącznie, od strony „*ordyńców*”, dziedzin w. księstwa, po unii 1569 zaledwie poczyna przybierać późniejsze swe znaczenie. Urzędowie, raz pierwszy została ona użytą w tytule głośniejszej ustawy 1589 r.: „Porządek z strony Niżow-

ców i Ukrainy”; chociaż i teraz jeszcze jako imię pospolite tylko. Nawet ustawa 1611 r. bowiem mówi „o swej woli ukraińskiej kozackiej,” nie zaś „na Ukrainie.” Współczesny owym ustawom biskup kijowski Wereszczyński pierwszy chyba (w znanej swej przestrodze rpltej) używa nazwy „Ukraina” w nieco ściślej-szem znaczeniu. Dopiero następne a nieustanne już niepokoje na południowym rozgraniczu rzpltej, dając stronom tamtym rozgłos szeroki, ustalając dla nich nazwę „ukrainy” per excel., z imienia pospolitego przetwarza ją na imię własne. Odkąd już pod nazwą „Ukrainy”, w rozległym wyrazu tego znaczeniu, poczęto, z oddali—w Koronie jak na Litwie—rozumieć cały ów bezbrzeżny, jak to się powiadało, obszar ziem, roztaczający się po za Słuczą i Murachwą, na dorzeczu Dniepru i Bohu, aż do „szlaku murawskiego” (na wododziale z Dońcem) i „pól oczakowskich,” a który mocą unii 1569 r. przyłączono do Korony. Obszar — ogarniający zatem nie tylko przestwor stepowy, właściwiej „ukraiński”, lecz i całą połąć poleską, na południe od nowych rubieży litewskich; urzędowie zaś, rozpadający się na dwa wdztwa—kijowskie i braclawskie, gdy księstwo czernihowskie jeszcze pod obcą władzą zostawało.

2. Ukształtowanie się rozległości województw i powiatów.

a) Województwa.

Obszar *Kijowszczyzny*, wdztwa kijowskiego, nie odrazu zaznaczył się wyraźniej. Podstawą onego genetyczną było oczywiście udzielne, w szerokoramiennej rzeszy potomków Gedymina, księstwo kijowskie, dzierżone pewien czas przez ród wnuka jego Olgerdowicza Włodzimierza. Ale księstwo owo nie miało wszakże wydatnie oznaczonych granic. Stanowiły dzielnicę tę: Kijów i obydwą brzegi Dniepru, począwszy od ciemni mozyrskiego Polesia aż do limanu dniewrowego i Czarnego morza. Lecz rubieże jej od wschodu jak i zachodu nie przedstawiały nic pewnego. Na zachodzie przekraczały może Słucz jak i „szlak czarny”—wododział Bohu i Dniepru, a na wschodzie, za tą rzeką, ginęły w pustyni ciągnącej się ku „szlakowi murawskiemu”,

mając niby Orelę za przedział od Krymców. Po zamienieniu udzielnego księstwa na wdztwo (1471 roku) Tatarzy wprędce spędzili strażę litewskie z Orelą, Tawani i ujść Dniepru, a od tego czasu i bardziej zaznaczona niby, przez Witolda, granica południowa stała się, podobnie jak wylew nieustanny hordy, ruchomą. Zato na północy, po odpadnięciu (k. 1482) Cierniehowa, przybył Kijowowi Lubecz z włością. Zresztą niepewność z każdej prawie strony: od Wołynia (p. t. XIX str. 8) i Braclawia nawet, gdzie „Biskupszczyzna” i „Zwinogrodszczyzna” wciąż sporne.

W obec przygotowywanego dokonania ostatecznej unii politycznej między Litwą a Koroną, skutkiem której, obok innych, i wdztwo też kijowskie miało zostać przyłączonem nadal do tej ostatniej, poleconem zostało 1566 r. osobnej komisji dokładniejsze oznaczenie onego granic. Która to komissya, poczynając od rozstajnego pomiędzy Wołyniem, Podolem, a późniejszą „Ukrainą” uroczyska „Honzarychy,” w nast. porządku je wskazała, mian.: od krzemienieckiego i łuckiego powiatów Wołynia—rz. Słucz aż do Kamiennego siola i włości dąbrowickiej; od ptu pińskiego—włości dąbrowicka, horodeńska i turowska, w stronie rz. Uborci, należące do Litwy; od ptu mozyskiego, mającego pozostać przy w. księstwie—ze strony kijowskiej, siola biskupie i kanonickie wileńskie po rz. Uborci, dalej Słoweszną dołem do Prypeci, po jej zaś lewem brzegu włość brahińska do Dniepru; od ptu rzeczyckiego—ze strony kijowskiej włość lubecka; dalej (domniemane niby) rubieże (starostw) Kaniowa, Czerkas, Białejcerkwi; odkąd „przez pole prosto” „między Słobodyszcze i Pikow (w pcie już winnickim),” aż do tej pięty mogiły Honzarychy.

Że podobne rozgraniczenie nie umarzało sporów „porubieżnych” i wyzywało coraz to nowe graniczne komissye — rzecz oczywista. Granicę północną, od oderwanego 1569 r. od Kijowa na rzecz Litwy ptu mozyrskiego, dopiero komissya 1622 roku wyraźniej zaznaczyła (p. źr. str. 89—97).

O rozgraniczu za Dnieprem, gdzie się wdztwo kijowskie na całej północno-wschodniej linii z carstwem moskiewskiem stykało, rozstrzygały już nie komissye, lecz faktyczna przewaga zbrojna lub większe wyciężenie energii kolonizacyjnej. Na północy ością tu stał odpadły od Litwy jeszcze pod koniec XV-go

w. Czerniehow, z kąd sąsiedzi północni wciskali się z biegiem Desny, w kierunku ku Kijowu, jakby ostrym klinem, aż się (w pocz. w. XVII-go) oparli o biskupi Morowsk, prawie już pod Ostrzem. Do Dniepru atoli nie dotarli w tej stronie nigdy. Lubecz pozostawał stale przy Kijowie i granica lubecko-czerniehowska stale trzymała się linii równoległej o kilka mil od Dniepru, idącej z północy na południe od ptu rzeczywistego przez wierzchowiska Niemylny i Wiru, wpadających do Soży, oraz Pakułki—do Dniepru, aż naprzeciw ujścia Smolinki—do Desny. Co innego wszakże było z drugą linią granicy czerniehowskiej, idącą od tego punktu z zachodu na wschód. Nominalnie — miała ona iść, poczynając od ujścia Smolinki, najprzód w górę tąż rzeczką, potem zwrócić się ku ujściu Wereseczy do Desny, następnie Desną w górę, pomijając ujście Sejmu, aż ku ujściu Rjetu, wieszchowiskiem swem zbliżającego się do średniego biegu tegoż. Na sejmie stanowią, za Litwy, Putywl nawet „kijowskie dzierżenie,” które posiadał nieprzyjaciel, jak się skarżą jeszcze r. 1520 ziemianie kijowscy. Lecz naprawdę, po usadowieniu się mocniejszym carskich „województw” w Czerniehowie i w tymże Putywl, faktyczną z tej strony granicą zamiast Desny, stał się, począwszy od wierzchowisk Smolinki i Ostrza, pustynny w długie czasy wododział dorzeczy Sejmu i Suły, z onej dopływami. Naturalną zaś granicę wschodnią Kijowszczyzny od carstwa moskiewskiego stanowił oczywiście „szlak murawski,” snujący się linią wododziału Dniepru z Donem, zalegającego również długo pustynią. Nie umieli przecie Kijowianie — starostowie, ziemianie, kozacy — i tej linii nietykalną w swem ręku utrzymać i stracili wcześniej wierzchowiska Suły, Pśla i Worskły. Samar zaś już wypływa z „ziemi tatarskiej,” a od stepu nogajskiego, perekopskiego, granica—Końskie wody niby; a dalej, niżej „Porohow” — sam już Dniepr aż do jego „limanu.”

Druga składowa dzielnica Ukrainy *Braclawszczyzna* — to dawne Podole litewskie, po odpadnięciu Podola właściwego do Korony, pozostałe, razem z zamkami Braclawiem, Winnicą i Zwinogrodem, przy w. księstwie. Stanowią ją pustynne prawie w długie wieki obszary rozpostarte pomiędzy Murachwą i Dniestrem od zachodu, a Czarnym szlakiem, idącym po wododziale dopływów Bohu i Dniepru od wschodu, z północy zaś na południe — od zetknięcia się dorzecza Teterwi z Bohem aż

w pobliże brzegu morskiego pomiędzy limanami bożskim i dnestrzańskim. Z natury rzeczy stała się ona jak by dopełnieniem Kijowszczyzny. Ztąd jeszcze 1546 r. (w Dog. Lim.) Winnica i Braclaw w „powiecie kijowskim” podane. Chociaż z drugiej strony rokiem pierwszej (1545) rewizor zamków hospodarskich zalicza je, razem z Żytomierzem oczywiście, do ziemi wołyńskiej. Zawieszenie zaś podobne pomiędzy Wołyniem a Kijowem ustaje dopiero z wytworzeniem 1566 r. osobnego wdztwa braclawskiego.

Po dokonanych akcie unni 1569 r., mocą której, razem z kijowskiem, i nowowytworzone wdztwo braclawskie zostało wcielone odtąd nadal do Korony, natychmiast w roku następnym (1570) polecono osobnej komisji rozgraniczenie onego. Ponieważ zaś granica jego zachodnia od Podola i Wołoszczyzny (mołdawskiej) pozostawała, mając za kres rz. Murachwę i Dniestr, niezmienną, głównem zadaniem tej komisji było określenie dokładniejsze rubieży jego z woddztwem kijowskiem. Zaznaczono więc takowe w nast. sposób: Za punkt wyjścia wzięto krawędź od sstwa chmielnickiego (w woddztwie podolskiem) powyżej Ułanowa (Honczarychę), z kąd linia graniczna zwracała się na Czarny szlak, którym już wciąż szła dalej, szeroką grzędą stepową, stanowiącą wododział pomiędzy Teterwią, Hniłopiatem i Rastawicą—z jednej strony a Sniwodą, Desnicą i dopływami górnej Rosi—z drugiej. Dotykała tu ona ze strony braclawskiej włości: Pików, Mieziakow, Przyług (kę), Pohrebyszcze. To ostatnie „sieliszcz” już na Rosi, „na samym szlaku czarnym.” Odtąd spada ona na samą Roś i dalej, „dołem Rosią,” biegnie z prądem tej rzeki, dotykając z prawej strony gruntów (sieliszcz) braclawskich, jak Czunkow, Koszow, Olbaczów (Łobaczów), zaś ze strony lewej, kijowskiej—„Biskupszczyzny,” sięga „aż do powiatu zwinogradzkiego.” „Który powiat zwinogradzki z wieków jest do woddztwa braclawskiego, z swojemi granicami idzie z ziemią woddztwa kijowskiego aż do lasów kanio wskich i granicy czerkaskiej.”

Ale podobnie ogólnikowe wskazanie wschodnich (osobliwie) rubieży woddztwa braclawskiego nie mogło oczywiście wystarczyć na długo; sam ożywiający się coraz potężniej rozwój osadnictwa wymagał ściślejszego zaznaczenia granic. Dla umorzenia tedy wszelkich sporów, już król Stefan 1584 r. w przywileju dla m. Korsunia, za linię graniczną ukraińnych wdztw w tej

stronie przeznaczył Uhorski Tykicz (poczynając od Woronnego) a już przez to samo i Sine wody. Następnie linia ta była zaznaczaną i w przywilejach dla innych miast: Lisianki 1593 i Białejcerkwi 1597. Lecz nie wiele to w istocie rzeczy pomogło. Tradycya, nominalnego już tylko po zburzeniu zamku, powiatu zwinogradzkiego, przedzielonego teraz przez Tykicz uh. urzędowie napoły, nie zamierała i Braclawianie, odwołując się do niej, wkraczali wciąż głębiej po za wskazane rubieże. My wszakże, mimo wszystko co w czasach późniejszych zachodziło i zaszło, mając wzgląd tak na chronologię jak i zasadę prawowitości, jako granicę między wwdztwami Uhorski Tykicz tu utrzymujemy.

Nie tylko przecie o nieuchwytną faktycznie „Zwinogradzyczną“ rozpierał się Braclaw z Kijowem, sporną długo zostawała i również nieuchwytna „Biskupszczyzna“, jako pustynia, gdzieś na Orzechowaćcu etc. w dorzeczu górnej Rosi, nadana niegdyś (przez Witolda może) biskupom kijowskim.

Granicę zachodnią Braclawszczyzny od wwdztwa podolskiego określiła dokładniej, jako granicę ówczesną w tej stronie Litwy od Korony, jeszcze komisya 1546 r. Wskazana przez nią linia poczyna się u mogiły Honczarychy, dalej przerzyna się pomiędzy Ułanowem sstwa chmielnickiego a włością pikowską, przechodzi Śniwodę powyżej Pikowa i poniżej Jewładowki (Uładowki) chmielnickiej przekracza rz. Boh. Za Bohem dotyka po stronie braclawskiej „wsi“ Kamenohorskiej, „dworu gospodarskiego“ Woniaczyna, przechodzi rz. Zharzec, okala bieg Zharu, idąc rębem włości lityńskiej, a przekroczywszy go poniżej Łysohorzec, od rz. Rówca u Poczapiniec rozstaje się ze sstwem chmielnickiem a wstępuje w barskie. Ztąd posuwając się dalej granicą barską, przekracza poniżej podolskiego Meżyrowa rz. Rów, wchodzi z dorzecza Bohu na dorzecze Dniestru, przeszedłszy tu „szlak kuczmański.“ Po przejściu powyżej Noskowiec Murachwy, idzie dalej grzędą pomiędzy tą rzeką a dopływem jej Muraszką, mimo Ziałowa aż do Kopysterzyna, zkąd linia graniczna spada na samą Murachwę, którą dochodzi już do Dniestru, odgraniczającego niżej wdztwo braclawskie od Wołoszczyzny.

Co zaś do linii południowych granic tego wwdztwa, to Beauplan jeszcze zaznacza ją na swej mapie w nast. sposób: Poczynając od Dniestru znacznie niżej Kuczurhanu, idzie ona przez Kujalnik i Teligul do Bohu, powyżej ujścia Czyczaklei

(gdzie stał zamek turecki Bałaklej) u rz. Suchej; z kąd bardziej już ku północno-wschodowi do Ingulu, w punkcie, przez który prowadził „szlak Czarny,” idący ku Targowicy poniżej „Czarnego lasu” (u wierzchowiska Ingulca), dokąd już sięgała granica kijowska.

Zakreśliliśmy oto kontury granic dwóch naszych wwdztw ukraińnych. Naprawdę atoli, pod koniec XVI-go w. jeszcze, znacznieszą część ich obszarów zajmowały dzikie pola, pustynie, życie zaś polityczno-społeczne, właściwe, skupiało się tylko w pasie dotykającym ziem o starszej gospodarczej kulturze: w kijowskiem—w pasie onego poleskim przeważniej, w bracławskiem zaś—na Pobożu, bliżej zamków królewskich. Wzbierający ruch osadniczy przecie począł już ogarniać pustynie owe jedną po drugiej.

b) Powiaty.

Przechodząc do ukształtowania się rozległości powiatów w wwdztwach ukraińnych, winniśmy poprzednio zaznaczyć, iż pod bezpośrednią władzą litewską, w całym ciągu trwania onej, aż do przyłączenia wwdztw do Korony, nazwa „powiat” posiadała inne nieco od polskiego znaczenie. Długo termin ten polski zastosowywanym bywał bardzo chwiejnie, odmiennie — czasem w jednym i tym samym urzędowym akcie nawet. Niejednokrotnie—w znaczeniu całego wwdztwa. Powoli jednak miano to „powiat” zaczęło się ustalać jako równoznacznik nazwy „włość” (wołost'). Znaczyło zatem tyle, co obwód ciągnący do hospodarskiego zamku, zostającego pod zawiadowstwem osobnego namiestnika, dzierżawcy—starosty, który zarazem i władzę sądowniczą, nad poddanymi w ogóle, tak zamkowymi jak kniaziowskimi, pańskimi, cerkiewnymi, w jego obrębie posiadał. Ztąd terminu wołost', powiat, starostwo, jako jedną i tę samą istotę rzeczy wyrażające, zlewają się prawie z sobą. W prostem tego następstwie: ile było, w ziemiach ukraińnych zamków hospodarskich—tyle starostw, ile starostw—tyle powiatów. Ilość sama powiatów wciąż się zwiększała, w miarę posuwania się naprzód linii obronnej kraju, przez wznoszenie nowych zamków a jednocześnie z tem — w miarę wzrastania dokoła nich osadnictwa i ludności.

Skutkiem tego: na pocz. w. XVI-go, nie wszystkie też jeszcze występują zamki i powiaty, które spotykamy po latach 50-ciu.

W połowie XVI-go (1545, 1552) posiadają ziemie ukraiinne nast. już *powiaty*:

Wwdztwo kijowskie:

mozyrski—jeszcze od Kijowa nie oddzielony,
lubecki—od Siewierszczyzny (czerniech.) pozostały,
czarnobylski—jeszcze przez nadanie nie zwinięty,
owrucki—ogarniający głąb' kijowskiego Polesia,
żytomirski—czasem do ziemi wołyńskiej zaliczany,
kijowski—stołeczny, z którego wydziela się na chwilę białocerkiewski,
ostrzski—po Desnie i Sejmie,
kaniowski—ogarniający też obszar późn. sstwa perejasławskiego,
czerkaski nakoniec — rozpostarty po całym pasie południowym obydwu brzegów Dniepru.

Braclawszczyzna zaś:

winnicki—w pasie północnym, u rubieży ptów żytomirskiego i kijowskiego (resp. białocerk.),
braclawski—ku południu zwrócony,
zwinogrodzki—po zburzeniu zamku, nominalny tylko a mający ogarniać Sinych wód pustynie.

Po unii lubelskiej i przyłączeniu ziem ukraiinnych do Korony, razem z istotą rzeczy i postać ich się zmieniła. Występuje na pierwszy plan, trybem już polskim, „stan rycerski”, szlachta; poczyną się stosować wszystko do jego potrzeb przeważnie. Starostowie, wojewodowie nawet, już nie mają mocy nad nim jak dotąd, zdobywa on swe własne ziemstwo, sądy etc. Do jego też potrzeb nagina się i podział województw sędowo-administracyjnych. Powiat przestaje być równoznacznikiem obrębu przysądu zamkowego starostów, a staje się powoli, faktycznie, zakresem terytoryalnym sądu ziemskiego szlachty. Utrzymuje się zatem w starym obrębie tam tylko, 'gdzie już bojarstwo miejscowe zdołało było zdobyć sobie prawa ziemian, szlachty, gdzie szlachta ta stała się już potęgą—nawet liczebnie. A więc:

W wwdztwie kijowskiem:

Po zatrzymaniu Mozyrza przy Litwie, w Owruczu tylko i Żytomierzu, oprócz stołecznego Kijowa oczywiście. Cały zaś pozostały przestwór wwdztwa, w dotychczasowych powiatach—starostwach, gdzie żywioł bojarski nie miał siły zamienienia się na liczny zastęp ziemiaństwa a kozacy ku temu dopuszczeni nie zostali, cały ów przestwór począł ciężać niedostrzeżenie ku ziemstwu powiatu stołecznego. W taki sposób, że już na początku w. XVII-go występuje w wwdztwie kijowskiem *trzy tylko* powiaty: owrucki, żytomierski i kijowski.

Napróżno byśmy jednak szukali urzędowego pod tym względem postanowienia: układało się tu wszystko, na tej „ukrainie” jakoś jakby samo przez się. Chyba że przyjmiemy za takowe zastrzeżenie, zrobione przy rozgraniczaniu 1566 r., w obec przygotowywanej unii, wwdztwa kijowskiego z ziemią wołyńską i Polesiem litewskim, mianowicie: „Księgi, aby były rozłożone na trzech miejscach, dla dalekszej drogi i też, iż nie jest szlachta częsta: pierwsze księgi w Kijowie a drugie w Żytomierzu... a w Mozyrzu gospodar sąd zasada, a w Owruczym trzecie księgi”. Co automatycznie, mimo zmiany stosunków, powtarzano po 1629 r. jeszcze (Dog. Lim.). Zapewne, wypada przyjąć to za wskazówkę wydzielających się, już na nowej podstawie, przyszłych trzech jedynie powiatów, gdy istotnie „księgi” były głównem zogniskowaniem życia ziemiańskiego.

Przy rozgraniczaniu wwdztwa kijowskiego 1566 r. chciano wskazać już i kierunek linii rubieży wzajemnych nowoustalających się trzech onego powiatów. Tak, ile da się z gmatwaniny wyrozumieć:

powiatu kijowskiego z żytomirskim—(? zkażeś) po Brusilów, ztąd prosto do rz. Teterwia, do Makalewicz;

ptu kijow. z owruckim—dalej na zameczek Chabne do rz. Uszy, na sioło Muchojedowiczy do rzeki Sławeszni (nb. 1545. „Chabne powiat kijowski, choć schronienie ma w Owruczu”);

ptu żytomierskiego z owruckim—?... po sieliszcze Sarnowiczy, odtąd do sioła Isajkowicz, dalej prosto do Baraszów, a ztamtąd w rz. Słucz.

I już nic nadto. W r. 1629 zaś—toż samo jedynie powtórzono niedbale.

W Braclawszczyźnie:

Dwa tylko były zamki gospodarskie i dwa powiaty; przy unii nie było co związać, też same więc dwa pozostały i nadal. Owszem, probowano tu nawet, od czasu do czasu, wskrzesić trzeci—zwinogradzki, o rubieżach zupełnie nieokreślonych. Nie posiadamy też wyraźnie zaznaczonych granic między powiatami winnickim i braclawskim. W dukcie granic 1546 z Podolem (Dog. Lim.) jedno tylko wyraźnie wskazano, że na tym rubieżu przedziela powyższe powiaty „szlak kuczmański”, przechodzący tu, nieopodal wierzchowisk Murachwy, pomiędzy Nowosielcami a Noskowcami (słobodą).

W obec tak niedokładnych, luźnych i dorywczych prawie nieraz wskazówek, jakich nam dostarczają owe urzędowe niby rozgraniczenia w wdztw i powiatów, nic dziwnego tedy, że gdy dziś przystępuje się do zaznaczenia granic ściślejszego, jakiego wymaga powaga nauki, spotyka się trudności prawie nie do pokonania. Nie posiadając danych bezpośrednich, jest się zmuszonym tedy uciec się do pośrednich, ubocznych nawet, i w ten sposób, drogą zestawień i porównań, wyświeślać istotę rzeczy. Oczywiście trzymaliśmy się tej samej manipulacji, przy ostatecznem zaznaczaniu wszelakich rubieży i granic, jakiej używaliśmy odnośnie Wołynia i Podola (p. t. XIX str. 7 i 8 wst.).

W ostatecznym zaś wyniku własnych naszych śledzeń i porównań w przedmiocie rozgraniczeń, wypada nam, względnie powiatów, zaznaczyć co następuje:

W wdztwie kijowskiem:

Główna tu linia rozgranicza pomiędzy powiatami, z jednej strony *owruckim* i *żytomirskim*, a z drugiej *kijowskim*, z północy na południe przebiega: poczynając od rębów z powiatem mozyrskim, pozostałym przy Litwie, w punkcie górnego wododziału rz. Mytwy (do Prypeci) i Czerteni (do Słowieczny), nieopodal s. Dwiżek, linia ta idzie dalej równoległe z pozostałą po stronie

owruckiej Czertenią, niżej ujścia której przechodzi Słowieczną. Ztąd zmierza wprost, zostawiając s. Muchojedowicze po stronie kijowskiej, ku grzędzie wododziałowej między Rysią (Ilszą) a Hrezlą, dopływami Uszy, dalej po przez ową Hrezlę, przekracza powyżej m. Chabnego rz. Uszę. Poczem zwraca się ku rębom dorzecza Zwizdala (do Uszy), a dalej grzędą pomiędzy tem dorzeczem a wierzchowiskami Bobryka i Wereśni (do Uszy) oraz Żerewu (do Teterwi), na wierzchowisku jej dopływu Kropiwny u s. Worobijów (iec) wkracza w powiat żytomirski. Po prawej, zachodniej, stronie tej linii roztacza się powiat owrucki, po lewej zaś, wschodniej, kijowski (resp. czarnobyłski).

Dalej pomiędzy ptami *żytomirskim* a *kijowskim* linia ta, poczynając od ostatniego punktu, zwraca się, między rz. Irszą a Kropiwną ku Teterwi, na którą też spada powyżej s. Kucharów. Rzeką tą idzie nie długo — tylko do s. Makalewicz, na lewym jej brzegu u ujścia Wyrwy. Przeszedłszy zaś, poniżej s. Michałek (na prawym brz.) Teterew, wkracza ta linia na wododział ostatniej tej rzeki z dopływem jej Zdwiżem, na którym oddziela włość radomyńską od naddwiżskich — makarowskiej, różewskiej, brusiłowskiej. Powyżej m. Brusiłowa spada na Zdwiż, dalej w górę biegu tej rzeki aż ku s. Bykowu, zkąd, przerysując wierzchowiska Wilii (do Teterwi) pomiędzy włością korostyszewską a chodorkowską, wprost do Iwnicy, które to m. dzielono na poły między powiatami. Od Iwnicy, mimo Jaropowiec, wierzchowiskami Irpeni (do Dniepru), Iwanki (do Teterwi) i Unawy (do Irpeni), pomiędzy włościami kotelańską a chodorkowską i pawołąką, pomijając m. Wczorajsze z lewej strony a Czarnorudkę z prawej, wkracza na dorzecze Rastawicy, którą przechodzi powyżej Rużyna, a dzieląc następnie tę włość od Białotówki, pod Horodkiem spotyka granicę powiatu winnickiego Braclawszczyzny. Na zachód tej linii pt. żytomirski, na wschód kijowski.

Między powiatami zaś *żytomirskim* a *owruckim*, linia graniczna, poczynając od punktu rozstajnego („pięty”) trzech ptów, poniżej Worobijów (iec), przekroczywszy Irszę (do Teterwi), raz niedaleko Łumli, drugi—poniżej Czopowicz, spada na dopływ jej Trościanicę, zmierzając wciąż, ku zachodowi, rębem włości malińskiej i owruckiego „Zausza.” Następnie, jeszcze raz przechodzi Irszę, na jej brzeg lewy, przekracza Uszę poniżej Uszo-

mierza, dzieląc zachodnie Zausze od włości hreżańskiej, rozgranicza Łuhiny i Barasze, okala wierzchowisko Uborci i włość Podłuby i nakoniec, idąc po rz. Wiersznicy, pomiędzy włościami Niesołońią i Chodorkami, dociera do Słuczy i granicy wołyńskiej. Na północ tej linii—pt. owrucki, na południe żytomirski.

W wwdztwie bractawskim:

Linia graniczna pomiędzy dwoma powiatami tego wdztwa, *winnickim* i *bractawskim*, poczynala się u rubieży podolskich. Początkowo (1546 roku—Dog. Lim.): na samym szlaku kuczmańskim, wkraczającym na Podole, u źródeł Murachwy, później wszakże — poniżej ujścia do tej rzeki Wilczycy, przy której leży Dżuryn. Ztąd, zwracając się na wschód, szła wierzchowiskami Rusawy (do Dniestru), stanowiąc rubież między włością kraśniańską (Szpików) a czerniejowiecką (Tomaszpol.). Dotknąwszy włości nesterwarskiej (Tulczyn), zwracała wprost na północ przechodziła rz. Silnicę poniżej siola tejże nazwy i wyrzynając się pomiędzy Torkowem i Żabokrzyczem, powyżej Pieczary przechodziła Boh. Za tą rzeką, zwracając się znów ku wschodowi, dzieliła włość niemirowską od starostwa bractawskiego, okalała rajgrodzką od północy, a minąwszy Sitkowce od południa, po nad włością sstwa hajsyńskiego docierała do rz. Sobu. Za Sobem przedzielała włość daszowską z późn. granowską, a przeszedłszy rz. Porokę (do Sobu) i zwracając się ku północno-wschodowi, wyrzynała się pomiędzy rz. Maryanką a wierzchowiskami Konely i „gruntem hniłorudzkiem,” poniżej Kniażej krynicy spadała na Uhorski Tykicz, pozostawiając Monasterzyska i Cybulow po stronie prawej. Nakoniec z biegiem tej rzeki ostatniej dochodzi do Mytkowic (Woronnego), gdzie już spotyka ówczesną granicę kijowską. Cały obszar na północ od tej linii stanowił powiat *winnicki*, na południe zaś — należał do ptu bractawskiego.

W obrębie wyżej zaznaczonych, ile się dało dokładnie, granic, powiaty same ukraiinne przedstawiają się, co do położenia geograficznego oraz postaci w następnym sposób:

W wwdztwie kijowskiem:

Powiat Owrucki, idąc od zachodu na wschód, ogarnia: najprzód prawy brzeg Słuczy, od ujścia Wiersznicy do ujścia

Bobry—onej dopływów; dalej bieg Uborci (do Prypeci), od jej wierzchowisk aż do granicy włości biskupiej tegoż nazwiska (uborckiej) już w pcie mozyrskim; potem dorzecze Słoweczny, aż poniżej ujścia Czerteni; nakoniec — całe prawie dorzecze górne Uszy, od Uszomirza aż powyżej Chabnego. Jednym słowem obszar stanowiący północno-zachodni narożnik wwdztwa.

Powiat *żytomirski* obejmował: czworobok rozciągający się wprost na południe ptu owruckiego, który, oparty o prawy brzeg Słuczy, od rz. Wiersznicy aż ku Lubarowi, ogarnia całe górne dorzecze Teterwi aż poniżej ujścia w nią (z lewej strony) Irszy.

Niezmierne przestwory tak zwanego urzędownie, po unii, „powiatu” *kijowskiego* oznaczymy bardziej należycie, jeśli je rozbijemy na drobniejsze (dorównywające jednak nieraz rozległości powyższych powiatów) działy topograficzno-historyczne, odpowiednio dawniejszym, z epoki litewskiej, powiatom, które my tu dla wyróżnienia nazywać będziemy „obwodami.” Obwody zaś te w następny sposób roztaczają się po basenie Dniepru, posuwając się, z północy na południe, z biegiem tej rzeki.

Obwód *Czarnobylski*, dawny powiat odrębny, ogarniał: Po prawej stronie Dniepru — bieg Prypeci, od Narowli do ujścia: na lewym jej brzegu — cały pas szeroki od granicy mozyrskiej (Tulhowicz), popod włości brahińską i lubecką aż do Dniepru (Żary); na prawej zaś stronie Prypeci—dorzecza jej dopływów Mytwy i dolnej Słoweczny (niegdyś—przed 1552 r., razem z wierzchowiskiem Rysi należące widocznie do „włości owruckiej”) oraz dorzecze Uszy od m. Chabnego, tudzież Teterwi dolnej, począwszy od ujścia Irszy. Po lewej stronie Dniepru należał do tego obwodu cały pas: od Mniewa, powyżej Pakułki aż do Swaremia poniżej, ujścia przeciwległego Irpeni. Stanowił tedy północno-zachodni narożnik kijowskiego powiatu.

Odpowiedni temu narożnik północno-wschodni przedstawiał obwód *Lubecki*, jaki stanowiły starostwo lubeckie z łojowskiem tudzież włość brahińska, po r. 1569 odpadła od ptu mozyrskiego, do którego wszakże tylko 1564 r. była dołączoną. Obejmował obwód ten: po prawej stronie Dniepru—całe prawie dorzecze Brahinki (do Prypeci); po lewej zaś—dorzecza drobnych dopływów Soży—Niemylny i Zamhłaju oraz wierzchowiska Pakułki wpadającej do Dniepru.

Obwód *Ostrzski* rozciągał się jedynie po lewej stronie Dniepru (nie dotykając wszakże nigdzie tej rzeki), długim a wązkim względnie pasem, po pod rubieżę księstw czernihowskiego i nowogrod-siewierskiego, należących ówczesnie (na pocz. XVII-go w. jeszcze) do Moskwy. Obejmował on, idąc od zachodu na północno-wschód, najprzód obydwia brzegi Desny, od Smolinki aż poniżej s. Litek, oraz całe dorzecze Ostrza (do Desny); co więcej (choć jeszcze wtedy prawie nominalnie tylko) rozległą pustynię lewego brzegu Desny, od ujścia Wereseczy w górę—nawet do rzeki Rjetu, która to pustynia ogarniała i całe dolne „Posejmie” do granicy putywlskiej.

Obwód *kijowski* rozciągał się nietylko po prawej stronie Dniepru. Za należący bezpośrednio do Kijowa uważanym był i przeciwniegi mu za Dnieprem wykąs, trójkątny prawie, ziemi pomiędzy obwodami ostrzskim i perejasławskim, któremu za podstawę służył Dniepr, poczynając wyżej ujścia Desny aż ku ujściu prawie Trubeży, wierzchołek zaś dotykał źródeł Nedry, dopływu tej ostatniej rzeki. Przeważnie jednak rozciągał się obwód kijowski po stronie prawej Dniepru. Obejmował on tam dorzecza: Zdwiża (do Teterwi) bez dolnego tylko rzeki tej biegu; całe dorzecze Irpeni, z wyjątkiem górnego biegu dopływu jej Unawy; nadto zaś—Stuhny i Krasnej (do Dniepru).

Obwód *Biatocerkiewski* obejmuje górne dorzecze Rosi, od granicy ptów żytomirskiego i winnickiego aż poniżej ujść Horochowatej i Kisłowki; nadto dotyka nieco górnego biegu Unawy (Romanówka) z jednej a wierzchowisk Zgnilego Tykicza (Stawiszcze) z drugiej strony.

Obwód *Kaniowsko-korsuński* ogarniał całe dolne dorzecze Rosi z dopływem jej Rosawą (Bohusław, Korsuń), bieg Olszany do błota Irdyni (Horodyszczce) tudzież dorzecze Zgnilego Tykicza (Lisianka) po brzeg Uhorskiego (Buki). Nadto przy Kaniowie pozostał był jeszcze wykąs za Dnieprem (Liplawo) — wyżej ujścia Supoju.

Obwód *Perejasławski*, po lewej stronie Dniepru, którego dotyka wszakże w jednym tylko punkcie—u ujścia Trubeży, obejmuje dorzecza: Trubeży (Berezań), Supoju, oprócz dolnego biegu (Bykow, Jahotyn), Udaju (Piratyn) oraz Suły—w górnym i średnim jej biegu (Rómno, Łubny).

Obwód *Mirogrodzki* (ciągnący pewien czas ku Perejasławiu, a początkowie nawet, z tego obszarem—ku Kaniowu) rozciągał się na dorzeczach: Chorola oraz średnim biegu Psła (Hadziacz) i Worskły (Połtawa).

Obwód *Czerkaski*, w zakres którego wchodziły: po lewej stronie Dniepru—cały pas wybrzeża tej rzeki, począwszy od ujścia Supoju, po przez dolny bieg Suły, Psła, Worskły, aż do ujścia Orel, oraz całe dorzecze tej ostatniej—do Samary; po stronie zaś prawej Dniepru—począwszy od punktu naprzeciw ujścia Supoju i pominąwszy Olszanę (Moszny) oraz błoto Irdyń, tylko dorzecze Taśminy (Smiła, Czehryn), do skromnego Cybulnika, po za którym—już „Niz.”

Pod „*Nizem*” zaś rozumiano przestwór po obydwu brzegach Dniepru, z dorzeczymi Samary i Końskiej — po lewej, a Bazawłuku i Ingulca — po prawej onego stronie.

W wwdztwie braclawskiem:

Powiat *Winnicki* zajmował: najprzód obszar górnego dorzecza Bohu, od ujścia Sniwody (nieco wyżej) aż poniżej Krasnianki; wierzchowiska Murachwy (do Dniestru); dalej górny bieg Sobu i źródlika Uhorskiego Tykicza; nadto—prawy brzeg górnej Rosi (do Dniepru) z całym biegiem Rośki.

Powiat *Braclawski* zaś rozciągał się na całym średnim dorzeczu Bohu, po ujście Siniuchy i Kodymy, (dotykając rubieżem swym Uhorskiego Tykicza), a nadto na dorzeczu Dniestru, od ujścia Murachwy do Jahorłyka. Nominalnie do tego ptu zaliczało się i „Pole oczakowskie,” a nawet — przestwor między Siniuchą i Ihulem.

„*Pole oczakowskie*,” „jedysańskie” roztaczało się na dolnym międzyrzeczu Dniestru i Bohu, aż do morza, choć właściwie nie przekraczali Braclawianie ujścia Czyczaklei (do Bohu). Dzięki zaś pola po za Sinemi Wodami i Wysią, po Taszłykach i Inhule, przynależność niegdyś zamku zwinogrodzkiego, teraz „wchody” Braclawian, tyle może przecież co i Czerkaszan, sięgały właściwie nie wiele głębiej Martwych wód, może do ujścia Gnilego Jelańca (do Bohu) z jednej oraz Harmoklei (do Inhułu) z drugiej strony.

Powiat *Zwinogrodzki* stał się tylko nominalnym po zburzeniu zamku. Wobec poczucia jednak żywej potrzeby odbudowania

go, utrzymywała się też i głucha pamięć dawnego obszaru Zwino-
grodczynny — „aż do lasów kaniowskich i granicy czerkaskiej.”
(1570). Gdy atoli zamek nie powstawał, obszar ten podzielono
1584 r. etc. (jakeśmy to widzieli), na poły pomiędzy dwa sąsiednie
wvdtwa, naznaczając za linię ich rozgranicza rz. Uhorski
Tykicz. Zaszłych tam z biegiem czasu zmian dotyczyć tu nie
będziemy. Zaznaczymy tylko, iż ze względu, nie tyle na wzno-
wienie się w późniejszej dobie zwino-rodzkiego powiatu, ile—
na potrzebę, w rozważanej przez nas epoce, ściślejszego nieraz
wyróżniania, wschodniej dzielnicy ptu braclawskiego (od Udycza
do Uh. Tykicza), będziemy dzielnicę tę, ogarniającą zachodnią
„Zwino-rodczynę” łącznie z dawną pustynią „Umaniem,” trak-
tować jako obwód odrębny—„Zwino-rodzki” tegoż braclaw-
skiego ptu.

3. Powierzchnia Powiatów i Województw.

Po wskazaniu powyższem ukształtowania się rozległości, tak
Ukrainy w ogóle, jak i składowych onej dzielnic—wvdtw,
powiatów, obwodów, wypada nam z kolei przedstawić w datach
liczbowych samą ich powierzchnię. Ale zanim do tego przystą-
pimy, uważamy za odpowiednie dotknąć uprzednio, w jaki też
sposób zdobyliśmy podawane poniżej cyfry. Otóż zaznaczamy,
iż pod tym względem trzymaliśmy się tejże samej manipulacji co
odnośnie Wołynia i Podola w t. XIX „Zródeł” (str. 7—10 wst.),
dokąd zatem odsyłamy po szczegóły. W ogóle zaś oświadczymy
tu, iż wszelkich zasadniczych pomiarów geograficznych dokona-
liśmy i teraz podobną jak i tam drogą. A więc: za podstawę
użyliśmy znów tak zw. mapę Chrzanowskiego, na której, podług
naszych wskazówek, opartych tak na danych archiwalnych, jak
i na wynikach ściślejszych badań i zestawień, mając nakreślone
kontury, uskutečnił uprzejmie, przy pomocy planimetru Amslera,
szczegółowe pomiary tenże prof. E. Klim. Przy czem uznaliśmy
jednak za potrzebne odwołać się do najnowszych pomiarów
geograficznych J. Strelbickiego, podanych w jego poważnej
pracy pod t. „Superficie de l'Europe” (1882); tembardziej, że
stawało się to nawet niezbędnem dla nas tam, gdzie przy nieokre-
śloności granic, można było pewne obszary ukraińskie, zestawiając

je z powierzchnią odpowiadających im dzisiejszych powiatów czy dorzeczy, oznaczyć nieco wyraźniej—choć przybliżenie. Trzymając się zaś uprzedniego trybu, cyfry zdobyte w sposób powyższy porównywaliśmy podobnie z obliczeniami A. C. A. Friedericha, który w dziele swem „Historisch-geographische Darstellung Alt—und Neu-Polens” (1839) podał wymiary powierzchni województw i powiatów rpltej w epoce jej upadku.

Odsyłając, dalej, czytelnika do tego cośmy w odnośnym przedmiocie już poprzednio (w t. XIX) wypowiedzieli, nie potrzebujemy tu już nic dodawać właściwie—nawet dotykać samego uzasadnienia naszych pomiarów i obliczeń. Nie potrzebujemy tłumaczyć, nakazywanego przez nieodparty obowiązek, prawa rozstrzygania samemu w razach wątpliwych, gdy chodziło o rozgraniczenia i onych następne wyniki. Ani—wskazywać nanowo na możliwą niedokładność samej naszej mapy (z przedpół wieku), która nam i teraz służyła za podstawę obrachowań. Ani też—uwydatniać mocniej względnej tylko wartości zestawiania danych, dla tak zmiennych, jak „ukrainne” powiatów etc. z epoki króla Stefana, z danemi tegoż miana powiatów z czasu upadku rpltej (u Friedericha). Chyba zaś natomiast zaznaczymy tylko jeszcze dobitniej, że mając z góry wymierzone i obliczone wszystkie starostwa i większe włości prywatne (a co będzie podanem w swoim miejscu—w t. XXII) i posiadając przez to tyle danych szczegółowych, mogliśmy przecie, przy odwoływaniu się do dzisiejszych obliczeń geograficznych (Strelbickiego), wprowadzać do rachuby, bez obawy o jakieś znaczniejsze usterki, ułomkowe też części obecnie istniejących powiatów i t. p.

Ale przystąpmy do samych wykazów, jakie nam przedstawia poniższe tabele. W wykazach tych najprzód podajemy obliczenie powierzchni powiatów (resp. obwodów), następnie województw, a ostatecznie i całej Ukrainy, nie wyłączając też i jej „Pól dzikich.” Zestawiamy dane podług naszych obliczeń ogólnych na mapie z podobnemiż—wyprowadzonemi z podsumowania powierzchni dzisiejszych powiatów i ich części u Strelbickiego oraz danemi ogólnymi i szczegółowymi obliczeń Friedericha. Z tem atoli zastrzeżeniem, iż sam proces podsumowywania części składowych (ptów), dla większej tu zwięzłości, podamy też gdzieindziej (w t. XXII).

Posiadają tedy mil kwadratowych:

Wwdztwo kijowskie

Pt Owrucki.

Podług obliczeń naszych na mapie	279, ₇₂
Podług powiatów dziś. u Strelb.	282, ₇₂
Podług obliczeń Fzieriedericha . .	162, ₀₆

Różnica nieznaczna, do 3-ch mil kw. zaledwie, jaką tu dostrzegamy pomiędzy naszym obliczeniem ogólnem na podstawie pomiaru na mapie jedynie a cyfrą powstałą z podsumowania danych Strelbickiego, dotyczących dzisiejszych ptów, nie powinna by nas uderzać. Policzyć ją bowiem wypada na karb niepodobieństwa utrzymania należytej ścisłości, gdy się poprzestaje, dla oznaczenia względnych części odnośnych ptów, na branych ogółem ułamkach i liczbach, tym dopiero odpowiadających. I ujemna ta strona przy naszych porównawczych obliczeniach musi się już wszędy i dalej ujawniać. Inaczej się rzecz ma z rządzającą różnicą cyfry Friedericha: ta już bowiem jest wynikiem błędu zasadniczego przedewszystkiem. Mniejsza już—o czem należy pamiętać—że pt owrucki za króla Stefana ogarniał inny obszar jak za Stanisława Augusta; ależ bo pilny ów zkądinąd badacz najwidoczniej wprowadzonym był w błąd co do samych granic, nie tylko ptu owruckiego z ostatnich czasów rpltej, ale nawet go, który dziś to miano nosi. Podaje on za wysoko jego powierzchnię i nie zalicza jej całej do obrębu dawnego powiatu—etc. etc.

Pt Żytomirski.

Podług obliczeń naszych na mapie	253, ₂₄
Podług powiatów dziś. u Strelb.	255, ₈₃
Podług obliczeń Friedericha . .	376, ₁₅

Tu, jak widzimy, jeszcze mniejsza różnica pomiędzy obliczeniem naszym z mapy a podług danych Strelb., bo tylko o 2,₅₉ m. kw. Ale u Friedr. znów różnica uderzająca (o 123,₅₁) i znów oczywiście przedewszystkiem z powodu innego rozumienia zakresu granic ptu żytomirskiego; gdy się oto zalicza w jego obręb

(niesłusznie) znaczną część późn. ptu owruckiego a pomija zupełnie połowę berdyczow. (machnow.) etc. etc.

Że przyczyna główna rażącej różnicy cyfr Friedericha kryje się w jego odmiennem przyjmowaniu granic dwóch powyższych powiatów rpltej, widać najdowodniej ztąd, że gdy podsumujemy dane dwóch tych ptów: z jednej strony—wynikłe z obliczenia na mapie ($279_{,72} + 253_{,24} = 532_{,96}$) z drugiej—podług Friedr. ($162_{,66} + 376_{,75} = 539_{,41}$) otrzymamy liczby bez mała (o $6_{,45}$ różn.) też same.

Pł Kijowski.

Obliczenie powierzchni powiatu kijowskiego da się, z powodu znanej już jego rozciągłości, skutecznie bardziej należycie, gdy poprzednio wykażemy w cyfrach rozległość części jego składowych. Dla tego też podamy tu najprzód tabelę powierzchni jego (wyżej już wskazanych) obwodów, dane dla której zdobyliśmy przez zsummowanie odnośnych części powiatów dzisiejszych podług obliczeń Strelbickiego.

Otóż posiadają mil kwadratowych *obwody*:

Czarnobyłski . . .	139 _{,14}	Kaniowski . . .	190 _{,25}
Lubecki . . .	100 _{,32}	Perejasław. . .	330 _{,03}
Ostrzski . . .	234 _{,25}	Mirograd. y . . .	225 _{,46}
Kijowski . . .	217 _{,05}	Czerkaski . . .	451 _{,52}
Białocerkiew. . .	125 _{,32}	(Niż . . .)	1,069 _{,33}

W ogóle zatem cały powiat kijowski — m. kw. 2,003_{,54} — bez Niżu.

Obszar ten przerzynał Dniepr na poły, w tym jednak stosunku, że prawa onego strona obejmowała m. kw. 740_{,70} (u Frdr. 744_{,38}), lewa zaś 1,260_{,87} (u Frdr. 1,237_{,66}); razem 2,001_{,57}. Zwrócimy przytem uwagę, iż różnica drobna (o 1_{,97}), przy zestawieniu z cyfrą wyżej otrzymaną 2,003_{,54}, kryje się w niemożliwej ścisłości w ułamkach; z Frdr. zaś—w odmiennem przyjmowaniu granic etc.

Po ostatecznem podsumowaniu danych 3-ch powiatów wwdztwa kijowskiego:

<i>Owruckiego</i> m. kw.	279, ⁷²
<i>Żytomirskiego</i> —	253, ²⁴
<i>i Kijowskiego</i> —	2,001, ⁵⁷
otrzymamy dla całego wwdztwa	2,534, ⁵³
dodawszy zaś Niz —	1,069, ³³
	<hr/> 3,603, ⁸⁶

W ogóle do 3,605 m. kw. powierzchni.

Wwdztwo braclawskie.

Pt Winnicki.

Podług obliczeń naszych na mapie 208,³⁴

Podług powiatów dzisiaj u Strelb. 207,¹⁶

Podług obliczeń Friedericha . . 143,²⁴.

Różnica pomiędzy naszym obliczeniem z mapy, a podług dziś. powiatów u Strelbickiego, wynosząca zaledwie 1,¹⁸ m. k. powstała oczywiście i tutaj, z powodu niepodobieństwa utrzymania ścisłości przy zaznaczaniu ułamków. Znacznie zaś odmienna cyfra Frdr. jest wynikiem odmiennego uznawania granic ptu winnickiego (za Stan. Aug.).

Pt Braclawski.

razem z obwodem jego zwinogrodzkim.

Podług obliczeń naszych na mapie 419,³⁸

Podług ptów dzis. u Strelb. . . 422,⁵⁸

Podług obliczeń Friedericha . . (508,⁵¹)

Cyfry tu z mapy i z zestawień u Strelb. różnią się tylko o 2,⁷⁰ m. kw.; za to u Frdr. różnica uderzająca — ztąd, iż i w tym razie granice inaczej zaznaczane.

W ostatecznym tedy wyniku obejmuje:

<i>pt winnicki</i>	208, ³⁴ m. k.
<i>braclawski</i>	419, ³⁸
(w obwod. braclawskim 292, ⁶⁶	
zwinogrodz. 127, ²²)	
całe wwdztwo	<hr/> 628, ²² m. k.

Nie licząc w to oczywiście (znaczniejszej części) „Pola oczakowskiego”, które z dorzeczem pustynnem Inhułu ogółem do 470 m. kw. obejmuje.

Cała tedy „Ukraina” ówczesna, dwa jej wwdztwa razem wzięte, zajmowała przestwór mil kw. 3,162^{,75} a nadto „Dziki pola”, nizowe i oczakowskie — 1,537^{,23}; razem m. kw. 4,699^{,98}, do 4,700.

Z liczby zaś tej przypada na powiaty pasu zachodniego, lepiej zagospodarowane względnie, mian.: owrucki, żytomirski, winnicki i braclawski—1,163^{,18} m. kw.

II.

LUDNOŚĆ.

I. Osady (w ogóle).

Ukraina, wzięta w rozległym nazwy tej znaczeniu—Kijów z Braclawiem—w ogóle nie przedstawiała nigdy czegoś jednolitego, jednostajnego, pod żadnym względem, poczynając od geograficznego jej upostaciowania. Sama Kijowszczyzna składała się z dwóch wielce różnych dzielnic, obejmowała i łączyła w sobie dwa terytoryalne kontrasty: „Polesie” i „Pola”, połącz od wieków stale zaludnioną i nowinne stepy, zdobywane wciąż na zagarniających je również bez przerwy koczownikach. Dodajmyż do tego Braclawszczyznę—oprócz stepowej, dzielnicę nadto bardziej podolską obejmującą. Więc już ztąd najprzód, z konieczności, w charakterze też samych siedzib ukraińskich uderzające wielce przeciwieństwa: z jednej strony (jak na Polesiu) prawdziwie archaiczne zabytki staro-ruskiej nawet gminy, z drugiej (od Pól dzikich) zawiązki nowego zupełnie trybu wiejskich osad, z „kurzeni” uchodniczych, „pasiek” i z azyatycką osadzanych „chutorów” (khutr) powstających. Dalej w obec tych niezmiennych prawie warunków geograficznych zajmującej nas krainy, zaznaczały się odmiennie na jej powierzchni skutki oddziaływania żywych prądów czasu, w wyniku czego, jak naturalna, w tym samym pasie topograficznym, inaczej, co do charakteru osad

onego, stały rzeczy na początku a inaczej pod koniec w. XVI-go, przed Unią i po jej dokonaniu. Nadto w ogóle, w całym ciągu w. XVI-go i długo później jeszcze znajdowała się Ukraina w stanie przejściowym, kiedy tu wszystko się przetwarza i wytwarza jeszcze, niema jeszcze nic ustalonego, unormowanego, wszystko w ruchu, w stadium przeobrażenia. Tak się tam dzieje we wszelkich zakresach życia; nie inaczej też u samych podstaw bytu, w rodzinie i gminie. Jako skutek zaś współdziałania wszystkich tych przyczyn uderza nas u świtu w. XVII-go urozmaicenie pod tym względem nie do opisania. Jednocześnie oto widzimy tu stykające się z sobą, splatające się, krzyżujące, wszelkie postacie ustroju gminnego—siół i miast, wszelkie ich typy, od najbardziej szczytkowych, że tak pow. z prawieku—dworzyszcz, horodow, do slobod i chutorów najświeższej daty. Uderza roztaczający się przed naszymi oczyma wzorzysty obraz siedzib ludzkich wszelkich rodzajów oraz rodzajów tych wszelakich stopni, tak co do społecznego jak i gospodarczego ich charakteru. Wiele w tem samoistnego, oryginalnego, niepodobnego do wzorów, faktów, spotykanych gdzieindziej; chociaż nie jedno wspólne z trybem utrzymującym się jeszcze w owe czasy na Wołyniu i sąsiednim, poleskim, pasie Litwy.

Z natury rzeczy wypadało by nam dotknąć tu przedwstępnie przedmiotu tego szczegółowiej; potrzeba atoli większej zwartości w obecnym zarysie zmusza nas do odłożenia bardziej należytego rozwinięcia go na inne miejsce (do t. XXII-go). Tem słuszniej zaś, że tymczasem możemy się odwołać po części do uwag dotyczących tego zakresu faktów, jakieśmy już w poprzednich tomach naszych „Źródeł” (V, VI, XIX) podali.

Zaznaczymy tu jedynie, że w obec wskazanego wyżej urozmaicenia typów siedzib ludzkich, zmuszeni rozgrupować je dla systematyczności we dwa tylko działy, przenosimy nad zwykle dla nich termina „wsie” i „miasta”, mniej określone—„osady” wiejskie i miejskie.

a. Osady wiejskie—ich liczba i stosunek do powierzchni.

Przy ubóstwie materiału archiwalnego, jaki posiadamy dotąd, przy jego ułamkowości pod każdym względem, kuszenie się

o coś podobnego, jak obliczenie statystyczne liczby osad wiejskich na Ukrainie, w jakiegokolwiek bądź danej historycznej dobie rozważanej przez nas epoki, byłoby już hazardownem. W obec wytężonego ruchu osadniczego bowiem, niepokojonego, przerywanego, przez nieustanne najazdy koczowników, znoszące nieraz całe obwody, całe warstwy nowopowstających osad, niepodobna znaleźć nawet chronologicznego punktu oparcia się. Z drugiej strony: co w takich warunkach uważać za jednostkę statystyczną, mającą przedstawiać normalną osadę wiejską, wieś? Wszak niezależnie od ciągłej zmienności stanu tychże samych nawet osad, tyle to owych kategorii—sioła, sieliszcza, ostrowy, pasieki etc. etc., które znów tak się z sobą zlewają, gdy tymczasem skrajne ich termina, jak sioło pełne i chutor tak dalekie znaczeniem od siebie! Zresztą, przy możliwości nawet doraźnej pewnego obliczenia ilości osad, w jaki sposób wykazać stosunek ich do powierzchni, gdy wszelkie oficjalne i nieoficjalne działy Ukrainy tak nieokreślone? Co najwięcej tedy, jesteśmy w stanie przedstawić przykładowie, stosownie do faktycznego zasobu posiadanych źródeł, w pewnych odstępach czasu, w pewnych miejscowościach—włościach, obwodach—dane, tyle obfite, tyle ściśle, na ile je przynajmniej same te źródła nam podają. Dotyczyć zaś one mogą właściwie tych dzielnic Ukrainy tylko, które oddawna już były bardziej zaludnione albo pomyślniej od innych osadzone z biegiem czasu. Jak łatwo zrozumieć, za przedział historyczno-chronologiczny bierzemy unię lubelską.

Otóż do epoki bezpośredniego zwierzchnictwa na Ukrainie Litwy, epoki z *przed unii*, posiadamy właściwie te tylko obficie zgrupowane daty, jakie się znajdują w rewizjach ukraińskich zamków gospodarskich z połowy w. XVI-go, mian. z r. 1545 i 1552; więc też zatrzymamy się na tej dobie jedynie.

Znajdujemy tam r. 1552 (resp. 45) zaznaczonych siół i sieliszcz łącznie— w powiatach:

połaci zachodniej	połaci wschodniej
mozyrskim . . . 69	czarnobyłskim . . . 32
owruckim . . . 75	ostrzskim . . . 9
żytomirskim . . . 60	kijowskim . . . 30
winnickim . . . 48	kaniowskim . . . 26
braclawskim . . . 35	czerkaskim . . . 8
<u>288</u>	<u>105</u>

W ogóle na obszarze całej ówczesnej Ukrainy, razem z powiatem mozyrskim, do Kijowszczyzny wtedy jeszcze zaliczanym, siół i sieliszcz (pustek niby po siolach) zaznaczonych do 400 (393). Czy taki wykaz przecie odpowiada faktycznemu stanowi pod tym względem—rzecz inna.

Mimo swe widome braki atoli i strony ujemne, roztoczenie których szczegółowe pominąć tu musimy, nie jest pozbawionym wykaz powyższy i poważnego względnie znaczenia. Jeśli bowiem nie daje nam cyfr dokładnych, ostatecznych, to natomiast przedstawia możność wyraźniejszego unaocznienia sobie stosunkowego stopnia zasiedziałości, że tak powiemy, w osadach, pewnych pasów geograficznych, pewnych teorytoryalnych obrębów. Oczywiście, przy uwzględnieniu innych danych ubocznych. Rozejrzawszy się też pilniej widzimy, iż co do ilości osad—siół i sieliszcz, więcej ich stosunkowo w połaci zachodniej niż we wschodniej, w pasie północnym niż południowym; w powiatach—owruckim, żytomirskim, winnickim, braclawskim nawet, jeśli wykluczmy onego pustynie,—„Umań” etc., niż na Podnieprzu; tam zaś—więcej w czarnobylińskim i kijowskim do Rosi, niż w kaniowskim, a cóż dopiero w czerkaskim, gdzie już wcale siół niema, lecz sieliszcza i wchody tylko. Siola pospolicie skupiają się koło zamków; w oddali większej od nich—już tylko sieliszcza i wchody w pustyniach. W przestworze stepowym po prawej stronie Dniepru, głębiej wysuwają się ku południowi osady na dorzeczu Uhorskiego Tykicza, już na Pobożu. Wogóle zaś wszędy pustynia, nad ziemią zajęta pod osady wiejskie i uprawę, stanowczo przeważa. Co zaś do samej wielkości siół, największe spotykamy w pow. winnickim: o 40, 80 dymach—i wyżej.

Oдноśnie epoki *po unii* ograniczeni jesteśmy, mimo postęp czasu, podobnie jak i w dobie poprzedniej, na bardzo szczupły tylko materiał. Tak, dla przeciągu 30-lecia po unii, zamykającego wiek XVI-ty, posiadamy (wydawane w tomie obec.) właściwie dwa tylko poważne źródła urzędowe: najprzód „Regestra” zamków oraz poboru z miast etc. wwdztwa kijowskiego z lat 1570—72 tudzież „obierania ludzi na służbę wojenną” 1579 roku z wwdztw kijows etc., a potem „Reg. wybierania poborów ziemi kijowskiej” z r 1581. I już bezpośrednio nic nadto. Ale materiały pierwszej grupy dotyczą danych innego zakresu — i tylko przy zamkach północnej połaci Kijowszczyzny znajdujemy

podane poimiennie ciężące (1571, 79) do nich siola. Główną więc podstawą, a względnie jedyną nawet bezpośrednio, obliczeń ilości etc. osad wiejskich w **Kijowszczyźnie** końca XVI-go w. być może, i będzie, wykaz poborowy z r. 1581. Co więcej—osad włości prywatnych tylko, panów tak duchownych jak świeckich, bez królewsczyzn wcale. Zatem wykaz ogarniający jedynie przestwór tak rozległy jak dalece w owym czasie, przed upoważnieniem r. 1590 rozdawania pustyń na dziedzictwo, własność prywatna sięgała. Przewód—starej (poleskiej) Kijowszczyzny do dorzecza Rosi, z wązkim pasem nadbrzeżnym za Dnieprem do ujścia Trubeży, stanowiący wyłączniej powiaty: owrucki, żytomirski, były czarnobyłski oraz późniejszego kijowskiego pow. obwód kijowski właściwy; obszar koło 900 m. kw. zaledwie.

Na tym tedy obszarze znajdujemy zaznaczonych w owym spisie poborowym z r. 1581 wsi prywatnych do 290, co by dawało 1-dną wieś ogółem na mil 3 przybliżenie. Z tych 290 dało by się zaliczyć: na pt owrucki wsi do 125, (bez 10 Ubort.) zatem (przy 280 m. k. jego powierzchni) 1 wieś na m. k. 2,2; na pt żytomirski wsi 65, zatem (przy 255 m. k.) 1 wieś na m. 3,0; na b. pt czarnobyłski wsi 48, więc (przy 140 m. k.) 1 wieś na m.—do 3; nakoniec, na obwód kijowski wsi 52, więc (przy—k. 220 m. kw.) 1 wieś na m. 4,2. Lecz po rozejrzeniu się pilniejszym, łatwo postrzegamy, iż dopuścilibyśmy się niemałego błędu, poprzestając na takim liczbowym wywodzie. Otóż, najporządniej podane tu osady wiejskie powiatu owruckiego, a jednak i tu nie bez braków; dość tu wskazać na siola bojarów, tak „owruckich” właściwie, jak i „Zauszan,” podane w „reg.” 1571 oraz 1579 r.—i w liczbie daleko znaczniejszej i dokładniej. W pow. żytomirskim pominięte całe włości, tak naprz.: cudnowska i romanowska kst Ostrogskich, zajmujące razem 55 z górą m. k., na którym to obszarze, już r. 1585 liczono 2 miasta i 45 wsi; późniejsza berdyczowska etc. Tyszkiewiczów, razem do 30 m. k., w której zapisano jedne Słobodyszcz, gdy już w r. 1552 było w niej 6 osad, w r. 1593 zaś 4 mstka i do 20 wsi; pomijając już pomniejsze, jak Czerniachów Niemiryków i inne. Co uwzględnione, zmieniłoby nie pomału i stosunek ilości wsi do powierzchni powiatów. Podobnie, choć w mniejszym znacznie stopniu, opuszczenia w obwodach czarnobyłskim i kijowskim. Skutkiem czego można by liczbę osad wiejskich prywatnych starej Kijowszczyzny pod-

nieść (za r. 1581) znacznie wyżej 300, tak że następnie wypadła by tam napewno i 1 wieś prywatna mniej niż na 3, może na 2,5 m. k. Stosunek zaś ten nie wiele by się już zmienił i w ogóle, gdybyśmy tu dodali nadto wsie królewskie, ponieważ trzy starostwa zajmującego nas obręb, mian. owruckie, żytomirskie i kijowskie, były już do tego stopnia uszczuplone, iż do zamków tamecznych ciężyło teraz po kilka wsi zaledwie. Czy więc dałoby to na 900 m. kw. aż 350 wsi w ogóle—rzecz wątpliwa.

Dodamy nadto, iż połowa conajmniej wsi ówczesnych polskiej Kijowszczyzny należy już do potężnych latyfundiow, których część znaczną dobra duchowne stanowią. Z tych: dobra monasteru pieczarskiego obejmują wsi 16, mnstru pustynskiego 10, metropolii 9; zaś—kapituły wileńskiej 12, biskupów wileńskich włość uborcka (zaliczana jeszcze 1581 do Kijowa) 10, lecz biskupów kijowskich—jeszcze 3 wsie tylko. Z panów zaś świeckich: ksta Ostrogscy posiadali we włości baraszkiej tylko, bez Cudnowa etc. wsi 14, ksta Wiśniowieccy 10, ks. Prońscy 8; dom Charłęskich wsi 17, Kmitów 13, Oblizarowie 8, Jelce 7, Proskurowie 7, Hornostaje 5, Woronicze 5. Ile mogli posiadać Tyszkiewiczze, Niemiryce, Iwaszencewicze i inne możliwe domy—nie podano. Reszta siół rozproszona pomiędzy mniej zamożnych ziemian—po kilka, po jednym; nie mało zaś, jak wsie bojarów owruckich naprz., stanowiły wspólną dziedzinę całych rodów.

Przypominamy tu jeszcze, że w owym wykazie poborowym z r. 1581 podane są tylko wsie, siola—sieliszcz etc. już tam nie spotykamy, chociaż nie mało tu „siół” o 1 „osiadłym” tylko. Wogóle zas osady wiejskie ówczesne, nie wielkie: przeciętnie mniej 10 dymów „osiadłych” oraz tyłuż zagrodników. Są jednak i znaczniejsze siola na głębszem Polesiu, nieraz do 40 osdł. Zestawiając dane reg. pobor. 1581 r. z podobnemiż rewizyi 1552 widzimy, iż po upływie lat 30-stu, przedewszystkiem poblizsze okole samego Kijowa, zarówno z prawej jak i z lewej strony Dniepru, znacząco już, po dawnych spustoszeniach, na nowo się ożywiło. Że królewsczyzn pobór ten nie dotyka, nie dotyka zatem i całej połaci stepowej kijowskiego wwdztwa, gdzie właśnie królewsczyzny najszerzej zalegały. Nie było i tam już przecie bez osad wiejskich w dobrach prywatnych, osobliwie w obwodzie zamku kaniowskiego, gdzie takowe już r. 1552 zaznaczone spotykamy; ale wszystko to pominięte.

Co zaś do wwdztwa **Braclawskiego**: to już nie posiadamy wcale żadnych dotyczących je urzędowych źródeł, wyjąwszy reg. wojennego z r. 1579; co nam też odbiera prawo robienia doraźnych nawet zestawień, gdy z rejestru tego dowiadujemy się jedynie, że przy zamku winnickim liczyło się wsi dużych 7, przy braclawskim zaś nie było już żadnej.

W ostatniem 20-leciu w. XVI-go, przy wzbierającym bez przerwy prądzie osadniczym na Ukrainie, zajęć musiała nie małej doniosłości zmiana, co do stopnia zasiedziałości w ogóle i liczby osad, w obrębie tego nawet pasu Kijowszczyzny, którego reg. pobor. 1581 r. wyłączniej dotyka. Można o tem wnioskować bez pochyby już choćby tylko zestawiając oderwane daty odnośne rozproszone tak w ówczesnych aktach trybunalskich (Źrd. t. XXI) jak i dostępnych nam inwentarzach archiwów prywatnych. Drogą tą przychodzimy do przekonania, że ilość wsi północnej połaci **Kijowszczyzny** dałoby się podnieść u schyłku w. XVI-go z 350 na 450, co przy 900 m. k. owego obszaru (nb. bez Lubcza i Ostrza) wskazałoby 1 wieś na 2 m. k. tylko. O połaci zaś stepowej: i teraz jeszcze wiadomości niewiele, gdy nawet żadnej lustracyi z owego czasu nie posiadamy.

W Braclawszczyźnie, dla której od połowy w. XVI-go (1545) nie mieliśmy zgoła prawie danych osadnictwa dotyczących, trzeba przypuszczać podobnie, w wyniku zestawień choćby tylko oderwanych dat archiwalnych, po upływie półstolecia postęp bardziej może jeszcze znaczący. Oczywiście stosuje się to wyłącznie do północno-zachodniej dzielnicy wwdztwa; ilość wsi atoli nie dała by się i w tej dzielnicy obliczyć napewno. Co zaś do ich gęstości: owe 7 wsi sstwa winnickiego (1579) wskazywałyby przy 8,17 m. k. powierzchni onego 1 wieś na m. k. 1, 1-na tej przy najmniej krawędzi Braclawszczyzny.

W ostatecznym wyniku, nie wiele tedy cośmy zdobyli odnośnie osad wiejskich w ogóle Ukrainy XVI-go w. Zmusza to nas zatem do przekroczenia kresu onego, by następnie, oparłszy się o dane obfitsze początku XVII-go w., zapelnąć (ile by to się dało) dat poprzednich braki. Tembardziej, gdy nadto przekroczenie takie nastęrcza nam sposobność zdobycia sobie dość już jasnego wyobrażenia o stanie zasiedlenia i liczby samej osad w pierwszej ćwierci w. XVII-go; w czem właśnie znaleźliby-

śmy jakby reasumcyę całej pracy osadniczej pierwszego półstolecia po unii.

Istotnie, jakkolwiek i źródła odnośne, w przedmowie już zaznaczone, owe lustracye, taryfy, akta trybunalskie etc. z pocz. w. XVII są podobnież pełne braków, dają one nam przecież materyał do nakreślenia sobie, co do ilości też osad wiejskich i ich stosunku do powierzchni, pod koniec pierwszej ćwierci XVII-go w, dość wyraźnego obrazu. Rozwinięcie atoli tego obrazu odkładamy na inne miejsce (do t. XXII), tu poprzestaniemy jedynie na podaniu samych wyników naszych zestawień i rozważań. Przedwstępnie jednak obowiązani jesteśmy wskazać, jaką drogą zdobywaliśmy i zdobyliśmy zaznaczone ostatecznie w tabeli odnośnej cyfry. Otóż, jak łatwo się domyślić, najprzód wszelkie możliwe dane geograficzne zaznaczaliśmy na naszej mapie, a dopiero już potem, mając je w ten sposób dotykalnie unaocznione, przystępowaliśmy do zasadniczych obliczeń: włość po włości, obwód po obwodzie, po powiecie powiat etc. Dla przykładu podamy tu po jednym choć *wzorcu* dla wwdztwa. Wybieramy dwa zachodnie powiaty bardziej zaludnione: w wwdztwie kijowskiem żytomirski, w braclawskim zaś winnicki.

W pow. *żytomirskim* oto przedstawia się nam stan rzeczy w postaci nast.:

W powiecie tym, poczynając od północno-zachodniej onego krawędzi, na wierzchowisku Uszy oraz dorzeczu Tyni wpadającej do Słuczy, w działach włości baraszkowej, zwiahelskiej (Niesoloń) kst Ostrog. oraz Czartolisczyźnie (Puliny), na przestrzeni 32,73 m. kw., przy 4-ch większych miasteczkach, wsi 15 tylko, więc 1 wieś na m. 2,2. Lecz zaraz we włościach tychże kst Ostrogskich głębiej ku południowi, po prawej stronie Słuczy rozciągających się, mian. romanowskiej i cudnowskiej, znajdowało się, jak'śmy to widzieli wyżej, już pod koniec w. XVI-go, na przestworze m. kw. 55,21: k. 2 mst., wsi 45, zatem 1 wieś na m. 1,3; która to liczba po upływie lat 40 nie wiele się już pewnie pomnożyła, wzmogły się tylko wsie dawniejsze—czemu przyświadczają nawet poniesione od Tatarów r. 1619 (Źródł. t. XX, str. 98) straty ciężkie. Mocniej jeszcze osadzony obręb grupy włości pomniejszych, na wierzchowiskach Irszy, Trościanicy i Kamionki, który obejmuje Hreżany, Toporyszcza, Czerniachowo,

Wlisk; tu na obszarze do 40 m. kw.: 5 mst więk. i wsi ze 45, co daje 1 wieś na m. 0,9. W obrębie leżącym od powyższego na wschód, na dolnej Irszy i średniej Teterwi a przytykającym już do kijowskich rubieży, gdzie wśród drobnych majątności ziemiańskich widzimy jako znaczniejsze włości—malińską Jelców i radomyślską monasteru pieczarskiego, znajduje się na obszarze do 40, m. kw., przy 5 mst.—wsi ze 40, co dałoby 1 wieś na m. 1, a więc znów prawie jak w obrębie poprzednim. Rozciągający się dalej ku południowi, a wyżej po Teterwi, aż ku cudnowskim rubieżom, obręb, ogarniający oprócz sstwa żytomirskiego włości ziemiańskie: korysteszowską, trojanowską, tulińską, posiada na przestworze do 35 m. kw., przy 5 mst., wsi ze 35, zatem 1 wieś na m. 1. Wyżej jeszcze na dopływach Teterwi, w dobrach domu Tyszkiewiczów, z Berdyczowem, Kodnią, Białopolem etc., zajmujących do 30 m. kw., dokoła 6 mst., wsi ze 25, więc 1 wieś na m. 1,2—co wskazuje na nieznaczne tylko przymnożenie, po latach 30, (od 1593) ilości wsi, które same w tym przeciągu czasu mogły się podnieść niewątpliwie. Nakoniec w pasie, który oddziela dobra powyższe (berdyczowskie) od ptu kijowskiego, a ogarnia włości drobniejsze jak Kotelnia, Niechworoszcz, Żerdelew, Białołowka, na przestrz. m. kw. 18, przy 4 mst. więk., wsi ze 16, zatem 1 wieś na m. 1,1. W ogóle tedy w pow. żytomirskim, na obszarze m. kw. 253,24, wsi 200 z górą, czyli 1 wieś na m. 1,2.

W powiecie zaś *winnickim*:

W północno-zachodnim narożniku onego najprzód, jaki stanowi tak zwany „grunt śniwodzki” z dorzeczem Pustoly t. j. włości Pików i Janów, na przestrzeni 21,04 m. kw., dokoła 5 mst, wsi przynajmniej z 15, zatem 1 wieś na m. kw. 1,4. Dalej w ogarniającej dorzecze Desnicy włości przyłuckiej kst Zbarazkich, razem z drobniejszemi tamże dobrami, na obszarze 20 z górą m. kw., przy 5 mst., wsi ze 12, więc 1 wieś na 1,6 m. Za to w obrębie sstw winnickiego i lityńskiego, razem z przedzielającem je pasmem dóbr dawno już ziemianom rozdanych, na obszarze m. kw. do 20, dokoła 2 mst król., wsi też ze 20, zatem 1 wieś na 1 m. k. Stosunek zaś ten jeszcze podnosi się wyżej w dzielnicy tegoż powiatu rozciągającej się między sstwem winnickiem i włością kraśniańską oraz granicą wwdztwa podolskiego i włością niemirowską, gdzie na przestrzeni m. k. 25 jakich występuje wsi ze 30, obok 4 mstk znaczn. (Braiłow, Tywrów, etc.),

więc i wieś na m. k. 0,7—podobnie jak w sąsiednich sstwach podolskich chmielnickim i barskiem przed laty 35-ciu. W południowo-zachodnim narożniku ptu winnickiego, który wytwarza włość kraśniańską z Murachwą i drobniejszymi dobrami na górnym biegu rzeki tej nazwy, na obszarze m. kw. ze 26, obok 6 mstek wsi z 15, gorzej zatem niż w narożniku północnym, bo i wieś na m. 1,7. We włości niemirowskiej zato stosunek znacznie lepszy: tu na m. k. 9,52, przy 1 mst. wsi z 10, więc i wieś—mniej nawet jak na 1 m. kw. Zwróciwszy się teraz ku wschodniej połaci ptu winnickiego—widzimy na gór. Sobie, w obrębie ogarniającym włość lipowiecką kst Ostrogskich, razem z taśmą drobniejszych dóbr ziemiańskich na dorzeczu Rosochowatej, na przestrzeni m. k. 16, obok 2 mstk więk., wsi do 10, co da i wieś na m, 1,2. Mocniej nieco osadzony obszar dorzecza średniego Sobu, razem z wierzchowiskami Uhorskiego Tykicza, jaki stanowi grupa włości drobniejszych—Kalnik etc., gdzie na prz. jakich 20 m. kw., dokoła 5 mstek, wsi z 15, więc i wieś na m. 1,3. Na dorzeczu Roški, z Żywotowem etc. na m. kw. koło 10, obok 3 mstek, wsi ze 6, zatem i wieś na m. 1,2. Na dorzeczu zaś górnej Rosi, z Pohrebyszczami etc. na prz. m. kw. 12 jakich—2 mstka oraz wsi z 10, co da i wieś na m. 1,2. Nareszcie w rozległej włości tetyjowskiej kst Ostrogskich, 26,38 m. kw. ogarniającej, mst 3, wsi z 8, tedy i wieś na m. 3,3. Ogółem w pow. winnickim: na m. kw. do 210, wsi ze 150, co daje i wieś na m. 1,4.

Poczem spieszymy zastrzedz się jednak, że powyższe obliczenie, drogą zestawień rozproszonych danych dokonane, uległoby w wywodzie swym ogólnym zmianie bardzo znaczącej na rzecz wsi, gdybyśmy przyjęli u podstawy onego pewne jeszcze, choć tylko ułamkowe, wskazówki, jakie znajdujemy we własnych naszych źródłach (t. XX, str. 123). Mianowicie—gdybyśmy przyjęli bezwarunkowie, zaznaczoną ogólnikiem ilość wsi, wypisaną z kwitów poborowych, dotyczących 4-ch, znajdujących się w pow. winnickim włości kst Zbarazkich: przyłuckiej i pohrebyskiej oraz niemirowskiej i żywotowskiej—u samego już świtu w. XVII-go. Otóż podano tam pod r. 1602: dla włości przyłuckiej liczbę wsi 29, co przy 14,39 m. k. jej obszaru dało by i wieś—tylko na m. 0,5; dla pohrebyskiej, przy m. kw. 10,34, wsi 27, zatem i wieś na m. 0,4; w niemirowskiej, na 9,52 m. kw., wsi 31, to jest i wieś na m. 0,3 nawet; w żywotowskiej zaś, na m. kw. 6,20, wsi 11, czyli

i wieś na 0,6 m. kw. W porównaniu z obliczeniem naszym przewyższało by to ilość wsi, jakich my dopatrzyliśmy w tychże włościach, o 3 do 4 razy więcej. Fakt uderzający, który potrzebuje wyjaśnienia. Damy je też do pewnego stopnia, gdy zgodzimy się z góry, że dane owe kwitów poborowych, bez wątpienia faktyczne, wyrażają przecie nie ilość „wsi” ściśle branych, lecz osad w ogóle w pewnych włościach, razem i miasteczek i chutorów wszelakich, jakie w podsumowaniu zostały również pod ogólną nazwą „wsi” podane. Nadto, co do szczegółów: wprawdzie ilość „wsi” należących do Przyłuki mieściła się zapewne cała w obrębie przyłuckiej włości; ale prawdopodobnie pomiędzy wsie „należące” do Pohrebyszcz zaliczono tu, jak to istotnie miewało miejsce później, i osady znajdujące się w pasie przyległym po lewej stronie Rosi, już w wwdztwie kijowskiem urzędowie (Rohacze etc.). Podobnież cyfra wsi należących do Niemirowa obejmuje napewno i osady rozrzucone po za obrębem właściwym jego włości, jak naprz. Peczara na Bohu etc. w powiecie już braclawskim; do Żywotowa zaś—i osady „gruntu gniłorudzkiego,” czyli późniejszej włości monasterzyskiej, u rębów samej „Zwinogrodzyczyny.” Mimo uwzględnienia tego wszystkiego przecież pozostanie zawsze jeszcze pewna różnica pomiędzy naszym minimalnem obliczeniem wsi owych 4-ch włości, a zredukowaną nawet ich liczbą podług kwitów. Nie idziemy tu jednak na teraz dalej po nad to zaznaczenie. Wskazówki taryfy z r. 1629 co do ogólnej liczby „dymów” każdej z owych włości (w przyłuckiej 1,456, pohrebyskiej 7,514, niemirowskiej 2,294 i żywotowskiej 1,659) są bardzo ważne, ale i te kwestyi nie rozwiązują. Z czasem gdyby się zdarzyło wykryć dane bardziej szczegółowe, ośmieliło by to nas do rozszerzenia i samej podstawy obliczeń, względnie pewnych, przypuszczalnie więcej już zaludnionych miejscowości; inaczej—wolimy stać przy minimum.

Rozumiemy, iż na ten raz dość będzie poprzestać na dwóch powyższych wzórcach, po jednym na wwdzto, dla wskazania, jaką drogą dochodziliśmy do zdobycia we wszystkich z kolei powiatach i obwodach Ukrainy danych, odnośnie przybliżonej, minimalnej ilości osad wiejskich na ich przestworach oraz stosunku ich do powierzchni. Rezultat zaś ostateczny naszych zestawień i obliczeń podamy tu w nast. tabeli:

Osady wiejskie

(k. 1625 r.).

W powiecie resp. obwodzie.		Na mil. kw.	Wsi.	1 wieś na mil. kw.	
Wództwa Kijowskiego.	połaci północnej.	Owruckim .	280	180	1,5
		Żytomirskim .	255	200	1,2
		Lubeckim . .	100	85	1,2
		Czarnobyłskim	140	100	1,4
		Kijowskim .	217	145	1,5
		Ostrzskim . .	(87)	35	2,5
			1,075	745	1,4
	połaci południowej.	Białocerkiewsk.	125	110	1,2
		Kaniowskim .	(100)	85	1,1
		Czerkaskim .	(325)	80	4,1
		Perejasławsk.	330	65	5,0
		Mirogrodzk.	225	30	7,0
			1,110	375	3,2
	Ogółem	2,185	1,115	1,9	
Wództwa Braclawsk.	Winnickim .	208	150	1,4	
	Braclawskim .	292	105	2,7	
	Zwinogradzk.	127	30	4,2	
	Ogółem	627	285	2,2	
W obydwóch wództwach razem +		2,810	1,400	2,0	

Jednym słowem, pod koniec pierwszej ćwierci w. XVII-go, w dwóch województwach ukraińnych, liczba wsi (z większymi chutorami) dochodziła: w kijowskim 1,115, w braclawskim 285, razem do 1,400, nie licząc oczywiście drobnych rozproszonych po przestworze stepowym osad, wciąż powstających i znikających, o przypuszczalne określenie ilości których, w pewnej danej historycznej chwili chociaż by, nawet i kusić się nie wolno.

Rozpatrując się w danych powyższego wykazu, nie trudno dostrzedz w nim faktów ogólniejszego też charakteru. Oto widzimy najprzód, że wwdztwo kijowskie, bez onego „pól dzikich”, posiada przeciętnie gęstsze nieco osady wiejskie niż wwdztwo braclawskie. Dalej, że połać jego północna lepiej jest znacznie osadzona od połaci południowej. W pierwszej z tych—najgęściej zasiadłe obwody stanowią: lubecki i żytomirski, potem czarnobylski a dopiero owrucki i kijowski; w drugiej zaś, stepowej—dzielnica (uwzględniona tu) obwodu kaniowsko-korsuńskiego tudzież cały białocerkiewski, żytomirskiemu co do gęstości wyrównywający. Wwdztwie braclawskim: powiat winnicki lepiej osadzony od braclawskiego, lecz pierwszy równa się dopiero z czarnobylskim, drugi słabszy od ostrzkiego. W porównaniu z sąsiedziami wwdztwy wołyńskim i podolskiem okazuje się, że żaden z obwodów ukraińnych nie doszedł jeszcze k. r. 1625 nawet do takiej normy, jaką się cieszyły w ogóle tamte już 40 lat pierwej; dość wskazać, że gdy tam zaznaczaliśmy ilość wsi na 1 mili kw. (2), tutaj pytamy przeciwnie—na ile mil kw. jedna wieś przypadnie.

Stosunek zaś względny liczebnie osad wiejskich podług ich przynależności do pewnych *kategorij* dóbr przedstawi w cyfrach zaokrąglenie przybliżonych nast. tabela:

Osady wiejskie

(k. 1625 r.).

Podług kateg. ich przynależ.

W pow. resp. obw.		Razem	Król.		Duch.		Pryw.		
			ilość	%	ilość	%	ilość	%	
W wdz. Kijowskiego.	poł. północnej.	Owruckim .	180	30	16,7	40	22,2	110	61,1
		Zytomirsk. .	200	10	5,0	30	15,0	160	80,0
		Lubeckim .	85	40	47,0			45	52,4
		Czarnobyłs.	100	5	5,0	25	25,0	70	70,0
		Kijowskim .	145	10	6,8	60	41,3	75	51,7
		Ostrzskim .	35	10	28,5	5	14,2	20	57,4
			745	105	14,0	160	21,4	480	64,4
	poł. południowej.	Białocerk. .	110	65	59,0			45	41,1
		Kaniowsk. .	85	60	70,5			25	29,5
		Czerkaskim.	80	50	62,5			30	37,5
		Perejaśław.	65	25	38,7			40	61,3
		Mirogr.od. .	30	30	100,0				
			370	230	62,1			140	37,8
	Ogółem	1,115	335	30,0	160	14,13	620	55,6	
W wdz. Braclaw.	Winnickim.	150	15	10,0			135	90,0	
	Braclawsk.	105	10	9,5			95	90,4	
	Zwinogradz.	30					30	100,0	
	Ogółem	285	25	8,7			260	91,5	
W obydwu wwdztwach +		1,400	360	25,7	160	11,4	880	62,8	

Rozważając dane powyższej tabeli, choć tylko w zaokrąglonych liczbach przedstawione, widzimy, iż pod koniec pierwszej ćwierci wieku XVII-go ilość wsi prywatnych w obydwu wwdztwach przeważa już dwakroć niemal liczbę razem wziętych królewskich i duchownych. Wsie królewskie stanowią tylko 25% ogółu wsi na Ukrainie; duchowne nie o wiele przewyższają 10%. Wsie duchowne nadto znajdują się tylko w pasie od wieków zasiedzonym t. j. w północnej połaci Kijowszczyzny, gdzie stanowią 20% z górą. Wsie królewskie najliczniej występują (z powodu zamieszczonych w tej kategorii chutorów kozackich) w jej połaci południowej, gdzie stanowią 30%, zaś 60% z górą ich ogółu; naj słabiej zaś w Braclawszczyźnie, gdzie nie dają nawet 10%. Wsie prywatne najsilniej rozsadowione względnie w wwdztwie braclawskim, gdzie ilość ich przekracza 90%, choć tylko 30% ich ogółu; naj słabiej—w połaci południowej Kijowszczyzny, gdzie 40% nie dochodzi, ogółu zaś i 16% nie stanowi. Bezwzględnie biorąc najwięcej zatem wsi prywatnych w północnej połaci kijowskiego wwdztwa, gdzie ich niemal 4 razy tyle co w połaci południowej, a blisko dwa razy tyle co w Braclawszczyźnie. Przechodząc obwodami i biorąc liczby bezwzględnie, widzimy, iż wsi królewskich najwięcej w obwodach: białocerkiewskim, kaniowsko-korsuńskim; najmniej—w czarnobyłskim; w zwinogradzkim zaś (województwa bracl.) wcale ich nie ma. Wsi duchownych—najwięcej bezwzględnie w obwodach: kijowskim, potem owruckim i żytomirskim. Wsi prywatnych—najwięcej: w pow. żytomirskim, potem winnickim, owruckim i obw. białocerkiewskim.

b. Osady miejskie—ich liczba i stosunek do powierzchni.

O miastach ukraińnych w. księstwa litewskiego z epoki przed unią 1569 r. wiemy tyle tylko, ile nam rewizye zamków gospodarskich z r. 1545 oraz 1552 podają. Miasta owe są to, jedynie ściśnięte okola tych że zamków samych; więc tyle ich było ile zamków królewskich, z dodatkiem paru z nich oddanych niedawno na własność prywatną. A zatem, jeśli tu je sobie zechcemy przypomnieć, były to, oprócz sędziwego Kijowa: Mozyr do tego ukraińskiego ogniska jeszcze wtedy ciężący, Owruć, Żytomierz, Cudnow oddany kstom Ostrogskim, Czarnobył—Kmitom

Lubecz od Czerniehowa oderwany oraz wznowiony Ostrz na Dnieprze niżej Kijowa—Kaniów z Czerkasami, na Bohu zaś—Winnica i Braclaw. Następnie przybyła jeszcze do tej liczby Białacerkiew; ale już nic nadto. O jakichś miastach prywatnych, dawniej—przed Cudnowem i Czarnobylem—książętom czy ziemianom nadanych, nic właściwie nie wiemy: chyba że to będą ogniska znaczniejszych włości poleskich, naprz. Brahin, Olewsk i może pare innych jeszcze. Zrozumiałe to zresztą: epoka to przejściowa—stare „horody” ustępują miejsca „zamkom” hospodarskim, na „miasta” w ściślejszem znaczeniu jeszcze pora nie przyszła, poczynają powstawać one dopiero po unii.

Nawet w ciągu zamykającego w. XVI-ty 30-lecia po unii, o ile o tem z danych wyraźnie zaznaczonych, sądzić mamy prawo, nie prędko osady miejskie, z horodyszcz i siół dotychczasowych, poczęły urastać. Zresztą posiadamy wskazówki co do znaczniejszych jedynie. Tak naprz. w wwdztwie kijowskiem przybywa do znanych nam z przed unii miast królewskich r. 1584 Korsuń, w lat 10 potem Perejasław; powstają w dobrach duchownych—r. 1585 Wasylków, 1594 Chwastów; w dobrach prywatnych zaś spotykamy już, jako miasta i miasteczka—1577 Barasze, 1581 Brahin, Weledniki, Korostyszew, Chodorków, Słobodyszcz, 1591 r. za Dnieprem—Łubny, Piratyn, 1593 Berdyczew, 94—Wołodarkę, Antonów, 95—Piatek. W wwdzłwie zaś braclawskiem: 1591 r. Niemirów, 92 Kunę, 94 Krasne, Pików, Przyłukę, Pohrebyszcz, Brahiłów, 98 Tetyjow, 99 Żywotów, 1590 nawet Worobijówkę. Oczywiście mogło ich powstać drugie tyle i więcej w tym przeciągu czasu, cóż—kiedy po temu wyraźnych wskazówek nie posiadamy; zato nagły przyrost osad miejskich w następnej epoce dowodnie wskazuje, iż znaczna ich część istniała w związku już pod koniec w. XVI-go.

Po latach 50 od unii, u schyłku pierwszej ćwierci wieku XVI-go, istotnie, cały przestwór dwóch naszych wwdztw, wyjąwszy ich pola dzikie, okryty miejskimi osadami. Znamy też je, bez mała chyba, wszystkie prawie z ich nazw, co więcej—nie-raz wielorakich nawet. Rozumiemy to należycie, iż dla unacznienia samych podstaw dalszych naszych uwag, osad tych w ogóle dotyczących, wypadło by je poprzednio, podać tu chyba, z odpowiedniami wskazówkami, wszystkie, w takiej pełni, jaką tylko drogą zestawień zdobyć możemy; ale zabrało by to

nam za wiele miejsca. Odkładając tedy wykaz odnośny do tomu XXII-go i przestając tymczasowo na zaznaczeniach w spisach alfabetycznych miejscowości, tak pod koniec obecnego jak i XXI-go tomu, przystępujemy tu wprost do przedstawienia zdobytych przez nas odpowiednich danych w nast. tabeli.

Uprzedzamy zarazem, iż zaznaczone tam *klasy* mają wyrażać osady miejskie, posiadające:

Klasa I-sza—wyżej 500 dymów,

„ II-ga —od 250 do 500, „

„ III-cia—od 100 do 250, „

„ IV-ta—od 50 do 100, „

„ V-ta—niżej 50-ciu. „

Nadto jeszcze znakiem (+) przy klasie I-szej wyróżniamy miasta mające wyżej 1,000 dymów, znakiem (—) przy klasie V-tej mające dymów mniej 25, zaś znakiem (?) miasta o nieznaney (nie podanej) takowych ilości.

Osady miejskie

(k. 1625).

Podług ich klas.

W powiecie resp. obwodzie.		K l a s y.								Przy obszarze	Jedna na		
		I+	I	II	III	IV	V	V-	?	Razem	mil kwadr.		
Wwdztwa Kijowskiego.	połaci północnej	Owruckim .		1			1	3	6	14	25	280	11,2
		Żytomirsk. .		1	1	3	6	4	13	23	51	255	5,0
		Lubeckim .				1	1	1	1		4	100	25,0
		Cz-bylskim .			1		1		2	4	9	140	15,3
		Kijowskim .	1		2	4	7	6	7	15	42	217	5,1
		Ostrzskim .			1			1	3	2	7	(87)	12,4
	połaci połudn.	B-cerkiew. .		1		1	2	4	5	7	20	125	6,2
		Kaniowsk. .	1	2	2				3	3	11	(100)	8,1
		Czerkaskim	1	1	3	4		1	4		14	(325)	23,2
		Perejaśk. .	1			4	1	2	4	9	21	330	15,7
	Ogółem nadto Mirogr.	4	6	10	17	19	22	49	77	204	±1960	9,5	
					1	1				2	225		
Wwdztwa Bracl.	Winnick. .	3	13	8	10	4	1		6	45	208	4,6	
	Braclaw. .		10	13	24	5	2		8	62	292	4,7	
	Zwinogr. .		2	2	3				3	10	127	12,7	
	Ogółem	3	25	23	37	9	3		17	117	627	5,3	
Razem w Kijowsk. i Bracl. (w Mirogr.)		7	31	33	34	28	25	49	94	321	2587	8,0	
					+1	+1				+2	225		

Jednym słowem 320 z górą miast i miasteczek na Ukrainie, do których można by jeszcze doliczyć parę dziesiątków, znanych nawet z nazwy, osad miejskich efemerycznych, tabelą wcale nie objętych.

Rozważane z kolei dane powyższej tabeli nasuwają też i bardzo poważne wnioski charakteru ogólnego. Najprzód oto uderza nas nierównomierność ilościowa rozgrupowania terytoryalnego osad miejskich tak w wwdztwach samych, jak w ich powiatach i obwodach. Tak bowiem naprz. wwdztwo kijowskie, które posiada obszar, branego tu w rachubę, do 1,960 mil kw., a więc z górą 3 razy tyle, ile wynosi obszar 627 młl kw. wwdztwa braclawskiego, nie posiada przecie i 2 razy tylu osad miejskich co tamto. Ma ich też kijowskie 204 tylko w obec 117 braclawskiego, co daje w pierwszym jedną osadę miejską na m. kw. 9,⁷, w drugim zaś na m. 5,³ tylko. Dalej, uderza podobna nierównomierność w obrębie samych że wwdztw. Tak w wwdztwie kijowskiem, w pasie onego północnym (poleskim), ogarniającym dwa powiaty: owrucki i żytomirski oraz 4 obwody ptu kijowskiego, znajdujemy na przestrzeni 1,079 m. kw. osad miejskich 138, zatem jedną na m. kw. 7,⁸, gdy w pasie południowym (stepowym) jest ich na przestworze 875 m. kw., obejmującym 4 obwody (bez mirogrodz.) tylko 66, a więc jedna na m. kw. 13,², czyli bez mała o połowę mniej na takim samym obszarze. Co wskazuje zarazem, że pod względem rozgrupowania osad miejskich po Ukrainie w ogóle, najgęściej ich było w Braclawszczyźnie, bo jedna na m. kw. 5,³, potem w Kijowszczyźnie północnej—na m. kw. 7,⁸, najrzadziej w południowym pasie onej, gdzie jedna na m. kw. 13,². Cóż dopiero pod względem równomierności rozgrupowania mówić o powiatach i obwodach. Oto naprz. w wwdztwie kijowskiem: powiat żytomirski mniejszy od owruckiego, posiada osad miejskich dwa razy tyle co tamten; obwód kijowski, nie o wiele więcej niż dwa razy rozleglejszy od lubeckiego ma ich 10 razy z górą więcej niż tamten i t. d. Zato dwa powiaty Braclawszczyzny: winnicki i (obw.) braclawski, dość równomiernie pod względem osad miejskich uposażone (jedna na 4,⁶ oraz 4,⁷ m. kw.), gdy znów obwód zwinogrodzki (gdzie jedna na 12,⁷ m. kw.) o 3 razy słabiej osadzony. Dalej, co do stopniowania między powiatami i obwodami pod względem gęstości osad miejskich na ich obszarach: pierwsze miejsce zajmuje pow. winnicki, po nim zaraz idzie (obw.)

braclawski, dalej zytomirski, potem obwód kijowski, za tem białocerkiewski etc.; najniżej stoją: czerkaski i lubecki, nie wspominając już o mirogrodzkim, którego w rachubę tu nawet nie bierzemy. Gdy następnie zwrócimy się do stosunku rozgrupowania terytoryalnego osad miejskich podług klas je wyróżniających, spotkamy się podobnie z dość ciekawymi faktami natury ogólniejszej. Tak oto przy pierwszym już rzucie oka widzimy, iż Braclawszczyzna, nie tylko co do względnej do przestrzeni ilości osad miejskich w ogóle, lecz podobnie i pod względem przewagi w niej stosunkowie miast znaczniejszych wyżej stoi nad wwdztwem kijowskiem. Istotnie, gdy w tem ostatniem znajdujemy miast klasy I-szej 10, w wwdztwie braclawskim, na $\frac{1}{3}$ zaledwie w porównaniu z tamtem obszaru, miast tej kategorii spotykamy prawie 3 razy tyle (28). Co wszakże zastanawiające, że w Kijowszczyźnie, na owe 10 miast klasy I-szej, znajduje się 4 mających wyżej 1,000 dymów, gdy w braclawskim—tylko takich 3 na ogół 8 dostrzegamy. Zaznaczyć wypada przytem, że z tych 4-ch miast w kijowskiem jedynie stołeczny Kijów należy do połaci onego północnej, 3 inne przypadają na połać stepową—co znów tłómaczy przemożne już tam rozsadowienie się na pocz. wieku XVII-go po miastach królewskich w ogóle żywiołu kozackiego. Miast klasy II-ej posiadają obiedwie połacie Kijowszczyzny po równu—po 5, lecz Braclawszczyzna ma ich więcej niż 2 razy tyle, bo 23. Nawet miasteczek klasy III-ciej posiada ta ostatnia, niezależnie od stosunku do przestrzeni, 2 razy z górą tyle (37) co kijowskie (17). Jednem słowem wszędy przewaga po stronie Braclawszczyzny. Rozglądając się dalej w szczegółach widzimy, iż ogółem ilość miast i miasteczek pierwszych trzech klas przeważa w braclawskim nad dwoma ostatniemi (IV i V) w stosunku jak 88 do 12, jakowy to stosunek nie wiele się zmieni, jeśli do owych 12-stu dodamy jeszcze i całe—choćby 17 osad miejskich, których określić klasy ze źródeł nie będziemy w stanie, a które z małym wyjątkiem może należą najprawdopodobniej do tych dwóch klas niższych właśnie. W Kijowszczyźnie przeciwnie, nad ilością 37 miast pierwszych trzech klas, z której 16 należy do połaci północnej, 21 zaś do południowej, przeważa 90 osad miejskich dwóch klas niższych, jakową liczbę wzmoże jeszcze potężnie 77 osad klasy nie określonej, a napewno w znaczniejszej swej części do owej niższej kategorii należących. Co jeszcze przytem zasługuje

na uwagę, iż z owych 90 przypada na połac północną 64, a z owych 77 aż 58. Wszystko zaś powyższe razem wzięte świadczy, że na północy przeważały miejskie osady drobniejsze, gdy na południu miasta znaczniejsze brać górę stanowczo poczęły.

Posuwając w ten sposób nasze zestawienia coraz dalej, gdy nakoniec, dla większego uwydatnienia przedmiotu, porównamy naszą oto tabelę osad miejskich k. 1625 r. z podobną tabelą miast i miasteczek Wołynia i Podola z przed lat 35, 40 (w t. XIX Żr.) uderzeni zostajemy jak by niespodzianką jaką. Oto na pierwszy rzut oka wygląda, że Kijowszczyzna nawet uposażona lepiej w miasta niż Wołyń, bo gdy tam jedno miasto wypada na 10,9 m. kw., w kijowskiem—tylko na 9,5, prawie tak jak na Podolu, gdzie przeciętnie 9,4. Cóż dopiero mówić o Braclawszczyźnie, która wygląda i od Podola bogatszą w miasta, mając jedno na m. kw. 5,3 tylko. Zestawiając zaś następnie szczegóły, wygląda: że nawet obwody ostrzski i zwinogrodzki równają się co do ilości miast z powiatem łuckim, lepiej zaś od niego stoi pt owrucki, a nie wiele niżej obwody: czarnobyłski i perejasławski, które znów przewyższają pt latyczowski. Wszakże naprawdę wszystko to pozory tylko, bo zachwiewa tu już całą podstawę porównań ów przedział chronologiczny 35, 40 lat, w ciągu których na Wołyniu i Podolu nie mało miasteczek było urosło. A potem, chcąc przeprowadzić ściślej porównanie między danymi odnośnej tabeli Ukrainy z taką Wołynia i Podola, wypadło by naprawdę poprzestać w pierwszej z nich jedynie na liczbie miast trzech klas wyższych, usuwając z obrachunku wszelkie efemerydy ukraińskie, wszelaki drobiazg, tylko nabytem prawem a zatem i mianem „miasta” od wsi wyróżniający się. W tych zaś warunkach przeprowadzona paralela wskazała by nam bez wątpienia, iż Ukraina co do względnej do jej przestrzeni ilości miast i miasteczek, w najlepszym razie, stała, pod koniec pierwszej ćwierci w. XVII-go, tylko na równi z Wołyniem i Podolem.

Względny dalej stosunek ilości osad miejskich Ukrainy podług kategorii ich *przynależenia*—do rzędu królewskich, duchownych czy prywatnych—wskaze nast. tabela:

Osady miejskie

(k. 1625 r.).

Podług kategorii ich przynależ.

W powiecie resp. obwodzie.		Razem.	Król.		Duch.		Pryw.		
			ilość	%	ilość	%	ilość	%	
W wdz. Kijowskiego.	poł. północnej.	Owruckim .	25	3	12,0	2	8,0	20	80,0
		Żytomirsk. .	51	2	3,9	1	4,9	48	94,1
		Lubeckim .	4	2	50,0			2	50,0
		Czarnobyłs.	9	1	11,1			8	88,8
		Kijowskim .	42	4	9,5	7	16,6	31	73,8
		Ostrzskim .	7	5	71,4			2	28,5
	poł. południowej.	Białocerk. .	20	8	40,0			12	60,0
		Kaniowsk. .	11	6	54,5			5	45,4
		Czerkaskim.	14	9	64,2			5	35,7
		Perejasław.	21	5	23,8			16	76,1
		Mirograd. .	2	1	50,0			1	50,0
		Ogółem	206	46	22,3	10	4,8	150	72,8
	W wdz. Braclaw.	Winnickim.	45	2	4,4			43	95,5
Braclawsk.		62	4	6,4			58	93,5	
Zwinograd.		10					10	100	
Ogółem		117	6	5,1			111	94,8	
W obydwu wdz. wdzach		323	52	16,1	10	3,0	261	80,8	

Rozważając z kolei powyższą tabelę uderzeni jesteśmy zaraz na pierwszym wstępie, albo raczej w ostatecznym danych onej podsumowaniu, pochłaniającą przewagą liczebną miast i miasteczek prywatnych nad królewskimi i duchownymi, nie stanowiącemi razem nawet 20% ogółu (323). Z drugiej zaś strony—skromną, mimo bogate uposażenie, ilością miast duchownych, skupiających się jedynie w północnej połaci Kijowszczyzny. Co zaś do miast etc. królewskich, to najprzód w tejże Kijowszczyźnie bardzo nierównomiernie one się rozsadowiły. Z ogółu 46: w paśmie jej północnym znajduje się ich 17, w południowym zaś 29, co więcej—miast znaczniejszych. Odnośnie poosobnych obwodów: najwięcej miast królewskich widzimy w czerkaskim (9), za nim już idą—białocerkiewski oraz kaniowsko-korsuński, kijowski (w którym oprócz stolicy tylko 3), najmniej zaś czarnobyłski, bo jedno, oraz mirogrodzki, którego znane niebawem królewsczczyzny Hadziacz, Połtawa etc. jeszcze nie występują. Nierównomierne też przedstawiają się nam rozsadowione miasta królewskie i pod względem % stosunku ich do ogółu miast w każdym obwodzie z osobna. Tak gdy w obwodach ostrzskim, czerkaskim, kaniowskim stanowią one przeważną większość ogółu osad miejskich, w białocerkiewskim 40%, w perejasławskim 20% z górą, to w obwodzie kijowskim 9,5 tylko, w pow. zaś żytomirskim 3,9 nawet. W porównaniu z Kijowszczyzną wzdziwo braclawskie bardzo skąpo w miasta królewskie uposażone; ogółem bowiem posiada ich 6 tylko w dwóch swych powiatach, w obwodzie zaś zwinogrodzkim—ani jednego.

Wzorzec postępowego rozwoju miast, rozwoju tego ewolucyj raczej, a zarazem względnego stopnia ich siły i zamożności, da nam w pewnej mierze, na ile ułamkowe tylko źródła archiwalne pozwalają, odnośnie większych miast królewskich przynajmniej, wykaz chronologiczny ilości posiadanych przez nie domów. Otóż posiadały w ogóle—

Miasta królewskie

domów
w roku:

Miasta	1545.	1552.	1570.	1600.	1616.	1622.
Kijów . .		487	808			1,750
Owruć . .		213	250			
Żytomierz .	186	224	233		243	578
Ostrz . .		120			322	291
Kaniów . .		226			163	144
(koz.)				+k.	1,396	1,500
Czerkasy .		257			150	120
(koz.)				+k.	800	1,000
Winnica .	273	429		(760)	500	(787)×
Braclaw .	422	(730)			563	(596)×

× nb. r. 1629.

c. Zebranie ogólne osad wiejskich i miejskich oraz ich stosunek do powierzchni.

Gdy teraz zechcemy zestawić wyniki powyższych naszych obliczeń poszczególnych, stosunku ilości osad miejskich do przestrzeni dotyczących, z takowemiż osad wiejskich, otrzymamy wyraz ostateczny stosunku do powierzchni *osad w ogóle*. Uwydatni to nam, podług wwdztw i powiatów resp. obwodów nast. tabela, z której widzimy, iż pod koniec pierwszej ćwierci w. XVII posiadały:

Osady wiejskie i miejskie.

(k. 1625 r.)

Powiaty resp. Obwody		Miejsk.	Wiejsk.	Razem	1 na milę kw.	
Wwództwa Kijowskiego.	połaci północnej.	Owrucki . . .	25	180	205	1,3
		Żytomirski .	51	200	251	1,0
		Lubecki . . .	4	85	89	1,1
		Czarnobyłski	9	100	109	1,2
		Kijowski . . .	42	145	187	1,1
		Ostrzski . . .	7	35	42	2,0
			138	745	883	1,2
	połaci południowej.	Białocerkiewsk.	20	110	130	0,9
		Kaniow.-kors.	11	85	96	1,0
		Czerkaski . .	14	80	94	3,4
		Perejasławski	21	65	86	3,8
Mirogrodzki .		2	30	32	7,0	
			68	370	438	2,5
	Ogółem	206	1,115	1,321	1,6	
Wwdztwa Braclawsk.	Winnicki . . .	45	150	195	1,0	
	Braclawski .	62	105	167	1,7	
	Zwinogradz. .	10	30	40	3,1	
			117	285	402	1,5
Obydwa wwdztwa		323	1,400	1,723	1,6	

Przegląd której to tabeli nasuwa nam następujące jeszcze uwagi:

Oto pod koniec pierwszej ćwierci w. XVII-go Ukraina w ogóle, pomimo najenergiczniejszych wysiłków swych osadniczych, napastowana nieustannie przez koczowników, nie zdołała jeszcze dojść, na swych obszarach, z wyłączeniem z nich nawet istotnych pól dzikich, do 1-nej osady choćby na półtory mili kw. tylko; gdyż przeciętna w niej norma 1,6 m. k. jeszcze. Z dzielnic jej; najlepiej, co do ilości osad w ogóle, osadzona połącz północna w wództwa kijowskiego, po której idzie wództwo braclawskie, nie wiele jednak wyżej stojące od połaci południowej kijowskiego wództwa. Z obwodów: najgęściej osadzony wszakże jeden z południowej połaci mian. białocerkiewski, po którym z kolei idą pty żytomirski i winnicki oraz dział jeden obwodu kaniowsko-korsuńskiego, a dopiero po tych obw. kijowski i t. d. Najslabiej osadzony, ledwie tylko wydzielający się z perejasławskiego, obwód mirogrodzki.

Nakoniec, co do rozgrupowania osad w ogóle podług ich *przynależności* do pewnych kategorii dóbr, gdy już zdobyliśmy poosobne pod tym względem wykazy (tabele) dla osad miejskich i wiejskich, łatwo nam już, przez zestawienie razem dat w nich zawartych, otrzymać też wykaz ich ogólny—jaki oto podamy w nast. tabeli:

Koło 1625 r. tedy znajdowało się osad w ogóle—w dobrach:

Osady wiejskie i miejskie razem

(k. 1625 r.)

Podług kateg. ich przynależ.

W pow. resp. obw.		Razem	Królew.		Duch.		Prywat.		
			ilość	%	ilość	%	ilość	%	
Wwdztwa Kijowskiego.	połaci północnej.	Owruckim .	205	33	16,0	42	20,4	130	63,4
		Żytomirsk. .	251	12	4,7	31	12,3	208	82,8
		Lubeckim .	89	42	47,1	25	22,9	47	52,8
		Czarnobyls.	109	6	5,5	67	35,8	78	71,5
		Kijowskim .	187	14	7,4	5	11,9	106	56,6
		Ostrzskim .	42	15	35,7			22	52,3
			883	122	13,8	170	19,2	591	66,9
	połaci połudn.	Białocerk .	130	73	56,1			57	43,8
		Kaniowsk .	96	66	68,7			30	31,2
		Czerkaskim.	94	59	62,9			35	37,2
		Perejasław.	86	30	34,8			56	65,1
		Mirograd. .	32	31	96,8			1	3,1
			438	259	59,1			179	40,8
	Ogółem	1,321	381	28,8	170	12,8	770	58,2	
Wwdztwa Braclawsk.	Winnickim.	195	17	8,7			178	91,2	
	Braclawsk.	167	14	8,3			153	91,6	
	Zwinogradz.	40					40	100	
	Ogółem	402	31	7,7			371	92,2	
W obydwu wwdztwach		1,723	412	23,9	170	9,8	1,141	66,2	

Rozważając dane powyższej tabeli widzimy, iż pod koniec pierwszej ćwierci w. XVII-go—ilościowie, nie biorąc wcale w rachubę wielkości ich—najwięcej w ogóle na Ukrainie osad przypadało na kategorię dóbr prywatnych, bo aż 66⁰/₀ z górą, w obec czego, królewskie stanowiły do 24⁰/₀, duchowne zaś nie dochodziły całych 10⁰/₀. Te ostatnie znajdowały się wśród starych siedliszcz wyłącznie prawie t. j. w północnej połaci Kijowszczyzny, gdzie stanowiły 19⁰/₀ z górą. Królewsczyn dziedziną przeważną była połać jej południowa: tam osady na gruncie nie rozdany na własność prywatną—„posłuszne” i „nieposłuszne”—stanowiły 59⁰/₀ z górą, gdy w połaci północnej—tylko do 14⁰/₀, w Braclawsczczyźnie zaś do 8⁰/₀ ledwie. Dziedziną natomiast dóbr prywatnych była właśnie Braclawsczczyzna: tam osady prywatne ogarniały 92⁰/₀ z górą, gdy w kijowskim—w połaci onego północnej do 70⁰/₀, w południowej 40⁰/₀ z górą. Obwodami zaś biorąc: ilościowe—osady królewsczyn (z bojarskimi i kozakami) dochodziły najwyższej cyfry, względnie do liczby ogólnej tej kategorii, w obwodzie białocerkiewskim, po którym szły zaraz kaniowsko-korsuński i czerkaski a potem lubecki. Osad duchownych najwięcej było: w obwodzie kijowskim, potem owruckim, żytomirskim, czarnobylskim. Prywatnych: w żytomirskim, dalej w winnickim i braclawskim, potem owruckim i kijowskim. Co do królewsczyn w ogóle, to można jeszcze na zamknięcie rozważanego przedmiotu zaznaczyć, że z kategorii tej dóbr wypadało by już w owej dobie (k. 1625) wydzielić wyraźniej osady, chutory „nieposłusznych”—kozaków. Nie łatwa to rzecz jednak, przy braku pozytywnych danych etc. etc. Co się atoli da pod tym względem zdobyć, podamy to w ustępie ogólnym o Kozakach, który razem z innymi, bardziej specjalnego charakteru, odkładamy do t. XXII-go.

2. Zaludnienie oraz przybliżone obliczenie ludności.

Ustęp obecny musimy rozpocząć od uwagi, że jeśli ledwie podobnem było obliczenie, najbardziej przybliżone choćby tylko, samych osad w ogóle, wsi i miast, Ukrainy, to cóż dopiero, gdy idzie o obliczenie jej ludności! Obliczenie takowej, nadto—nie tylko ogólne, lecz podług wszelakich onej kategorii społecz-

nych i gosrodarczych; co więcej—w każdej z ważniejszych, przełomowych epok zajmującego tu nas okresu przeszłości tej krainy. Przechodzi to już granice możliwości prawie, przy znanym braku należytych źródeł etc. etc., o czem zbytecznym było dłużej tu się rozwodzić. Ale mimo wszystko, skoro tego założenie naszej pracy wymaga, i o to trzeba się pokusić, choćby na drodze ubocznej.

Jak by tam z tem było przecie, winniśmy, i w tych warunkach nawet, oprzeć się o jakąś, mniej czy więcej pewną, jednak, podstawę. To oczywiste. Co nam zaś ułatwia poniekąd rzecz samą—to, że nie mamy pod tym względem wyboru. Istotnie, w obec zaznaczonej już natury naszych źródeł, co do ich ubóstwa, nawet w wyszczególnianiu kategorii poborowych, za główną, a zarazem jedynie szerszą *podstawę* jakiegokolwiek obliczania ludności może służyć tylko osiadły „*dym*.” Dym taki *жест* może być tu przyjętym za jednostkę zasadniczą, względnie której dane innych, wskazywanych czasem doraźnie, pozycij przybierają pomocnicze tylko znaczenie. Mając, przy zdobytej już powyżej przybliżonej ilości osad w ogóle, tak wiejskich jak miejskich, hypotetyczną ilość dymów, zdobytą za pomocą pomnożenia sumy osad przez cyfrę normy tychże, łatwo już obliczyć poszukiwaną ilość głów samej ludności. Będą to liczby ledwie przybliżone tylko, ale zawsze takowemi będą. Normę głów na 1 dym etc. przyjmujemy, bez różnicy, takowąż, jak dla Wołynia i Podola (p. *Źr. t. XIX str. 33—36 wst.*). W podobny też sposób, dla zdobycia sobie przeciętnej normy dymów, użyjemy tej samej drogi, na której dochodziliśmy do ustalenia jej dla tamtychże krain (str. 36—38).

Ale przejdźmy do szczegółów.

a. Ludność wiejska.

Przybliżone obliczenie ludności wiejskiej Ukrainy w epoce litewskiej (do unii), dla całkowitego braku wykazów poborowych z owej epoki, wprost niepodobne; pomijamy więc takowe zupełnie i przystępujemy odrazu do epoki następnej. Oczywiście, jak'śmy o tem uprzedzili wyżej, doszukiwać będziemy przedewszystkiem normy dymów.

Otóż w lat 10 po dokonanej unii, po zestawieniu ułomkowych danych, jakie nam przedstawia, dotyczący obydwóch naszych wwdztw ukraińnych, akt z r. 1579 pod tyt. „Regestr obierania ludzi na służbę wojenną z dóbr Jkrm.,” otrzymujemy co następuje:

W wwdztwie **kijowskiem**: w 4-ch onego wyraźniej zaznaczonych sstwach północnych (owruckiem, żytomirskiem, kijowskiem i ostrzkiem) na wsi 40, „ludzi podymia osiadłych” 282, na 1 wieś zatem 7₁₀. Wynik nie o wiele przewyższający przeciętną 6₆ nrów, otrzymaną z zestawienia danych ułamka „Regestru” poborowego w 4-ch podobnie królewsczyznach północnych r. 1571, gdzie znajdujemy w 46 wsiach 304 nrów (nb. zamiast Ostrza podany tu Lubecz).

W wwdztwie zaś **braclawskiem**: w starostwie winnickiem jedynie—na wsi 7, „ludzi podymia osiadłych” 405, „pustych” 120, razem 525, zatem na 1 wieś—osiadłych 57₃, pust. 17₁₁, razem 75₁₀. Norma przeciętna—uderzająca swą nierównomiernością w stosunku do przeciętnej (7₀) dla sstw północnych Kijowszczyzny; gdybyśmy nawet usunęli z rachuby Lityń, Miziaków, Woniaczyn, prędzej już i wtedy miasteczka niż wsie.

Daleko obfitsze dane oraz z szerszego zakresu, lecz już dla wwdztwa **kijowskiego** jedynie, a nadto dla północnej jego połaci tylko, w spisany we 12 lat po unii Regestrze poborowym „ziemie” kijowskiej 1581 r. Dane te, jakkolwiek niepełne, pozwalają nam jednak wyśledzić przeciętną normę dymów etc. dla północnego przynajmniej pasu tej „ziemi.” Dla wyprowadzenia tej normy, zestawiamy, trybem używanym już dla Wołyń i Podola, daty kilku włości—większych jak i mniej znacznych. Bierzemy tedy w rachubę: dobra kst Ostrogskich, Wiśniowieckich i Prońskich, posiadłości monasterów pieczarskiego i pustynskiego, tudzież metropolii oraz biskupów kijowskich i wileńskiej kapituły; nadto znaczniejsze włości pańskie—Charlęskich, Kmitów, Hornostajów i inne pomniejsze. W ogóle 155 wsi, w których znajdowało się 1079 dymów osiadłych i 351 zagrodników, razem 1,430. Co dało by nam właśnie: na 1 wieś: 6₁₀ osiadłych, 2₂ zagr., razem 9₂. Jednem słowem, jeśli tu i 3 razy mniejszą ilość zagrodników dołączymy—ledwie do 10 dymów na 1 wieś; jakową to normę opuszczone tu kategorye, zaznaczane czasami przez poborców, jak koło młyńskie etc., rzemieślnik, pop, nie wiele już

podniosą. Poczem, gdy zdobytą w ten sposób normę dymów dla północnych obwodów przeddnieprskiej Kijowszczyzny zastosujemy do zaznaczonej w „regestrze” liczby (k. 290) jej wiejskich osad, otrzymamy rezultat w następującej postaci:

	× 10		× 6
W obwodzie:	wsi	dymów	głów
Owruckim	125	1,250	7,500
Żytomirskim	65	650	3,900
Cz-byłs. (z Brah.)	48	480	2,880
Kijowskim	52	520	3,120
(+) 290	2,900	17,400	

Co przy 900 m. kw. działu północnej połaci przed Dnieprem, dałoby na 1 m k. głów 193. Zwrócimy uwagę, że jednocześnie (w r. 1583) wypada na Wołyniu na 1 m. k. wiejskiej ludności głów 335, na Podolu 203. Czy wszakże otrzymana z „regestru” urzędowego 1581 r. przeciętna dla kijowskiego Polesia norma dymów (10) na 1 osadę wiejską zgadza się ściślej z faktycznym stanem—rzecz inna. Dość oto jednego przykładu: gdy we włości welednickiej (w pow. owruckim) Kmitów Czarnobylskich podano w reg. poborowym 1581 r. wsi 5, dymów 39, zatem 7,8 na jedną, w inwentarzu prywatnym tychże dóbr, po latach 14 tylko, r. 1595, oprócz miasta, wsi 8, dymów 137, zatem 17,1 na 1 wieś.

Ani dla stepowej połaci wwdztwa kijowskiego ani dla Braclawszczyzny wykazów poborowych z r. 1581 nie posiadamy. Co więcej—nie posiadamy już dla całej Ukrainy ani jednego aż do końca XVI-go w., a nawet ani jednej taryfy poborowej z ciągu pierwszej ćwierci w. XVII-go. A jednak mamy w założeniu obliczenie ludności wiejskiej całej Ukrainy, jeśli już nie końca w. XVI-go, to przynajmniej pierwszej ćwierci następnego. Gdy więc i z tego chronologicznego okresu brakuje nam dat bezpośrednich, wyjąwszy odnośnych lustracyj królewskich, przekroczyć zmuszeni jesteśmy i tę miedzę—i sięgnąć o parę lat jeszcze dalej, aż do taryf poborowych naszych 2-ch wwdztw z r. 1628 i 29.

Zanim atoli dotkniemy danych ogólnych owych taryf, winiśmy poprzednio zaznaczyć tu wyniki zestawień przynajmniej dat lustracyj starostw ukraińnych z r. 1616 (22). Z zestawień owych (roztoczenie których szczegółowe na teraz pomijamy) okazuje się, iż w dobrach *królewskich* północnej połaci Kijowszczyzny, 5-ciu jej sstwach: owruc., żytom., lubec., kijow., ostrz., przy 39 wsiach, a 646 w nich dymach, wypada w ogóle na 1 wieś dymów 16,5; w sstwach zaś połaci południowej: w bliższych pasu północnego, białocerkiewskiem z romanów., przy 12 wsiach a 210 dymach, na 1 wieś idzie dymów 17,5, w innych starostwach stosunek nieznanym. Dla głębszego zastanowienia się tylko, zwracamy uwagę na cyfry sstwa perejaśławskiego z 1622 r., gdzie w 25 wsiach—chutorach, obok 280 dymów „pociągłych,” podano 1,000 z górą kozaków, zatem na 1 wieś—dymów więcej 50-ciu. W wwdztwie braclawskiem, w obydwu sstwach onego (winnic. i bracl.), przy 11 już wsiach tylko i 322 dymach, przypada 1616 r. na 1 wieś dymów 29,2. Posiadając ilość dymów po sstwach, łatwo już wyprowadzić i liczbę głów ludności wiejskiej w królewszczyznach, tam gdzie takowe są zaznaczone. Ale dla zrobienia sobie, choć przybliżonego, wyobrażenia o sile liczebnej ludności wiejskiej w ogóle w pierwszej ćwierci w. XVII-go na Ukrainie, nieodzownem się staje odwołanie się do najbliższych chronologicznie, i już nadmienianych, taryf obydwu naszych wwdztw, a jakie właśnie (choć na nieszczęście i te niepełne) w obecnym zbiorze źródeł znajdziemy.

Zacznijmy tedy od taryfy **wwdztwa kijowskiego 1628 r.**

Rozważając dane owej taryfy, po ich poprzedniem zestawieniu, jakowe tu pomijamy, widzimy, iż najznaczniesze osady wiejskie w Kijowszczyźnie północnej (z zaznaczonych tu) znajdują się we włości chwastowskiej biskupów kijowskich, w obwodzie kijowskim—24 dymów (zreduk.) na 1 wieś; za nią idą dwie włości Niemiryków, w pow. owruckim—Oleusk o 14,5 dym. i Łuhiny 14,0; potem Brahin kst Wiśniowieckich, w obwodzie lubeckim o d. 13,1, Hryżany tychże Niemiryków obecnie, w pow. żytomirskim d. 10,5; a poza temi dopiero dobra zadnieprskie, w obwodzie czarnobyłskim monasteru pieczarskiego d. 9,3.

W pozostałych włościach stosunek waha się między 6 i 5 dymów na 1 wieś, zestępując w niektórych dobrach aż do 3,2, 3,1 d. Zato względnie obwodów, wyjąwszy pobliza m. Kijowa, nie dostrzegamy wybitnej różnicy; spotykamy bowiem dymów przeciętnych—

W obwodach:

owruckim	7,7	czarnobylskim	6,5
żytomirsk	6,2	kijowskim	15,2
lubeckim	8,4		<hr/>
		w ogóle w połaci północnej	8,8

Co gdy zestawimy z odnośną normą z przed pół wieku (1581), dającą 10 (9,2) dymów na 1 wieś, moglibyśmy wnioskować, że w połaci północnej Kijowszczyzny, z przybywaniem nowych osad nie rozrastały się tamte w dymy. Ma i to przecie względne tylko znaczenie, ile oparte na poprzednim zestawieniu włości, niby wrywkowie tylko, z pomiędzy sumarycznie podawanych oraz takich, które z wykazem wsi i dymów zapisane.

Dla połaci południowej Kijowszczyzny, wyjąwszy dóbr rozwołzkich (wołodarskich) kst Zbarazkich, w obw. białocerkiewskim, gdzie przy wsiach 11-tu, wypada przec. 3,5 dymów na 1 wieś, odnośnych danych dla żadnej włości w taryfie powyższej nie znajdujemy.

Jakiego wszakże istotnie znaczenia są dane wykazów urzędowych (pobor. taryf etc), na ile na ich podstawie możemy robić poważne obliczenia w ogóle, a w tym razie obliczenie ilości dymów i opartej na takowej liczby ludności wiejskiej, niech świadczy co następuje. Na podstawie wykazu dymów taryfy pobor. 1628 r. wyprowadziliśmy przeciętną normę dla połaci północnej wwdztwa kijowskiego, na 1 wieś dymów osiadłych z zagrodnikami—mniej nawet 10. W zachodnim pasie teźże połaci—tylko w paru włościach nieco więcej: w olewskiej 14,5, łuhieńskiej 14,10. Dla włości kst Ostrogskich, zajmujących całą południową dzielnicę tegoż pasu, nie znajdujemy wprawdzie dostatecznych szczegółów, ale wnioskując analogicznie, mogliśmy przypuścić, że gdyby się je miało, znaleźlibyśmy napewno

i dla tych włości normę nie wyższą, gdy normę dla włości baraszkowej tychże kst, z przed 25 laty, (r. 1581) stanowi 11,7 d. na 1 wieś. W obec tego jakże odmiennie wygląda stan rzeczy przy oświetleniu, zdobywanem ze źródeł prywatnych. Przekonajmy się o tem. Oto najprzód z podanego w obecnym zbiorze źródeł, rejestru strat poniesionych r. 1619 przez kscia Janusza Ostrogskiego, skutkiem zniszczenia przez Tatarów jego włości cudnowskiej, w pow. żytomirskim, widzimy pomiędzy innem, iż uprowadzili oni z 10-ciu tylko wsi tej włości do 320 rodzin jego poddanych, co by już to samo jedno dawało przec. 32 dymów na 1 wieś, a przecież uprowadzili najezdcy nie wszystkich gospodarzy z tych 10 wsi. Z innej znów strony, podobnież i w Inwentarzu jednego działu dóbr kst Ostrogskich z 1620 r., a jaki szczęśliwym trafem ocalał, znajdujemy ciekawe nie mniej wskazówki. Podana tam między innemi i włość zwiahelska, której dzielnica wschodnia, po prawej stronie Słuczy, należała, jak wiadomo, do województwa kijowskiego. Otóż, w 16 wsiach (bez miasteczek) owej danielnicy znajdujemy dworzyszcz osiadłych 276, podsusidków 138 i bojarów służebnych do 30, nie licząc 67 dworzyszcz czasowie pustych z 10-cią pustych dymów podsusidków. Co odpowiednio rozdzielone, daje nam na 1 wieś dworzyszcz osiadłych 17,2, podsus. 8,6, razem zaś, łącznie z bojarami dym. 27,7, nie rachując oczywiście pustek czasowych. A zatem daje normę wyższą od najwyższej podług taryfy pobor. z 1628, jaką przedstawia włość chwastowska (24,7). Naprawdę zaś—chyba bez mała, normę 2 razy większą od tej, jaką byśmy otrzymali z danych przypuszczalnych taryfy. Rzecz zrozumiała, iż dotykamy tego mocniej, dla wybitniejszego unaocznienia przedewszystkiem, na ile wykazy urzędowe dalekiemi są od prawdy bardziej faktycznej, (kryjącej się pewnie w inwentarzach prywatnych), i do jakiego stopnia minimalne tylko podają nam cyfry.

Rozważając z kolei dane taryfy **wwdztwa bractawskiego** (w której już tylko „dymy” jedynie zaznaczone) dostrzegamy nieco odmienną postać rzeczy. Lepiej osadzone włości w ogóle należą tu wyłącznie do ptu winnickiego, głównie zaś do jego zachodniej krawędzi. W obrębie tym wsie najmniejsze spotykamy na jego narożniku północno-zachodnim, w jednej z najobfitszych tam we wsie włości, mn. sniwodzkiej czy pikowskiej kst na Ostrogu Zasławskich, gdzie na 1 wieś wypada 20,2 dymów.

Ale mimo to, o ileż owe wsie najslabsze wyglądają imponująco w porównaniu z przeciętną normą dymów dla wsi wwdztwa kijowskiego, w którym jedynie wsie włości chwastowskiej nieco (o 4) ich normę przewyższają. Która to przewyżka zupełnie nawet upada, gdy tyko razem z pikowską (o 20,2) weźmiemy pod rozważenie, ściśle do niej przytykającą, włość janowską (Hulowce), co da nam normę nawet 26,6 na 1 wieś. Cóż dopiero mówić o włościach środkowych ptu winnickiego na Bohu i Sobie. Wsie tamtych włości o 3 (o 4) razy jeszcze są silniejsze od powyższych. Oto dwie włości królewskie: winnicka i lityńska mają przeciętnie wsie o 76,3 dymach na jedną; dalej od nich na południe leżące 4 włości (Mikulińce, Tywrow etc.) mają po 66,3 dymów na 1 wieś, jedna, cały niemal południowo-zachodni narożnik powiatu zajmująca, włość rozległa kraśniańska ma 45,1 d. na 1 wieś. W środku zaś powiatu winnickiego, 3 włości leżące na Sobie (Lipowiec, Daszów, Kitajgrad) mają przec. 69,5 d. na 1 wieś. Niewątpliwie pas wschodni tego powiatu niedorówna podobnej normie, to pewna przecież chyba, że wsie w takiej włości tetyjowskiej naprz. nie słabsze od śniwodzkich. Zato w pow. braclawskim tylko najbliższe okole m. Braclawia posiada wsie o znaczniejszej ilości dymów przeciętnie: w 4-ch tam włościach (Braclaw, Kropiwna, Tulczyn, Trościaniec), z których jedna królewska, na 1 wieś wypada po 60,3 dymów. Dalsze zaś strony posiadają już miasteczka przedewszystkiem, rzadkie wsie silne, natomiast liczne chutory. Szczególniej odnieść to można do obwodu zwinogrodzkiego, gdzie spotykamy naprz. taką wieś Muszurów o 172 dymach.

Teraz, po wyprowadzeniu powyższem przybliżonej normy dymów na 1-ną wieś w znaczniejszych włościach rozproszonych po przestworze dwóch naszych wwdztw, przychodzi nam z kolei zdobyć podobną dla każdego z obwodów z osobna, by w ten sposób sięgnąć ostatecznej możliwie podstawy obliczenia następnie i samej ilości głów wiejskiego ludu. Lecz do tego dojść możemy jedynie drogą skombinowania odnośnych wniosków, wpływających ze wskazówek samych że taryf, z wynikami danych innych blizkich chronologicznie źródeł—tyle urzędowych, jak lustracye królewszczyzn 1616 i 22 r., ile wszelakich prywatnych. Rezultat, jaki w ten sposób otrzymamy zmusza nas, nie wdając się tu w zawile szczegóły, do przyjęcia ryczałtem następującej normy dymów (na 1 wieś) na Ukrainie, koło 1625 r., w obwodach:

Wwdztwa kijowskiego.

Połaci onego północnej: dla żytomirskiego i kijowskiego 20, owruckiego, czarnobyłskiego i lubeckiego 15, ostrzkiego 12; połaci południowej: dla czerkaskiego, perejasławskiego, mirogrodzkiego 20, białocerkiewskiego i kaniowsko-korsuńskiego 15.

Wwdztwa zaś bracławskiego.

We wszystkich trzech onego obwodach: winnickim, bracławskim i zwinogrodzkim 50.

Zastanowi tu oczywiście każdego uderzająca nierównomierność przyjętej normy dymów dla wwdztw kijowskiego i bracławskiego, dochodząca do tego stopnia, iż norma drugiego z nich o 2, 3 razy normę pierwszego przeważa. Ale cóż—krępuje tu nas zakres dat samych taryf przedewszystkiem, z których bracławska (z r. 1629) wygląda nadto, jakby była spisana znacznie później od kijowskiej (1628), tak się od niej całym swym układem różni. Zakres ten, tyle odmienny w jednoczesnych wszakże taryfach, zdecydował najbardziej i o stopniu różnicy przyjętych norm.

Poczem, tedy biorąc każdorazową normę dymów za mnożnik dla cyfry wsi, zaś liczbę 6 głów na dym i za mnożnik dla cyfry dymów, otrzymalibyśmy wyniki, jakie wskazuje następująca tabela:

Ludność osad wiejskich

(k. 1625 r.).

W powiecie resp. obwodzie.		Wsi.	Przy normie dym.	Dym.	Razem głów.	Przy mil. kw.	Na 1 milę głów.	
Wwództwa Kijowskiego.	połaci północnej.	Owruckim .	180	±	×6 2,700	16,200	280	57,8
		Żytomirskim .	200	20	4,000	24,000	255	94,1
		Lubeckim . .	85	15	1,275	7,600	100	76,5
		Czarnobylskim	100	15	1,500	9,000	140	64,2
		Kijowskim .	145	20	2,900	17,000	217	80,1
		Ostrzskim . .	35	12	420	2,520	(57)	28,9
			745		12,795	76,770	7,075	71,5
	połaci południowej.	Białocerkiew.	110	15	1,650	9,900	125	79,2
		Kaniowskim .	85	15	1,275	7,650	(100)	76,5
		Czerkaskim .	80	20	1,600	9,600	(325)	29,5
Perejasławsk.		65	20	1,300	7,800	330	23,6	
Mirogrodzk.		30	20	600	3,600	225	16,0	
			345		6,425	38,550	1,110	35,0
	Ogółem	1,115		19,220	115,320	2,185	52,7	
Wwództwa Braclawsk.	Winnickim .	150	50	7,500	45,000	208	216,3	
	Braclawskim .	105	50	5,250	31,500	292	107,8	
	Zwinogradzk.	30	50	1,500	9,000	127	70,8	
	Ogółem	285		14,250	85,500	627	136,3	
W obydwu wwdztw.		1,400		33,470	200,820	2,815	71,4	

Zastanowiwszy się teraz nad wynikami powyższej tabeli, tem dowodniej jeszcze widzimy, iż nie mieliśmy jednostajnego gruntu pod sobą, jednostajnego punktu oparcia się w samych źródłach. Co więcej, widzimy dotykalnie, do jakiego stopnia krytycznie, niedowierzająco, winniśmy się odnosić do wszelakich danych liczbowych—oficyalnych, a i prywatnych chyba. Na dowód poświęćmy przedmiotowi temu jeszcze parę uwag. Oto najprzód, czy być przecie może, pytamy, aby między dwóma wwdztwami Ukrainy istniała taka różnica w sile zaludnienia wiejskiego, jaką wykazują dane odnośnych taryf; aby w Kijowszczyźnie najwyższą przec. normą dymów na 1 wieś było 24, gdy w wwdztwie braclawskiem najniższą—20, wyższa zaś do 100 dym. dochodziła; aby dla wwdztwa kijowskiego w ogóle można było poprzestać na normie 15—20 dym., dla Braclawszczyzny całej przyjąć przec. 50—i t. p? Czy może być dalej, aby w połaci nawet północnej wwdztwa kijowskiego, mocniej w owe czasy zaludnionej a dwa razy niemal rozleglejszej od Braclawszczyzny, było tylko 77,000 głów ludności wiejskiej, nie wiele wyżej 70 na 1 milę, gdy w tej ostatniej wypada głów do 85,500, po jakie 135 na 1 milę kw.? Czy może być tak zresztą w obydwu wwdztwach Ukrainy, co do cyfry ogólnej głów ludności wiejskiej na 1 milę kw. ich odnośnych obszarów (52,₇ i 136,₃); gdy w sąsiednich wwdztwach, na Wołyniu i Podolu, już przed półstoleciem prawie (r. 1583): w pierwszym było głów 335 na 1 m. kw., w drugim zaś, wprawdzie daleko mniej, ale 203 zawsze? Oczywiście tu wina danych cyfrowych naszych źródeł, na jakich opieraliśmy się. Namacalnie to nawet nieraz widoczne, gdy możemy dane oficyalne zestawić z wykazami inwentarzy prywatnych, jak naprz., czegośmy już dotykali, odnośnie pewnych dóbr poleskich kst Ostrogskich, mianow. wschodniej połaci włości ich zwiahelskiej (1620) oraz Cudnowszczyzny (1619). Co wszystko, poparte innemi jeszcze nadto względami, nawet uwagą na znaną siłę prądu kolonizacyjnego właśnie w owej dobie, dopominać się zdaje o podniesienie normy dymów i w całej połaci północnej Kijowszczyzny najmniej o $\frac{1}{3}$; po skutecznieniu czego mielibyśmy tam, już nie 77,000 lecz do 115,000 głów ludności wiejskiej, co by dawało na 1 m. kw. głów 106,₉—choć zawsze mniej niż wwdztwie braclawskiem o głów 30. W połaci południowej wwdztwa kijowskiego występują znów innego rodzaju wskazówki wyraźne, nakazujące

podniesienie równie znaczne, a może znaczniejsze jeszcze, ogólnej cyfry wiejskiej tam ludności. Mianowicie występuje potrzeba uwzględnienia, po nad wszelkie oficjalne wykazy, kozackich, nie poddających się żadnej kontroli, chutorów oraz trzymającej się w nich odosobnienie kozackiej ludności; pomijając już, zmienne wciąż liczebnie, tłumy przeróżnych na Niż coroku przybyszów, jak i miejscową ludność koczowniczą. Stanowi takową całą warstwą ruchomą „uchodników” (bobrowników, bołochowców, stających czasowie pasiekami etc. etc.), po chutorach czasem przysiadująca, a niezawodnie, nie gorzej od sąsiadów Perekopców, umiejąca urządzać sobie i całe osady (auły) na wozach, jakie u tamtych p. Samuel Zborowski widział. Ztąd, gdybyśmy nawet podwoili, zaznaczoną w powyższej tabeli, cyfrę ludności wiejskiej dla stepowej połaci Kijowszczyzny mian. 38,550 gł., to rezultat 77,100 głów, na 1 milę 69, byłby chyba jeszcze zamały. We wschodnim pasie Braclawszczyzny wypadło by podobnie, ze względu na chutory, nawet „nieposłusznych”, ogólną cyfrę ludności wiejskiej podnieść, przynajmniej odnośnie obwodu zwinogradzkiego. Chutory bowiem w ogóle, posiadające swe rozległe nieraz wchody, pasieki, winny były być dość zaludnione względnie, gdyż każdy taki chutor odosobniony, oddalony od innych, musiał sobie wystarczyć przecie we wszystkim. Zato łagodzi nieco uderzająco niską cyfrę (w tabeli) wiejskiej ludności Ukrainy w ogóle okoliczność, że pominięta zupełnie tam z rachuby cała, wiejska z natury swojej, warstwa ludu rolnego i uchodników zamieszkujących miasteczka i miasta.

Nakoniec jeśli oto tak trudnem było, przybliżone zaledwie tylko, obliczenie ludności wiejskiej w ogóle, to już wprost niepodobnem się staje wykazanie w cyfrach stosunku wzajemnego odrębnych onej kategorii—kmienci, rzemieślników etc. etc.; coby się wszakże dało zdobyć pod tym względem, podamy to już przykładowie w tomie XXII.

b. Ludność miejska.

W obec poprzedniego, nie wiele łatwiejszem będzie obliczenie ogólne ludności miejskiej. Powód jednostajny: niedostateczność źródeł naszych; choć względnie, dla miast one obfitsze. Co nam też pozwala traktować sam przedmiot nieco rozległej: osobno nawet w epoce litewskiej, osobno po unii.

Dla epoki litewskiej posiadamy źródła z dwóch dób: najprzód (rewizye zamków) z połowy w. XVI-go (1545, 52 r.) a potem (ułomek) z chwili po dokonanej tylko co unii (1570, 71). Ale w jednej i drugiej dobie, tylko odnośnie miast gospodarskich, królewskich. Z góry więc już musimy być przygotowani, że w takich warunkach możliwem się staje przedstawienie dat, owe miasta jedynie dotyczących. Co wszakże, mimo oderwaności, że tak powiemy, samych tych dat, ma dla nas i pod tym względem niejakie znaczenie, że daje nam możność wyprowadzenia tez pewnych wniosków w zakresie miast i miasteczek ukraińnych, w epoce litewskiej, w ogóle.

Daty owe, w postaci ilości domów (dymów), oraz opartą na takowej liczbę głów ludności miast gospodarskich, unaoczni nam następująca tabela:

Ludność miast gospodarskich

w epoce litewskiej.

Wwdztwa.	M I A S T A.	w roku 1545—52.		w roku 1570—72.		
		Domów.	×6 Główn.	Domów.	×6 Główn.	
Kijowskiego.	połaci północnej ludn.	Owruć .	205	1,230	250	1,500
		Żytomierz.	224	1,344	233	1,398
		Lubecz .			87	522
		Czarnobyl.	195	1,170		
		Kijów . .	487	2,922	808	4,848
	Ostrz . .	120	720			
	Kaniów .	226	1,356			
	Czerkasy .	258	1,548			
			10,290			
Bra- cławsk.	Winnica .	409	2,454			
	Braclaw .	422	2,532			
			4,986			
Na Ukrainie razem .			15,276			

Zkąd widzimy, iż w połowie w. XVI-go, na lat 20 przed unią, znajdowało się w 7 miastach hospodarskich wwdztwa kijowskiego głów do 10,300, w 2-ch zaś m. Braclawszczyzny, zaliczanej ówczasie jeszcze do ziemi wołyńskiej, 4,980 z górą; razem —około 15,280 opodatkowanych. Z miast tych w ogóle najwięcej mieszkańców posiadał oczywiście stołeczny Kijów, po nim zaś szły: Braclaw, Winnica, Czerkasy, Kaniów, Żytomierz, a już po Owruczu, Czarnobyl i Ostrz. Szczegóły jednak miast tych samych dotyczące, nawet co do falowań podawanych urzędowie cyfr onych ludności w tej epoce, na teraz, pomijamy.

Odnosnie miast prywatnych posiadamy dane wyraźne, które by można odnieść do epoki litewskiej, jedynie dla m. Chabnego Charłęskich, w obwodzie czarnobylskim, z (rękopis.) rejestru poboru dóbr tego rodu, według uchwały sejmu lubelskiego 1569 r.; zkąd dowiadujemy się, iż w mieście tem było „osiadłych” różnych mian do 38, zagrodników etc. 12, razem 50, gdy tymczasem, po latach 10-ciu, w rejestrze pobor. 1581 r., co zaznaczamy dla charakterystyki, podano tamże—dymów osiadłych 11, zagrod. 14, rzemieśl. 6, razem 31.

Zrozumiała rzecz tedy, iż w obec tak niedostatecznych danych, ogólne obliczenie ludności miejskiej, nawet pod koniec epoki litewskiej, staje się wprost niepodobieństwem.

Zato od czasu dokonanej unii posiadamy już coraz obfitsze, miast dotyczące, dane—i nie tylko królewskich jedynie, lecz prywatnych, które właściwie teraz dopiero liczniej powstawać poczęły. Ztąd oczywiście ostatnia ćwierć XVI-go stulecia, jako wstęp tylko pod tym względem się przedstawia: i miast i ludności miejskiej jeszcze nie wiele. Najwięcej wiadomości o liczbie ich mieszkańców podaje nam Regestr poborowy wwdztwa kijowskiego 1581 r.; chociaż, jak’śmy już widzieli, takowe wyłączniej polaci onego północnej dotyczą. Jako znaczniejsze z miast prywatnych widzimy tu—posiadające:

Ludność miast prywatnych

r. 1581.

W powiecie resp. obwodzie.	M I A S T O.	Dym. osiadł.		Zagr. etc.	Rzemieśl.	Pop.	Razem.	Głów.
Owruckim .	Weledniki .	33	4	1	1	39	234	×6
Żytomirskim .	Tulin	39	15			44	264	
„	Słobodyszcze .	42	34	2	1	79	474	
Lubeckim .	Brahin (½) .	32	21	13	1	67	402	
Czarnobylskim	Chabne . .	11	14	6	1	32	192	
„	Czarnobyl .	44	49			93	558	

Przyczem zwracamy uwagę, iż braliśmy i tu za mnożnik liczbę 6, dla wszelkich kategorii miejskiej ludności, w przekonaniu, że z powodu minimalności danych samego „rejestru”, wcale to ogólnej sumy głów w istocie nie podniesie. A że tam zaznaczano dane cyfrowe (zbyt nawet) minimalne, przekonywa nas o tem lada porównanie z wykazami prywatnymi z lat blizkich. Tak naprz. z Inwentarza pryw. dóbr Kmitów Czarnobylskich w powiecie owruckim, w obec powyższych danych z r. 1581, widzimy iż m. ich Weledniki posiada w roku 1595: dymów osiadłych 50, zagrod. 28, bojar. 12, razem tedy 90. W inwentarzu znów dóbr Tyszkiewiczów w pow. żytomirskim z r. 1593, znajdujemy iż m. ich Słobodyszcze, podobnież notowane wyżej, ma domów osiadłych: stare miasto 70, nowe 148. Nadto, nie zaznaczane r. 1581, msta: Berdyczów—podymia 140, Białopol 80, Kodnia 250. Poczem, zdaje się, zrozumiemy łatwiej, w jakiej mierze urzędowe wykazy poborców, ze stanem rzeczy istotnym, nas oświadniają.

Dla połaci stepowej wwdztwa kijowskiego a również i dla całej Braclawszczyzny, nie posiadamy, jak'śmy to przy wsiach już namieniali, żadnych danych poborowych z r. 1581. I brak nam takowych dla Ukrainy w ogóle—już aż do końca w. XVI-go.

Zagarniając z konieczności w zakres naszych badań i całą pierwszą ćwierć w. XVII-go, dochodzimy przecie nakoniec, choć u schyłku tej doby, do jakiejś pewniejszej podstawy dla obliczenia ludności miast naszych dwóch wwdztw ukraińnych. Znajdujemy takową: zarówno w lustracyach królewskich, jak i (pominając już znane ich braki) w ogólnych taryfach poborowych. Zanim przystąpimy atoli do obliczeń samej ludności, podamy tu poprzednio, jako wzorzec, wykaz dymów (domów) miast znaczniejszych tej epoki, tak królewskich jak prywatnych.

Miasta królewskie

posiadają (dymów) domów
w latach:

Pow. resp. obwodu.		M I A S T A.	1616.	22.	1628.	
W w d z t w a K i j o w s k i e g o .	połaci północnej.	Owruckiego	Owruć . . .			
		"	Międzyrzec. . .		100	
		Żytomirsk.	Żytomierz . . .	243	578	27
		"	Niechworoszcz	204		34
		Lubeckiego	Łojów . . .			100
		"	Lubecz . . .			
		Czarnobyls.	Dymer . . .			
		Kijowskiego	Kijów . . .		1,750	
		"	Wyszogród . . .		100	
	"	Demidów . . .		28		
	"	Hulaniki . . .	300	236	265	
	"	"		k. 30		
	Ostrzkiego	Ostrz . . .	322			
	"	Jałmyńka . . .			20	
	"	Bobrowica . . .			16	
	połaci południowej.	Białocerk. .	Białocerkiew .	p. 300 k. 300	p. 300	
		"	Trylisy . . .		p. 60	
		"	Tabor . . .	50		
"		Romanówka . .	32	20	15	
"		Skwyr . . .	30		10	
Kan.-kors.		Kaniów . . .	p. 160 k. 1,346	140 150		
"		Bohusław . . .	p. 200 k. 400	100	114	
"		Korsuń . . .	p. 200 k. 1,300	262		
"		Stebłów . . .	p. 100 p. 400	35		
"		Lisianka . . .			9	
"	Zwinogradka .			7		

p. c. d.

c. d.

Powiatu resp. obwodu.		M I A S T A.	1616.	22.	1628.	
Wwdztwa Kijowskiego. połaci południowej.	Czerkaskiego	Czerkasy . .	p. 150 k. 800	120 1,000		
	"	Borowica . .	p. 50 k. 100	70 150		
	"	Kryłów . . .		p. 50 k. 400	50	
	"	Daniłów . . .	p. 20 k. 280	p. 50		
	"	Czehryn . . .	p. 50 k. 500	50 500		
	"	Arklj	p. 70 k. 300	50 400		
	"	Kropiwna . .	p. 30 k. 60	60 200	60	
	"	Hołtwa	p. 30 k. 150	20 230		
	"	Mandżała . .		p. 6 k. 6	4	
	"	Perejasław.	Perejasław . .	p. 300 k. 700		
	"	"	Jahotyn . . .	(koni)61		
	"	Mirogrodz.	Mirogrod . . .			
	Wwdztwa Braclaw.	Winnickiego	Winnica . . .	500 ż. 50		787
"		Lityn	130		163	
Braclawsk.		Braclaw			596 (813)	
"		Maczocha . .			151	
"		Hajsyn	150		137	

Nb. Stosowne w dziale miast połaci południowej (szczególnie), przed liczbami, litery *p* i *k* oznaczają domy „postusnych” i „kozaków”, użyta raz lit. *ż*—„żydów” oznacza.

Z wykazanych w taryfach poborowych 1628/9 r. miast prywatnych Ukrainy wniosły, jako znaczniejsze, pobór od dymów:

W wwdztwie kijowskiem

podług taryfy 1628 r.

w pow. Owruckim.

Bazar . . . od 21   Horodnica . . od 40

w pow. Żytomirskim.

Radomyśl . . . 45	Słobodyszczka . . 30
Czerniechów . . 36	Kodnia 34
Leszczyn . . . 45	Czerwona 62
Kotelnia 70	Białółwka 90

w obw. czarnobylskim

Chabne 23   Hornostajpol . . 22

w obw. kijowskim

Brusilów 40	Wasyłków + d. . . 22
Chodorków . . . 50	Didów + d. . . . 16
Chwastów . . . 187	Obuchów 30
Plesiecko . . . 34	Basań 20
Sniatynka . . . 28	Boryspol 70
Czarnogródka . 30	Baryszów 90

w obw. ostrzskim

Swietylnow . . . 35   Rusanów 15

w obw. białocerkiewskim

Pawołocz 30	Berezna 22
Wołodarka . . . 190	Irhaczew 37
Antonow 36	

p. c. d.

c. d.

w obw. czerkaskim

Moszny	50	Domontów.	20
		Łukomla	104

w obw. perejasławskim

Przyłuki	40	Łubny	153
Sniatyn	35		

w obw. mirogradzkim

Choroł	43
------------------	----

W wwdztwie braclawskim.

podług taryfy 1629 r.

w pow. winnickim

Hulowce	712	Kalnik stary	650
Samhorodek	682	„ nowy	504
Krasne stare	552	Daszów	536
„ nowe	290	Tetyjów	770
Czerniejowce	894	Łobaczów	601
Lipowiec	1,100	Petyhory	370
st. i now.			

w pow. braclawskim

Nesterwar	751	Kuna	636
Adamgrad	765	Kublicz	545
Obodówka	522	Gródek	513
Kamieniec now.	704	Granów	140

w obw. zwinogradzkim

Humań	1,067	Mańkówka	949
-----------------	-------	--------------------	-----

Gdy następnie zechcemy porównać, choćby powierzchownie tylko, dane dwóch powyższych taryf: kijowskiej z braclawską, uderzeni zostaniemy onych nierównomiernością do tego stopnia, że gotowi będziemy przyjąć je za pochodzące z dwóch różnych epok. Norma bowiem braclawska zdaje się kilkakrotnie przewyższać normę dymów kijowską. Jeśli dalej dane taryfy braclawskiej możemy przyjąć za odpowiadające, mniej więcej, faktycznemu stanowi rzeczy, to natomiast kijowskiej — chyba przedstawiają najbardziej minimalną, że tak powiemy, stanu tego postaci. Opierając się na jej danych tylko, nie znalazło by się wśród miast prywatnych wwdztwa kijowskiego owej epoki ani jednego należącego do pierwszych dwóch klas; do III-ciej zaś — jedynie Chwastów, Wołodarkę, Łubny i Łukomłę; do IV-tej — Kotelnię, Czerwonę, Chodorków, Białołówkę, Moszny, Boryspol, Baryszów. Gdy tymczasem źródła uboczne uwydatniają nam inny tam stan faktyczny. Oto dla przykładu: w taryfie 1628 r. podano w nowosadzonych mstkach kst Koreckich na Polesiu owruckiem: w Kamionce 13, (19), Bazarze 21 (31), a tu już przed 10-ciu laty, w r. 1617, poborca kijowski pociągał przed trybunał lubelski (p. *Żr.* XXI, 595) ks. Annę o nieuiszczenie się do skarbu: w Kamionce z dym. 100, w Bazarze — z 50-ciu czyli razem z liczby 4 kroć z górą większej. Co służyć nam winno nadto za wskazówkę, do jakiego stopnia minimalnemi bywają liczby urzędowe i na ile, przy obliczaniu ludności etc., na ich podstawie, wolno nam summy ogólne, wszędy niemal, podnosić. Tem bardziej gdy po nadto, przy postępowem ustalaniu się ruchomej ludności, zaznaczanie faktycznego stanu w każdej chwili było popolicie niższem ze strony poborców królewskich od notowań umocowanych prywatnych.

Przystępując tedy do obliczenia ostatecznego miejskiej ludności na Ukrainie, w danej dobie chronologicznej, podług ilości (zredukowanych) dymów (domów) po miastach, nie możemy się, podobnie jak przy obliczaniu ludności wiejskiej, opierać jedynie na wykazach urzędowych, choćby takowe były najpełniejsze. O ileż bardziej, gdy, jak'śmy to już zaznaczyli, posiadamy tylko ułamki. Dopiero więc skombinowanie różnorodnych danych, jakie nam już posłużyło do rozgrupowania osad na klasy, podług ilości ich dymów, da nam możność obliczenia i ludności samej na podstawie tejsze klasyfikacyi.

Ponieważ znaną nam jest przypuszczalna ilość osad miejskich po powiatach i obwodach dwóch naszych wwdztw jak i liczba ich tam przypadająca na każdą z klas, wypada teraz już tylko przyjąć i zaznaczyć przeciętną normę cyfrową ilości dymów na 1 osadę miejską każdej z tych klas—by, w ten sposób, zdobyć sobie mnożnik dla wykrycia, przy użyciu onego, liczby dymów każdej klasy. Dymy te następnie podsumowane dałyby ogólną ich ilość w każdym z osobna obwodzie; ta zaś ilość, przemnożona przez przyjętą dla dymów normę 6 głów, w każdym z nich, posłuży za podstawę pożądanego obliczenia liczby głów ludności miejskiej, tak po dzielnicach jak i w całej Ukrainie w ogóle.

Otóż za normę przeciętną osad miejskich przyjmujemy dla:

Klasy	Dymów	Głów	Klasy	Dymów	Głów
I+	1,000	6,000	IV	75	450
I	750	4,500	V	25	150
II	375	2,250	V—	15	90
III	175	1,050	?	20	120

Rezultat zaś sam opartego na powyższych podstawach obliczenia miejskiej ludności Ukrainy (k. 1625 r.) da się przedstawić w następującej tabeli:

Ludność osad miejskich

(k. 1625 r.).

W powiecie resp. obwodzie.		Miast.	Dym.	Głów.	Przy mil. kwadr.	Na 1 milę głów.	
W wództwa Kijowskiego.	połaci północnej	Owruc.	25	1,270	7,620	280	27,2
		Żytomir.	51	2,205	13,230	255	51,8
		Lubec.	4	290	1,740	100	17,4
		Czarnobyl.	9	575	3,450	140	24,6
		Kijow.	42	3,425	20,250	217	94,7
		Ostrz.	7	485	2,910	(87)	34,4
			138	8,250	49,500	1,079	45,8
	połaci połudn.	Białocerk.	20	1,390	8,340	125	66,7
		Kan.-kors.	11	3,355	20,130	(100)	201,3
		Czerkas.	14	3,660	21,960	(325)	67,5
		Perejasł.	21	2,865	17,190	330	52,0
			66	11,270	67,620	880	76,8
		Ogółem	204	19,520	117,120	1,959	59,7
		(^{nb.} + Mirogr.	2	250	1,500	225	6,6)
W wództwa Braclawsk.	Winnic.	45	17,945	107,670	208	517,6	
	Braclaw.	62	17,560	105,360	292	391,6	
	Zwinogr.	10	2,135	12,810	127	100,0	
	Ogółem	117	37,640	225,840	627	360,1	
Na Ukrainie razem		321	57,160	342,960	1,587	216,2	
	^{nb.} + Mirogr.	2	250	1,500	225	6,6	

Rozważając które to dane, widzimy, że względnie do przetrzeni, było (niby) w wwdztwie braclawskim 6 razy tyle głów ludności miejskiej, co w wwdztwie kijowskim; w Kijowszczyźnie zaś samej—w połaci południowej więcej niż północnej. Z obwodów w ogóle: najwięcej w winnickim, potem w braclawskim, dalej w kaniowsko-korsuńskim i kijowskim; najmniej— w lubeckim, nie wspominając już mirogrodzkiego. Przewaga miast i miasteczek w pasie południowym Ukrainy w ogóle da się łatwiej zrozumieć, gdy sobie przypomnimy większą ich tam, jako miejsc popolicie obwarowanych, strategiczną potrzebę.

Obliczenie poosobnych kategorii ludności miejskiej „posłusznej” i „nieposłusznej,” a raczej, przykładowe za ledwie, przedstawienie bardziej charakterystycznych wskazówek przedmiotu tego dotyczących, odkładamy, podobnie jak i kategorie warstw wiejskich, do tomu XXII-go.

c. Zebranie ludności wiejskiej i miejskiej Ukrainy.

Gdyśmy się już odważyli na cyfrowe obliczenie ludności wiejskiej i miejskiej na Ukrainie u schyłku pierwszej ćwierci w. XVII-go poszczególne, wypada nam teraz z natury rzeczy zestawić owe obliczenia razem i unaocznic ostatecznie ogólny onych rezultat. Da się ono najodpowiedniej wykonać w poniższej tabeli. Będzie to, w ostatecznym swym wyniku, hazardowna, jak wiemy, naprawdę próba tylko, ale wymaga takowej samo założenie (statystyczne) naszych badań. Zresztą nie wątpimy, może ona jednak, przy obfitszych z czasem wykryciach źródeł, posłużyć za kadry (choćby dla nas samych jeszcze) dla bardziej przybliżonego obrazu zaludnienia Ukrainy w rozważanej przez nas epoce.

Ogólna Ludność

(k. 16)

W powiecie resp. obwodzie		O S A D			
		Wiejsk.	Miejsk.	Razem	
Wódzstwa Kijowskiego.	połaci północnej.	Owruckim .	180	25	205
		Żytomirskim .	200	51	251
		Lubeckim . .	85	4	89
		Czarnobylskim	100	9	109
		Kijowskim .	145	42	187
		Ostrzskim . .	35	7	42
			745	138	883
	połaci południowej.	Białocerkiewsk.	110	20	130
		Kaniow.-korsuń	85	11	96
		Czerkaskim .	80	14	94
Perejasławskim		65	21	76	
Miropodzkiem		30	2	32	
		345	68	413	
	Ogółem	1,115	206	1,321	
Wódzstwa Braclawsk.	Winnickim .	150	45	195	
	Braclawskim .	105	62	167	
	Zwinogradzkim	30	10	40	
	Ogółem	285	117	402	
Na Ukrainie razem . .		1,400	323	1,723	

Ukrainy.

25 r.)

D Y M Ó W			G Ł Ó W			Przy mil kw.	Na 1 milę głów
Wiejsk.	Miejsk.	Razem	Wiejsk.	Miejsk.	Razem		
2,700	1,270	3,970	16,200	7,620	23,820	280	85,0
4,000	2,205	6,205	24,000	13,230	37,230	255	146,0
1,275	290	1,565	7,600	1,740	9,340	100	93,4
1,500	575	2,075	9,000	3,450	12,420	140	88,9
2,900	425	3,325	17,400	20,550	37,950	217	174,8
420	485	905	2,500	2,910	5,430	(57)	95,2
12,795	8,250	21,045	76,770	49,500	126,270	1,075	117,4
1,650	1,390	3,040	9,900	8,340	18,240	125	145,9
1,275	3,355	4,630	7,650	20,130	27,780	(100)	277,8
1,600	3,660	5,260	9,600	21,960	31,560	(325)	97,0
1,300	2,865	4,165	7,800	17,190	24,990	330	75,7
600	250	850	3,600	1,500	5,100	225	22,6
6,425	11,520	17,945	38,550	69,120	107,670	1,110	97,0
19,220	19,770	38,990	115,320	118,720	234,040	2,815	107,1
7,500	17,945	25,445	45,000	107,670	152,670	208	733,9
5,250	17,560	22,810	31,500	105,360	136,860	292	468,6
1,500	2,135	2,635	9,000	12,810	21,810	127	171,7
14,250	37,670	51,890	85,500	225,840	311,340	627	496,5
33,470	57,410	91,880	200,820	344,460	545,280	2,812	193,9

Jakkolwiek dane przedstawione w powyższej tabeli wyrażają, (jakośmy to już tylokrotnie przez ostrożność zaznaczali), ilości jedynie względne, przybliżone, minimalne; dla tej ich względności wszakże, roztaczają one przed naszymi oczyma obraz o wielce ciekawych, a w części nieprzeczuwanych nawet rysach charakterystycznych. Ztąd rozważenie pilniejsze tych danych rzucić nam jest w stanie nowe światło na przedmiot z konieczności zawily, ciemny, przy blasku którego to światła uwydatni się dotykalnie i to, do czego się innemi drogami, nieśmiało tylko, dochodziło. Otóż widzimy tu, że k. r. 1625: wwdztwo braclawskie, względnie do przestrzeni, 4 razy z górą ludniejsze od kijowskiego; połać południowa Kijowszczyzny już prawie tak ludna jak jej połać północna, oczywiście usunąwszy z rachuby „dzikie pola.” Co do obwodów: najmocniej zaludniony—winnicki, po nim braclawski, znacznie już słabiej kaniowsko-korsuński, po którym idą: kijowski, żytomirski, białocerkiewski; najslabsze oczywiście—perejasławski z mirogrodzkim.

Gdy następnie zestawimy cyfry ludności wiejskiej z miejską t. j. takową w ogóle jaka zaznaczona przy miastach i miasteczkach, dostrzeżemy, że w połaci północnej Kijowszczyzny ludność wiejska przeważa znacznie miejską, w połaci południowej miejska wiejską nieco przeważa; w Braclawszczyźnie zaś miejska przeważa wiejską więcej jak o dwa razy. Podług obwodów zaś: w połaci północnej wwdztwa kijowskiego—ludność miejska przeważa wiejską tylko w kijowskim oraz w ostrzskim nieco, najslabsza zaś w obwodzie lubeckim, bo o 4 od wiejskiej szczuplejsza; w połaci południowej tegoż wwdztwa—miejaska silniejsza od wiejskiej w obwodach: kaniowsko-korsuńskim, czerkaskim i perejasławskim—z przyczyny, iż kozacy przeważnie przy miastach królewskich podawani. W Braclawszczyźnie: w pow. winnickim ludność miejska przeważa wiejską więcej niż 2 razy, w braclawskim więcej niż 3, w obw. zwinogrodzkim nawet nieco wyższa; czemu przyczyną, chyba podawanie w taryfie ludności rozproszonych chutorów przy miastach ogniskowych włości.

Taka anormalna pozornie przewaga ludności miejskiej nad wiejską gdzieś na dalekiej „Ukrainie,” nadto na pocz. w. XVII-go, nie zastanowi pewnie, kto sobie rozważy: czem były właściwie ówczesne osady miejskie, jak mało nieraz różniły się od siół,

oraz—jak nie istniało jeszcze faktycznego przedziału między warstwami miejską a wiejską i jak warstwy te zlewały się ze sobą. Nie było też istotnie różnicy między uchodnikiem czy rolnikiem wiejskim a miejskim, jak i bojarem czy kozakiem siedzącym na chutorze a w mieście. Nie ubiegło też i półwieku prawie, kiedy to cała ludność niejednej włości, całego obwodu nieraz, zarówno rolna jak i uchodnicza, trzymała się miasta, wyzyskując sieliszcza i wchody tylko doraźnie.

Co może za to bardziej uderzy nieświadomego, to prędzej ostateczny wywód obliczeń: że oto Ukraina, ogarniająca $2\frac{1}{2}$ tysięcy mil kw. z górą zaludnionego obszaru, zdobyła się była nawet pod koniec pierwszej ćwierci XVII-go w., nie o wiele więcej nad pół miliona głów, gdy przecie sąsiedni szczupły względnie Wołyń i szczuplejsze jeszcze Podole, zajmujące razem mniej niż połowę obszaru, osadzonej części, Ukrainy, posiadały już przed półstoleciem do 400,000 głów w ogóle. Tem więcej może uderzy, gdy sobie przypomni, że właśnie w owej dobie „bracia nizowa” po kilkadziesiąt tysięcy zbrojnych z łatwością wyprowadzała w pole. Na co—to tylko odpowiemy, że na zbrojne doraźnie kozactwo składały się, nie tylko Ukraina, nie tylko Ruś cała, lecz cała niemal rplta, a myśmy w obliczeniach naszych uwzględniali jedynie kozaków osiadłych, trzymających się przynajmniej Ukrainy.

Stosunki własności ziemskiej etc. i w ogóle szersze rozwinięcie przedmiotu naszych badań, dla zdobycia sobie większego przestworu, odkładamy do tomu XXII-go.

Warszawa, Grudzień 1893 r.

Aleksander Jabłonowski.

UKRAINA.

WOJEWÓDZTWO KIJOWSKIE.

1570.

Regestr albo *inwentarz zamków* J. kr. m-ci miast, miasteczek, wołości i wszystkich pożytków i powinności do nich należących i we wszystkim w **województwie kijowskiem** z dostatecznego wywiadywania uczyniony i spisany przez nas Michała Myszkę Warkowskiego sprawcę województwa kijows. i star. homelskiego, Jana Bystrzykowskiego dworzanina J. kr. m-ci, Szczęsnego Charlińskiego chorążego kijows. rewizorów na to od J. kr. m-ci z sejmu walnego warszawskiego naczynionych i posłanych r. 1570.

Naprzód, gdyśmy przyjechali do **Kijowa**, zamku J. kr. m-ci obesłaliśmy namiestnika p. w-dy kijow. Wasila Raja, aby przed nami pokazał dostateczny inwentarz jako i z czem jest podan zamek kijow. panu w-dzie kijows. t. j. co w nim było strzelby, prochów i innéj armaty zamkowej, także i w szpichlerzach spiże i żywności wszelakiéj, która zwykła była bywać na tym zamku. Tudzież i o wszelakich pożytkach i przychodach do zamku należących, tak własnych króla J. m-ci jako i urzędowych miejskich i powinności wszelakich stanów do służby J. kr. m-ci i rzeczyp. należących i powinnych. A iż p. Raj, jako namiestnik J. m. p. w-dy kijows., będąc częstokroć od nas obsyłany i napominany, tego inwentarza przed nami jako przed rewizorami pokazać, ani żadnych prowentów i służb powinnych każdych stanów ku zamku kijows. oznajmić nie chciał, ani okazał, my nie mogąc mieć inwentarza, ani żadnéj wiadomości od urzędu p. w-dy kijows., z którego snadniej nam było wziąć wszystką wiadomość pożytków, przybyłości i powinności zamkowych, ileśmy mogli najwięcej według wiary i powinności swéj z strony od... i przy-

pytywaliśmy się o pożytkach i powinnościach zamkowi kijows. należących.

Obejrzenie zamku kijowskiego.

Ten leży na górę wysokiej po daleku od rz. Dniepru. Ma w sobie baszt 7, między niemi grodzien 177, wszystek drewniany, gliną oblepiony.

Most wysoki przez przekop, wrota wielkie na most, w tych wrotach dział litych 3, a na wierzchu serpentyna 1.

Podle tych wrot wieża albo baszta, która stoi ku Kijowcu, z obudwu stron rowy, dział na niej litych 4, serpentynów 3. Druga baszta, która stoi na południe ku swetemu Spasu, na niej dział lanych 2, serpentynów 3. Trzecia baszta stoi ku *Szczykawicy*, na niej działo 1, serpentyna 1. Czwarta baszta, którą zowią *Brona wojewodza*, która stoi na zachód słońca przeciw... na niej dział 2 lanych a na ko... chin trzech nie masz. Piąta baszta, która stoi na północy, na niej dział litych 2. Szósta baszta, która stoi ku miastu, na której jest zegar zepsowany, na tej działo 1 lite, a serpentyn 2. Siódma, która stoi ku Dniepru i ku miastu naprzeciw *Zdychawicy* serpentyn 2. Summa dział litych 11, a któremi kamiennemi kulami strzelają cztery, serpentyn 12, które nie są dobrze opatrzone, hakownic 134, dwie zepsowane, kijów szyzanych 3, knotów 23.

Skarbnica gdzie prochy i ołów jest. Siekier 41, a żadnej dobrej nie masz, a złomków 18, świdrów małych... jeden wielki. Dłoto jedno, pił tarcicznych 2, a tych co węgły rzezą 3, ościków 13, klamer 5, czaków z kolczy 5, tołkaczów 3, wrzecion kafarowych 4. Żabka jedna co kaffar chodzi. Gozdiów 3 wielkich, cieslic 3, puszek 2, oskarb 1, składów zdatnych 8, godło 1, ry skalów 4, haków co do gliny 12, zegarowe koło 1, podosek od działu jeden, tyżek żelaznych 2, skoblów 3, form do dział i hakownic 25, fasek 32 z goźdzmi gontowemi, siarki półtorój beczki, ołowiu tablic 8, półświnków 5, a świnia 1, prętów ołowiu półpięta, zliłków 4, ładunków 16, moździeży 2 całych, a dziurawych 2, czarnka do stępy co proch tłuką 1 dziurawa, kul do dział beczka w niej centnarów 2, k' temu dwie fasce, w których po 1 centnarze kul. Item kul hakowniczych beczka centnarów 2, żelaznych kul 25, ołów co od św. Zofiej centnarów 32, kul kamiennych 121,

szotu żelaznego mozdierz, prochu beczek 5 po 2 centnary w beczce, fasek 5 po 1 centnarze w beczce też prochu.

Item w drugiej skarbnicy prochu ruszniczego beczek 10, beczka prochu wielka a podbeczek 5. Faski 2, za się beczek 2. Fasek małych i wielkich hakowniczego działnego prochu 10, ruszniczego prochu 2 beczki a trzecia połowica. Działo rozerwane, haków u spichlerzów 6, łańcuch u spichlerzów jeden, u skarbnic zamków 3, u skarbnich na drzwiach łańcuch 1.

Szpiczlerze. Szpiczlerzów w zamku 4: w pierwszym wiader skórzanych 54, lina kafarowa, w drugim szpiczlerzu skór wołowych 109, w trzecim szpiczlerzu skór wyprawnych 36, a niewyprawnych skór 11, w czwartym szpiczlerzu najmniejszej rzeczy nie masz. Item szpiczlerzów także próżnych... Dowiedzieliśmy się też od tamecznych ludzi, że w tych szpiczlerzach było dosyć żywności wszelakich, jako zboża, legumin i mięs i chcieliśmy wiedzieć, gdzie to wyszło i kto tym i na jaką potrzebę szafował. Ale ten terazniejszy horodniczy Jerzy Podbielski, któremu już po przyłączeniu ziemi kijowskiej do korony Polskiej dano jest horodnictwo, pokazał inwentarzem swym, że nic jemu nie podano w szpiczlerzach, ale to co było, pierwszy horodniczy niejaki Dzieweczka, jeszcze za księstwa litewskiego, rozszafował i wydał nie wiemy gdzie.

Gmachy. Gmachy w zamku, w ścienie od miasta dwa wysokie, a sień trzecia; na dole cztery gmachy, piąta izba wielka i sień, świetliczka kuchenna ogniła i opadła, kuchnia wszystka zgniła, piwnica zgniła i zapadła.

Kościół rzymski pusty i odarty. *Cerkiew* ruska 1.

Na tych gmachach w wielu miejscach dachy i pobicia opadły i baszt i ohrodeń wiele popsowanych i odartych, których potrzeba czas opatrzyć i poprawić, aby w nich większa szkoda nie była.

Studnie—w tym zamku studni 4, są zawalone i zepsowane, dla czego ich zamek używać nie może, a naprawić ich nie masz kim, gdzie teraz z wielką pracą i nakładem aż z dołu wodę do zamku na każdą potrzebę wożą, coby czasu nieprzyjaciela przyjsia wielką niebezpieczność przyniosło.

Karczmy—tamże w zamku są dwie karczmy rotmistrzowskie, które są ku wielkiemu niebezpieczeństwu dla ognia, to będzie na woli J. kr. m-ci, jeżeli mogą być, albo nie.

Turmy—w tymże zamku turmy ani żadnego warownego miejsca dla schronienia złoczyńców nie masz, zaczem aż w grodziech takowych sadzają, co jest bardzo niebezpiecznie dla ognia albo zdrady.

Miejsca zamkowi niebezpieczne. Item przystęp nieprzyjacielowi trudny, a zamkowi niebezpieczny, od ś. Zofiej, góra Zdychawica. Item z drugiej strony góra Szczekawica, która obeszła niemałą część zamku, jeszcze niebezpieczniejsza zamkowi czasu przygody od nieprzyjaciela. Co wszystko za nakładem mogłoby się obwarować i opatrzyć, a najwięcej, gdzieby J. kr. m. *w wale starym*, w którym było przedtem miasto i zamek, gdzie jeszcze i teraz stoi kościół ś. Zofiej, kosztem wielkim zmurowany, i drugi kościół dosyć kosztowny ś. Michała Złotowierzchnego z klasztorem, chciał miastu zaradzić, a opatrzyć parkanem, na tym to wale; bo wał jest bardzo dobry i mocny, jedno w kilku miejscach zepsowany, w którym jeszcze stoi brama murowana, zowią ją *złotemi wroty*, te by jeszcze mógł poprawić snadnie, kościołów pustych popsowanych za wałem i w wale kilka, w których jest nie mało materyi, zgodziłaby się do muru, jeżeliby król J. m. zamek raczył murować.

Góra, na której zamek jest, w kilku miejscach bardzo szkodliwie opłynęła i osunęła się i co dniem, tem więcej na dół ziemia z niej upada, zaczem baszty i horodnie bardzo się pochyliły, a gdzie nie będzie prędkiego opatzenia i poratowania tedy i zamek w rychle walić się musi.

A iż ten zamek kijowski tak się wali, obala i psuje, nie z czem innem, jedno że nie masz kim i o czem popracować, gdyż żadnej *wołości*, i jednego człowieka, do poprawienia jego nie masz, jedne dwie wioski bardzo nędzne **Dymidow** a **Piotrowce**, które jedną dań miodową powinni; z Demidowa miodu kadzi 4, a z Piotrowiec półtoręj, brogów siana kilka wozów, drew 25 przez wszystkie rok przywieść tylko sami Piotrowiczanie winni.

Przedtem *zamek* kijowski, będąc w w. x. litewskiem, zaw sze był znowu budowan i poprawian, k' temu szpiżą i żywnością wszelaką opatrywan każdego roku wedle potrzeby—z zamków, z starostw i wołości ruskich i ukraiennych t. j. z Mohilewa, Borysowa, Szwiszłoczy, z Rohaczowa, z Ciecierska, z Propojska, z Krzyczowa, z Homla, z Lubecza, z Mozera i z innych starostw

i wołości. Nadto jeszcze osobliwie z skarbu w. x. litewskiego było wielkie opatrzenie pieniędzmi, suknem i innym dostatkiem i z Mozerskiej wołości daniami miodowemi.

Folwarków żadnych do zamku, naostatek i ogrodu nie masz.

Jeziora nad Dnieprem, które acz niewielkie, jakośmy od ludzi z strony sprawę wzięli, ale przecię jakożkolwiek byli ku pożytku staroście tego miejsca, te więc arendą trzymali rybacy postronni; na jakiej arendzie byli, wywiedzieć my się dostatecznie nie mogli, gdyż inwentarza, z czem jest zamek podan p. wdzie kijows., namieśnik jego Wasili Raj pokazać nie chciał.

Bojare albo słudzy do zamku kijow. należący zdawna, byli *Zauszanie*, którzy kilka a dwadzieścia mil od zamku osiadłości swe mają, których bywało 24 koni. Powinność ich była, że gdy przeciw nieprzyjacielowi pan wda kijow., albo w niebytności sprawca onego miejsca jechał, oni szatry, namioty stawiali i inną posługę wedle potrzeby w ciągnienu przy wojewodzie czynili. Którzy gdy byli przez nas rewizorów obwieszczeni, aby sprawę zwyczajnych i powinnych posług swych nam opowiedali, oni przed nami pokazali wypis z ksiąg ziemskich kijows. kopiej z listu Jkr. mci pod pieczęcią ziemską, gdzie ich król Jmć. od takich posług wyżej mianowanych wyzwałac raczy, zostawając ich przy wolnościach szlacheckich, że więcej nie mają być powinni, tylko ziemską pospolitą obronę wspolek z inszymi szlachcicami tej ziemi kijow. Drudzy bojare Poszniakowie, ci od zamku we trzech milach osiadłości swe mają. Tych, jakośmy od innych sprawę wzięli, była powinność na slaki dla strażej jeździć, za każdym rozkazaniem wojewody albo sprawce onego [miejsca, także gdzieby nieprzyjaciel w ziemię wtargnął, pod wojsko podjeżdżać z listy, obwieszczając przyległe zamki o nieprzyjacielu, jeździć i insze posługi czynić, których bywało koni 4. Gdy byli przez nas rewizorów obwieszczeni, aby zwykłą swą powinność i listy, a przywileje swe nam okazali, tego uczynić nie chcieli; jedno tylko gołemi słowy opowiedali, żeby mieli być wyzwoleni od takich posług za daną wolnością i przywilejem Jkr. mci, dla czego szczyżąc się słowną powieścią, zwykłych posług nie czynią i czynić nie chcą. Na to potrzeba staroście albo sprawcy onego zamku nauki Jkr. mci, jakoby się przeciw im zachować miał. A iż ci bojarowie, których niewielka pomoc była, teraz za

listami i wolnościami swemi zwykłych posług nie czynią i t. na wielkiem niebezpieczeństwie zamkowi kijow., że nie masz kogo dla przejeżdżania słaków tatarskich posłać, także kiedy ludzie w ziemię wtargną, pod nich podesłać i listów do inszych przyległych zamków dając znać o nieprzyjacielu roznosić, ktemu stróżów dla posługi zamkowi ustawicznych też nie masz; potrzeba łaski, a opatrzenia Jkr. mci z kądby, a za co, mieli być chowani tacy potrzebni słudzy zamku kijows., gdyż na przestrodze wiele należy o każdym nieprzyjacielu.

Miasto króla Jmci Kijów.

To miasto leży w dole pod zamkiem aż do brzegu rz. Dniepru, z przyjazdu od Polski, począwszy od góry aż do samego Dniepru, ostrogiem otoczone, dosyć nikczemnym, a od rzeki żadnego opatrzenia nie masz, ani ostrogu.

Co baczyliśmy być bardzo ku wielkiemu niebezpieczeństwu miastu i zamkowi, gdyż snadnie, bez wiadomości urzędowej, prosto z domu, inny kupiec wodą do nieprzyjacielskiej ziemi wjechać może, także też z nieprzyjacielskich ziem może kupiec każdy wjechać i wyjechać kiedy chce, jako się tego dosyć trafia. A to się wszystko dzieje za nieporządnym osadzeniem miasta, gdyż ani rynku porządnego, ani ulic słusznych nie masz, jedno prosto siedzą, jako w lesie, każdemu się wolno budować, jako chce i gdzie na którym miejscu chce, czemu jest rzecz potrzebna zabezpieczyć, aby inakszym porządkiem miasto było budowane dla lepszego bezpieczeństwa zamkowi.

Przychód zamkowi z miasta należący.

Item naprzód *Kapczyzny* z karczm miodowych dawa miasto, za listem i przywilejem króla Jmci, zwykłej arendy, w każdy rok na dwie racie, 800 kop. gr. liczby i monety litews. Item *myto* od *ryb*, które Dnieprem do miasta i gdzie indziej na Nysz statkami szrednemi prowadzą. Przedtem, jakośmy się dowiedzieli, kiedy bywało arendowane, czyniło kop. litew. 200 na każdy rok, a teraz, iż nie jest na arendzie, ktemu iż czasy bardzo złe, tedy i w połowie tego nie uczyni. I tem *myto*, gdy z Moskwy albo z inąd kupcy z *towarami* przychodzą, t. j. z suknem, z sier-

mięgami i jedwabnemi rzeczami, szacując towar za pieniądze ile uczyni, od każdej kopy z dawna biorą po 2 gr., to według starodawnej arendy czyni w każdy rok kop. 100 gr. liczby litew. Item myto zwane *Poduszczyczna* t. j. kiedy kto przywiezie jakiegokolwiek zboże do miasta sprzedać, daje od każdego wózka po gr. 2 1/2 litew., to myto, kiedy pokój od Tatar, uczynić może przez rok kop. 6, kiedy niebezpieczno i tego nieuczyni. I tem od *sol*i kołomyjskiej z każdego wozu biorą po 300 tołp, która sól wedle starodawnego zwyczaju, na kuchnię zamkową idzie. Ten wszystek przychód i pożytki, które należą do zamku, p. wojewoda kijow. kiedy obecnie mieszka na Kijowie sobie bierze, a w niebytności p. wojewody, tedy sprawca albo surrogator, którego król Jmć na miejsce wojewody do zamku posłać raczy, połowicę tych wszystkich dochodów ku wychowaniu swemu bierze, a przecie jeszcze drugą połowicę tychże prowentów sługa albo namieśnik pana wojewodzin na pana wojewodę bierze.

Karczma gorzalczana w mieście Kijow.—ta jako ludzie z strony nam powiedzieli i podobieństwa pokazując, czyni nie-mały pożytek mieszczanom około tysiąca kop. litew., na którą pokazali przed nami przywilej króla Jmci, że im jest ku ich pożytkowi od króla Jmci dana; względem którego pożytku, tymże przywilejem są obowiązani, że sami mieszczanie każdy z nich zbrojnie na konia do każdej potrzeby przeciw nieprzyjacielowi przy wojewodzie albo natenczas sprawcy ziemi kijow. mają wsiadać i jechać, ktemu straż polną na polu, przestrzegając nieprzyjaciela, powinni są ustawicznie rok w rok trzymać. Pokazali też przywilej, według którego i do tego czasu wszędzie ich zachowują, że im myta, cła wszelakie, we wszystkich województwach króla Jmci, są odpuszczone; to wszystko jest im nadano względem posług wyżej opisanych, które powinni czynić i ku poprawieniu i lepszemu opatrzeniu m. Kijowa.

Ale iż oni, jakom sam dostateczną sprawę wzięli, nigdy osobami swemi wszyscy być nie mogą, aby z wojewodą albo sprawcą ziemi kijow. mogli wszyscy przeciw nieprzyjacielowi jechać, bo się wszyscy mało handlami bawią, jeżdżąc do cudzych ziem i państw Jkr. mci, że inny i w rok w domu nie będzie, a co ubożsi w domu zostawają, że się to czasem trafić może czasu jakiej trwogi, że ich czasem i 30 koni ze wszystkiego miasta przy

województwie do potrzeby nie wyjedzie. Nadto stróży w polu, którą z przywileju powinni, nie dzierżą i jej się zbraniają, jedno tylko, pokrywając dosyć czynienie powinnosci swój, na wale bardzo nie podaleku od zamku, stróża jednego chowają, który przestrogi ani rychłej wiadomości o nieprzyjacielu zamkowi i miastu dać nie może. Za ten pożytek, który mają z karczmą gorzałczaną, gdyż powinnosci swój dosyć nie czynią mieszczanie kijowscy, mogłoby być zawsze przy wojewodzie, albo sprawcy ziemi kijows. żołnierzów zbrojnych, koni przynajmniej 60, którzy na każdą potrzebę przy wojewodzie gotowi i sposobniejsi byćby mogli. Nadto i straż w polu na slakach i przechodach nieprzyjacielskich warowniejsza i pożyteczniejsza zamkowi i miastu kijow. i innym przyległym mogłaby być. Co wszystko jest na łasce Jkr. mci. Item tychże mieszczan kijow. napominaliśmy, chcąc to mieć po nich, aby przed nami okazywali się, jakoby mieli przy wojewodzie, albo sprawcy onego województwa przeciw nieprzyjacielowi wsiadać, gdyż to są powinni i dla tego im jest nadana ta karczma gorzałczana, z której nic nie płacą; czego oni uczynić nie chcieli, ani przed nami pokazawali gotowości swój, gdyż oni mieszkając pod bokiem nieprzyjaciela państwa króla Jmci winni każdej godziny do potrzeby przy wojewodzie, albo netenczas sprawcy jachać. Za to nieposłuszeństwo słuszenieby mieli być karani za wyrokiem Jkr. mci. Item tychże mieszczan kijow. napominaliśmy, chcąc to po nich mieć, aby przed nami pokazali, gdzie te dochody, które mają z karczmą z miasta, podziewają, bo więc często zwykli czynić, że rozkazują wszystkiemu miastu pewną sumę pieniędzy składać z domów do pospolitéj skrzynki; czego żadnym obyczajem uczynić nie chcieli. Gdyż za takimi przypadkami mogliby w lepszą opatrność miasto przywieść, słuszne aby Jkr. mśc tego dojrzeć rozkazać raczył.

Zamek Mozer, który, jakom sprawę wzięli, acz osobnego starostę miewał, przed się jednak był pod zwierzchnością zamku kijow., bo czasu ziemianie mozerscy ustawicznie wedle potrzeby w Kijowie dla obrony przeciw nieprzyjacielowi zastawą mieszkawali. Poddani ktemu zamek kijow. budowali i poprawiali i żywności do niego każde odwozili. Nadto i dań miodową którakolwiek do Mozera jest, zawsze do kijow. zamku była dawana.

A iż ten zamek Mozer jest od ziemi kijow. *odrażon*, który przy Kijowie zdawna bywał, przeto nie mogliśmy się pewnych granic między Mozerem a Kijowem wywiedzieć, ponieważ w spólnęj granicy przedtem bywali, słuszna aby pp. posłowie koronni na sejmie walnym o tem się przepytawali i domagali się go, bo na tem niemało niebezpieczeństwa czasu nieprzyjaciela i czasu pokoju od swych; gdyż iż leży nad *portem* przy rz. Prypieczy, która w Dniepr wpada, teraz po przyłączeniu ziemi kijow. do korony Polskiej wszystkie żywności którekolwiek komięgami i innymi statkami wodnymi prowadzą do Kijowa, hamują i nieprzepuszczają — zowią być kijowską ziemią.

Rewidowanie zamku Owruckiego i przybyłości jego.

Item. Naprzód *obejrzenie zamku*, który leży na górze sypalnej niedaleko rzeki Noryni w miejscu niebezpiecznym, bo wszędy góry z rowami wielkimi obesły go.

W tym zamku baszt 3, brama 1, horodzien 36, cerkiew 1, dworów kniazkich, pańskich, ziemiańskich 9, puszkarnia jedna.

Strzelba: działo lite jedno; hakownice; ołów, kul żelaznych etc. etc.

Miasto przy zamku po górach osiadło, ostrogiem otoczone; dosyć nie mocne i w miejscu nie dobrem.

Przychód zamku Owruckiego. Pieniądzy gotowych z karczem i z myta kop 400; pole jest przed zamkiem puste, z którego przedtem dawano kop 20 litewskich, kiedy je orano. Młyn na rzece Noryni.

Ustawa poddanym króla J. m. w Owruczem.

Item porządek albo postanowienie pierwsze około zamku p. wojewody kijowskiego zostawiliśmy, aby każdy swój wieże i horodni wedle dawnego zwyczaju poprawował i budował.

Item bojare zamkowi, popowscy poddani, i mieszczanie którzykolwiek w m. Owruckiem przy zamku mieszkają, mają być pod przysądem zamkowym.

Item pp. szlachta, którzy mają swoje poddane w mieście, gdzieby trafiło p. staroście posłać za poddanym króla J. mci o uczynienie sprawiedliwości, ustanowiliśmy aby nie dalej jedno do trzeciego dnia nieodwłocznie sprawiedliwość z poddanych swych uczynili.

Item, co się dotyczy haci i sypania groble, ci wszyscy, którzy są w rejestrze mianowani wedle pierwszego postanowienia pana wdy kijow., będą powinni robić i poprawować. A pan starosta nie ma ich do innych niezwykłych robót przymuszać, tak też i podstarości w nieobecności pana starościnej.

Item, straż od wrót zamkowych wedle starodawniej powinności dawać mają, oprócz tych, którzy przed nami listy króla J. m. pokładali, że są wyzwoleni od takowej powinności. Przeciw którym listom i wyswobodzeniu ich pan starosta drugie listy nam pokazawał, co my obaczywszy do dalszej nauki króla J. m. odesłaliśmy ich, aby przez dwanaście niedziel starali się o potwierdzenie tego swego wyzwolenia u króla J. m., którego gdyby nie otrzymali, to coby przez te dwanaście niedziel zamieszkalili, mają nagrodzić.

Item, ostrog koło miasta, wedle starodawnego zwyczaju mają robić i poprawować, ktobykolwiek temu dosyć czynić nie chciał zamkowi, ma do tego przymuszać.

Item, w tymże ostrogu baszty, furty mają być dobrze zbudowane, do tych aby były zamki u bram, ustawiczna straż. Ci stróżowie nie mają żadnego gościa do miasta wpuszczać, aż wprzód opowiedzą zamkowi. A kto ma dom swój blisko furty, ją zamknąć i otwierać ma, a zamknąwszy, wójtowi klucz oddać.

Item, zdało się nam bydź za rzecz pożyteczną, aby most, upatrzywszy miejsce wyżej haci, zbudowan był, który mają budować ci wszyscy, którzy na hac chodzą a urząd ma im wymierzyć plac budowania, każdemu wedle możliwości jego; tego ma zamkowy urząd pilnie doglądać. Co się tknie mostowego, to będzie na łasce króla J. m., jako wielkie będzie raczył postanowić na ludzie postronne.

Item, dla lepszego porządku w mieście obraliśmy wójta i k' niemu dwóch przysiężników, którego wójta wyzwolilim, aby we młynie od żadnego zboża jego i na potrzebę własną jego żadnej miary nie brano, także i od wszystkich powinności miejskich i robót do łaski i woli J. król. mci.

Item urząd zamkowy nie ma sądzić żadnego mieszczkiego człowieka, prócz wójta i przysiężników, a przesuda ma iść trzy grosz na tego wójta.

Item, jarmarki i targi, których dni i czasów bywać mają, król. J. m. listy swymi za prośbą mieszczan oznaczyć będzie raczył.

Item, co się tknie żywności wszelakich, aby żaden nie śmiał na drogach przejmować, ani w domu tajemnie kupować; a żaden nie ma towarów na przekup kupować, także i żywności, aż trzeciego dnia, gdy się inisi mieszczanie nakupią, pod winą dwóch kop lit., która na urząd zamkowy przypada.

Item, *zamku* Owruckiego nie mogliśmy obmyślić żadnego poratowania ani budowania, gdyż król. J. m. raczył obwarować konstytucyami y przywilejami, któremi się panowie szlachta bronią i szczycą od budowania i poprawy zamku, który opatrzenia prędkiego potrzebuje i poprawienia.

Item, co się tknie rzeźników, także i tych co ze wsi przywożą na sprzedaż do miasta mięsa, aby każdy przedawał przysa... bydlęcia.

Item, co się tknie soli, aby żaden nie śmiał kupować przejmując na drogach, jedno jak są starodawne składy, a stąd ma przynieść znak, gdzie ją kupował, i urzędu zamkowemu pokazać ma.

Rewidowanie zamku Żytomirskiego.

Naprzód *zamek* żytomirski, który leży na górze średnie wysokości, skalistój, nad rz. Kamienną; od tego zamku niepodaleko idzie rzeka większa Ciecierew. Przystęp do niego nieprzyjacielowi snadniejszy od miasta, wszakoż kiedyby rów od rowu przekopali, trudniejszy mógłby być do niego przystęp nieprzyjacielowi.

Item w tym zamku baszt 4, horodni 39, izba królewska biała 1, piekarnia naprzeciwko starościna, izba biała, przeciw niej piekarnia, komor 2, kędy prochy i inne rzeczy chowają pod klucz popow.

Strzelba tego zamku. Działo jednolite, serpentynów 3, hakownic naprawnych 56, nienaprawnych hakownic 36, zieleników 2, prochu beczka pełna zaprawna, beczka saletry pełna, prochu ruśniczego pół faski, dwie faski kul hakowniczych, ołowiu 4 sztuki, miedzi co działo zgorzało sztuk 4, klin żelazny, co studnią kowali

jeden wielki, klewcow 3, półhakowniczego żelaza lin 2, procho-
wnic 11 prochu pełnych i po 10 kul przy nich.

Prowenty zamkowe. Innych prowentów nie masz tylko z miasta tj. z karczmy i z myta kop 300 litews. Item dziesiąta część każdego zboża mieszczanie którzy role mają powinni dawać do zamku, czego bywa zboża różnego kop 50. Item wioska jednaż jest do żytomirskiego zamku, w której samiż mieszczanie budowania swe mają i role, jako na Ukrainie; z której żadnej powinności nie dają, gdyż ją niedawno osadzać poczęli, bo była pustynia. Item młynów przy tym zamku dwa, jeden na rz. Ciecierewi o 2 kołach, drugi na rz. Kamionnej, koło jedno, z których bardzo mały pożytek przyjąć może, gdyż w mieście ludzi niewiele, a żarna w domach mają, gdzie sobie do potrzeby zboża mielą.

Ustawa mieszczanom żytomirskim przez nas rewizorów uczyniona.

Item ci którzy mają ubieżyszczą i osiadłości w zamku króla Jmci i w mieście, postanowiliśmy, aby zamek oblepili wedle potrzeb, basztę, którąśmy nie pokrytą zastali, mają nakryć i dobudować, także i blanki, które wiatr poodzierał, mają naprawić i coby się jeszcze napotem zepsowało, ci wszyscy mają naprawować, gdyż to dla swego większego bezpieczeństwa czynić się im godzi. Tymże postanowiliśmy, aby każdego roku w jesieni, kiedy są wolniejsi od swych robót domowych, 2 dni zamku tego żytomirskiego poprawowali, czego starosta ma z pilnością przestrzegać i na żadną inną potrzebę tych ludzi obracać nie ma, jedno ku poprawieniu zamku.

Item starosta onego zamku z tych dochodów, które należą zamkowi, ma stróża ustawicznie na zamku mieć, a mieszczanie z duchownymi i z bojarskimi poddanymi także drugiego stróża ustawicznie mieć mają, którzy stróżowie każdej nocy mają wolać na basztach.

Item mieszczanie i ci wszyscy, którzy ubieżyszczą mają, będą powinni wedle dawnego zwyczaju ostróg budować, bramy, forty opatrywać strażą, czego wójt z przysiężniki, którycheśmy obrali mają z pilnością doglądać, też i zamkowy urząd ma im tego dopomagać z wielką opatrnością.

Item wójt, któregośmy obrali, ma być wolen od wszelakich robót zamkowych i od rozmiotów miejskich, takżeż miarki od

każdego zboża we młynie nie mają brać od niego. Tenże wójt ogrody i place przychożym ludziom ma za wiadomością starościną rozdawać. Zamkowy urząd, bez wójta i przysiężników, aby żadnego prawa nie sądził. Temuż wójtowi przesuda trzeci grosz ma być, z jego przysięgłymi towarzyszmi, którycheśmy zostawili.

Item gruntów, lasów i puszczy i innych wszelakich pożytków, aby mieszczenie używali wedle starodawnego zwyczaju a szlachta, aby się w to nie wstępowali, gdyż nam żaden z nich listów pokazać nie chciał, zaczęm który dzierży blisko miasta grunty, gdyż to było jawnie obwołano przez woźnego na rynku, bo mieszczenie żytomirscy z wielką obciążliwością uskarżali się, że są uciśnieni od szlachty przez osiedzenie gruntów miejskich; czegośmy i z podstarościem wjachawszy, dojrzeli, że ich grunty są między szlachtą rozebrane, postanowiliśmy, widząc że miasto szerzeć się nie mogło, aby przy starodawnym zwyczaju mieszczenie zostali, czego im zamkowy urząd dopomagać ma.

Item żywności wszelakie tj. zboża, bydła, miody prasne, aby to wszystko jawnie na rynku przedawano, a w domiech tajemnie, aby żaden przedawać nie śmiał, pod winą zamkową, a urząd zamkowy nie ma im krzywdy czynić w kupowaniu wszelakiem.

Item co się dotyczy młynów, pożytek z nich rozdzieliliśmy na 3 części: jedną miarkę na cieślę który ustawicznie na zamku ma być chowan, dla rychlejszej odprawy, gdzieby się co zepsowało, drugą miarkę na urząd zamkowy, a trzecią na młynarza według dawnego zwyczaju; a poprawę młyna, żelaza, kamieni i inne potrzeby, spólnie wszyscy opatrywać mają z dochodów młynowych.

Rewidowanie starostwa Białocerkiewskiego.

Item naprzód *zamek* w Białocerkwi leży nad rz. Rosią w równi, tylko w jedną stronę góra niewielka i ta nieszkodliwa, gdzieby był zamek opatrzony, trudność ma nieprzyjaciel. Przed samym zamkiem jest wał, w którym był wprzód przygrodek zamkowi niebezpieczny, bo się nieprzyjaciel podeń snadnie może podszańcować, gdyby go król Jmśc parkanem nie kazał opatrzyć, tedy potrzeba, aby był rozsypan. Ten zamek ma w sobie 4 baszty, grodzien 158, wszystkie baszty i horodnie nienakryte, poogniłe i opadłe, że się niczemu nie godzą.

Item *strzelba* zamkowa: dział 2, jednego koniec upadł, a drugie bardzo słabe, działo jedno bez łoża, hakownic 46 nie wszystkie naprawne, arkubuzów 18, nie wszystkie też naprawne, prochu do dział beczka 1, faska prochu też do dział, faska hakowniczego prochu funtów 10, prochu ruśniczego faska niepełna, siarki pół beczki mniejsze, kul działnych 24, kul hakowniczych 200, arkabusznych 50, sztuka ołowiu, w którym jest kamieni 10.

Prowenty zamkowe. Tych żadnych nie masz, bo mają wolności nadane z łaski króla Jmci mieszczanie i ci bojare, którzy w mieście mieszkają, że im wolne szynki, z których nic nie dają.

Miasto Białocerkiew. To miasto leży blisko zamku, ostrogiem oprawione, jest pod jurysdykcją zamkową.

Postanowienia rewizorskie na mieszczany.

Item wolności mieszczzańskie podług listów króla Jmci i zachowania, jako na Ukrainie, wszystkim wcale zostawili i przy nichśmy ich zachowali.

Item ktemu też widząc i rozumiejąc rzecz być słuszną a przystojną, jako przy tym zamku ukraińnym, ludziom przychodzącym i który chciał na mieszkanie osieść, takich ludzi, zachowując je przy łasce króla Jmci, wolności im dali do lat 20, a urząd zamkowy ma tego pilnie przestrzegać, aby ludzie dobrej sławy i powieści osiadali.

Item młyn na rz. Rosi pod zamkiem zbudowany; obróciliśmy na 3 części dochody tego młyna, część na potrzeby zamkowe, a część na urzędnika, a trzecią część na mielnika a na żelazo do naprawowania tego młyna z tych 3 części.

Item w baszcie wiejskiej mieszczanie od przyjazdu z Kijowa mają straż mieć i tę basztę budowaniem opatrować, także ostróg około miasta. Item wrota mają mieszczanie stawić i to w dobrej opatrności mieć.

Item horodyszczka i siedliska, kto listu nie pokazał za czem dzierży, do miasta przywrócili, a podatki z tych siedlisk mają mieszczanie zamkowemu urzędowi każdy rok wedle umowy dawać.

Item przesady i winy według ustawy króla Jmci na urząd brać. Item kunice smierne, gdy się kto z kim pobije a urzędowi się skarży a potem się pojedna, winien dać urzędowi gr. 12, a kto

też pobije się z kim a urzędowi nie skarży, pojedna się, taki żaden nie winien nic dać urzędowi.

Item gość pospolity, zkąd a z czem przyjedzie, ma się na urządzie opowiedzieć, tak i na ten czas, kiedy wyjechać ma.

Item od kapszczyzny, iżeśmy natenczas ludzie wszystkie przez drogość wielką podupadłe i zubożone wolnymi od dawania jój uczynili, wszakoż to do nauki Jkr. mci zachowujemy, co po nich mieć będzie raczył.

Item jeszcze wolności, którekolwiek miasto Białocerkiewskie ma z łaski Jkr. mci według dawnego zwyczaju, wcaleśmy zostawili.

Rewidowanie zamku Kaniowskiego i przybyłości jego.

Naprzód *obejrzenie zamku kaniowskiego* który nad rzeką Dnieprem leży, ma w sobie baszt 4, horodzien w nim 27; pośród zamku spichlerz jeden, w którym niemasz nic i otworem stoi; izba czarna drabska, kleć jedna miejska.

Strzelba: dział litych śpiżanych małych 3, hakownic 29, arkabuzów małych 18, kijów 2, działo rozerwane 1, piły 2, topór

Niebezpieczeństwa temu zamkowi kaniowskiemu: z jednej strony od Cerkas ma nieprzyjaciel przystęp do niego przez góry, w których się zakryć może, z drugiej strony od tatarskich granic; gdzie przedtem był przygródek, jest wał bardzo niemały, który jest na większej przeszkodzie zamkowi, na tym wale, gdzieby parkan był zbudowany i brama postawiona, byłaby wielka obrona zamkowi i trudny przystęp nieprzyjacielowi.

Prowenty zamkowe. Item tych prowentów do zamku żadnych niemasz, bo ani wołości ani folwarków niemasz, okrom miejskiej karczmy, z której żyd według umownej arendy daje na każdy rok kop litewskich 130.

Miasto Kaniow—to miasto leży w dole, pod zamkiem, ostrogiem otoczone prostym, którego zamek z góry wszystkiego broni; wszystko jest pod jurydykcyą starosty, przy którym czasu potrzeby przeciw nieprzyjacielowi wyjeżdżają.

Item w tymże mieście mieszkają bojare putni, którzy do zamku służyć powinni i z mieszczany wszystkie onera miejskie winni też czynić.

Postanowienie rewizorów na mieszczan i bojar putnych.

Naprzód oprawy zamku ustawiliśmy na mieszczan i bojar, że wszyscy mają spólnie zamku poprawować i na to przyszłe lato gliną zamek oblepić. A téj powinności nie są winni starożytni slachcicy, którzy tedy w mieście i przed miastem osiadłości swe mają, okrom służby ziemskiej wojennej i straży polnej, tę czynić według dawnego obyczaju mają; a insi wszyscy bojare i mieszczanie powinność wszelaką mają pełnić, zamek lepić, most robić, przekop kopać.

Item dla porządku w mieście lepszego ustawiłim wójta i dwóch przysiężników przy nim, który ma być w jurysdykcji zamkowej, pilnie ma doglądać, aby w bramach, w furtkach ustawicznie straż była, żeby żaden w miasto, okrom wiadomości urzędowej, nie był wpuszczan, ani zaś na wstecz wypuszczan.

Item straż polną ustawicznie trzymać mają, na którą mieszczanie z bojarimi powinni są składać, według dawnego obyczaju.

Item ostrog okolo miasta ma być dobrze oprawion i opatrzon.

Item świnców, prochów, saletry, i inszych wszelakich żywności mieszczanie nie mają wywozić kozakom na Nyz.

Item draby i insi służebni, którzy osiadłości w mieście mają, ci miastu powinni wszelaką powinność czynić; rotmistrz pieszy niema mieszczan ani synów ich w służbę drabską przyjmować.

Winy, presudy schodne, urząd niema więcej brać nad uchwałę króla Jmci.

Item kunice mierne, kto się z kim pobije na biesiedzie, do urzędu przyszedłszy ożałuje, a potem się zjedną, na urząd winien dać groszy 12, a gdzie się też pojedną do urzędu niedochodząc, tedy nie winien urzędowi kunice dać.

Item rzeźnicy, którzy bydło biją do przedania, mają od każdego bydłęcia dać staroście po groszy lit. ....

Item rybitwowie także mają dziesiątą rybę na zamek dawać.

Item gość pospolity, z kąd a z czem przyjedzie albo odjedzie, mają urzędowi zamkowemu opowiedzieć.

Item insze wszelakie powinności podług dawnego obyczaju zostawiliśmy.

Rewidowanie sstwa Czerkaskiego i przychodów jego.

Najprzód *obejrzenie zamku*. Ten zamek nie podaleku od rz. Dniepru na górze szrednie wysokiéj, bo miasto na wielu miejscach wyżej zamku siedzi, ma w sobie baszt 4, a horodzien 35, między któremi dom starościn i rotmistrzów; te wszystkie baszty i horodnie pogniłe i opadłe są. W baszcie gdzie wrota są dwie dziele lane polne szrednie całe, na teźże na wierzchu serpentyna jedna. Item na wtórej baszni od miasta dwie dziele lane, serpentyna jedna cała. Item na trzeciéj baszni od miasta działo lane jedno niemałe, serpentyna jedna cała, a druga zepsowana. Item na czwartéj baszni jedno działo lane całe: Summa dział lanych 6, serpentyn 4.

Strzelba. Hakownic naprawnych 64, nienaprawnych 10; kijów 5; prochu beczek 11, a 12 do połowicy niepełna; siarki dwie beczki; saletry beczka, kul hakowniczych kop 8; forem hakowniczych 18, a działnych 3; moździerzów do czynienia prochów 2; dzielnych kul półczwartéj kopy, kamiennych 26; ołowianych półpięty kopy i cztery, rusnic 42, haków żelaznych dwa, dwie wiadrze okowanych do studnie; żelazniki dwa; serpentyn, kotwa jedna do nakrężania dział, obręczy żelazne dwie; ołowiu sztuk ośm, grotów ośm.

Niebezpieczeństwa zamkowi i miastu. Zamek, który przedtem poczęto budować na górze za miastem, także opodal od Dniepru, i usypano wał niemały na samym brzegu góry, a w drugą stronę jest pole wielkie równe, tam jest na wielkiéj przeszkodzie miastu, bo gdzieby go nieprzyjaciel wziął; musiałoby miasto w niwecz się obrócić; w którem miejscu gdzieby był zamek z rozkazanja króla Jm zabudowan, daleko byłby lepszy i obronniejszy i Dniepr małym kosztem mógłby obrócić pod samą górę.

Miasto Czerkassy — to miasto leży tuż przy zamku, ostrogiem prostym otoczone, w którym wszystką jurysdykcyą starosta ma, i kiedy przeciw nieprzyjacielowi, tedy z starostą wyjeżdżają.

Przychód z miasta zamkowi czerkaskiemu. Z karczmy którą zdawna żyd arenduje, na każdy rok daje kop pieniędzy litewskich 430; rzeźnicy którzy biją rzeź, powinni od każdego bydłęcia po groszu dać do zamku, co przez wszystek rok uczynić może najwięcej kop litewskich półtoréj; rybołowowie każdy dziesiątą

rybę ma dać do zamku, według postanowienia nas rewizorów; myto, iż jeden starosta w Kaniewie i w Czerkasiach trzyma starostwa, zjednego arendował je żydowi, tak w Czerkasku z Kaniowskiem, wszystko za kop 50; ten wszystek przychód starosta bierze, nie był powinien nic dawać do skarbu Jkm aż do tego czasu.

Wolości ani folwarków żadnych do tego zamku niemasz, okrom bojar którzy w mieście mieszkają putnych. Ci też niektóre powinności współek z mieszczany czynią.

Postanowienie rewizorów na mieszczan i putnych bojar zamku czerkaskiego.

Item naprzód poprawę zamku ustawiliśmy na mieszczan i bojar, które pan starosta opowiedział być do posług zamkowych należące zdawna, których wszystkich przywróciliśmy do miasta, żeby wszystkie powinności współek z mieszczany czynili do zamku zwykle, okrom starodawnych szlachciców, które też nam opowiedział pan starosta; ci nie powinni, jedno służbę ziemską służyć, na cośmy im listy pod pieczęciami naszymi dali.

Item widząc być rzecz bardzo potrzebną zamkowi, ustawiliśmy na mieszczan, iż mają na posługę zamkową na każdy rok dawać dwóch stróżów.

Item dla porządku lepszego w mieście, obraliśmy wójta przysięgłego i dwóch przy nim mieszczan, także przysięgłych, którzy mają przedsię być pod jurysdykcją pana starosty, który wójt ma pilnie przestrzegać żeby stróża była ustawicznie w furtkach i w bramiech, a iżby przez wiadomości urzędu zamkowego nikogo do miasta nie puszczal i zaś nazad nie wypuszczał, którym to stróżom mieszczanie i bojare zamkowi płacić mają według umowy.

Straż polna ustawicznie być ma, na zwykłych miejscach, na którą mieszczanie i bojare mają płacić podług dawnego obycaju kop sto i dwadzieścia litewskich. Ostróg około miasta żeby był dobrze zarobion i opatrzon. Item draby, służebni ludzie, którzy osiadłości swoje w mieście mają a pożytków miejskich używają, tych jedno przy straży zostawujemy.

Item rotmistrz pieszy mieszczan osiadłych ani synów niema w draby na zamek przyjmować.

Item presudy, winy, wizowe, schodne niema urząd więcej brać nad uchwałę króla Jm. Kunice ziemne, kto się z kim pobije na biesiedzie i urzędowi się obżaluje, powinien 12 groszy dać, a gdzie się pojednają, do urzędu niechodząc, nie powinien nic dać.

Item gości pospolici, którzy z towary przyjeżdżają, a z osobna mają się Kijanie urzędowi opowiadać.

Item świnców alias ołowiów, prochów, salitry i innych rzeczy nie mają mieszczanie kozakom na Niz wywozić, tego urząd zamkowy doglądać ma.

Item przy inszych zwyczajach starodawnych, mieszczan i innych, wcale zostawiliśmy.

Item we wszystkich tych starostwach J. k. m. przy rewidowaniu wołać woźnym rozkazowalim, aby każdy przywileja swe, którekolwiek mają z łaski przodków Jego kr. mci, tudzież i samę osobę J. k. m. przed nami okazowali. A to z tej przyczyny: iż przy tych zamkach *ukrainnych* było dosyć takich ziemian i szlachty, którzy okrom ziemskiej służby zawsze przy starości powinni byli przeciw nieprzyjacielowi wyjeżdżać i inne posługi zamkowi czynić, którzy teraz przy innéj starożytnéj szlachcie za tym przywilejem za unię danym, chcąc uledz i równie z nimi służyć, tych posług zwykłych nie czynią i owszem być wolnymi powiadają. Nadto więc i siła gruntów króla J. m., których na przywilejach nie mają, zabrali i onych używają, że przy tych wszystkich zamkach wszystka szlachta, archimandryci, mitropolici i inne duchowieństwo kościoła greckiego posiadli i pobrali, gdyż ich przed nami pokazać nie chcieli.

Item *horodyszcz* w tem województwie kijowskiem pustych jest bardzo wiele, które gdzieby były zabudowane, wielka obrona i bezpieczeństwo od nieprzyjaciół stałaby się, nietylko województwu kijowskiemu, ale i wszelkiéj koronie Polskiej. Tych liczbę posyłamy przez towarzysza naszego pana Jana Bystrykowskiego, bo się wespół z nami temu dobrze przypatrzył, a on będzie umiał dać sprawę J. k. mości, które z nich są potrzebniejsze ku zabudowaniu.

Dan w Kijowie 1571 d. 30 Maja.

REGISTR WYBIERANIA POBORÓW
WOJEWÓDZTWA KIJOWSKIEGO.
(Ks. pobor. 32).

Regestr wybierania poborów miasta **Kijowskiego** anno Domini 1571 mensis Januarii 2 d.

- Najpierwéj (*pod sprawą miejską*) domów 207 per gr. 16.
 Domów w zaułkach ulicznych w témże mieście 16 per gr. 8.
 Chałup ubogich ludzi, co za ostrogiem mieszkają 20 per gr. 4.
 Mieszczan, którzy płacili od ogrodów 32 per gr. 4.
 Komorników w mieście, którzy w sąsiedziech mieszkają 44 per gr. 6.
 Ludzi ubogich 28 per gr. 2.
 Ultaje się rozeszli na Niz, ultajów 4 per gr. 12.
 Przekupni i przekupek, którzy przedawają chleb na rynku i insze strawne rzeczy, przekupek 32 per gr. 12, a przekupek 15 per gr. 8, a ode dwu gr. 11.
 Karczmitek, które od miejsca szynkują 10 per gr. 6.
 Komiąg, któremi mieszczanie sobie handel wiodą, od dwóch komiąg zł. pol. 3, 20 per gr. 45.
 Czolnów wielkich, 9 per gr. 12.
 Rybitwów miasta Kij. 32 per gr. 8.
 Przekupniów rybnych 21 per gr. 12.
 Summa *czopowego* wedle kwitów miesckich uczyni zł. 70 gr. 25.
 Ludzie zamkowe, którzy pod *sprawą zamkową* są, a domy mają w mieście Kij., domów 50 per gr. 16.

Siewruki to jest strzelcy dymów 20 po gr. 16, a ze dwu ziem po gr. 12.

Domów w zaułkach w zamkowym przykładzie, 9 per gr. 8.

Ubogich ludzi chałup w mieście i za ostrogiem Kij. w zamkowym przykładzie 13 po gr. 2.

Komorników ludzi zamkowych, którzy w sąsiedztwie u nich mieszkają 12 per gr. 6.

Ubogich ludzi 7 per gr. 2.

Ultaje, to jest lózne ludzie zamkowe w mieście mieszkające, ultajów 5 per gr. 12.

Rzemieślniki *miasta* Kij.: najpierw łuczników 3, kuśnierzy 13, szewców 26, ubogich rzemieślników 2, towarzyszy szewców 4, krawców 12, towarzyszy krawieckich 2, rymarzy 4, kowali 3, zdunów 2.

Rzemieślników pospolitych 62 per gr. 8, a rzemieślników ubogich 3 per gr. 4, a towarzyszy tych rzemieślników 6 per gr. 1.

Sioło **Piotrowcy** ku zamku kijowskiemu należy, dymów 5 per gr. 20.

Paśników tegoż sioła Pietrowickiego, którzy nie mają bortnego drzewa, 4 per gr. 10 z paśniej.

Ogrodników tegoż sioła 5 per gr. 4.

Ludzie *biskupa* kijowskiego, którzy domy swoje mają w mieście Kij. z ziem. bortnych 4 per gr. 20.

Z domów mieskich 11 per gr. 16.

Ubogie ludzie, co chałupy mają za ostrogiem, chałup 6 per gr. 4.

Ogrodników biskupich sioła **Wietyckiego** 7 per gr. 4.

Komorników w mieście, w sąsiedztwie mieszkających u ludzi biskupich 7 per gr. 6.

Ludzie monastera *Pieczerskiego*, którzy domy mają przy monasteru 78 per gr. 16.

Bojarów putnych tegoż mon. Piecz. 16 per gr. 20.

Ogrodników tegoż mon. Piecz. 69 per gr. 4.

Ubogich wdów 4 per gr. 2.

Komorników, którzy w sąsiedztwie mieszkają u ludzi tegoż mon. Piecz. 21 per gr. 6.

Ubogich ludzi 10 per gr. 3.

UrządNIK ojca archimedrita Pieczerskiego (Iwan Czirkasz) z gołego płatu od grzywny po półsiódma gr. dał. Summa czyni złotych 25 gr. 3.

Ludzie ś. Mikuly *Pustyńskiego*, którzy miaszkają i domy mają przy tym monasteru, dymów 9, per gr. 16.

Ogrodników tegoż mon. ś. Mik. 21 per gr. 4.

Komorników tegoż mon. ś. Mik. 13 per gr. 6.

Rybołowców tegoż mon. ś. Mik. 8 per gr. 8.

Ludzi monastyra ś. Michała *Wydubieckiego*.

Sioło **Swinojedzi** ziem bortnych 3² per gr. 20.

A to, co domy mają przy monasteru, dymów 5 per gr. 16.

Ogrodników tegoż mon. ś. Mich. Wydub. 6 per gr. 4.

Komorników 2 per gr. 6.

A kozak jeden gr. 12.

Rybołowców tegoż mon. ś. Mich. 3 per gr. 8.

Ludzie manastyra ś. Michała *Złotowirchego*, którzy mają ziemie bortne.

Sioło **Liskowcy** dymów 9 per gr. 12.

Sioło **Tołstolesie** tegoż man. dymów 6 per gr. 12.

Ludzie *ziemian* kijowskich, którzy domy swoje mają w mieście Kij. 3 per gr. 16.

Człowiek jeden pana Skarewskiego.

Ludzie Łoszyne.

Ludzie Ruthowi, dymów 3 per gr. 12.

Ludzie pana Fursa sioła **Kozarowieckiego** dymów 17 per gr. 12.

Summa summarum (poboru) z miasta *Kijowa*: ze wszystkich domów w Kijowie 386 per gr. 16.

Z domów 25 per gr. 8, — z domów 26 per gr. 4, — z domów 13 per gr. 2.

Z dymów 28 per gr. 20, — z dymów 53 per gr. 12, — a ze 4 per gr. 10.

Z ogrodów 140 per gr. 4, — a z uboższych 10 per gr. 3, — a 39 per gr. 2.

Czopowe z miasta Kijowa wedle kwitów miesckich flor. 70 gr. 25.

Od karczmarek 10 per gr. 6.

Od ultajów 10 per gr. 12.

Od przekupek 53 per gr. 12, a od 15 per gr. 8, a od 2 gr. 11.

Z komiag 20 per gr. 45, a z czólnów 9 per gr. 12.

Z rybitwów 43 per gr. 8.

Od rzemieślników 62 per gr. 8, od 3 per gr. 4, a od 6 per gr. 1.

Od urzędnika aarchimendricza z gołego płatu dał flor. 25 gr. 3.

Regestr brania poboru z miasta J. K. M. **Żytomierskiego** anno Domini 1571
mensis Januarii d. 3.

Najpierw dymów 56 per gr. 16.

Domy w zaułkach, dymów 14 per gr. 8.

Chałup nędznych ubogich ludzi za miastem mieszkających 14 per gr. 4.

Komorników w mieście, którzy w sąsiedztwie mieszkają 11 per gr. 6.

Przekupniów 4 per gr. 12.

Rzemieślników: (szewców 3, krawiec 1, kowal 1), 5 per gr. 8.

Karczma i z młynów dwu.

Bojarów putnych w mieście Żytom. dymów 7 per gr. 20.

Ubogich ludzi 6 per gr. 2.

Summa (poboru) z miasta Żytomierskiego z domów 34 per gr. 19, a z domów 14 per gr. 8, a z domów 14 per gr. 4.

Z bojar putnych 7 per gr. 20.

Z komorników 11 per gr. 6, a z ubogich 6 per gr. 2.

Z przekupniów 4 per gr. 12.

Z rzemieślników 5 per gr. 8.

Regestr brania poboru z miasta J. K. M. **Owruckiego**.—anno Domini 1571 men-
sis Januarii 2 d.

To jest najpierwej *Kuniczniki*, którzy z czynszu orali pole dworne królewskie niepomierzone, tylko mając go każdy pod sobą na pięcz soląnek, ról 24 per gr. 10.

Też ludzie wyżej pomienione z domów swoich miejskich płacili po gr. 2, a z ogrodów po gr. 1.—Summa z domów i ogro-

dów 21 per gr. 3, a ze dwu chałup ubogich per gr. 2, a z jednej chałupy gr. 1.

Kuniczników, którzy siedzą na miejscach kniaskich i pańskich i popowskich, w mieście na czynszu: 15 per gr. 6.

Ludzi, którzy na miejscach zamkowych mieszkają a roli nie mają, domów i ogrodów tych 8 per gr. 3.

Ludzi z chałup ubogich 6 i pół per gr. 2.

Bojare putne w mieście mieszkające i ziemie pod sobą mają: 10 per gr. 20.

Też putni bojare z domów, które mają w mieście Owruckim i z ogrodów 13 per gr. 3.

Szlachta owrucka, którzy dla ubieżytego nieprzyjaciela w mieście mieszkają i domy swoje mają.

Stepan Kalennikowicz	Fieccko Szwicz z macią
Fedor Kalennikowicz	Choma Połupan
Stepan Wierewka	Pietr Taxiłka
Daszuk Posczypta	Iwan Perzszkowicz
Fiedor Posczypta	Miszko Makarowicz
Stepan Koszan	Marcin Krupka
Bohdan Perzszkowicz	

Suma dymów 13 per gr. 12.

Rzemieślnicy miasta Owr: szewców najpierw 14 per gr. 4 też szewcy z domów i ogrodów 13 per gr. 3, krawców i kuźnierców 6 per gr. 4, łuczników 4 od rzemiosła per gr. 4, też łuczników z domów i ogrodów 3 dali gr. 7, kowali 2 per gr. 7, zbrojnik 1 gr. 8, zdun 1 gr. 7, cieśla 1 gr. 5, szabelnik 1 gr. 4.

Ludzie popa Nikolskiego w mieście Owrucc. mieszkające i ziemie pod sobą mają, ról 4 per gr. 10.

Też ludzie popa Nikolskiego z domów 4 per gr. 2.

Ludzie pana Korkoszczyńi, ogrodnicy, którzy za ostrogiem mieszkają i ku ogrodom role mają, ogrodników 3 per gr. 4.

Przekupniów w mieście mieszkających, którzy swoje domy mają od domów i od przekupu dali flor. 2 gr. 7.

Ludzie łóźni hultajów 8 dali flor. 2 gr. 12.

Bojare kr. J. m. putne:

Sioło **Moszki** 11 per gr. 20.

„ **Hoszow** 9 per gr. 20, 2 per gr. 12; w temże siole Mi-
chaelo Maczwieiowicz dał z 2 ogrodników swoich, którzy ku o-
grodom role mają gr. 8.

„ **Wołkowicze** 6 per gr. 20.

„ **Bołsuny** 8 per gr. 20.

„ **Hajowicze** 5 dali gr. 50.

Szlachta owrucka, którzy swych poddanych nie mieli, ale sami
z dymów swych płacili po gr. 12.

Sioło **Nieumierzyce.**

Dimitr Nieumierzycki	Andrej Hriczkowicz	
Jacko Nieumierzycki	Fedor Iwanowicz	
Waśko Nieumierzycki	Iwan Hriczkowicz	
Hrin Sitkiewicz	Sachno.	
Onikter Sitkiewicz		n-r 9.

Sioło **Lewkowicze.**

Sezin Nielipowicz	Hriczko Nielipowicz	
Tomilo Nielipowicz	Sydoor Ostapowicz	
Chwieni Nielipowicz	Zienko Serkowicz.	
		n-r 6.

Sioło **Baranowicze.**

Oleszko Baranowicz,	i Czyth (Onofryowicz).	
		n-r 2.

Sioło **Kubilin.**

Stepan Koloczicz	Hriszko Siemienowicz
Iwan Krol	Iwan Waszielowicz
Maczwiej	Tarasowa wdowa
Czimoszko	Fieczko
Jochim Chodorowicz	Dzienis Andrzejowicz
Marko	Ihnat
Waszko Chodorowicz	Andrej Kuzmicz
Ławruka.	

W temże siole człowiek (Klim) zakupny wójta Owruckiego.

n-r 16.

Siolo **Zakusiły**.

Stepan Zakusiło	Bojaryn kr. J. m. Sw.....
Bohdan Zakusiło	Waskowski z poddanym swym.
Jakób Kalennikowicz	n-r 4.

Siolo **Haponowicze** moczulskie.

Iwan Haponowicz	Hriszko Haponowicz
Artem Haponowicz	Miszko Szawialicz.
	n-r 4.

Siolo **Doroczice**.

Iwan Doroczicz	Roszwiej zięć Dorocziczów.
	n-r 2.

Siolo **Wirzbowskie**.

Paweł Wirzbowski	Malnicz zięć jego.
	n-r 2.

Bojare kr. J. m. putne którzy pod sobą potrosze ziemię mają. Siolo **Bietka**. n-r 5 po gr. 12.

Bojare kr. J. m. putne ubogie. Siolo **Kruki**. n-r 2 dali gr. 32.

Poddani kr. J. m. robotnę. Siolo **Szerewicze**. n-r 2.

Ziemianie kr. J. m.

Pan Filon Siemasko z imienia swojego **Nozdrisza**, z poddanego swojego z jednego dymu,

Hryszko **Jakowicz** z imienia swojego **Nozdrisza** z poddanego

i Kirik **Łuczic** z imienia swojego **Czarnohubowskiego** z poddanych swoich z dymu 2 — dali po gr. 12.

n-r 4.

Summa z dworów bojarskich n-r 58 per gr. 12, a jeden z nich dał gr. 20.

Ludzie *manastera* ś. Przeczystej cerkwie owruckiej.

Sioło **Bielki** — n-r 2 per gr. 10.

Tegoż manastyra sioło **Denisowicze** n-r 3 — 2 po 10, 1 gr. 5.

Diakon owrucki sioła **Terechowicz** z 1 dymu dał gr. 10.

Pop Kużmo-demjański cerkwie owruckiej w zamku, z ludzi cerkiewnych ze 2 dymów dał po gr. 20.

Summa dymów 7 per gr. 10, — a z jednego dymu gr. 5.

Bojare kr. J. m. Zauskie n-r 17.

Sioło **Dzietkowicze**.

„ **Chodowicze** dym 11, kół młyńowych 2.

„ **Melenowcy** n-r 5.

„ **Bobrynowo** n-r 2.

„ **Iskroscin** n-r 4.

Sioło **Bieloszytze** n-r 6.

„ **Niedaszki** n-r 3.

„ **Wyhow** n-r 1 per gr. 12, n-r 3 p. gr. 20, n-r 4 za ogrody p. gr. 4.

„ **Skuraty** N-r 4.

Ludzie popa Iskroscińskiego n-r 3.

Summa dymów n-r 56 per gr. 12, domów n-r 3 per gr. 20, kół młyńskich 2 per gr. 12, ogrodów 4 per gr. 4.

Summa (poboru) z miasta Owruckiego:

Z domów 55 per gr. 3, a z domów 15 per gr. 2, a ze 13 per gr. 6, a z domów 3 per gr. 1.

Z bojar putnych 50 per gr. 20, z dymów ziemiańskich 129 per gr. 12.

Z ról 36 per gr. 10, a z jednej gr. 6, z ogrodników 9 per gr. 4.

Z rzemieśników 25 per gr. 4, a ze 3 per gr. 7, a ze 2 gr. 13.

Przekupien 9 dali flor. 2 gr. 17, ultajów 8 dali flor. 2 gr. 12.

Ze 2 kół młyńskich per gr. 12.

Regestr brania poboru z miasta **J. K. M. Lubieckiego** nieprzywilyowanego anno
Domini 1571, mensis Januarii 6 d.

- Napierwej z ról 15 per gr. 10.
 Tyż ludzie z domów miesckich i z ogrodów 14 per gr. 3.
 Ogrodników w mieście mieszkających na czynszu bez roboty
 16 per gr. 6.
 Rzemiesników — zdunów 11 per gr. 4.
 Tyż rzemiesniki z domów i z ogrodów 11 per. gr. 3.
 Przekupniów 4, z domów i z ogrodów i z przekupu per
 gr. 10.

Siola wołosci zamku Lubieckiego:

Siolo lewcza n-r 10.	Siolo Esurzyowicze n-r 4.
„ Dzieraszcze n-r 10.	„ Sakowicze n-r 2.
„ Chrekowicze n-r 6.	„ Koszony n-r 2.
„ Mochowo n-r 4.	„ Poznikowicze n-r 1.
„ Bedziwin n-r 5.	Tegoż siola ludzi nędznych, co nic nie dali — 6.
„ Łoplany n-r 3.	„ Szowicze n-r 6.
„ Hłuszecz n-r 7.	Tegoż siola ludzi nędznych, co nic nie dali 23.
„ Żylicze n-r 3.	
„ Pierka n-r 3.	
„ Łoiow n-r 3.	

Ubóstwa w mieście Lubieckiem, z których nic nie brono 19.
 Drabów, którzy chałupy swoje nędzne w mieście Lubieckiem
 mają a z nich nie płacili 23.

Summa (poboru) z bojarskich ról 63 per gr. 20, z miasteczka
 Lubiecza z domów 25 per gr. 3, a z domów i ogrodów 16 per
 gr. 6/2.

Z dymów i ról ziemiańskich 63 per gr. 20, a z ról 15 per
 gr. 10.

Przekupek 4 per gr. 10, a z rzemiesników 11 per gr. 4.

Na pamięć tych *miasteczek Króla J. M.*, z których nie oddano poboru

Na pierwój miasteczko **Czerkasy** — to nie oddało poboru, że mu J. k. m. folgę uczynić raczył i na to list J. k. m. do mnie wnieśli.

Drugie miasteczko **Kaniów**—i temu J. k. m. odpuścić raczył za listem swym.

Trzecie miasteczko **Biała Cerkiew**—także za listem J. k. m. nie dało.

Czwarte miasteczko k. J. m. **Ostrz** — uporem dla wielkiego ubóstwa swego dać nie chciało.

Piąte miasteczko J. k. m. **Czudnow** — to dać poboru nie chciało, mianując, iż pan Pretwicz, dzierżąc to miasteczko, ten pobor wybrał.

Sioło k. J. m. **Demidow**, które było natenczas oddano panu Bystrzykowskiemu, to nie dało.

Sioła ziemieńskie:

Naprzód wołość wielka przezwiskiem **Uborcka**, biskupa wileńskiego—z téj nie oddano za wielkiem uporem, nie dbając nic i na starostę.

Sioło **Makalewicz** pana stolnika litewskiego.

Sumarius wydatku pieniędzy poborowych, które są wybrane roku 1571 i z własnego rozkazania J. k. m. pewnym osobom wydane, jako z kwitów J. m. p. podskarbiego i tych-że osób własnych dowodnie okazuje się.

A naprzód: Kasprowi i Janowi Stuzińskim rotmistrzom kijowskim obiema dano (polskiej liczby) flor. 900.

Adamowi Gosławskiemu za osobnym listem J. k. m. dano flor. 300, a iż nie stało poborowych -pieniędzy, dla tego mu nie dano tych półtorasta złotych, które J. k. m. w pierwszym liście swym rozkazać dać raczył.

Matusowi Skrzetuszowskiemu na Kaniowie rotmistrzowi flor. 80.

Mikołajowi Drogomierowi na Czerkasiach rotmistrzowi flor. 150.

Puszkarzom zamków ukraińczych 9-ciom osobom (po 25 złotych. każdemu) flor. 225.

A z osobna 10-temu puszkarzowi z Białej Cerkwi za żądaniem p. rotmistrza, którego byli k. J. m. nie opowiedzieli, i za instygowaniem J. m. p. hetmana, wedle kwitu jego flor. 30.

Przed Bożem Narodzeniem posyłałem sługę do k. J. m. o naukę dla wybierania poborów, jakoż mi J. k. m. w Warszawie 11 Febr. 71 anni naukę dać raczył; strawił sługa flor. 30.

Słałem do Ostroga do J. m. p. Czyrskiego, aby rozkazał dopuścić pobór wybierać w Czudnowie z miasta i z wołości, którego mi nie dopuścili wybierać, mieniając iż pan Pretwicz dzierżąc Cudnow, te pobory sam wybrał; tam jeżdżąc sługa strawił i konia utopił, za tom mu dał flor. 15.

Wybierając pobór w Kijowie, sługa mieszkał pół roka, kład na liczbie, że strawił przez ten czas flor. 30.

W Żytomierzu sługa mieszkał wybierając pobór, ten położył na liczbie, że strawił flor. 10.

W Owruczym mieszkał sługa, wybierając pobór, przez pół roka, z ludźmi trudnymi, chowając pomocników; ten przez ten czas, co strawił, kład na liczbie flor. 30.

W Lubieczu mieszkał sługa wybierając pobór, ten też co strawił, kład na liczbie flor. 10.

Do Ostrza posłałem sługę, gdzie mi nie dopuszczono poboru wybierać, dałem mu na strawę flor. 2.

Summa summarum wydatku mego tak za listy kr. J. m. jako i to co słudzy strawili facit flor. 1797.

Sam w Kijowie mieszkając dla postanowienia poborów których zarazem pozwolić nie chcieli i za tym po instrukcy do króla J. M. posłać musiałem, po tem za instrukcją powtóre do Kijowa przyjechawszy, strawiło się nie mało, co przypuszczam miłościwemu baczeniu Ich mci.

Regestr spisania *zamku* J. k. m. **Żytomirskiego**, miasta i wszystkich pożytków do niego należących, który to zamek, miasto i pożytki wprzód rzeczzone do niego należące za rozkazaniem J. k. m. pana mego miłościwego ja Wasiliej *Zahorowski*, marszałek J. k. m., sprawca starostwa żytomirskiego, horodniczy włodzimirski, na ten regestr dostateczniem spisał je r. od Narodzenia Pana Chrystusowego 1572, miesiąca lipca dnia 15.

(Ks. pobor. 32).

Naprzód *budowanie zamkowe*.

W zamku baszt 5, tylko jeszcze jedna niedorobiona, zwierzch w niej niepokryty, horoden 68.

Zamek wszystek gliną nie oblepion.

W zamku światliczka i sień a naprzeciwko piekarnia. Osobliwie druga światliczka i sień, naprzeciwko komora. Trzy komory — jedna co mąkę chowają, druga gdzie proch a trzecia popowa.

Most zamkowy zgnił i opadł, potrzebuje znowu budowania.

Przeciwko zamkowi dwór, w niem budowania: izb białych 2 i sień, komora, podklat a na podklecie komnatka; stajnia, kuchnia. To wszystko opadło, poprawienia potrzebuje.

W zamku studnia poczęta kopać i głęboko nadkopana, jedno do wody niedokopano, co za 300 złotych mogliby uczynić a wody się w niej dokopać.

Strzelby w tym zamku:

Hakownic naprawnych 55, przy nich prochownic 11, 9 prochu pełnych i w nich po 10 kul, a 2 bez prochu i bez kul, hakownic nienaprawnych 35, kul hakowniczych faski 2 niepełne, działo jedno lite, serpetynow 3, zielenikow 2, prochu beczka pełna i ku temu półfaski, saletry beczka nie pełna, ołowu zgorzałego sztuk 4, klin, co studnią bili, wielki 1, klewczow 2, półhakownice żelaza.

Pożytki które ku zamku żytomirsk. przynależą, to jest: karczma i myto, które przed tem było arendowane za 200 i 80 kop gr. lit.; wszakoż jeszcze za nieboszczyka kniazia Romana, ode dwu abo ode trzech lat ta arenda, dla nieurodzaju zboża zdana i teraz ta karczma wakuje, a nikt jako karczmy tak i myta za tę sumę arendować nie chce.

Młynów ku zamku dwa, jeden na rzece Cietrzewi, a drugi na rzece Kamiance pod zamkiem, do których nieczęsty zawóz bywa i onych młynów nikt nie arenduje, tylko poczęści ratunku ku wychowaniu zamkowemu z nich bywa.

Ogród jeden pod zamkiem, na którym kapustę i cebulę sieją.

Rolę na zasianie zbożem starosta swojemi pługami i najemnymi oraczy orze. A po części i mieszczanie za prośbą do tego mu pomagają. Jakoż i teraz żyta zasianego, jeszcze nie pożątego, może być kop z 60, abo więcej abo mniej, a owsa może być kop ze sto, także mniej abo więcej.

Miasto Żytomirskie:

wójt, mieszczan 115.

Ludzie siola **Kotelnie** ku zamku żytomirskiemu przysłuchające 12. Ci ludzie koteleńskie jednakoż powinność z mieszczany pełnią, gdyż żadnego podatku nie dają, tylko kiedy od J. k. m. pobór jaki na insze miasta bywa wkładan, takowyż i oni płacą.

Sludzy zamkowe.

Siodlárz 1, strzelec 1, puszkarzy 2. Tym puszkarzom zapłata idzie z zamkowych dochodów, jurgieltu, za sukna i na strawę półtorasta złotych do roku. A wrotnemu zamkowemu ze trzema stróżmi złotych 50.

Bojarowie putni, których powinność z listy królewskiem i starościniemi za dwadzieścia mil od Żytomira jeździć 11.

A to są *dwory* szlachty *ziemian* żytomirskich, które w *mieście* żytomirskiem mają:

Pp. Iwana Olizara,
Fiedora Tyszy,
Bohdana Strzebula,

Pp. Sokura,
Hrehora Wrony,
Siemiona Przezowskiego.

Pp. Bohdana Harasimowicza, Pp. Wasila Korczowskiego,
 Mikołaja Wrony, Siemiona Szczeniowskiego,
 Stefana Pilipowskiego, Kirdeja Lemieszewicza,
 Mikołaja Kiewlicza, Olesieja Kutłobaja
 To są *poddani* panów szlachty, którzy w *mieście* Żytomir-
 skiem mieszkają i miasta używają:

Naprzód poddani pana Ostafieja Hornostaja wojewodzica
 nowogradzkiego 9.

Pp. Iwana Olizara 20,	Pp. Jesifa Niemierzyca,
Hrehora Wrony 15,	Charlińskiego 1,
Mitropolie 3,	Archimandryczy 1,
Mikołaja Wrony 4,	Stefana Pilipowskiego 1,
Stanisława Wrony 3,	Proskuryn 1,
Rymarzkn. woj. J. m. kijowsk. 1,	kniazia Rużyńskiego 1,
Siemiona Przechowskiego 2,	Jarmolin 1,
Fiedora Tyszy 6,	Obdulin 1,
Bogusza Deszkowskiego 3,	Kalenickiego 1,
Wasila Korczowskiego 1,	popa Spaskiego 1.

A mieszczan, którzy dla głodu z miasta prec się rozeszli 10.

1581.

Regestr wybierania poborów *ziemie Kijowskiej*, przez mię Macieja Jezierskiego, sługi i poborecy J. k. m., za rok 1581, a począł się wybierać ten pobór mense Juni die 21.

(Ks. pobor. 32).

(Od osiadłych po gr. 15, od zagrodników po gr. 4, 6, od komorników po gr. 2.)

Od wielm. ksiączęcia *Konstantyna* wdy kijow. z imion J. m., co liczą w powiecie kijowskim z **Baraszów** i z innych wsi do niego przynależących:

<p>Z Baraszów osd. 15, zagr. 18. Wieś Hłumcza osd. 10, zagr. 6. Iwanowicze osiadł. 9, zagr. 11. Wilsko osd. 13, zagr. po 10, gr. 6. Żytkówka osiadł. 10, zagrod. 1. Romanówka osiadł. 1, zagr. 9. Puliny osiadł. 9, zagrod. 5.</p>	<p>Terpiło osiadł. 2, zagrod. 4. Hałza osiadł. 3. Podłuby osiadł. 5, zagrod. 2. Koczyczyn osiadł. 3. Tuchnowicze osiadł. 3. Myczki osiadł. 3. Cernicza osiadł. 5, zagrod. 11.</p>
<p>Summa facit fl. 60, gr. 11, d. 1.</p>	

Od J. m. księcia *Alexandra Pruńskiego*, stolnika w. ks. litew. i star. łuckiego, imienia J. m. z **Reżan** i z przysiołków do niego przynależących:

<p>Naprz. z Reżan osd. 15, zagr. 3, po gr. 6. s. Horoskowiczów osiadł. 3, zag. 1 gr. 6. Solidarow osiadł. 8.</p>	<p>Krasne osd. 4, zag. 2, gr. 6, 1 gr. 4. Suski osiadł. 10, zagrod. gr. 6. Lochonowicze osiadł. 4, <i>pop</i> fl. 2. Motyłowicze osiadł. 4. Andrzejowicze osiadł. 4.</p>
<p>Summa facit fl. 29 gr. 1.</p>	

Od J. m. wielm. księcia *Jerzego Radziwiłła biskupa wileńskiego* z imion, z wołości **Oborskiej**, ze wsi 10, co liczą w powiecie kijowskim.

Summa facit fl. 158, 22.

Od J. m. księdza *biskupa kijowskiego*, imienia J. m.:
s. **Kozuszkowicze** osiadłych 26, zagrod. 4 po gr. 6.

Czarnogrodyczna osiadł. 6, zagrod. 5, po gr. 6.

Wieczycze zagrod. 4, po gr. 6.

Z podd. *miasta Kijowskiego* z dom. miesc 11, po gr. 8.

Summa facit fl. 23, gr. 4.

Od J. m. wilebnego ojca Chryptowicza Mielentego władyki włodimiers. i archimedryta *manastera Pieczerskiego*, dał pobór z manastera i z imion przyległych:

Naprzód siolo **Orewicze, Srokosicze, Chlubow, Oszytkowice, Nowosiołki, Tarasowicze, Swaromel, Żabłocie, Czudzin, Wiszowice, Tmiene, Czopowice, Rosochy, Orane, Dubeczna, Słobódka.**

Dymow osiadłych po 15 gr. jest ich 12, a co po 6 gr. dawali tych 21, a tych co po 4 gr. 54, a tych co po 2 gr. 9 ich; z kowala 1 fl. a z popa 2 fl.

Summa facit fl. 12 gr. 6.

Od J. m. p. Szczęsnego *Charlińskiego*, podkom. kijowskiego z imion J. m.

Naprzód z **Chabnego** osiadł. 11, zagrod. 1, po gr. 6, a z ubogich chałup 11, po gr. 2, z komor. 2 po gr. 2, z rzemieśl. 2, z kowala i szewca po gr. 15, od popa fl. 2, z rudy od koła fl. 2, od kowala gr. 12, od 2 węglarzów po gr. 12.

Ze wsi **Marcinowicz** osiadł. 4, zagrod. 1.

Z siola **Maxymowicz** osiadł 1.

Zahala osiadł. 3, zagrod. 1.

Dowladow osd. 8, zag. 1 kom. 1.

Słob. **Białosroki** zagr. 4 gr. 6, od popa fl. 2.

Ze wsi **Hłatkowicz** osiadł. 4, zagr. 2, komor. 1.

Siola **Nowak** osiadł. 1.

Płoskiego osiadł. 1.

Summa facit fl. 52 gr. 11.

Od J. m. kniazia Michaela *Wiszniewieckiego*, star. czerkas. i kaniow. z połowice miasteczka swego **Brahinia** i ze wsi do niego przynależących.

Summa facit fl. 86 gr. 5.

Hostomla osiadł. 2, zagr. 2.

Byszowa osiadł. 3.

Wityczowa osiadł 1.

Ostrohadowicz osiadł. zagr. 6, po 6, a 4 po gr. 4.

słb. **Poselnicz** osd. 5, zagr. 2, z komornika gr. 2.

s. **Bohuszowicz** osiadł. 4.

słb. **Strzeliczowa** osiadł. 4 i zagrod. 1.

Buhajówki osiadł. 2.

Od J. m. księżny, Aleksandrowej Wiszniewieckiej, z imion, J. m. **Owrućkich** i części **Brahinia** i siół do niego przynależących, to jest:

Naprz. s. **Mojszewicz** osd. 10.   **Horwolicz** osiadł. 11, od kowała gr. 8, zagrod. 4.
Ze wsi **Rokitny** osiadł. 9.
Bielowież osiadł. 6, zagr. 4.   A co w mieście w **Owrućczym**
Zamysłowicz osiadł. 8, zagr. 3.   mieszk. osd. 2, szewc. 2 po gr. 20.

Od *rudy Rokicińskiej* od kół 2, fl. 4, a od towarzyszków 2 po gr. 12, a od młyna **Horłowskiego** od 2 kół gr. 24.

Miasteczko **Brain** osiadł. dymów 32, pop **Troicki** fl. 2, zagr. 21, czobotarżów 5, kowali i ślusarzy 4, krawców 2, rymarzy 2, wszyscy rzem. po gr. 15.

Ze wsi **Mikulicz** osd. 40, zagr. 12.   s. **Hleżolbie** osiadł. 1.
s. **Sielce** osiadł. 22, zagrod. 8.   **Wielatyn** zagrod. 8.
sielce **Litwin** osdł. 30 z zagr. 6.

Summa facit fl.

I. m. *kapituła Wileńska*, dali pobór z imion, z tych wsi mianawicie, które leżą w powiecie kijowskim. Naprzód ze wsi:

Horodeca, **Brytowinców**, **Biehuna**, **Torynia**, **Możarów**, **Listwina**,
Zalesza, **Waskowa**, **Timochow**, **Ozieran**, **Wojkowicz**, **Kulikow**,

Ze wszystkich tych pomienionych wsi, czyni osiadłych 261, z popa flor. 2, z rzemieślników 3 po gr. 8, zagrod. 3 po gr. 4.

Summa facit flor. 133, gr. 25.

Od J. m. p. Filona *Kmity Czornobyłskiego* wojewody smoleńskiego z imion J. m. **Czornobyłskich** i z siół do niego przynależących.

Z miasteczka **Czornobyła**, od tych co ról mają 44, zagr. 49.

Ze wsi **Tłusteho-lesa** osd. 5,   **Radzin** osiadł. 3.
zagrod. 8.   **Paryszow** osiadł. 2, zagr. 5.
Kopaczowczow osdł. 6 zagr. 9.   **Hochły** osiadł. 3.
Szepelicz osiadł. 13, zagrod. 4.   **Popow** 2, flor. 4.
Mokolowicz osiadł. 4.

Z miasteczka **Wielechnik** i przysiołek do niego przynależących:

Zakornicz, **Stuchowczyny**, **Jurkowczyny**, **Srokopieni** z **Leletów**, osiadł. 33, zagrod. 4, po gr. 6, od młyna koła 1 flor. 1, pop fl. 2,

Summa facit flor. 13 gr. 23.

Od J. m. p. Własnego *Hornostaja*, z imienia:

Tulina, od osiadł. 39, zagrod. 11 po gr. 6, a 4 po gr. 4.

Z sioła **Kołodzieczna** osd. 13, **Kopanowczyny** osiadł. 2.

zagr. 8, po 6, a 3 po gr. 4. **Maximowcz** osd. 1 gr. 10 zagr. 1.

Ze wsi **Prokopicz** osdł. 2 zagr. 1.

Summa facit flor. 34 gr. 25.

Od J. m. p. *Jelca* pis. ziem. kijow. z imion J. m.:

Ze wsi **Narodzicz** osiadł. 4 po gr. 15, zagrod. 4 po gr. 2.

Zodna osd. 1 zagr. 2 po gr. 2. **Litwinkowczyny** osiadł. 1.

Malina osd. 4 zagr. 2 po gr. 2. **Rzemieszowa** osd. 2 a zagrod. 2,

Kucharów osd. 3 zagr. 3 po gr. 2.

gr. 2. **Dwiżek** osiadł. 1, zagr. 1 gr. 2.

Summa facit flor. 8 gr. 26.

Od J. m. ojca *metropolita kijow.*, z imion J. m.:

Ze wsi **Worobejowicz** osł. 16, zagr. 2 po gr. 6, 2 po gr. 2.

Ze wsi **Uniny** osiadł. 6 zagr. **Tołokuni** osiadł. 5.

2 po gr. 4. **Zazimia** osiadł. 4 zagr. 2 po

Zarudzie osd. 4 a zagr. 2, 1 gr. gr. 6.

a drugi gr. 2. **Pogrzeby** osiadł. 1, a zagr. 10

Michałki osiadł. 4. po gr. 6.

z **Kolencow** osiadł. 3. **Swinojedy** osiadł. 2, a zagrod. 6,

Dziedziatkowicz osd. 6, zagr. 1. 5 po gr. 6, a 1 gr. 2.

Z *manastera Pieczerskiego*, zagrod. 14, po gr. 6.

Tamże w manasteru pieczerskim zagrod. 6 po gr. 4, a 6 po groszy 2.

Ci którzy mieszkają na *przedmieściu* osiadł. 8, zagrod. 5, po gr. 6, a 4 po gr. 2.

Ze wsi **Osieczy** osiadł. 3, zagrod. 2 po gr. 2.

Summa facit flor. 41.

Od J. m. p. Frydrycha *Tyszkowicza Łohojskiego* wojewodzica berestejskiego, z miasteczka J. m. **Stobodzisz** osiadł. 42, kował 1 flor., *poł* flor. 2, od młyna 3 kół po gr. 12, zagr. 34, po gr. 6, ubogich podsąsiadków 24, po gr. 3, 2 po groszy 4, 1 groszy 2.

Summa facit flor. 31 gr. 13.

Od J. m. p. Stefana Loski podcz. kijowsk. z imienia swego

Ze wsi **Zrebiaczyna** osiadłych 9, zagrod. 6, po gr. 6.

Rakowczyny osiadł. 3, a uboga wdowa gr. 6.

Wiaczorowa osiadł. 3.

Summa facit flor. 9 gr. 21.

Od p. Wasila Mosczynickiego z imienia jego:

Skorodnego osiadł. 20, zagr. 8 po gr. 6.   **Kuzmicz** zagrod. 1 gr. 6.

Fosnice zagrodnik 1 gr. 6.

Rakowczyny osd. 1, zagr. 1 gr. 6.

Summa facit flor. 12 gr. 21.

Od l.m. pp. Dziedków Trypolskich, od pana Fedora i Hapona, Zdana, z imion ich nierozdzielnych:

Ze wsi **Kloczków** osd. 6 zagr. 2.   **Koczowczyny** ogrodn. 3.

Czykałowicz osd. 8 zagr. 1.   **Basani** osiadł. 1.

Summa facit flor. 8 gr. 9.

Od ojca ihumena i braci jego *manastera Pustyńskiego* Mikulskiego z imion ich:

Wieś **Zubkowicze** osiadł. 8, zagrod. 2 po gr. 6.   **Kniażycze** osiadł. 4.

Bortniki osiadł. 4.

Ilaki osiadł. 4, zagr. 1.

Kowalin osiadł. 1.

Czerniechowce osiadł. 1.

Gwozdow osd. 11, zagr. 4 po

Skorodno osiadł. 4.

gr. 6, 3 po 4 gr.

Muchejodowicze osd. 3.

Weta osiadł. 1, zagr. 2 po gr. 6.

Summa facit fl. 22 gr. 21.

Od J. m. kniazia Jerzego *Koreckiego* z imion J. m.:

Ze wsi **Jarowy** osd. 16, zagr. 4 po gr. 4.   Od popa z Borowy 2 fl.

Borowa osd. 24, a zagrod. 10 po gr. 4.   **Chodorkowicze** osd. 8, a zagr.

5 po gr. 4.

Summa facit fl. 28 gr. 16.

Pobór z miasta **Kijowa** fl. 114 gr. 13.

Z **Żytomierza** fl. 42.

Z **Owruczego**: z torhowców, z rzemieślników, z przepieczajek, z kuniczników, z bojar co w mieście mieszkają pod jurysdykcją zamkową—tego wszystkiego

Summa uczyni fl. 61 gr. 5.

Z miasteczka **Korescieszowa**, **Toporzycz**, **Starego Choroscieszowa** i **Wolośowa**, i ze wsi do tego miasteczka przynależących

Starowicz, **Sidorowicz**, **Sołodyrow**, **Horoskowicz**.

Tego uczyni summa fl. 48 gr. 21.

Od J. m. p. Alexandra Tyszy z miasteczka **Chodorkowa** i ze wsi **Sydorowicz**.

Summa facit fl. 30 gr. 4.

Od J. m. kniazia *Zbaraskiego* Władysława ze wsi jego **Kucharów**, co teraz raczy dzierżawić J. m. p. podkomorzy kijowski, osiadł. 6, zagrod. 3.

A co wespół dzierżawi z panem Makarowiczem **Zahalcze** osiadł. 5, a zagrod. 1.

Z **Jaszienicz** osiadł. 6, zagrod. 3 po gr. 5.

Od J. m. p. Skumina podskarb. nadworn. księstwa lit. z imienia J. m. **Czernina** od 8 osiadł.; wieś **Hochty** osiadł. 2.

Od p. Jaślikowskiego ze **Starosielicz** osiadł. 10, zagr. 2 po gr. 6.

Od J. m. pani Tyszyny ze wsi **Oropajowa** osiadł. 5, zagr. 9 po gr. 6, a ubogich 3 po gr. 2.

Nieszczerow osiadł. 6, zagrod. 2 po gr. 6.

Krnicze osiadł. 6, zagrod. 1 gr. 6.

Od pana Strzybyła z **Filipowicz** osiadł. 3, zagrodn. 4 po gr. 6.

Worsycz osiadł. 1.

Butaki osd. 2, zagr. 1 gr. 2.

Nowosielczyzna osiadł. 3.

Czebienowska osd. 1, zagr. 1.

Z części swój **Ławkowa** osiadł. 6, zagrod. 3 po gr. 6 — 2 po gr. 4, a dwa po gr. 6, komorn. 2 po gr. 2.

Od J. m. pani Słusczyzny ze wsi **Opaczyczyzna** osiadł. 14, zagrod. 4.

Od ihumiena *Monastera Złotowierhego* od osiadł. 10.

Od J. m. p. Iwana Fursa sędziego pińskiego, z imion, co liczą w powiecie kijowskim.

Ze wsi **Roczycz** osiadł. 15, zagrod. 3.

Kozarowicze osiadł. 15, zagrod. 3 po gr. 6, a 2 po gr. 4.

Biele Brehy osiadł. 13, zagrod. 1.

Od pana Alexandra Wrony i Iwana brata jego:

Ze wsi, z części **Trojanowicz** osiadł. 3, zagrod. 1 gr. 7, a drugi gr. 4.

Szumsko osiadł. 2, zagrod. 3, dali gr. 13.

Z części swój **Nowosiołek** osiadł. 1, zagrod. 3 dali gr. 19.

Mokratycze osiadł. 1.

Denysowicze osiadł. 1.

P. Siemion Prezowski ze wsi swój **Przezowa** osiadł. 1, zagr. 3 po gr. 6.

Od p. Wasila Kotaszowicza z imienia jego **Piroszycz i Tulaczyz** osiadł. 13, zagrod. 3 po gr. 6.

Od p. Bohusza Ulkiewicza ze wsi **Lebowskoje** i osiadł. **Wieś Horenicze** osiadł. 2. **Sioło Łobaczow** osiadł. 1.

Wieś Nowosiołki osiadł. 4, zagrod. 4.

Od p. Jana Staszyńskiego z **Wierpkowicz** osiadł. 6, zagrodnik i gr. 6.

Od J. m. kniazia Baltazara Łukomskiego z tychże **Wierpkowicz** osiadł. 11, zagrod. 2 po gr. 6.

Od p. Syngura Andrzeja ze wsi **Nodrzysza** osiadł. 4, zagr. 2 po gr. 6, a z **Pupkowczyny** i fl.

Trojanowcze osiadł. 2, zagrod. 2 po gr. 6.

Od pana Iwana *Suszczańskiego* z imienia jego **Pasynkowicz** osiadł. 8, zagrod. 6, pop i fl.

Wieś Obuchowicze osiadł. 4, zagr. 2. **wieś Mielezkowczyna** osiadł. 4, zagrod. 1.

Turczynowicze osd. 2, zagr. 1. **Mozenkowicze** osiadł. 1.

Zahalcze osiadł. 1. **Mozycze** osiadł. 1, zagrod. 3.

Od p. Mikołaja Franczkowicza z **Mazany** osiadł. 9, zagrod. 1.

Od pana Iwana Markowicza urzędnika czarnobylskiego ze wsi zakupnej od p. Iwana Sołtana **Hołbieiowicz** osiadł. 2, zagrod. 1.

ZKrasnej osd. 1, zagr. 1. **Filip** pop dał fl. 1.

Od J. m. pani Słusczyzny od p. Iwanowej i p. Mikołajowej z **Muchoiedowicz** osiadł. 19, zagrod. 2 po gr. 6.

Od p. Grehora Makarowicza z tychże **Muchoiedowicz** osiadł. 4.

Od p. Iwana Szyszki Stawieckiego z **Sobieczyna** osiadł. 20, zagrod. 10 po gr. 6.

Wieś Wielawsko osiadł. 12, **Korma** osiadł. 1.

zagrod. 5 po gr. 6. **Lawitkowicze** osiadł. 1.

Od p. Dimitra Dołmatowicza ze wsi **Isaki** osiadł. 5, zagr. 1.

Z **Serhirów** osiadł. 5, zagrod. 2 po gr. 4, a jeden gr. 2.

P. Bogusz Krizyn ze wsi swój **Hulecza** osiadł. 2.

P. Czichna Korkoszka ze wsi swój **Moculnycz** osiadł. 10, zagrod. 10.

Co w mieście mieszkają we **Wruczym** 6.

P. wójt korecki ze wsi swój **Horwolowcow** osiadł. 6.

Od p. Panasa Tryzny ze wsi swój **Rokitny** osiadł. 6.

Zamysłowicz osiadł. 4.

Brainikowczyny osd. 4, zagr. 2.

Horwolicz osd. 6, a zagr. 4.

Od p. Jerzego Podbielskiego ze wsi:

Kopozewicz osiadł. 3, za- **Serkowskoje** osiadł. 1, zagrod. 10 po gr. 6.
grod. 9.

Kolskiej osiadł. 1.

Od J. m. p. Bogdana *Sapichy* kaszt. berestejskiego.

Z **Radomli** osiadł. 14.

Wieś **Hyziny** osiadł. 10, pop 1.

Od p. Iwana Łaska z imienia **Skorodnego** osiadł. 4.

Ze wsi **Korczyzny** osiadł. 2, zagrod. 9 po gr. 6.

Od p. Bogdana Lipińskiego z **Rekowczyny** osiadł. 3.

Od p. Jana Wituńskiego z **Puczełowicz** osiadł. 4.

Od p. Michała Gryczyny z imienia **Horwoczyny** osiadł. 2, zagrod. 2 po gr. 4, z ubogich chałup 5 po gr. 2, a z młynka gr. 12.

Od p. Bohufała Polsze (?)

Ze wsi **Drani** osiadł. 3, zagr. 1 **Noryńsko** osiadł. 1, zagrod. 2
gr. 6. po gr. 6.

Zarnowicze osiadł. 2.

Zorowcze osiadł. 3.

Od nieboszczyka Ostanka z części jego wsi **Dzietkowiec**, osiadł. 4, zagrod. 2 po gr. 6, a 2 po gr. 4.

Z tychże **Dzietkowiec** p. Gniewosz Strzyżowski osiadł. 3, zagrod. 2 po gr. 3.

Od p. Andrzeja Suryna ze wsi **Zielincow** od osiadł. 3.

Biełyje Brehi osiadł. 2.

Warewicze osiadł. 1.

Od p. Słotolińskiego ze wsi **Przybytków** osiadł. 8, zagrod. 5 po gr. 6.

Od p. Tymofeja Tolkacza ze wsi **Koczycz** osiadł. 11.

Od p. Matyasa Bereżeckiego ze wsi **Zidonowiec** osiadł. 3, a z **Wochnicy** zagrod. 9 po gr. 6.

Od p. Witowskiego podstarościego owruczego, z imienia swego, zagrod. 3 po gr. 6, a z młynka 1 gr. 12.

Od p. Horaina ze wsi **Kolska** osiadł. 3.

Od p. Tacyany Wroninej z **Koczura** osiadł. 3.

Od p. Dymitra Rapyńskiego z **Obychodowczyny** osiadł. 3.

Z **Zastawia** osiadł. 2, zagrod. 1 gr. 6.

Od p. Soltana ze wsi swój **Białokurowicz** osiadł. 6, zagrod. 2. po gr. 6.

Z **Wystupowicz** osiadł. 2, zagrod. 2.

Od p. Iwana Soltana pisarza grodzk. kijows. z **Kniażycz** osiadł. 3, zagrod. 5 po gr. 6, z **Dawitkowicz** osiadł. 1.

Od p. Andrzeja Niepituszcgo z **Horwolic** osiadł. 4, zagrod. 5 po gr. 6.

Od p. Hordya Suryna z imion jego z **Sokołowicz** osiadł. 3, zagrod. 2 po gr. 6; w temże siole zastawnych od p. Poceja Suryna osiadł. 2.

Z **Iliniecz** osiadł. 3, zagrod. 2 po gr. 6.

Z **Biłych Brehow** osiadł. 3.

Siolo **Warewicze** osiadł. 2, zagrod. 2 po gr. 6; w temże siole zastawnych ludzi ma od p. Bokija osiadł. 4, zagr. 2 po gr. 6.

Bojarze Kubilińskie, ich jest 12, zagrod. 2 po gr. 6.

Muliech Baranowicz i Cyth Onofrywicz po gr. 15.

Piotr Sarninka gr. 15.

Stephan Werewczicz od 2 dymów po gr. 15.

Ostap Iwan i Bogdan Zakusielowicze po gr. 15.

Kuźma Łasko gr. 15, a od zagrod. gr. 6.

Bojare Owruckie:

Fedor Zakusiło flor. 1.

Olizar i Mina, Artem i Iwan flor. 2.

Iwan Soltanowicz ze wsi swiej **Halepla** 4 osiadł.

Bojare z Iskorostyna Hriszko i Dymitr flor. 1.

Jaczko Humieniecki z **Iskorostyna** zagr. 3 po gr. 6, a 3 po gr. 4.

P. Sokor Gregory ze wsi swojej **Trojanowców** osiadł. 2, zagrod. 3 po gr. 6, a ubodzy 2 po gr. 4.

Od p. Dymitrowy Oryni Rohozińskiej ze wsi **Wysokiego** osiadł. 4 zagrod. 7 — 2 po gr. 4, 3 po gr. 3, a 1 gr. 2, a jeden gr. 6.

Ze wsi **Welawska** zagrod. 1 gr. 6.

P. Harasim Suryn ze wsi **Rehowczyny** i **Hawryłowców** osiadłych 2.

Wasil *swieszczennik* żytomirski Spaski dał flor. 2.

P. Wasil Simonowicz Korczowski ze wsi **Mininkowicz** osiadł. 1, zagrod. 2 po gr. 6.

Bieżowa osiadł. 6.

Ze wsi **Pulin** osiadłych 2, zagrod. 3 po gr. 6 a 1 gr. 4 od młynka gr. 12.

P. Wasil Korczewski Bogdanowicz ze wsi **Korczówki** osiadł. 3, zagrodników 2 po gr. 6.

P. Lemiesz Kierdej z tegoż **Korczowa** osiadł. 2, zagrod. 2 po gr. 6, ubogich 3 po gr. 2.

P. Stefan Filipowski ze wsi **Skomorochów** osiadł. 8, zagrod. 4 po gr. 6, od młynka gr. 12.

Ze wsi **Filipowiczów** osiadł. 2, zagrod. 2 po gr. 6.

P. Andrzej Babiński ze wsi swej z **Kamiennego** i z **Łuczyna** osiadł. 10, zagrod. 10 po gr. 6.

P. Grehor Pokalewski ze wsi **Pokalewa** i **Dawitkowicz** osiadł. 9, zagrod. 9 po gr. 6.

P. Aleksander *Wrona*, z części swej ze wsi **Szumaska** osiadł. 3, zagrod. 2 po gr. 5.

Ze wsi **Nowosiółki** osiadł. 1, zagrod. gr. 5.

Mokraciecz od 2 po gr. 6.

W **Żytomierzu** osiadł. 1.

Od pani Choczkowej Bałyczyny ze wsi z **Osników** osiadł. 5.

Pani Andruskowa z **Basani** osiadł. 6.

Od p. Janowej Herczykowsy ze wsi **Pawłowicz** osiadł. 6, zagrod. 1 gr. 6.

Filon Simaszko z **Nozdrysza** zagrod. 2 po gr. 6.

P. Siemion Triska z **Lesników** osiadł. 2.

P. Stanisław Wrona ze wsi **Łowkowa** osiadł. 8, zagrod. 3.

P. Mikołaj Wrona z części **Łowkowskiej** osiadł. 4 zagrod. 2.

Od Isaka Posniaka zagrod. 1 gr. 6.

Siemion Szczeniowski ze wsi **Szczeniowa** osiadł. 6, zagrod. 6 po gr. 6.

Marcyanowicz z siedliscza swego gr. 15.

Pani Opranja Pokalewska gr. 15.

Bojare Korczowscy Haponowiczów-Iwana Jacka, Hryszka, dali po gr. 15.

Mysko Romanowicz dał gr. 15 sam od siebie.

Bogdan Lawrynowicz z **Teneliłowskiego** gruntu gr. 15.

Zausanie—Mieleny, oba bracia dali ze wsi swoich od osad, 10,

Ze wsi **Skuraty** od osiadł. 3.

Wasil Małkowicz ze wsi **Chodakow** od osiadł. 8.

Bogdan Kaleński od osiadł. 6.

Bojare z **Niedaszek** i z **Kleszczow** od osiadł. 6.

Radziwon z **Biełoszycz** od 8 osiadł.

P. Wrona z miasta **Żytomierza** dał od 2 osiadł. po gr. 15, a ze 3 po gr. 6.

Popy dwa ubodzy *Iskorostynicy* flor. 2.

Neumieryckie *Bojarze* osiadł. 6.

Rosmierko i Hrin Ohaiowicze 1 flor.

Od *Bojar* 4 braci Hajowiczów po gr. 15.

Zausanie *Bojarze* ze wsi **Dzietkowiec** osiadł. 20, od młynka groszy 10.

Od Iwana Uhelskiego gr. 15, brat jego gr. 15.

Jakow Kalenuch gr. 15.

Szynachowski z bratem flor. 1.

Iwan Bagrinowski osiadł. 2.

Josip Petrowicz Iskorostyński gr. 15.

Stefan Luczicz, Jacko i Ignat Wyhowscy po gr. 15.

Fedor Kutasznik, samo trzech z synmi swymi, dali 2 po gr. 15, a jeden gr. 8.

Bojarze z **Bechow** 2 dali po gr. 15.

Iwan Fedorowicz *po* Mikulski ze wsi, co do cerkwie swęj dzierży **Moczulnice** osiadł. 3, zagrod. 2 po gr. 6.

Bojare **Lewkowscy** 3, a czwarty **Wierpkowski** dali po gr. 15.

Z **Kijowa** *po*pow 2 miesckich dali każdy z osobna po 2 flor.

Z miasta **Kijowa** *czopowego* flor. 300.

Z miasteczka **Słobodziszcz** od J.m. p. Frydrycha Łohojskiego *czopowego* flor. 20.

Z miasteczka **Chodorkowa** p. Alexandra Tyszy czopowego flor. półtrzecia.

Od J. m. p. z Szczęsnego Charlińskiego czopowego flor. 11.

Z miasteczka **Czarnobylą** pana wdy smoleńskiego czopowego kop 10.

Z miasteczka **Choresciszewa** czopowego flor. półtrzynasta.

Co się wzięło poboru za *ryby* złotych sto i siedm, gr. 12.

Złotych sto, com wziął od Iwana Soltana, przymnie zostały.

Summa perceptor. omnium contributionum in palatinatu toto Kiiowien. anni dni 1581, facit fl. 2204, 0, 9. Auscultata per Nicolaum Łązinski — manu ppria.

Exceptis retentis multis ad officium castren. Kiiowien. delatis, iuxta delatam sigillo officii communitam, de quibus in futura racione respondere tenebitur.

LUSTRACYA WDZTWA KIJOWSKIEGO.

1616.

(p. Zr. dziej. t. V, oraz Archiw, I. Z. R. cz. VII t. 1).

DOPEŁNIENIE.

Delacye miasta Kijowa.

Przy odprawowaniu lustracyi wdztwa kijow. *mieszczanie* kijowscy opowiedali się przed nami z prawami swemi pewnemi, które na kopii podali w te słowa: Miłościwi panowie lustratorowie króla Imci i rzeczyposp.! Wiedząc o tem, że w. mść nasi miłościwi panowie od J. k. m. i rzeczyposp. w sposób lustracyjej do wdztwa kijow. przyjechawszy, tu do miasta, Jkr. mci Kijowa wstąpić raczyli, z ubogich miesc naszych i z powinności i wiernego posłuszeństwa przeciwko J. k. m. i rzeczyposp. wielce waszm. nasz. mił. panów czcim, ważym i szanujem.

A przytem solenniter się waszmość nasz. mił. panom uskarżamy i protestujemy na wiel. ojca Reginalda Korszyńskiego priora i wszystką bracią oo. *Dominikanów* klasztoru kijowskiego ś. Mikołaja o wielkie bezprawia, krzywdy, uciski i obliźnienie swoje, które niesłusznie od nich cierpim i ponosim, które krzywdy swoje do aktu lustracyi waszmść. inskrypcyą podajemy i aby wpisane były, prosimy.

Naprzód, iż nas, ubogich poddanych jkr. m. ukraińczych, ze wszystkiemi sprawy i sądy naszemi, od wszystkich innych sądów, przywilejami Jkr. mci, pana naszego zachowały, o lada rzecz, mając sąd Jkr. mci, do sądów ziemskich, grodz. i trybunalskich wyzywają i niewinnie turbują i do szkód niemałych przywodzą rozrywając tem jurydykcyą i znieważając sąd Jkr. mści.

Puszcze i *gruta* króla Jmej, koło miasta Kijowa leżące, które z dawnych danin do zamku i miasta Jkr. mci należały i w używaniach miesckich i zamkowych bywały, poodejmowali i swemi klasztorami ponazywali.

Wjazdu wolnego do puszczy na wycinanie drzewa na budynki i na municyą miescką nam zabraniają i o to grabieży, boje i inne przykrości działają.

Jezióra pewne rybne blisko miasta leżące, zdawna w używaniu i dzierżeniu miesckim będące, odjąć usiłują i do swego pożytku przywłaszczają.

Myto i cła jakieś wodne z mieszczan miasta króla Jmci kijowskich, które wolności jkr. mci nie bez myta targowanie mają i służbę wojenną Jkr. mci i rzeczyposp. o swym koszcie czasu potrzeby służą, przeciwko przywilejom i wolnościom miesckim niesłusznie i gwałtownie wyciągają. Za co nas niewinnie hamują, turbują i w sądziech ziemskich i trybunalskich ciemiężą.

Miodem, pod pretekstem kanonów, przeciwko przywilejom i wolnościom miesckim, ku szkodzie karczem Jkr. mci, pokątnie szynkują, a gdy wedle praw miesckich szynki pokątne zabrać przychodzi, nie dopuszczają i zabraniają i niezmiernie za to protestacje na miasto kładąc, pozwy w grodzie, ziemstwie i trybunale, turbują i ciemiężą.

Na *placach* swoich klasztorach, które w okręgu samego miasta Kijowa koło św. Jacka leżą, na których ludzie własnych jurysdykcyi Jkr. mci prawa majdeburskiego mieszkają, swym kosztem pobudowawszy się, a czynsz z placów do klasztoru płacą, *jurysdykcyą* swoją klasztorną nad tymi poddanymi Jkr. mci *privata* autoritate przywłaszczają, naostatek tym poddanym Jkr. mci budynku ich własnego znieść i złożyć niedopuszczają i o to nas niezmiernie turbują.

Własnych poddanych Jkr. mci jurysdykcyi miejskiej majdeburskiej w okręgu samego miasta, nietylko tych co na ich placach, ale i co podle tych mieszkają, *zbiegami* swymi mianując, nas o nich niepodobnie w sądziech grodzkich i trybunalskich turbują, ciemiężą i wyprzysięgać ich usiłują.

Na *bloniu* własnym pospolitem miejskim kijowskim, gdzie z wieków było i konie pastwić się zwykło, bydłu i koniom miesckim, na których się służba wojenna odprawuje, paszej albo

pastwiska wolnego przeszkadzają i konie miejskie, pod pretekstem mniemanych jakichś sianożęci swoich, biorą i grabią.

Dochód mistrza kata kijowsk. przykładem inszych miast zwykły i należny, t. j. po dwa pieniądza z każdego wozu ze zbożem na targ pospolity z okolicznych miesc i miasteczek przywiezionego, sobie i na swój klasztor obrócić usiłują i o to nas w ziemstwie i trybunale niezmiernie turbują i do szkód wielkich przywodzą.

Nas samych, magistrat wszystkich, częstokroć łają, sromocą i despektem a przykrościami różnemi uprzykrzenie wielkie czynią. Innych niemało krzywd i przykrych trudności od nich ponosim, których wszystkich, krótkości folgując, zaniecha i przebacza się.

Także przy odprawowaniu lustracyj wdztwa tego ur. p. Stanisław Sadkowski namieśnik sofijski, imieniem wieleb. Józefa Welamina Rutskiego, arhiepiskopa *metropolity* kijows., halickiego i wszystkiej Rusi, przeciwko osobom różnym podał na kopii protestacyą taką:

Krzywdy od zamku od jmp. podwojewodzego.

1-0. Na slob. sofijskiej metropoliej była cerkiew murowana metropola s. Spasa, która się obaliła od trzydziestu kilku lat, na którym gruncie spaskim jest poddany Hryszko, jmc i o. metropolitowi należący, p. podwojewodzy nie puścił go teraz do slobody, jako slobodę podawano, i sam na się bierze od tego poddanego czynsz i inne podatki.

2-0. Na tejże slobodzie była cerkiew Wozdwiżenie Czesnego Kresta, po polsku Podniesienie ś. Krzyża, ztamtąd, kiedy też obaliła się ta cerkiew, przeprowadził się pop na Górę. Po tym popie drugi pop Filipiej mieszkał tamże na Górze przy cerkwi ś. Wasila, ś. Mikitę i cerkiew Podniesienia ś. Krzyża i poddanych t. j. parafią do tych cerkwi przynależące... ale cerkwie należały do metropoli i w posłuszeństwie i na gruncie jmc metropolim były. Potem kiedy te cerkwie spustoszały, dwóch teraz i znaku nie masz, a trzecią cerkiew ś. Wasila jmp. podwojewodzy odjął popowi, i miastu teraz niedawno, lat temu dwie, część gruntów puścił, a ostatek na siebie wziął, teraz dzierży i wszystkie pożytki do tych cerkwi przynależące sobie bierze, ku szkodzie wielkiej jegomci o. metropolity i cerkwi ś. Zofii.

3-o. Za Dnieprem w majątnościach jmcı o metropolity w **Za-
zimowie i Pohrebach** p. podwojewodzy mieszczanom kijows., tak przysądu swego zamkowego jako i innym, kwity daje, po 3 gr. za kuszt bierze, to ci za onemi kwitami wożąc sobie drwa i insze drzewo, puszcę w niwecz wypustoszełi, a to przez całą zimę wożą, szkoda nieznośna za wypustoszeniem borów.

4-o. Tamże w tychże wioskach stacyą jakąś, nullojure—owsy, siana, kury, gęsi etc. bierze sobie na każdy rok; która się tym sposobem wciągnęła—gdy wda kijows. jechał w łowy za Dniepr, a obnocowywał w tych wioskach, ubodzy ludzie czem mogli tem p. wojewodę kontentowali, kury, gęsie, owies dawali, teraz i łowów nie masz i wojewoda nie jeździ, a pp. podwojewodzy biorą sobie i potenczas stacyą, a metropolit nic nie bierze.

Z mieszczany Kijowskimi.

Jest zwyczaj dawny starowieczny, że popi wszyscy z miasta Kijowa soborem podczas praznika, jako się odprawować zwykło, do cerkwie metropoli sofijskiej dla odprawowania nabożeństwa chodzywali, tego popom mieszczanie zupełnie zabronili, że już ta ceremonia starowieczna za niedopuszczeniem ich ustała i odprawowana nie bywa, nadto podczas tegoż praznika ludzie przyjeżdżają z napitkami, najechawszy gwałtownie na grunt metropoli, pod samą cerkiew ś. Zofii, grabią i grabieże czynią, o czem protestacya jest uczyniona, ten pożytek, który bywał dawany na tę cerkiew ś. Zofiej, na swoją cerkiew obrócili.

Z o. archimandrytem Pieczerskim.

1-o **Jaz** z wieku do monastyra wydubickiego należący o. archimandryt na siebie zabić kazał, jakoż on zabito i używa go, a to w jeziorze przy Dnieprze nazwanem **Zaton**.

2-o. Temi czasy na tym tygodniu jezioro **Rzeczyszczce** nazwane w **Osokorku** wywłóczyć kazał, ryby wszystkie pobrał, a wzięto ryb na 20 wozów.

3-o. Tenże **Stółpce i Psiutyce**, z wieku metropoli grunt, na miłę wszereż i wzdłuż gruntu do majątności swej **Chotowa** zabrał i inszych gruntów niemało zabrał na wielu miejscach; do tego

sióło **Niewesołową**, na gruncie metropolim będącą, do majątności swej miasteczka **Wasyłkowa** przywrócił, od sióło małej **Bohajewki** odjął.

Krzywdy od panów Szlachty.

1. Naprzód p. Krzysztof Makarowicz o. metropolitowi dwie wsi, jedna nazwana **Michałki** a druga **Zarudzie** w niwecz obrócił, poddanych rozegnał, grunty odebrał, koni, bydła wziął u nichże i teraz te majątności za miasto pustych są.

2. P. Mikołaj Makarowicz ojciec jego od majątności metropolu **Meżytkowic** na 4 mile gwałtownie odjął i na sieliszczu **Bujaniczach** wieś na siebie sadzi.

3. Od teje majątności **Meżytkowicz** p. Stefan Łózka gruntu na dwie mili wzdłuż i wszecz odjął i sióło **Sytniki** na tym gruncie posadził.

4. Pp. Strybyłowie, z wieku, majątności i grunty metropoliej zabrali t. j. **Torczyn** i **Steczko**, Torczyn tam osadzili. Ciż pp. Strybyłowie sióło nazwane **Bułaki** starożytne metropoliej wzięli, poddanych rozegnali, którzy jeszcze i teraz żywi są po różnych miejscach, tamże chłopów wypędziwszy innemi osadzili i gruntu **Oblatkovskiego** wzięli na 6 mil i wsi kilka posadzili.

Tamże od **Poczejewki** majątności metropolu przeszłego roku p. Wasil Tysza nad rzeczką **Osieczą** gruntu więcej niż na milę wzdłuż odjął.

5. I na tym gruncie nad rzeczką **Łomnią** pp. Jelcowie w **Worobiewiczach** majątności metropolu miasteczko **Łomnię** osadzili. Do tego p. Filip Jelec pograbił bydła rogatego 400 w **Worobiewiczach**, to przepadło.

6. Kniahini **Korecka** do majątności swojej **Lesnikow** połowę gruntu od monastyra **Wydubickiego** odjęła, **Monasterzyc**, **Hnileczczyzna**, **Kalny-Luh** ze wszystkiemi użytkami, jeziora i innemi, i siedliszcze **Kulikow**; to wszystko z gruntami i ze wszystkiemi użytkami.

7. Taż księżna jejm. **Korecka** do majątności **Jankowicz** gruntu odjęła na mil dwie i młyn na rz. **Weczy** zbudowała.

8. P. **Charliński** nieboszczyk **Szczęśny** sióło **Bohajewkę**, w puszczy leżącą na własnym gruncie metropolim po zburzeniu **Tatarskiem**... i używa go.

9. Z dawnych rewizyi pokazało się że pp. Tyszowie na własnym gruncie metropolim osadzili majątność, naprzód miasteczko **Chodorkow**, sióło **Krzywe**, i księżna Różyńska na temże miejscu miasteczko **Sokolec**.

Które protestacye, abyśmy w księgi lustratorskie wpisać rozkazali, imieniem przerzeczonego o. *metropolity* prosił, cośmy my uczynili.

Przeciwko czemu *mieszczanie* Kijowscy dowiedziawszy się reprotestowali się w te słowo.

P. wójt, burmistrz i pp radce miasta króla Imci **Kijowa** reprotestowali się przeciwko protestacyej przerzeczonego p. Wacława Sadkowskiego przed nami lustratory na siebie, o zabronieniu jakoby duchowieństwu kijows. religijej greckiej odprawowania zwykłego czasów uroczystych nabożeństwa w cerkwiach jurysdykcyjnej metropolii należącój św. Zofii; także o niejakiem zabronieniu piw szynkowanych przy teźże cerkwi św. Zofii uczynione—temi słowy:

Oto iż on ich na téj swój protestacyej niesłusznie i niewinnie do aktu naszego, ze strony zabronienia jakoby odprawiania nabożeństw w cerkwi zofijskiej przez duchowieństwo kijowskie, podał, gdyśmy jako pod stanem duchownym żadnej zwierzchności nie mamy, tak i w porządek i sprawę ich duchowną nie wścibiamy się, ani nabożeństwa duchowieństwu kijows. w cerkwi sofiejskiej nie zabraniamy.

Co się tycze napitków szynkowanych, jeśliby około téj cerkwie zkadkolwiek przywożone i szynkowane były, tedy jako przedtem zdawna takowych szynków za prawy swojemi bronili, tak też teraz i na potem bronić będziemy, zachowując się wedle praw i wolności swoich i samej arendy króla Imci pana nasz. mił. na karczmy kijowskie służącój.

I prosił aby ta reprotestacya ich do aktu naszego lustratorskiego przyjęta była, która jest przyjęta.

(c. d.)

(P. Zr. Dziej. t. V, oraz Arch. J. Z. R. cz. VII t. 1).

Nadto daty, których ani w t. V-m *Źródeł* naszych, ani w kijows. Archiwie, nie znajdujemy lub od podawanych tam, nieco się różnią:

Star. Pereasławskie:

Miasto **Pereasław**, domów posł. miejs. 300, kozackich 700.

Star. Czerkaskie:

Arklej mstczko—domów posłusz. miejs. 70, koz. więcej 300.

Ołtwa mstczko—dom. posłuzn. miejs. 30, kozackich 200.

Star. Bohusławskie:

Miasto **Bohusław**—dom. posłusz. miejs. 200, kozackich 400.

Star. Korsuńskie:

Miasto **Korsuń**—domów posłusz. miej. 200, kozackich 1,300.

Stebłów mstczko—domów posł. miejs. 100, kozackich 400.

Czyhryn mstczko—domów posł. miejs. 50, kozackich 500.

Duniów mstczko—dom. posł. miejs. 20, kozackich 280.

LUSTRACYA WDZTWA KIJOWSKIEGO.

1622.

(patrz Źródła dziejowe t. V.)

DOPEŁNIENIE.

Kijów. Tego posesorem j. w. j. m. p. Tomasz Zamoyski w-da kijowski, ani folwarków do tego województwa nie masz, prócz arendy, którą mieszczanie jmp. wojewodzie płacą.

Zamek kijowski. Ten leży na górze wysokiéj nad miastem, około niego rowy głębokie, w okrąg częstokołem ostawiony, do niego wchodząc brama dobra, baszta jedna drewniana, druga stara zgniła, wewnątrz cerkiew drewniana, budowanie dla namiestnika ladażakie, komor szlacheckich i miejskich pełno, studnia dobra, pobita i głęboka.

Armata. Dział spiżowych dobrych 11, dwunaste spadane, dział żelaznych albo serpentynów 9 z ładunkami żelaznemi, te są z potrzebami wszystkiemi gotowe, hakownic 24, prochownic 20, prochu $\frac{1}{2}$ beczki a 4, siarki beczek 2, berdyszów 10, prochu beczek lwowskich 10, saletry beczek 2, ołowiu sztuk wielkich 46, kul do dział różnych beczek 3, ładunków hakowniczych kop. 6, rydlów 50, siekier 50, chorągwi kozackich 2, chorągwi piechotnych 2, bębny miedziane 2, bębny piechotne 2. To wszystko jest u p. Wigury horodniczego w porządnem opatrzeniu i chowaniu za dobrymi zamkami.

Horodnictwo. Horodniczym jest p. Stanisław Wigurą (p. lustr. r. 1616).

Miłostawiec. Nowa osada (p. lustr. 1616).

Kijów miasto. To miasto leży w dole pod górą nad Dnieprem, w okrąg częstokołem ostawione, bram jest drewnianych

kilka, na górze ku *zlotěj* bramie jadąc, brama nowa drewniana potężna i wielka.

W tem mieście jest domów wszystkich osiadłych różnych jurysdykcji n-r 1750. Przy odprawowaniu lustracyi Kijowa, pytani byli mieszczanie kijowscy, jeżeli podwoły dają, albo podwodne pieniądze do skarbu króla J. m-ci; odpowiedzieli mi to, iż my podwód żadnych nie dajemy i pieniędzy podwodnych nie płacimy, czego prawami od książąt i królów polskich dowodzili, a mianowicie ś. p. Alexandra króla, Zygmunta I, Zygmunta Augusta, Stefana i dzisiejszego pana, którymi ich od tych ciężarów uwalniają. Wozów też żadnych na wojnę nie wyprawiają, tylko podczas pospolitego ruszenia, przy p. kasztelanie kijowskim 225 koni powinni wyprawić, na koniach dobrych z ryszunkami i armatą dobrą, jako to w tym roku 1621 uczynili, na co mają list od p. kijowskiego.

Arenda. Dają mieszczanie arendy p. w-dzie kijowsk. na rok z karczem złp. 2 000. Ciż mieszczanie za myto, przewoży, jeziora, za podaźne albo targowe, obwiestki, dają na rok złp. 2,100. Summa prowentu złp. 4,100, z której wytrąciwszy na p. podwojewódzkiego złp. 500, zostaje summa 3,600, z téj przychodzi kwarty złp. 720.

Delaty p. namiestnika kijowsk. Przy odprawowaniu lustracyi województwa kijows., stanąwszy oblicznie ur. p. Alexander Sołtan namiestnik kijowsk., imieniem ur. p. Teodora Jelca podw. kijowsk., świadczył się i protestował przeciw w. p. Reginie z Fulsztyna Żółkiewskiej kanclerzynéj koron. o nieustąpienie pewnych dóbr króla J. m-ci do województwa kijowsk. z dawnych czasów należących, mianowicie siola **Siewrukow**, **Jodłowki**, **Hłubokiego**, urocz. **Kostyna**, które kr. J. m. za przywilejem swoim p. podw. konferować raczył, o które już w terminach prawnych za wyniesieniem pozwów zadwornych stoją, prosił, aby mu ta jego protestacya do ksiąg lustratorskich zapisana była.

Wieś Dymidow. Téj wsi posesorem jest p. Teofila z Goraja Hornostajowa podkomorzyna kijowska. Jest w téj wsi poddanych osiadłych 28, czynsz płacą po zł. 1, facit zł. 28, owsa dają po miarce, czyni mirek 28, każda mirka po zł. 2 gr. 15 czyni zł. 70. Dani miodawéj dają kadzi 5 i bielców 9, rachując każdą po zł. 20, a bieliec po zł. 2 gr. 15, facit zł. 122 gr. 15.

Arenda karczmy, młynów, oprócz trzeciej miary młynarskiej uczyni na rok zł. 100.

A iż na *polach* dymidowskich p. podkomorzyna sieje i one zarabia, tak króla J. m-ci jak swymi poddanymi, tedy słusznie połowica téj krescencyej w prowent sie kładzie, z czego ma być kwarta placona. Użyna się żyta na stronę króla J. m-ci kop 150, constat z tego mirek $37\frac{1}{2}$, każda mirka po zł. 3, facit zł. 112 gr. 15, użyna się owsa kop 150, constat z tego mirek $37\frac{1}{2}$, każda mirka po zł. 2 gr. 15, facit zł. 93 gr. 22; summa facit zł. 526 gr. 22, wytrąciwszy na wychowanie urzędnika zł. 40 gr. 22, summa facit 486, przychodzi od tego kwarty zł. 97 gr. 6.

Delacye poddanych demidowskich. Przy odprawowaniu lustracyi Demidowa, uskarżali się przed nami poddani demidowscy, że na ich własnym gruncie osadzone są **Dymer** i **Kotiużyncy**, w których to wsiach jest poddanych osiadłych 340, z których niektórzy poddani dawali równo z drugimi do Demidowa dań miodową kadzi 5 i $\frac{1}{2}$, jako własni poddani tego gruntu, teraz ją oddawają do Dymera. Przeciwno czemu ci poddani świadczyli się i protestowali, prosząc, aby im do ksiąg lustratorskich zapisano było.

Tenuta przy Kijowie Wyszgród.

Téj dzierżawy posesorem J. m. p. Roman Hoyski podkom. włodziimirski.

Zameczek ten leży nad Dnieprem na kopcu częstokołem otoczony, do niego wchodząc brama drewniana, baszt 2, dom ze dwiema świetlicami i komorami, alkierz i sień, izdebki 2 niedobre, kuchnia i piekarnia.

Miasteczko. Jest w niem domów osiadłych 100, ze 14 podatek dają, czynsz rocznie dają, którego dostaje się na rok zł. 13 — 28 — 13. Żyto rocznie dają, dostaje się go mirek 3 i ósma część, każda mirka po zł. 3, facit zł. 9 gr. 11 den. $4\frac{1}{2}$. Owies rocznie dają, dostaje się go mirek $11\frac{1}{2}$, każda mirka po zł. 2 gr. 15, facit zł. 28 — 22 — 9. Siana dają wozów 14, wóz po gr. 3, facit 1—12, kur dają 28, każda po gr. 1, den. 9, facit zł. 1—12. Dani miodowej dają bielców 18, każdy bielec po zł. 1 gr. 7 den. 9, facit zł. 22 — 15. *Arenda*, przewóz, obwistka, myto i jezior 4 czynią na rok 300.

Młyny. Młynów jest 4 po jednym kamieniu, czynią na rok prócz 3 miary młynarskiej zł. 150.

Wsie: **Piotrowce stare i nowa sloboda.** Do téj dzierżawy ta wieś należy, jest w niéj poddanych osiadłych 26, czynsz roczny płaci, dają ich 12 po zł. 2 gr. 15, po miarce owsa, po ćwierci żyta, po wozu siana, po kurze; dają ich 6 po gr. 25, po $\frac{1}{2}$ mirki owsa, po $\frac{1}{8}$ żyta, po wozu siana, po kurze. Dwa dają po zł. 1 gr. $7\frac{1}{2}$, żyta $\frac{1}{6}$, owsa $\frac{1}{2}$ mirki, po wozu siana, po kurze. Trzédają po gr. 7 den. 9, facit zł. 94 — 21. Dani miodowédają kadzi 4 bez 3 wiader, który do monastynu Międzyhorskiego według listu ś. p. kr. Stefana i z jeziorem Kosor oddawać nakazujemy. Młynek daje się na wychowanie urzędnikowi. Co wszystko czyni in summa procentu fl. 622 — 2 — 9, wytrąciwszy na urzędnika jurgieltu fl. 40, facit in summa fl. 582 — 2 — 9, przychodzi od tego kwarty fl. 116 — 12 — $5\frac{1}{2}$.

Wolność na osadzenie slobody w Wyszgrodzie. Stanąwszy przed nami mieszczanie wyszogrodzcy, pokazywali list J. m. p. Hawryła Hoskiego chorążego kijows. onym na osadzenie slobody do lat 20 dany ze wszystkimi pożytkami i przynależnościami, porównywając z inszemi miastami kr. J. m-ci, których pożytków, aby bezpiecznie zażywali onych assekuruje, która jeszcze im służyć ma do lat 15, który to list autoritate nostra aprobowaliśmy.

Opowiadanie czernców Międzyhorskich. Przy odprawowaniu lustracy Wyszgroda i Piotrowiec przyszedli przed nas czerncy imieniem pobożnego ojca Radyona humena i wszystkich braci swéd czernców monastyna międzyhorskiego, założenia ś. Spasa, opowiadając się z prawem téj cerkwi bożéd na jezioro Kosor i 4 kadzi miodu z Wyssgroda i Piotrowiec im należące, czego dowodząc, ukazali przed nami listy ś. p. króla Stefana, jeden de data Leopoli an, 1578 a drugi de data w Wilnie anno 1580, któremi ten monastyn międzyhorski, według starych funduszów, przy tym jeziorze Kosorze i 4 kadziach miodu zachowuje i dzierżawcom tych dóbr na potomne czasy zachowywać rozkazuje. Ukazowali przytem listy x. Ostrogskiego w-dy kijowsk. i innych dzierżawców, którzy ich przytem zachowują. Co my widząc rzecz słuszną, onych przy dawnem prawie i używaniu zostawujemy i w procent do kwarty należący tego jeziora i miodu nie kładziemy.

Starostwo Kaniowskie.

Działo się die 6 Aprilis w Kaniowie 1622.

Tego posesorem był sławnéj pamięci nieboszczyk p. Stefan Snopkowski chorąży kor., krasnostawski, rohatyński, kolski, kaniowski, bohusławski starosta. Do którego starostwa prędko po śmierci jego przyjechawszy, nie zastaliśmy nikogo, tylko żyda Kopela, który to starostwo od nieboszczyka per modum arendae trzymał, o czem będzie niżej.

Zamek kaniowski. Ten stoi na pagórku przykrym, górzystym, nad rz. Dnieprem z drzewa budowany w miejscu niewielkiem, do którego wchodząc most dobry, na izbicach, brama dobra, baszt 2 drewnianych dobrych, parkan dębowy w izbicę budowany, nieprzykryty, już nadgniły. Budowanie stare nadgniłe, niedobre, w niem izdeb ladajakich bez okien 3, piekarnia, kuchnia, stajnia, piwnica, we środku wrota ku Dniepru na biegunach. Strzelby żadnej nie masz.

Miasto Kaniow (p. Źr. dz. t. V).

Wsi do starostwa kaniowskiego należące.

Bobryca, w téj wsi poddanych posłusznych 3, ostatek kozacy, dają czynszów na rok po gr. 25, kolendy po gr. 15, stacyą podstarościemu w jesieni na wychowanie, czynszu z kolendy zł. 4.

Hlincza, w téj wsi poddanych posłusznych 8, ostatek kozacy, dają czynszu...

Czyrniczy, w téj wsi poddanych posłusz. 3, ostatek kozacy, dają czynszu...

Dudary, w téj wsi poddanych posłusz. 2, ost. kozacy, dają czynszu...

Hruszowa i Niedwiedowka, w tych wsiach poddan. posł. 21, kozaków jest 100, dają czynszu...

Pieje, w téj wsi poddan. posłusz. 10, ost. kozacy, dają czynszu...

Makiedoniec i Procki, w tych wsiach poddan. posł. 10, drudzy kozacy, dają czynszu...

Czapple, w téj wsi poddan. posł. 8, drudzy kozacy, dają czynszu...

Kurylczyce i Letwiniec, w tych wsiach poddan. posł. 5, drudzy kozacy, dają czynszu...

Babice i Rżawiec podd. postł. 10, dr. koz., pl. czynszu...

Chmielna—podd. postł. 4, dr. koz. pl. czynszu...

Wsi za Dnieprem (p. Żr. dz. t. V). Nadto za Dnieprem: po Rzeszotkach, Stepańczyce oraz dalej Hruszyn, nie Kruszyn.

Protestacya J. m. p. Chaleckiego. P. Szymon Ostrowski i p. Aleksander Bohuszowicz służy J. m. p. Józefa Jana Chaleckiego opowiedali się, imieniem pana swego, na mieszczany kaniowskie i bohusławskie o odjęcie gruntów dziedzicznych od **Chodorowa i Rzyszczowa**, na których miały być osadzone wsie **Rossochy, Czerniszczce, Dudarze, Piszczelniki, Wirzbowiec, Bereszne, Huszow, Niedwiedowka, Baty, Czaplice, Tulińce, Pieje, Procki, Makiedonie** a do Bohusławia przywłaszczono **Juskow Młynek i Kożeńce**—o które p. Chalecki prawem czyni.

Reprotestacya mieszczan kaniowskich. Mieszczanie odpowiedzieli na to Chaleckiemu, że te grunta nigdy jego nie były i do Rzyszczowa ani Chodorowa nie należały, ale były własnymi dobrami króla J. m-ci i do **Kaniowa i Bohusławia** z dawnych czasów należały i nie od p. Chaleckiego, ale od przeszłych starostów na gruncie własnym królewskim osadzone. (p. Arch. J. Z. R. cz. VII t. I. Lustr. 1616.)

Opowiadanie czernców monastyrza kijowskiego. Teofilakt Strelbicki z bratem Abraamem, imieniem ojca Hermana Tyszkiewicza humena monastyrza *ś. Mikołaj Pustyńskiego* kijows., opowiedali się z prawem swoim na grunty pewne i siedliszcza, które im był legował testamentem Ostafi Daszkowicz t. j. **Końtuchajow** i siedliszcza **Jeryłow i Czerlankow** — pokazywali przytem; kniazia Bohusza Fedorowicza Koreckiego, który im **Kononczę** legował, na co potem otrzymali od ś. p. kr. Zygmunta I; pokazowali i rewizyą starą anni 1570, którzy to rewizorowie onym te grunta przysądżają — co wszystko potem ś. p. kr. Zygmunt August aprobował. A iż dla różnych niebezpieczeństw, a osobliwie wód wielkich, oryginałów samych przed nami nie pokazali, tylko ekstrakta z ksiąg grodz. kijows. Które to pomienione grunta odjął im był nieboszczyk ks. Ostrogski kaszt. krakow. i potem p. Snopkowski chorąży koron, a mianowicie—we wsi Konończy młyn o 4 kołach na rz. Rosi, tamże i przewóz i zabijanie jazu górnego na tejże rzece, na którym to gruncie, jako oni powiadali miała być buda potaszowa postawiona i wieś **Chmielna** osadzona

z której to wsi jakoby im przedtem od poddanych dziesięcina od dawana była; które to prawo i opowiadanie swoje prosili, aby im to do ksiąg lustratorskich zapisano było.

Starostwo Korsuńskie.

Starostą jest Jan Dniłowicz z Żurowa w-da ruski, buski, korsuński starosta.

Korsuń miasto położone jest nad rz. Rosią, palami w około ostawione. Jest w niem mieszczan posłusznych 262, drudzy kozacy, czynsz rocznie płacą, dostaje się go zł. 179 gr. 29, stacyą dają co rok 6 starości, która się obraca na wychowanie podstarościęgo. Przy tem mieście *zameku* żadnego nie masz, tylko *przygródek*, w którym rozmaici ludzie mieszkają. *Armata*: działo 1 spiżowe, hakownic 16, prochu beczek 1½. Arenda w samem mieście Korsunie czyni na rok zł. 2500. Budy potaszowe na Tykiczu dają na rok zł. 1.500, summa procentów zł. 3978.

Stebłow. Ta dzierżawa do starostwa korsuńskiego należy. Zamek ten nad rz. Rosią położony jest, palami w około ostawiony, w nim baszt 3, budowanie w nim ladajakie, hakownic 12, prochu baryl 2, kul kop 15, ołowiu kamieni 1½. Miasto nad tąż rz. Rosią położone, jest w nim mieszczan posłusznych 35, czynsz rocznie płacą, dostaje się go na rok zł. 20, stacyą też p. podstarościemu powinni składać. Arenda przynosi zł. 3.000. Summa procentu zł. 220.

Czyhryn. Ta dzierżawa do starostwa korsuńskiego należy.

Zamek ten nad rz. Taśmienią, na górze wysokiej skalistej przykrój, postawiony jest, do niego brama, wieża drewniana, baszt wysokich 3, okolo niego parkan z drzewa dębowego zrobiony i dobrze pobity, w nim komor zamczystych nie mało, świetlic 2 na dole i na górze 2. *Armata*: dział spiżowych 3, hakownica 1, prochu kamieni 4, kul w potrzebę.

Miasto nad tąż rz. Taśmienią wałem i palami otoczone, do niego bram 2, jest w niem mieszczan posłusznych 50, kozaków 500, powinności żadnej nie dają, bo im słoboda nie wyszła, którą jeszcze do lat 10 mają. Arenda, dają arendy z młynami i gorzałką na rok zł. 500.

Kryłow. To miasteczko do Korsunia należy, nad rz. Taśmienią położone, jest palami i ostrogiem ostawione. Jest w niem

mieszczan posłusznych 50, kozaków 400, powinności żadnej nie odprawują, bo jeszcze mają slobody do lat 23; hakownic miejskich 2. Arenda, za młyny i przewóz dają zł. 500.

Daniów sloboda. To miasteczko nad rz. Niedwiedowką położone jest, palami w okrąg otoczone, jest w niem mieszczan posłusznych 50, mają slobody do lat 20.

Lisianka sloboda.

Starostwo Czerkaskie.

Starostą jest ks. Konstanty Wiśniowiecki *jure aduitalitatis*. Do tego starostwa, dla wielkiego wód rozlania, przybyć nie mogliśmy, ale za obwieszczeniem naszym stawił się przed nas do Korsunia p. Adam Laskowski podstarości czerkaski z mieszczany czerkaskimi, którzy pokazując nam wszystkie prowenta starostwa tego, pod lustracją podali.

Zamek czerkaski. Jest na górze warownej od błonia dniewowego wystawiony, albowiem Dniepr jest opodal od zamku i miasta. Budowanie w nim wszystko stare, najprzód most wielki dobry przez przekop, przygrodek palami dębowymi ostawiony dobry, baszt starych nadgniłych niepokrytych 3, komor popsowanych pogniłych 8, piwnica i lodownia nowe dobre, baszta przy wrociech stara pochylona, przy niej ganek i salka draniami pobite. Izdeb białych starych na podrębie i komorach 3, komor dranicami pobitych 3, pod nimi komor pogniłych 6, piekarnia, sień i komora nowe, komór starych nie pokrytych 2, piwnica, to wszystko naprawy potrzebuje.

Armata. Dział spiżowych 4 sub anno 1520, dwie sub anno 1530, trzecie i czwarte sub armis Orzeł i Pogonia, serpentyn żelaznych 2, z których ładunek żelazny 1, łoża do tych sztuk i koła złe, moździerz spiżowy do tłuczenia prochu, hakownic 14, organków, albo zrywków hakowniczych 14, rur hakowniczych złych 3, kul, prochu, ołowiu, siarki nie masz, kul żelaznych działkowych 9, forma hakownicza 1, kul kamiennych 33, saletry od króla Jmci przysłanych beczek 3.

Czyrkasy miasto etc.

Miasteczka i slobody do tego starostwa należące.

Miasteczko Borowica. To miasto od lat 8 zasiadło na gruncie czerkaskim, jest w niem domów posłusznych 70, a kozackich nie posłusznych 150. Powinności żadnych nie oddają

ci poddani, względem slobody, której im pozwolono do lat 20; jeszcze mają woli do lat 12, jednak po wyjściu slobody też powinności, które i czyrkascy mieszczenie odprawować będą powinni. Jest przy tem miasteczku *zameczek* palami ostawiony, hakownic żelaznych 3, czwarta spiżowa.

(P. Żr. Dziej. t. V).

Starostwo Bohusławskie.

Tego posesorem był nieboszczyk p. Stefan Snopkowski chorąży koron., kaniowski i bohusławski starosta, po którego śmierci objął to starostwo w administracyą skarbową p. Stanisław Gajowski pisarz skarbowy, który nam je pod lustracyą poddał.

Zamek nad rz. Rosią na pagórku zbudowany jest, do którego wchodząc przygrodek, palami dębowemi dobrymi z baszteczkami obwiedziony, z tego przygrodka do dziedzińca wchodząc most dobry, brama drewniana, na niej sala, budowanie troje, światlic 4, w nich piece i okna dobre, piekarnia, jedna światliczka przeciwko niedobra, jedna stajnia i wozownia dobra, komor kilka dobrych, piwnic 4, kuchnia dobra.

Armata. Działko spiżowe z herbem ś. p. króla Augusta, hakownic 10, muszkietów 4, prochu baryl 3, ołowiu, kamieni 5, kul 300. Powiedali nam mieszczenie, że za czasów nieboszczyka ks. Ostrońskiego kasztelana krakow. znaleźli byli po Nalewajku zakopanych dział 5, z których to 1 zostało, a 4 wzięto do majątności nieboszczykowskiej, których do tego czasu nie wrócono.

Bohusław miasto. Nad tąż rz. Rosią ma położenie, w okrag palami ostawione, do niego bram 3, bojnic albo baszteczek 10. Jest w niem posłusznych mieszczan 100, drudzy kozacy. Przywileju nam na osadę miasta tego nie ukazali, dla tej przyczyny, że im go niedawnego czasu wziął p. Stanisław Snopkowski, z rozkazania nieboszczyka p. chorążego koron., którego im do tego czasu niewrócono.

(P. Żr. Dz. t. V.)

Oppidum Tabor alias **Taborówka.** (p. Żr. Dz. t. V.)

Oppidum Ulaniki cum villa Słobódka dicta. Tych dóbr jest posesorem jmp. Jan Aksak sędzia ziem. kijow. jure aduitalitatis za przywilejem króla Jmci dzisiejszego de data w Krakowie r. 1595.

Zamek. Ten zamek p. sędzia na pustem horodyszczu, na samym Czarnym szlaku, przy rz. Stuhna nazwanej zbudował, do niego brama jedna wysoka, baszt 4 wysoko zbudowanych, w okrąg wałem, na okrąg parkan dobry, otoczony. W nim po prawej stronie dom wielki z drzewa budowany, przed nim ganek wielki, izba stołowa wielka, okna szklane, piec dobry, komin murowany, na przeciwko izba chędogo z komnatą, pod tym domem komory dobre, wedle tego domu stajnia z spichrzem, komor kilka. Dom gospodarski, w nim świetlica i alkierz, przeciw niemu piekarnia po lewej stronie; dom, w nim izdeb z komorami wielkich 2, izdebek 2, piwnic 3, podle tego domu kuchnia z piekarnią i komorą, wedle niéj wozownia i stajnia wielka.

Miasto nad tąż rzeczką położone jest, do niego bram więzowych 2, baszt wielkich 5 rowem i wałem, na którym parkan palami ostawiony, w okrąg otoczony, dobrze pobity. Jest w nim domów osiadłych 193, strzeleckich i kozackich 30, domów służnych szlacheckich 13.

Tenuta Romanów oraz *Niechoroszcza* (p. Żr. Dż. t. V).

NB. Lustracyj innych starostw wdztwa kijowskiego kopia ta nie zawiera.

Taryfa podymnego WDZTWA KIJOWSKIEGO.

1628.

Regestr wybierania 12-stu poborów na sejmie walnym Warszawskim w r. 1628
uchwalonych.

W Y C I A G.

(Z dymów osiadłych po złp. 3, ogrodników po złp. 1 gr. 6—
złp. 1 gr. 15, z koła młyńsk. złp. 2—3, rzemieśln. po złp. 2, popow po
złp. 6—12, domy rynk. po złp. 3, ulicz. zł. 1 gr. 18, ubog. po złp. 1,
gr. 2, z 2 kół rudnick. złp. 24).

Posiadacze i Majetności.

- Imp. Piotr Kazimierski z Biberszajnu i p. Korczowski.
Chwośnica dym. 2, ogr. 1; oraz dym. 2.
Jerzy Lasota.
Zbrankowszczyzna w zast. dym. 6, ogr. 6, koło młyńsk. 1.
Stefan Niemirycz podkom. kijow.
m. **Rozwał (Położy)** w zast. dym. 10.
Parfen Trypolski.
Kłoczki ziemia **Połoczańska**, razem dym.
Kacowszczyzna, 3, ogr. 1.
Aleksander Rapsztyński.
Zastawie dym. 2, ogr. 3.
Adam Tysza-Bykowski.
m. **Kopaczów**, **Nieszczerów**, razem dym. 9 ogr. 2.
Źródła dziejowe.—Tom XX.

Filon Bohuszewicz Hulkiewicz.

Nowosiółki dym. 10, ogr. 4, kół młyn. 2, rzemieśl. 2.

Adam Kisiel.

Horenicze (od Fil. Bohuszewicza) nabyte dym. ogr. 2.

Szymon Pawsza.

Bardycze dym. 2, ogr. 2.

Jakow Lemiesz.

Korców (Bieżów),

Stołpnie *nowoos.* dym. 1, ogr. 1.

Wiedibór,

Dobryń ogr. 1.

Teodorówka, razem dym. 12, ogr. 5 kół mł. 3 pop 1.

Łukasz Witowski podcz. kijow.

Stawek w zast. dym. 4, ogr. 2, kół mł. 2.

m. **Wojtaszówka** w zast. dym. 2, ogr. 2, rzemieśl. 1.

Jurjewka w zast. dym. 1 ogr. 1.

Stefan Aksak sęd. ziem. kij.

m. **Switilnow** dym. ryn. 5, ulicz. 8, ubog. 22.

m. **Hulaniki** ryn. 10, ul. 12, ub. 43, kół mł. 3, rzem. 4, pop 1.

Rudnik dym. 3.

Korohajów dym. 3 ogr. 2.

Teodor Proskura Suszczański pisarz z. kij.

Biłki dym. 6, ogr. 12.

Worskła sewruk. 4.

Susczań dym. 1, ogr. 3.

Lutczyn zast. dym. 8, ogr. 4.

Kornina $\frac{1}{2}$ zast. dym. $9\frac{1}{2}$, ogr. 12, kół mł. 1, rzem. 1,

Worobijówka dym. 2, ogr. 2.

Łutawa (Rajgród) ogr. 2.

Stefan Niemiryż podkm. kij., sta owruc.

Dziedziczne:

m. **Czerniechów** dym. 16, ub. 20, rzem. 2.

Chrosnica dym. 2.

Andrzejów dym. 6, ub. 10.

Szerszenie dym. 3, koło młyn. 1, rzemieśl. 2.

Krasnosiółka dym. 3, ogr. 2.

Nowaki dym. 1.

Trokowicze dym. 2.

Sobolówka dym. 1.

Horbssze dym. 1.

Chotinówka dym. 2.

Dewoczki dym. 2.

Rychta ogrod. 1.

Wysokie dym. 3.

Lewkowica dym. 1.

Ośniki dym. 1.

Białoszyce część dym. 2, ogr. 1.

Szczurowa dym. 1.

Hrozińce dym. 2 ogr. 2.

Sielenszczyzna dym. 2.
Stawów dym. 3.
Iwanków dym. 1.
Styrty dym. 2.

Synhaje cz. ogr. 6.
Niemirówka ogr. 6.
Chodorowczyzna (Krsny Dwór),
 ogrod. 3.
Domołocz dym. 1, ogr. 2.

Nowonabyte:

Hryżany dym. 12, ogr. 4, pop 1.
Suszki dym. 10, ogr. 2.
Baskaki dym. 12.
Krasne dym. 15, ogr. 3.
Sółdry dym. 2.
Horoszki dym. 2.

m. **Aleksandropol** dym. 10, ogr. 2,
 kół młyń. 3, rzem. 5, pop 1.
Norzyńsk dym. 8, pop 1.
Łuhin dym. 12, pop 1.
Chaycza dym. 10.
Bondary dym. 8, ub. 6, ogr. 4, kół
 rudn. 3, rzem. 3.

Nowoosadzone:

Kremna
Hłuchowa, razem dym. 5.
Sały dym. 1.
Łuhinki dym. 4.

m. **Zubrynka** dym. 6.
Horoszczyki dym. 3.
Poromeszna dym. 2, ogr. 3.
Czykiry dym. 8, ogr. 2.

Starostwo Owrućkie:

m. **Owruć.**

m. **Michajłow (Łopań).**

Stanisław Wielam.
Rudniki dym. 3, ogr. 2.

Stanisław Rykalski.
Sobolówka (Matkowsczyzna), dym. 1 ogr. 1.

Adam i Jeremiasz Tyszowie Bykowsy.

Skotczyseca w zast. dym. 4,
 ogrod. 3.

Bolaczów dym. 4, ogr. 5.

Wzdwiżeń dym. 3, ogrod. 3.

m. **Chodorków** dym. r. 20, ul.
 10, ub. 20, kół mł. 2, rzem. 3.

m. **Wila** dym. 3, ogr. 2.

Jan Strybyl.

Kamienny Bród dym. 1, ogr. 3.
Butłaki dym. 3, ogr. 2.

m. **Nowe Butłaki** *nowoos.* dym. 3,
 ub. 2, ogr. 4.

Majątn. monasterskie:

W Bogu wieleb. ojciec Serapion Bilski ihumen i wszystka kapitula czerńcy monasteru ś. *Nikoły* Pustyńskiego kijow.

Szepelicze dym. 10, kół mł. 1.	Kowalin spust.
Sajki dym. 2.	Dewicz Lesok spust.
Drony dym. 1, ogr. 1.	Desna dym. 1, ogr. 1.
Worochobowicze ogr. 5.	Hatne ogr. 2.
Owrucze dym. 3, ogr. 2.	Borszczow ogr. 2, kół mł. 1.
Zubkowicze dym. 4, ogr. 3.	Humielewsczyzna (Troscianki), dym. 1, ogr. 2.
Litków dym. 2.	Prohudyn ogr. 2.
Hwozdow dym. 6, ogr. 5, k. mł. 1.	Kononcza ogr. 1.
Knieżycze spust.	

Grunty nieosiadłe:

Białoberezki.	Kiimentyński.
Piny.	Darnicza kół mł. 1.
Huczkw.	
Adam Pilipowski.	
Kalenikowsczyzna dym. 1.	Skomorochi dym. pół.
Iwan Pilipowski.	
Nowe Pilipowicze dym. 1.	
Mikołaj i Iwan Kiewliczowie Brażyńscy.	
Korczoza cz. (Stepczycze), ogr. 1.	
Hrehory i Paweł Sczeniewscy.	
Sczeniw ogr. 2.	
Filon Woronicz.	
<i>m.</i> Szumsk <i>nowoos.</i> dym. 8, ogr. 2, bojar 2.	Wolica dym. 1, ogr. 1.
Piotr Strybył wojski kijow.	
Studena Woda dym., ogr. 1.	Woropajow dym. 7, ogr. 6.
Horodysze <i>nowoos.</i> dym. 1.	Sczeniw —część (Zabrodzie), dym. 1.
Tałałajowsczyzna (Czebens- czyzna), dym. 1.	Torczyzn zastaw. dym. 2.

Im. pani wileńska.

Makarowka w zastaw. dym. 4, ogr. 2.

Teodor Woronicz.

m. **Trojanówka** cz. dym. 2, ogr. 1, koło mł. 1, koła rud. pół, pop 1.

Mikołaj Obodeński.

m. **Trojanówka** cz. dym. 2, ogr. 1, koło mł. 1, koła rud. pół, pop 1.

Stefan Niemirycz podkom. kij.

m. **Mohilna** w zast. dym. 12, kół mł. 2, rzem. 2, pop 1.

Putłowicze w zast.

Krasna Włoka w zast. dym. 4.

Zerenicze w zast. raz. dym. 15. **Dewlin** w zast. 3.

Teodora Trypolskiego potomkowie.

Bogdanowiczyna,

Mameż razem ogr. 5.

Czernichowce,

Jakób Zajęczyński.

Hładkowo dym. 1, ogr. 1.

Andrzej Łarionowicz Redczycz.

Jerlikowo,

Tenetowo razem ogr. 2.

Daniel Strybyl.

Pilipowicze dym. 3.

Borsczów dym. 2, ogr. 2.

Aleksander Sołthan.

Kniażycze zast. dym. 2, ogr. 2.

Zaborze zast. dym. 1, ogr. 1.

Szczęśny Swiacki.

Hubarewskiego gruntu cz. ogr. pół.

Paweł Łochowski.

m. **Boryspol** dzierz. dym. ryn.

m. **Baryszow** dzierz. dym. ryn. 20,

10, ul. 20, ub. 40, rzemieśl. 3,

ul. 40, ub. 30, ogr. 20, rzem. 2.

pop 1.

pop 1.

Stanisław Wigura klucz. i horodn. kij.

Witosłowicze dym. 1, ogr. 2.

Kierdnowscy Lawryn etc.

Kierdanowka cz. dym. 1; kół mł. 2.

Bohdan Sołthan.

Nozdrysz dym. 2, ogr. 6.

Ks. Michała Wiszniewieckiego potomkowie.

m. **Przyłuka** dym. 40, kół mł. 2, pop 1.

Hrehory Czernik, oraz Anna Szaszkiewiczówna Michałowa Pronckowa Derewenecka.

Wonajki dym. 2, ogr. 5.

Mokołowna dym. 1, ogr. 1, koło

Nowaki (Sięczyły) dym. 1, ogr. 1.

młyn. 1.

Ks. Konstanty Wiszniewiecki.

m. Mandżala dym. 4.

Starostwo czerkaskie.

m. Arklijow.

m. Hołtwa.

m. Kropiwna.

Andrzej Łasko i Adam Markiewicz.

Łaski cz. ogr. 4.

Markowa Łaskowa.

Łaski cz.

Bołotnica.

Żerew.

Jan Lipleński.

Stefanowka *nowoos.* dym. 1, ogr. 3.

Hrechory Lipleński.

Lipleny dym. 5.

Bohufał Oleksicz.

m. Zołotonosza—połowa dym. Antypowka dym. 3.

5, ub. 1, ogr. 2.

Kniehyni Domontowa.

m. Domontow dym. 20, ogr. 7, koło mł. 1.

Krzysztof Makarowicz.

Koziarycze w zast. dym. 3,

Kaczały w zast. ogr. 2.

ogr. 2.

Piaskowka w zast. ogr. 2.

Zakale w zast. dym. 2.

Družnia w zast. ogr. 1,

Aleksander Oleksicz.

m. Piesczana dym. 6, ogr. 5, koło mł. 1.

Michał Stuczynski.

Dmitrowicze dym. 3.

Mikołaj Brański.

Starosielce cz. dym. 4, ogr. 2, koło mł. 1, koło stęp. 1.

Krzysztof Makarowicz.

Zabujanbołoto w zast. dym. 2, ogr. 1.

Im. pani wileńska.

Wojtowce w zast. dym. 2, ogr. 3.

Ks. Michała Wiszniewieckiego potomkowie.

m. Łochwica w dożyw. dym. 6. *m.* Bureml dym. 5.

Franciszek Zdzitowiecki.

Chalepiec dym. 1, ogr. 2.

*Starostwo Perejasławskie:**m.* **Perejasław.***m.* **Jahotin.**

Wacław Zmijowski łowcz. kijow.

m. **Karhszyn** dym. 4, ogr. 2.**Kuchary** dym. 2, ogr. 1.

Jan Bałakier.

Bubnow dym. 8.

Kiryk etc. Żukińscy.

Żukin dym. 8, ogr. 4.

Jmp. pani wileńska (zast. Jan Zawisza).

Sokolec w zast. dym. 4, ogr. 2.

Krzysztof Sulimowski.

Kujtówka zast. dym. 2, ogr. 2.**Nowa Wola Markowska** dym. 2,

koło mł. 1.

ogr. 3.

Jmp. wojewoda brzeski.

Nikonowska w zast. dym. 3, ogr. 1.

Seweryn Potocki.

Skomorochy dym. 6½, ogr. 4.

Jmp. wojewoda brzeski.

Żurabińce w zast. dym. 2, ogr. 1.

J. m. pani wileńska.

Pańkowce w zast. dym. 2, ogr. 3.

Teodor Krynicki.

Basań stara dym. 7, ogr. 8,**Krynice** dym. 2, ogr. 2.

koło mł. 1.

Jurjewszczyzna ogr. 2.*m.* **Basań nowoos.** dym. 20, ogr. 40, kół. mł. 3.

Stanisław Charłęski.

Wąrowicze w zast. dym. 5,**Ryżki** w zast. ogr. 3.

ogr. 10.

Buhajówka w zast. dym. 4, ogr. 8

Ks. Janusz Wiszniewiecki s-ta krzem.

Czerwil dym. 3.

P. Andrzej Gronowski.

Wierbowce zast. dym. 2.

P. Mikołaj Dachnowicz.

Minijki ¼ cz. dym., ogr. 2.**Bieżow** dym. 1.

P. Iwan Sebastyanowicz.

Hołubiewiczze dym. 1.**Dawidki** dym. 1.

Szczęsny Charlenski:

m. Bobr slob. dym. 4.**Steble** dym. 1.**Jabłonka** dym. 2.**Rakowka** dym. 4.**Łuhowiki** dym. 1.**Bohdancze** dym. 1.

J. m. hospoża Justyna Sokołowska z kapitułą monastyrza *paniens.* przy *Pieczerskim* mon.

Podhorce—od p. Iwanowej Łozczynej pisarzowej kijows. nadane—dym. 6.

W Bogu wiel. ksd. Piotr przeor klaszt. *kijows.* ojców *Dominikanów*.

na rz. **Sercu** i **Kotyrze** kół mł. 4.

Ks. Anna Marcibella Korecka Mikołajowa Hlebowiczowa kaszt. wileńska.

m. Hoholew dym. 6, ogr. 10.**Stajki** dym. 3, ogr. 6.**Płoska** dym. 2, ogr. 2.**Dymerka** dym. 2, ogr. 3, kół mł. 1.**Krasne** dym. 1, ogr. 2.**Rożny** dym. 6, ogr. 4.*m. Rusanów* dym. 10, ogr. 4, k. m. 1.

Ich moście *kapitula kijows.*

w **Kijowie** dym. 14, ogr. 3, kóło mł. 1, rzem. 3.

m. Plesiecko dym. 6, ul. 14, ub. 14, kół mł. 1, rzem. 2.

Witice dym. 2.

Andrzejowa Spasowska.

Sołotwin dym. 6, ogr. 3.

Semen Prezewski.

*m. Horodyszcze***Prezew stary****Prezew nowy** razem dym. 16.

Semen Druczaniin Kniahiniński.

Zołomy zast. dym. 4, ogr. 1.

Taras Zakusiło.

Zakusiły cz. dym. 1.

Jmp. w-da brzeski.

Mojsiejkowicze w zast. dym. 6.

Iwan Zakusiło.

Zakusiły cz. dym. 1.

Jan Korczewski:

Korczow cz.

na rz. Trostence, na **Bukach** kół mł. 1.

Sielce razem ogr. 5.

na rz. Połowni kół mł. 1.

Zacharyasz Jałowicki stolnik kijowski.

m. **Jałmyńka** i siola do niego należące dym. 20.

Roman Hojski s-ta włodził.

Piotrowce dym. 20.

Wyszgrod dym. 8, ub. 12.

Stanisław Charłęski.

P. Maciej Podorecki.

Cary w zast. dym. 1, ogr. 1.

Wolica dym. 9, ogr. 5.

P. Stefan Pieslak.

Nozdrysz dym. 2.

Swieszczennicy miasta J. k. m-ci Kijowa — 8.

Ks. Karol Korecki kaszt. woł.:

Leśniki.

m. **Stajki.**

Chodosowka (razem zł. 87).

Olszanka.

m. **Białogrodka.**

Kasperowka.

m. **Dymir.**

Kujłowka (razem zł. 519).

Gabryel Hryhożewski i Marcin Klimowicz.

Żylan połowa—urocz zast. dym. 1.

Ksdz Mikołaj *ormiański* kijows.

Bohdanowsczyzna grunt. na rz. Syrec koło mł. 1.

Mojsiej, Ilion Pozniakowie.

Pańkowsczyzna ogr. 2.

Marcin Butowicz:

m. **Brusiłow** dym. 25.

Łazarowka dym. 2.

Olszka dym. 3.

Keczorow dym. 3, ogr. 4.

Fedora Stryżewska.

Jan Kamieński.

Sołowjowka zast. dym. 4, ogr. 2.

Pawłowicze dym. 4.

Krzysztof Makarowicz.

Andrzejów dym. 3.

Jeziersczyzna, Szyszkwowszczyzna
razem w zast. dym. 2.

Wojciech Wołczkiewicz Olizar. Ludwik Olizar.

Charytonowska ogr. 5, kół mł. 2.

Wilya w zast. ogr. 4, kół mł. 1.

Jan Merezko.

Iwan Bliszczanowicz.

Fuszczowka ogr. 2, koło mł. 1.

Korczowek dym. 1, ogr. 1.

Heliasz Babiński.

Łęczyn dym. 5, ogr. 5.

Kisiorowicze dym. 5.

Piotr Babiński.
Kamienne dym. 5, ogr. 6.

Niedaszkowscy,
Niedaszkowski dym. 8.

Starostwo ostrskie:

m. Ostrz wedł. star. kwit.

m. Bobrowica dym. 16, ogr. 8.

Bohdan i Stefan Sołtanowie.

m. Sołtanowka dym. 10 ogr. 5, rzem. 2,
Sołtowicka kół mł. 3.

Ludwik Olizar.

Zaleszany w zast. dym. 1, ogr. 1.

Ks. Mikołaj Czartoryski.

m. Lesczyn dym. 45, ogr. 23, komor. 17, kół rud. 3, pop 1.

Jan Bystryewski.

Skuratowie.

Nodkowy futor dym. 2, ogr. 2, ubog. 3,
Skuraty dym. 4.

Samuel Łaszcz.

J. m. pani wileńska.

Żydowce w zast. dym. 3, ogr. 3.
Wierzbow w zast. dym. 2, ogr. 1.

Marusza Obuchowa.

Łozowiki ogr. 3.

m. Jkrm. Berezana.

m. Jkrm. Mirhorod *nowoos.* dym
ryn. 20, ul. 40, komor. 60.

J. m. pani wileńska.

Buchałówka.

Jerezski razem w zast. dym, ub. 1,
ogr. 2.

Zofia na Korabczowie kaszt. wileńs.

Jerezski.

Browki — razem dym. 3, ogr. 4.

P. Iwan Sczeniewski.

Sczeniew cz. dym. 2, ogr. 2.

Zofia na Karabczowie pani wileńs.

m. Pawołocz dym. 30, kół mł. 2, rzem. 2, pop 1.

m. Rużyn w zast. dym. 11?, kół mł. 1, pop 1.

m. Korabczow w zast. dym. 6, ogr. 2, kół mł. 2.

m. Kotelnia w zast. dym. 70, kół mł. 4, rzeźn. 1, szewc. 4, pop. 2.

m. Wczorajsze w zast. dym. 5, ogr. 6, kół mł. 1.

m. Jkrm. Kijów przysądu zamkowego (zł. 120).

J. m. pani wileńs.

Oparypsy w zast. dym. 8.

Filip Jelec podst. kij. ś. p.

Litwinowicze (Sawłuki) w zast.
dym. 1.

Andrzej Chałaim.

m. **Zołotonosza** — połowa,
dym. 5, ogr. 2, koło mł. 1.

Andrzejowa Mierzwińska.

m. **Iskoroscin** dożyw. dym. 16,
koło mł. 1.

Józefowa Łozczyzna marszał. mozyrska.

Stawiszcz dym. 3, ogr. 2.

Stawiska dym. 2, ogr. 1.

Rakowyszczyna dym. 5, ogr. 1.

Krzysztof Silicz.

Kołpienica dym. 12.

Iewtuch Nowicki.

Kleszcze cz. ogr. 1.

Stefan Koniecpolski.

m. **Januszpol.**

Roman Hojski s-ta włodz.

m. **Puliny** dym. 5, ub. 10.

Hawryło Hojski kaszt. kijows.

Mojsiejowicze stare

Mojsiejowicze nowe razem
dym. 6, ogr. 1, kół rud. 2.

Mikołaj Susło-Żerebiło.

Wyhow cz. ogr. 1.

Pp. Trypolscy Matwiej etc.

Czykołowicze dym. 5.

Kocowyszczyna cz. ogr. 1.

Kłoczki cz. dym. 5.

Zofia Parysowna Peresecka

Jankowce dym. 4, ogr. 5.

Chanbiekow — połowa, dym. 1,
ogr. 1, koło mł. 1.

Berkow dym. 1, koło mł. 1.

Czołowka w zast.

Żabczycze w zast. razem dym. 5

Zabrodzie dym. 1, ogr. 2.

Kulanowka ogr. 2.

P. Wacław Ziałowski.

Bieżow cz. dym. 1, ogr. 1.

Kiedranowscy Ławryn etc.

Kierdanowka cz. dym. 1, koło mł. 1.

m. **Sokołów** dym. 10, ub. 20.

Rokitna dym. 6, ogr. 1.

Chodorkowicze dym. 5, ogr. 3.

Tajki dym. 2, ogr. 1.

Dorohinin — połow. dym. 2, ogr. 2.

Błażnikowyszczyna (Nozdrysz),
dym. 2, ogr. 1.

Teofila z Goraja Hornostajowa podkom. kijow.

Koziarowicze dym. 3, ogr. 2.	Stracholesie dym. 2, ogr. 1.
Hlebowka dym. 2, ogr. 1.	Jasnohorodka dym. 3, ogr. 3.
Samnelpol sł. <i>nowoos.</i> dym. 4, ogr. 4.	m. Hornostajpol sł. <i>now.</i> dym. 8, ogr. 14.
Turowcza dym. 3.	Dobratin (Suchołucze) dym. 3.
Demidow król. dym. 7, ogr. 5.	Domontow dym. 2, ogr. 2.
Rosticze dym. 3, ogr. 1.	Bohdanow dym. 1, ogr. 1.
Ditiatkowicze dym. 3, ogr. 1.	

Hospodin otec Safroni Zerebilo Łabuński ihumen mon.
Kiryłskiego z bracią czerncami.

Korpiłowka	Podgorze razem ogr. 8, ub. 4.
Jurkow Stawek	na rz. Syrcu koło mł. 1.

Walenty Jankowski.

Chanbiekow—pół, dym. 1, ogr. 1, koło mł. 1.

m. Jkrm. Kijów prawa magd. (zl. 900)

Krzysztof Stempkowski i p. Jan Sławiński.

Bohotkowsczyzna ogr. 1.

Mich. Łasko podst. winnic.

Paweł Szyszka Stawecki.

Łaski ogr. 3.

Weławsk w zast. cz. dym. 1.

Ks. Michała Wiszniewieckiego potomkowie.

m. **Moszny** dym. 50, kół mł. 2, rzem. 4, pop 1.

Stefana Butowicza spadk.

J. m. pani wileńska.

Morozowka w zast. dym. 2.

Wojtowce w zast. dym. 2, ogr. 2.

Mikołaja Steckiego ciwuna kijow. potomkowie.

Dowlady dym. 3, ogr. 2.

Biała Soroka dym. 2, ogr. 1⁶
pop 1.

Jmp. Wielam.

m. **Rokitna** w dzierz. Stanisława Rokosza.

Hip. Rodkiewicz miecz. kij.

Teodor Obodeński łow. bract.

Chłuplany d. 3, ogr. 6, k. mł. 1.

Pokalow dym. 5, ogr. 9.

Jmp. podkom. kijows.

Jacko Andruski.

Potapowicze w zast. dym. 2,

Weławsk cz. ogr. 6.

ogr. 2.

W Bogu wiel. Iow Borecki mitropolit kijows., jako ihumen
monast. ś. *Michała Zolotowierczego*.

s. **Rudaki** w Tolstym Lesie **Hlewaka** dym. 2.
dym. 1. **Jurówka** dym. 1.
Liskowczyzna — za Prypecią na **Wietie** dym. 1, — karczma.
dym. 2. przy monast. ogr. 10.
Pohorne dym. 2.

Jerzy Jasiński. J. m. pani wileńska.
Łutawa dym. 5, ogr. 2. **Sawarce** w zast. dym. 2.

Anna Jelcowna Fedorowa Bajbuzina.
Fedorowka zastaw dym. 3, ogr. 2.

J. m. pani wileńska. Pachoła.
Szpiczyńce w zast. dym. 8, *m.* **Mihlijow** dym. 8.
ogr. 2.

Jmp. Ciwuna kijows. spadkobiercy w opiece.
Dziarnowicze dym. 4. **Sokołowicze** dym. 2.

Adam Suryń.
Hodotemle ogr. 4.

Jan Czerchawski.
Kuzmicze dym. 3, ogr. 3. **Pieszczanica** ogr. 1.

Surynowie. Piotr Stemkowski.
Brylew w zast. ogr. 2. **Pupkow** dym. 1.

Maciej Sebestyański.
Pupkowczyzna **Zołon** razem ogr. 3, koło mł. 1.

Iwan Chodakowski. Kaleńscy ziemianie *król*.
Chodaki $\frac{1}{4}$ cz. dym. 2, k. mł. 1. **Kalensczyzna** dym. 2.

Fedor Bohuszewicz.
Kaharłyk dym. 2, ogr. 1.

Ks. Jerzy Zbarazki kaszt. kr., spadk. po ks. koniuszym.
Wołodarka dym, ryn. 94, ul. 80, ub. 16, ogr. 3, rzem. 4, pop 1.
Kosowka dym. 3, ogr. 4. **Požarna i Bielenka** dym. 2.

- Ks. Jerzy Zbaraski kszt. kr. po ks. koniusz. (c. d.)
- s. **Nahoreckie Bereznia** dym. 2, ogr. 2.
ogr. 2.
- Kalenna** dym. 2, ogr. 1.
- Hajworonowka** dym. 1, ogr. 3.
- Sawinice** dym. 2, ogr. 2.
- m.* **Antonow** dym. ryn. 6, ul. 30,
kół mł. 2, rzem. 1, pop 1.
- Tereszkowicze** dym. 3, ogr. 1.
- Andrzej Woronicz.
- Tatarynowka** dym. 1, ogr. 2.
- Samuel Laszcz.
- m.* **Skwir** w zast. dym. 10, kół mł. 2, rzem. 1.
- P. Florian Potocki.
- m.* **Nieforosza** dzierz. dym. 7, ogr. 3, kół mł. 2, rzem. 2, pop 1.
- P. Łarion Sinhajewski z inn.
- Sinhaje** dym. 1, ogr. 2.
- Jesif Uszczap.
- Uszczapy** dym. 2, koło mł. 1.
- Didkowscy z inn.
- Didkowce** dym. 15, koło mł. 1.
- Im. pani wileńska.
- Koszlaki** w zast. dym. 1.
- Krytówka** w zast. dym. 2.
- Jakób Słozka od Chałaima.
- Stęblówka** dym. 1, koło mł. 1.
- Wielebni ich m. o. *Jezuici* klasztoru *winnickiego*—z domu ks. Wiszniowieckich od Ł. Sapiehy.
- Zamysłowicze** dym. 2, ogr. 2, koło mł. 1.
- Paweł Sapieha z bracią.
- m.* **Wielebniki**.
- P. Łukasz Modliszewski.
- m.* **Brusiów nowy** zast. dym. 15, ogr. 5.
- Ławrynowka** dym. 2, ogr. 2.
- Gurskie** dym. 1, ogr. 1.
- s. **Wołodarka** dym. 2, ogr. 2.
- m.* **Bereznia** dym, ryn. 5, ul. 5,
ub. 2, pop 1.
- m.* **Irhaczow** dym., ryn. 5, ul. 30,
ub. 2, komor. 4, rzem. 4, kół
mł. 2, pop 1.
- J. m. pani wileńska.
- Charlijówka** w zast. dym. 2.
- Bahrynówscy z inn.
- Bahrynowce** dym. 4.
- Mieleńscy.
- Mielenie** dym. 9.
- Lisowce** w zast. dym. 3, ogr. 4.
- Pawetki** w zast. dym. 3 ogr. 3.
- Dywin** ogr. 4.

Ks. Michała Wiszniewieckiego potomkowie.

- m.* **Żołnin** **Przewłoczne** dym. 2, ogr. 4.
m. **Kuryny** dym. 5, ogr. 10, *m.* **Piratin**
 koł. mł. 2. *m.* **Siencza.**

Józef Uhłowski.

Uhły ogr. 1.

P. Jacko Chodakowski.

Chodaki dym. 1. **Demidowicze** dym. 1.

Mirukowicze dym. 1.

m. Jkrm. **Bohusław** dym. ryn. 12, os. 53, ub. 49, rzem. 4, pop 1.

Iwanowa Niemirzyczowa.

Medwedne **Kościuszkowicze** razem dym. 4.

P. Mikołaj Lesiewicz.

Koczysze *gr. nowoos.* **Kołbusza** razem dym. 15, koło
 mł. 1, stęp. 1.

Ks. Michała Wiszniewieckiego potomkowie.

m. **Sleporod** dym. 2, ogr. 6.

W Bogu wiel. ksdz Bogusław Boksza Radoszewski *biskup
 kijowski* opat ś. Krzyżki.

- m.* **Fastow** dym. ryn. 10, ul. 45, *m.* **Czarnogródka** dym. r. 6, ul. 6,
 ogr. 24, ubog. 45, kom. 24, ub. 12, przedm. d. os. 6, pop. 1.
 rzem. 38, pop. 2; **Koscejew** dym. 10, ogrod. 10,
 na **Kadłubi** nad Madzinową, ub. 20, kół mł. 2, st. 1, fol. 1.
futory dym. 87, kół mł. 9. **Kożuszkowicze** dym. 9, ogr. 13, k. 1.
s. **Sniatynka** dym. 5, ogr. 10, **Korop** ogr. 9.
 kół mł. 2. **Dorohinka** dym. 2, ogr. 2.
m. **Sniatynka** dym. ryn. 10, ul. 8, **Skryłówka** dym. 4, ogr. 6.
 ub. 4, przedm. dym. os. 6. **Wieprzek** dym. 4, ogr. 4.

Andrzej Sokołowski z wydziału Brusilowskiego.

Karabczyn dym. 2, ogr. 1. **Osowce** dym. 8.
Ozierany dym. 5, ogr. 3. **Kostowce** dym. 5.

Iwan Białoszycki z bracią.

Białoszyce dym. 5.

Imp. pani wileńska.

m. **Skorohorodek** dym. 10, ogr. 12, koło młyń. 1, pop 1.

Jerzy Lasota.

m. **Hostomel** dym. 4, ogr. 10,
kół mł. 2.

Jabłonka dym. 2, ogr. 2.

Blistawica ogr. 4.

m. **Sarnopol** d. r. 4, ul. 6, k. mł. 1.

Sarnowicze dym. 3, ogr. 2.

Końskie dym. 3.

Tereszki dym. 2.

Czarnohubowsczyzna dym. 1.

Obychody dym. 4, ogr. 1.

Wiel. ojciec Piotr Mohiła archimandr. *Pieczerski* kijowski
z kapitułą św.

W *m.* przy monasterze dym.
10, ogr. 33, uboż. 20, nędzn.
chał. 10, rzem. 2.

Nawoz dym. 12, ogr. 6, uboż. 5,
pop. 1.

Mniew dym. 5, ogr. 3.

Pakuła nowoos. dym. 3, ogr. 3.

Sorokoszyce dym. 6, ogr. 2, nd. 1.

Hlebow dym. 6, ogr. 2, nędz. 1.

Oszytkowicze dym. 7, ogr. 2.

Nowosiółki dym. 4, ogr. 1.

Tarašowicze dym. 5, ogr. 2, nd. 1.

Swareml dym. 7, ogr. 3, nęd. 3.

Nowosiółki Deseńskie dym. 5,
ogr. 3, nędz. 2, pop. 1.

Puchowa slob. dym. 4, ogr. 1.

Dubieczny dym. 5, ogr. 4.

Chmiedin dym. 4, ogr. 5.

Wiszenki dym. 4, ogr. 2.

Bezradycze dym. 4, ogr. 3.

m. **Wasilkow** dym. r. 8, ul. 14,
ogr. 35, nd. 3, rzem. 2, pop. 1.

Petryczyn (Barachty) dym. 4, ogr. 6, nędz. 3.

m. **Diedow** dym. 16, ogr. 28, nędz. 20,
kół mł. 2, pop. 1.

m. **Radomyszl** dym. 15, ogr. 30,
uboż. 5, nędz. 15, koło mł. 1, kół
rud. 2, rzem. 7, pop. 1.

Zabietoczce dym. 2, ogr. 1.

Czudin dym. 2, ogr. 2.

Wiszewicze dym. 7, ogr. 2, nędz. 1.

Czopowicze dym. 5, ogr. 2.

Żarzewicze dym. 5, ogr. 2, nędz. 1.

Żubrowicze dym. 4, ogr. 2.

Rosochoy dym. 2, ogr. 2.

Szybenne dym. 2, ogr. 2, nędz. 1.

Imienie dym. 4, ogr. 1.

Orane dym. 5, ogr. 3.

Zoryń dym. 2, ogr. 2.

Orewicze dym. 7, ogr. 2, nędz. 1.

Wieprze dym. 3, ogr. 2.

Uhty i Białe Berehi dym. 4, ogr. 1.

Chanki ogr. 2.

Omelianowszczyzna dym. 2.

Radyń od Sapiehy dym. 7.

Stanisław Wilam.

m. **Olszanka** dzież.

Jan Drabowicz Osdzitowski.

Ozdzitowo ogr. 5.

Jerzy Suszczański Proskura.

m. **Kornin pół.** dym. 9, ogr. 12, ub. 12, rzem. 2, kół mł. 2.

Olena Orelska Janowa Drabowiczowa.

Orla 1/3 cz. ogr. 1.

Aleksander Suryń.

Wystupowicze w zast. dym. **Hażyn** dym. 2.
3, ogr. 1.

Mikołaj Suryń.

Tatarynowicze dym. 3, ogr. 1.
Andrzejowa Surynowa.

Bobnicze, **Żerewo**, razem dym. 3, ogr. 2.
Prokop Sczeniewski.

Sczeniowo cz. ogr. 1.
Piotr Wilhorski.

Korczów, **Sielec** razem cz. razem dym. 2,
ogr. 1, koło młyn. 1.

Krzysztof Trzeciak.

Baltcer Łagewnicki.

Isajki dym. 8, ogr. 4, kółmł. 2. **Starosielce** (zł. 38).

Fedora Sczeniewskiego potomkowie w opiece.

Sczeniów cz. dym. 1.

Jerzy Żubr.

Starosielce cz. dym. 3, ogr. 1. **Sczeniów** cz. ogr. 1.

Ks. Konstanty Wiszniewiecki.

m. **Brahiń** pół.—dym. 15, ogr. **Riż** dym. 2, ogr. 8.

6, rzem. 3, koło mł. 1, pop. 2. **Jurkowicze** dym. 10, ogr. 5.

Hłuchowicze dym. 16, ogr. 10. **Babinin** dym. 3.

Hubarowicze dym. 10, ogr. 12. **Krywicz** dym. 3.

Mikołaj Janicki.

Żolcza, **Berszki**, razem dym 12, ogr. 18,
koło mł. 1, pop 1.

Ks. (Konst.?) Wiszniewiecki.

Mokisz w zast. dym. 5, koło mł. 1.

Wasilej Silicz.

Andrzeja Pereseckiego potom.

Raszków dym. 4. **Hładkiewicze** w op. dym. 6, ogr. 2.

Stanisław Szczerski.

Pp. Lewkowscy.

Białokurowicze cz. dym. 4. **Lewkowicze** ogr. 7.

Jan Michalewicz Wyzpolski.

Hubarewsczyzny cz. s. **Pieszanica** ogr. 1.

Źródła dziejowe.—Tom XX.

- Stanisław Wielimont. **Lewkowce** cz. ogr. 1.
 Piotr Suryń.
Rokowszczyzna dym. 4. **Wystupowicze** dym. 2.
 Stefan Nieczaj i Antoni Tymofiiwicz Niewmirzycki.
Niewmirzycze ogr. 1.
 Marcin Lewkowski. Hejewscy Łowdzikowscy.
Niewmirzycze ogr. 1. **Hejewicze** dym. 4.
 Maryna Jelcówna Krośniewska.
Kowale zastaw dym. 2. **Krasnosiołka** zast. dym. 1.
 Mieleńscy ziem. J. k. m. Joachima Becha potomk.
Mielenie dym. 4. **Bechowszczyzna** dym. 2.
 Artem Niemirowski. dym. 1.
 Kubylińscy Heremi z inn. bez poddan.
 Fedor Wasilewicz Korkoszka.
Hubarewsczynny cz. s. **Pieszczanica** ogr. 1.
 Stef. Łozczyzna marsz. mozyr. Niewmirzyccy.
m. **Rożow** (zł. 72). **Wierpowce** ogr. 5.
 Andrż. i Krzysz. Sokołowscy. Stanisł. Rodkiewiczowa.
m. **Lisowsczyzna** ogr. 3. **Marcinowicze** dym. 2, ogr. 2 n. 1.
 Ks. Karol Korecki kaszt. wołyński.
m. **Belifowka (Rastawica)** dym **Kulińce** dym. 3, ogr. 2.
 ryn. 20, ul. 60, ubog. 10, **Żebryńce** dym. 3, ogr. 4.
 kom. 3, rzem. 7, pop. 2. **Pokotyłówka** dym. 3, ogr. 2.
Hołubowka (Czeremeszki) dym. **Ławrynówka** dym. 3, ogr. 4.
 10, ogr. 10. **Pruszyńce** dym. 3, ogr. 4.
Ostrożca dym. 3, ogr. 4. **Dorochinka** dym. 6, ogr. 4.
Zażkowce dym. 2, ogr. 2. **Szlachowsczyzna** dym. 1, ogr. 2.
Ohijówka dym. 1, ogr. 7. **Szestrzanówka** dym. 6, ogr. 4.
Kużyńce dym. 3, ogr. 4. **Raszkowce** dym. 4, ogr. 4.
Niemirówka dym 1, ogr. 2. **Łobkowce** dym. 4, ogr. 3.
Łużkowce dym. 4, ogr. 4. **Czakenszczyzna** dym. 4, ogr. 4.
Iwanowicze dym. 2, ogr. 2. **Bielecczyzna** dym. 3, ogr. 2.
Zikryńce dym. 1, ogr. 2. **Tatarynowicze** dym. 1, ogr. 2.
Hublińce dym. 5 ogr. 3, nd. 1. **Macharyńce** dym. 3, ogr. 4.
Sczytkowce dym. 3, ogr. 2. **Jachimówka** dym. 3, ogr. 4.

Mikołaja Abrahamowicza wdźca smoleń. potomkowie.

- Ostrohladowicze** dym. 15, ogr. 2.   **Maleszow** dym. 2.
Bohusze dym. 3.   **Wielki Bór** dym. 6, kół ml. 2.
Strelkow dym. 8.   **Łochań** dym. 2.
Chwojniki dym. 11, ogr. 2.   **Krasnosile** dym. 2.
Posielicze dym. 2.

Zygmunt Kopeć.

- Dworzyszcza** zast.   **Nowosiółki** zastaw. razem dym. 8.
m. Jkrm. **Borowica** *nowoos.* dym. ryn. i ul. ? (zł. 102), rzem. 3, pop 1.
 rzeźn. 5, pop 1.

Ks. Adam Wiszniewiecki.

- Ryżki** w zast.   **Słobodka** razem dym. 4, ogr. 3.

Ks. Michała Wiszniewieckiego potomkowie.

- m.* **Chorol** dym. ryn. 8, ul. 15, podm. 8, ub. 12, ogr. 1, koło ml. 1,
 rzem. 5, pop 1.

Ks. Karol Korecki kaszt. wołyński.

- m.* **Horodnica** dym. ryn. 20,   **Olszanka** dym. 16.
 ul. 10, ub. 10, rzem. 4, pop 1.   **Kasperowka** dym. 10.
Klonowe dym. 2, ogr. 2.

Ks. Karol Korecki kaszt. wołyński.

- m.* **Stajki.**   *m.* **Białogrodka** (zł. 222).
Kojłow (zł. 300 razem).

Starostwo Lubeckie i Łojowskie.

- Derażycze** dym. 10.   **Popowce** dym. 6.
Sonicze dym. 10.   **Bełdniki** dym. 10.
Hrehowicze dym. 11.   **Mochow** dym. 10.
Hubicze dym. 10.   **Hłuszec** dym. 4.
Poznochowicze dym. 6.   *m.* **Lubecz** dym. 60, ub. 40, rzem. 6,
 Izbińce dym. 6.   pop. 2.
Kamieńska dym. 2.   *m.* **Łojow** dym. 24, ub. 10, rz. 3, pop 1.

Iwan Łuckiewicz a Ostafi Hrybonowicz Bajbuza i potomkowie Fedora Bajbuzy.

- Worskła** pustynia nieosiadła.   **Łebedyn** pustynia nieosiadła.

Ksna Adamowa Wiszniewiecka.

- m.* **Brahin**—połowa.

Stanisław Lubomirski wda ruski, sta sędomirski.

m. **Lubartow** dym, ul. 36, **Kuśki** dym. 4.
ub. 20, ędz. 20. **Hawriatin** dym. 4, ogr. 3.

Jankowski.

Jerzy Czechowicz Orełski.

Sielczeniowka zastaw dym. 1, **Orla** uchodnik 1.
ogr. 3.

Andrzej Firlej.

Perehonowka. **Łuka** razem d. 30, kół mł. 4, rz. 4,
Wasilow. pop 1.
m. **Obuchow** dym. 30, koło mł. 1, pop 1.

Anna z Mikuliniec, Jerzowa Charłęska.

m. **Byszow** z włością (zł. 114, gr. 18).

Jan Bystrzyjewski.

Wyhowscy (liczni).

Rodkowy chutor dym. 2, (**Wyhów**) dym. 6, ogr. 1; nadto
ogr. 2, ub. 3. dym. 6, ogr. 2.

Ksdz Jakób Bialecki *pleban* Czudnowski.

Serbinowka dym. 10, ogr. 12.

Służkowie — kaszt. miński i potomkowie w-dy wendeń.

Muchojedowicze dym. 18, ogr. 4. **Opczyczyn** dym. 7.
Uhły dym. 3.

Ostafia Strybyła potomkowie w opiece.

m. **Łowkow** dym. 14, ogr. 8, **Iwankow** dym. 2, ub. 6, kóło mł. 1-
kół mł. 2.

Ludwik Olizar.

Wołosow w zast. bojar 5, dym. 30, kół mł. 2, stęp. 1.

Ks. Dominik Zasławski.

m. **Czudnow** z włością (zł. 1,632).

Stefan Chmielecki chor. brack.

m. **Taborowka** dym. 10, ogr. 20, komor. 15.

Aleksander Niemirzycz.

m. **Olewsk** dym. 16, ogr. 12. **Dowhosiele** dym. 6, ogr. 3.
Rudowle dym. 8, ogr. 4, **Choczyn** $\frac{1}{4}$ cz.—dym. 2, ogr. 1.
Chiszyn dym. 6, ogr. 3. **Białokurowicze** $\frac{1}{2}$ cz.—dym. 4.
Snowidowicze dym. 7, ogr. 2.

J. m. pani wileńska.

Abrahamowa Lipleńska.

Sokolec w zast. dym. 4, ogr. 2. **Chwośnica** dym. 1, ogr. 1.

Stefan Mołodecki i Jan Ostrowski.

Wierch Bołchowski.**Kowszowata** razem dym. 2, koło
mł. 1 st. 1.

Małowieccy—Nowosielscy.

Jan i Mikołaj Skarzowscy.

Nowosielica (zł. 36) kół mł. 2. **Manastyrysza** dym. 4, koło mł. 1.*m.* Jkrm. **Czerkasy** z futorami (zł. 600).

Fedor Paszkiewicz.

Stanisław Jankowski.

Uchód **Worskły** pust. nieosdłój Uchód **Orlej** $\frac{1}{3}$ cz. uchodnik 1.
uchodnik 1.

Ks. Michała Wiszniewieckiego potomkowie.

m. **Łubny** dym, ryn. 18, ul. 8,
pdm. 40, nędz. 87, kół mł. 5,
stóp. 2, rzem. 18, pop 1.*m.* **Łukomle** dym, rynk. 10,
ul. 25, pdm. 24, nędz. 45, kół
mł. 2, st. 1, rzem. 6, pop 1.

Fedor Tysza-Bykowski.

m. **Chodorkow** dym. 22, ogr. 10,
ub. 10, kół mł. 2, pop 1.**Krzywe** dym. 10, ogr. 6.

Jerzy Suszczański Proskurā.

J. m. pani wileńska.

m. **Kornin** $\frac{1}{3}$ cz. w zast. **Zarubicie** w zast. dym. 8, ogr. 6.
dym. 3, ogr. 2.

Ks. Jer. z Ostr. Zaslawski.

Ks. (Kon. Ostr.) w-da kij.

Krasnopol z włością (zł. 180). *m.* **Wilsk** z włością w dz. (zł. 282).

Mikołaj Franckiewicz Radziwiński.

Massany dym. 5, ogr. 4.

Lew Sapięha w-da wil. hetm. w w. ks. lit.

m. **Czarnobyl** z włością (zł. 386).

Fedor Szyszka-Stawecki.

Weławsk dym. 4, ogr. 1.**Korma** dym. 1.**Czernichowca** dym. 1, ogr. 1.**Wysokie** dym. 4, ogr. 1.

Aleksander Trojewski.

Hrehory Szyszko-Stawecki.

Białowież zastaw dym. 5.**Sobieczyn** dym. 10, ogr. 5.

Ks. Karol Korecki kaszt. wołyński.

m. **Lesniki** dym. 10, ogr. 20, **Krasna Wola (Chodosowka)**,
koło mł. 1, pop 1. dym. 2, ogr. 3, koło mł. 1.

Ks. Michała Wiszniewieckiego potomkowie.

m. **Żurawka** (zl. 60).

m. Jkrm. **Krytów** dym. 50, ogr. 20, kół mł. 2, rzem. 3, pop 1.

Aleksandra Tyszanka Bykowska Szczęsna Sleszyńska.

Lipki dym. 6.

Konstanty Chrebtowicz Bohyryński.

Andrzejowczyzna.

Korobowczyzna razem dym. 10,
koło mł. 1.

Iwanowa Czerkasowa.

Dmitrowicze dym. 9, ogr. 2.

Klasztor (*Domin.*) czarnobylski — od Łuk. Sapiehy.

Lelow dym. 3.

(**Koszowka?**) *nowoos.* dym. 1.

Parysow dym. 2, ogr. 2.

Fedor i Aleksander Humienniccy.

Małe Starosielce cz. dym. 3, ogr. 1, koło mł 1.

Teodor Humiennicki.

Łukasz Modliszewski.

Wisniowka słob. ogr. 20.

Wodotyje dym. 3, ogr. 1, ub. 2.

Aleksander i Fedor Rossudowscy.

Myssy,

Holeniszcze razem dym. 6, ogr. 8,

Niedanczyce,

kół mł. 2.

Mikołajowa Rossudowska.

Malczyn dym. 1, ogr. 2.

Osiek ogr. 2.

Ks. Michała Wisniowieckiego potomkowie.

m. **Sniatin** nad rz. Sułą *nowoos.*

m. **Warwa** *nowoos.* dym. 10,

dym. 5, ogr. 10, koło mł. 1.

ogr. 20, kół mł. 2.

Iwan Zakusiło.

Taras Borysowicz Zakusiło.

Zakusiłowczyzna dym. 1.

Zakusiły cz. dym, 1.

Bojarowie Jkrm. **Lubeccy** koni 28.

Peroccy Omelian, Iwan i Ławryn.

Peroock ogr. 9.

Samuel Łaszcz Tuczański.

- m.* **Romanow** dożyw. dym. 15.   **Wierzchownia** dym. 3, ogr. 6, ko-
Czerniawka dożyw. dym. 2.   ło mł. 1, pop 1.

Antoni Tyszkiewicz w-dziec brzeski.

- m.* **Słobodysza** dym, ryn. 8,   **Wertekijowka** dym. 4, ogr. 3.
ul. 52, ub. 30, kół mł. 2, st. 1,   **Salińce** dym. 2, ogr. 1.
rzem. 4, pop 1.   **Połowiecka** dym 1, ogr. 1.
Rajki dym. 6, ogr. 6.   **Halczyńce** dym. 1, ogr. 1.
Oleszkowce dym. 2, ogr. 1.   *m.* **Czerwona** dym. rynk. 12,
m. **Kodnia** dym, ryn. 12,   ul. 30, ubog. 20, kół mł. 2,
ul. 4, ubog. 20, kół mł. 2,   rzem. 5, pop 1.
rzem. 9, pop 1.

Ks. Michała Wiszniewieckiego potomkowie.

- m.* **Mnoha nowoos.** dym. 8, ogr. 8.

Jmp. s-ta sędom. (Stan. Lubomirski?)

- m.* **Bajrasze** z włością (zł. 540, gr. 12).

Ks. Michała Wiszniewieckiego potomkowie.

- m.* **Sniatyn** dym, ryn. 7, ul. 10, pdm. 5, nędz. 8, koło mł. 1, rzem. 4,
pop 1.

Anna na Ostrogu Karolowa Chodkiewicz wdna wil. hetm.
w w. ks. lit.

- m.* **Niesołoń** z włością (zł. 272, gr. 6).

Starostwo korsuńskie.

- m.* **Zwinogrodka** dym. 7, ogr. 10,   *m.* **Stebłow** (zł. 138).
koło mł. 1, rzem. 3, pop 1.   *m.* **Medwedowka** dym. 5, ogr. 10,
m. **Lisianka** dym. 9, ogr. 13,   rzem. 3, pop 1.
koło mł. 1, pop 1.   *m.* **Czyhryn** (zł. 210).
m. **Korsuń** (zł. 300).

Zofia Zawiszyna.

- Janickiego Wola** zastaw dym. 6, ogr. 4.

Olizar Syngur.

- Nozdrysz** dym. 3.

Rafał Dubiski.

- Marcinowicze** $\frac{1}{2}$ zast. dym. 2, ogr. 2.

Ludwik Olizar Wołczkowicz.

Sidorowicze.	Korosteszow nowy razem dym. 40,
Obuchowicze.	ogr. 10, kół m. 2, kół rud. 3, pop. 2.
Staniszowka (raz. zł. 115).	Stary Horock dym. 4, ogr. 1.
Korosteszow stary.	Nowy Horock dym. 1, ogr. 1.
	Mininy dym. 6, ogr. 5.

Ks. Lawinia z Korca, Albrechtowa Radziwiłowa na Olyce etc.

<i>m.</i> Kamionka (na gruncie Skoratowskim) dym. 6, ul. 7, ogr. 6.	
<i>m.</i> Bazar dym. 7, ul. 14, ogr. 10.	Krasitówka (na gruncie Kaleńskim) dym. 2, ogr. 1.
Romanczyce dym. 3, ogr. 3.	Niedaszki dym 1, ogr. 1.

(Charłęscy).

<i>m.</i> Chabne w zast. dym. 23, ogr. 11, ub. 1, koło mł. 1, kół rud. 3, rzem. 6, pop 1.	

Jerzy Moszczenicki.

Skorodne dym. 12, ogr. 10, koło mł. 1, pop 1.	Rakowsczyzna dym. 2, ogr. 3, kół mł. 2.

Ks. Jerzy Czartyryski... ? (zł. 75).

Andrzej z Rytwian Zborowski kaszt. oświęcim.

<i>m.</i> Trypol z włością,	<i>m.</i> Iwnica z włością (razem zł. 70, gr. 8).

Ks. Konstanty Wiszniewiecki.

<i>m.</i> Mandzala w dzierz. dym. 4.	

Jerzego Czerlenkowskiego potomkowie.

Makalewicze w opiece dym. 3, ub. 10, pop 1.	

Wawrzyniec Omeciński.

Horodysze dym. 1.	

Szczęśny Osowski.

Nozdrysz cz. dym. 1.	

— — — — — — — — —
 — — — — — — — — —

1622.

Rozgraniczenie między powiatem **Owruckim** a powiatem **Mozyrskim** przez komisją Jkr. mci zesłaną spisane. Wypis z ksiąg ziemskich wojdztwa kijowsk. lata Bożego Narodzenia **1622** miesiąca Januarii 19 dnia.

Na roczkach sądowych ziem. kijow. na dzień Trzech Królów ruskich święta, w roku na dacie wyż pomienionym przypadłych i nazajutrz tego święta sędownie odprawować zaczętych, przed nami Janem Aksakiem sędzią, a Piotrem Złotopolskim pod-sędkiem, urzędnikami sądowymi ziem. kijow., stanąwszy oblicznie ur. jmp. Waclaw Zmiejewski, do wpisania do ksiąg niniejszych ziem. kijow., podał list komisji rozgraniczenia, teraz świeżo za konstytucyami sejmu przeszłego, wwódtwa kijow. z powiatem mozyrskim przez siebie i drugich ichmpp. komisarzów odprawo-wanej, z pieczęcią i podpisem ręki swojej i innych ichmpp. komi-sarzów niżej wyrażonych, jako szerzej ten list komisji w sobie obmawia, prosząc, aby do ksiąg ziem. kijow. przyjęty i wpisa-ny był, którego my sąd przyjmując, przed sobą czytać kazali i tak się w sobie ma.

My komisarze Jkr. mci p. n. m. i wszystkiój rzeczyp. sejmu walnego warszawskiego, w roku przeszłym **1620** do rozgranicze-nia wwódtwa kijow. z wielkiem ks. litewskim, a powiatem mozyrskim konstytucją seymową naznaczeni, którzyśmy na czas konstytucją mianowany t.j. na dzień 13 miesiąca Decembra w tym roku 1621 zjechać mogli — ja Stefan Niemierzyc podkomorzy kijow., ja Mikołaj Stecki ciwoń kijow., ja Jerzy Moszczanicki a ja Waclaw Zmiejowski z wojew. kijow., a z powiatu mozyrskiego, ja Teodor Obuchowicz sędzia ziem. mozyrski a ja Jan Lenkiewicz Ipohorski, w nieprzybyciu ichm. panów kolegow naszych, to jest

jmp. podkomorzego mozyrskiego i p. Rudzkiego podstarościego mozyrskiego, wespół z nami naznaczonych, zasiadłszy we dworze Jkr. mci owruckim, przy bytności p. podstarościego tamecznego p. Marcina Jeremskiego, jurysdykcyą naszą komisarską ufundowaliśmy przez woźnego wojew. kijow. Tomasza Turskiego i przy bytności generała powiatu mozyrskiego opatrz nego Kiryła Mirowskiego obwołali, dając znać, aby ichm. pp. obywatele wojew. kijow. i powiatu mozyrskiego, którzyby należeli z dobrami swemi do tego rozgraniczenia, prawa, przywileja, dyspozycye i insze dokumenta na dobra swe, do którego by państwa i powiatu należeć mieli, przed nami pokazowali, a którzyby z ichm. proesentes tu w Owruczym niebyli, aby natenczas, gdy przez nas granice od pięty wojew. wołyńskiego według konstytucyi sejmowej zaczęte i odprawowane będą, każdy w swych dobrach z prawami stawali przed nami i granice dowodzili.

Potem nazajutrz dnia 14 miesiąca tegoż Decembra zasiadaliśmy w tymże dworze Jkr. mci, chcąc służyć, ktoby z ichm. pp. obywatelów z prawami swemi przed nami odezwać chciał, lecz natenczas omal ichm. było; my tedy dosyć czyniąc woli Jkr. mci i téj konstytucyi sejmowej, abyśmy te granice zacząwszy od pięty województwa wołyńskiego odprawowali, wyjechaliśmy z Owruczego w drogę do téj pięty.

Potem 16 dnia miesiąca Decembra, gdyśmy przyjechali do **Kamieńszczyzny**, dóbr kościelnych kapituły wileńskiej t. j. do miasteczka **Słoweczni**, tam nie zastaliśmy nikogo z kapituły wileńskiej, tylko urzędnika tamecznego p. Marcinkiewicza, u któregośmy wywiadywali i pytali, jeśli tu od księży ichm. zesłany kto jest z przywilejami, fundacyami i dyspozycyami, ktoreby do tego rozgraniczenia na włość Kamieńską należeli i nam pokazane były, z kądbyśmy się sprawić mogli, do którego by państwa i województwa te dobra kościelne należeli. Na co p. Marcinkiewicz powiedział, że tu księża ichm. z prawami i dokumentami swemi nikogo nie zsyłali i owszem rozgraniczenia wątpliwości żadnej nie mają, aby te dobra kościelne kapituły wileńskiej nie mieli należeć wspólnie z majątnościami też kościelnymi biskupstwa wileńskiego z włością Uborcką do wielkiego księstwa iltewskiego, które prawa, przywileja, fundacye i insze dokumenta już były pokazowane nieraz przed komisarzami

przyszlemi i wpisane są do akt komisarskich i urzędów różnych, z których się znaczy, że nie do żadnych sądów świeckich, jedno do biskupstwa wileńskiego księża ichm. z temi dobrami kościelnemi i do ks. litew. podlegają, która komisya z podpisem rąk i z pieczęciami przeszłych pp. komisarzy przed nami pokładana była.

Zatem jechaliśmy przez różne wsie włości Kamienieckiej, przez insze majątności szlacheckie do pięty wołyńskiej. W tym czasie kolegn nasz jeden jmp. podkomorzy kijow., wyjechawszy też z nami, w drodze dał nam znać o sobie, że dla choroby swęj dalej z nami granic odprawować nie może. My jednak czyniąc dosyć konstytucyi sejmowej, jechaliśmy sami do téj pięty wołyńskiej; którą piętę, tak ichm. pp. obywatele po téj drodze jako i poddani starcowie różnych wsi, mianowali być z powiatem pińskim granicą od rzeki Słuczy.

Tedyśmy przyjechali nad rz. Słucz do wsi **Kamiennego** ichm. pp. Babińskich dnia 22 tego miesiąca Decembra i tam na temże miejscu, wzięwszy pewną wiadomość od ichm. pp. obywatelów natenczas przy nas będących także od poddanych starców i mężów siola Tynnego kapituły wileńskiej nad rz. Słuczą z tamtéj strony leżącego i z siola Kamiennego i z sieliszcza, tameśmy piętę ufundowali nad rz. Słuczą. To jest poczawszy od ustia rzeczki Bobra wpadającego w rz. Słucz w niź idąc do siola Kamiennego dóbr ichmpp. Babińskich do wdztwa kijow. zdawna należących, w niź siola Tynnego kapituły wileńskiej.

A od rz. Słuczy dukt graniczny wdztwa kijow. z wielkiem księstwem litew.—prowadząc do siola **Rokitnego** przez rz. Dwizłę do siola **Snowidowicz**, i z Snowidowicz do siola **Białowicza**, z Białowicza do **Siebieżyna**, do siola **Wojtkiewicz** kapituły wileńsk., z Wojtkiewicz do siola **Hłuskiewicz**, z Hłuskiewicz przez rz. Uborć do siola **Koszyszc** i po grunty włości **Kamienieckiej**. Te mianowane wsie od pięty wołyńskiej i siola Kamiennego — do wojew. kijow. należące, od rz. Słuczy, aż do włości Kamienieckiej, według praw ichm. i samęj przyległości, ze wszystkimi ich gruntami i przynależnościami odgraniczamy. A po lewéj stronie pięty mianowanej, od rz. Słuczy—siolo Sechew, słobódka z rudnią na rz. Olewą, siola Blezewa, ktemu Bielicze, Chrastun, po włość uborską—te wszystkie wsie mianowane i włość Uborska należą do wiel. ks. litew.

A od włości Uborskiej, począwszy, od siola Miłaszewicz, i przejechawszy rzeczkę Uboré i z grunty, wsi niektóre téj włości uborskiej biskupstwa wileńskiego schodzą się z gruntami włości Kamienieckiej t. j. siolo Korcienicze, siolo Liplanie, siolo Stodolicze i siolo Bójnowicze, zasły nam w lewą stronę po majątności niektórych pp. obywatelów wojew. kijows.; tedyśmy temi wsiami i gruntami uborskimi dukt graniczny prowadzili aż do siola Stodolicz, odgraniczając wszystką włość Uborską do wiel. ks. litew. a **Kamieńszczyznę** ze wszystkimi wsiami i gruntami do wowdztwa kijowsk.

Co się dotycze włości **Uborskiej** do biskupstwa wileńsk. należącój, z obóh stron rz. Uborci leżącój, wsi i dwor z siolem Lelczycami, chociaż w rewizyi dawnéj zamku owruckiego mianowane są, iż nadane na biskupstwo wileńsk., ale że nam od pięty dukt prowadząc z inszemi dobrami obywatelów wiel. ks. litew. po lewój stronie przypadły, strzegąc porządku granic, tę włość wszystkę mianowaną Uborską odgraniczamy do wiel. ks. litew. Osobno zaś w drugą stronę z dobra kapituły wileńsk. dwór **Słowiecznia** i wszystkę włość **Kamieniecką** z gruntami i należnościami i wsiami, między dobrami ichm. pp. obywatelów wojew. kijow. niepodaleku Owrucczego, gdzie się schodzą grunta z gruntami i wsie kapitulne z wsiami szlacheckimi, nawet i ucześnictwo t. j. suderów w granicach niektórzy mają, wsie i dukt graniczny od pięty. Przypadła nam ta tam Kamieńszczyzna z włościami i gruntami po prawój stronie, która jest przyległa województwu kijow. Wejrzawszy i w dawną rewizyą z metryk z podpisem ręki jw jmp. Lwa Sapiehy kancle-rza w. ks. lit. z którój się znaczy, iż ta Kamieńszczyzna nadana jest kapitule wileńsk.; z tych miar my komisarze z obóh stron zgodnie tę włość Kamieńszczyznę kapituły wileńsk., nie czyniąc żadnéj winy prawu ichm., tylko jako przyległe — do wojew. kijow. odgraniczamy. A co się dotycze praw, wolności i przywilejów zdawna od świętój i sławnój pamięci książąt ichm. wiel. ks. litew. i królów polskich kapitule wileńsk. nadanych i konfirmowanych, które mianowane są w komisjach przeszłych pp. komisarzów, z których znaczy się to, że kapituła wileńsk., jurysdykcyi sądów owruckich niepodlega, tylko sądowi biskupa wileńsk.; tedy my prawu ichm. w téj mierze nie deregując, na roz-

sądek to do Jkr. mci, p. n. m., samego i rzeczyp. na sejm blisko przyszyły odsyłamy.

A minąwszy włość Ubortską i Kamieniecką, od gruntów stodolickich i bujnowskich przez błoto prosto prowadząc dukt graniczny do rzeczki Słoweszenki małej, która w rz. Słoweszną wpada pod siołem i dworem Kuzmiczami, przypadły nam dobra ichm. pp. obywatelów wojew. kijowsk. po prawej stronie t. j. siola **Korma** ichm. pp. Staweckich, siola **Waławsk** jmp. Fedora Staweckiego z ucześnikami, siola **Skorodne** ichm. pp. Moszczanickich, siola **Wysokie** jw. ks. jmci Zasławskiego wdy wileńsk., na którą majątność siola Wysokie i na część dóbr waławskich, także i na część w Kotczyszczach wiecznością nabytą, prawa i zapisy składane były przed nami ks. jm. Zasławskiemu służące. Także od jmp. Fedora Staweckiego pokazywano przed nami prawa, tytuły i insze dyspozycye na siola Kormę i Waławsk należące, z których się to znaczy, iż te dobra mianowane należą zdawna do wojew. kijow., które i my komisarze zgodnie odgraniczamy—do wojew. kijow.

A strony siola **Kotczyszcz**, choć się odzywano z prawem książęcia jmci, że służy na częśćjmci, iżby te dobra należeć mieli do wojew. kijow., ale że nam w porządnem graniczeniu te Kotczyszczaszasły po lewą stronę od rz. Słoweszeńki, więc też za pokazaniem prawa i dyspozycyi trybunalskich dekretów, kwitów poborowych, zapisów granicznych z obywatelami wojew. kijow. nad rz. Słoweszną mieszkającymi, od jéjm. p. Budziłowój chorążynój mozyrs. i urzędników téj majątności, z których się to znaczy, że te Kotczyszczas zdawna do powiatu mozyrs. należą; i my komisarze te Kotczyszczas ze wszystkimi gruntami i przynależnościami — do powiatu mozyrsk. odgraniczamy.

A prowadząc dukt graniczny u niż rz. Słowieszenką małą i rz. Słoweszną, przypadło nam z prawej strony Słoweszenki a w ustiu do rz. Słoweszni siola i dwór **Kuzmicki** ichm pp. Surynow; chociaż natenczas w niebytności ich prawa żadnego na tę majątność, dokądby należeć miała nieokazywano, jednak jako przyległe—do wojew. kijows. ze wszystkimi gruntami odgraniczamy. A dalej idąc w niż rz. Słoweszną, zaś z lewej strony przypadła nam majątność jejm. p. Budziłowój chor. mozyr. siola **Wysokie** i grunta imienia Bohutelnego, Onieda i Wiszeniek, z obu stron Słoweszni zasze — te dobra jako zdawna należące do powiatu

mozyrs. odgraniczamy. Idąc dalej w niż rz. Słoweszną przy-
padła nam majątność ichm. pp. Surynów siolo **Wystupowicze**
z prawej strony nad rz. Słoweszną, w której majątności zasta-
liśmy jmp. Czerchawskiego zastawą dzieżącego tę majątność,
który chociaż prawa żadnego przed nami nie pokazywał, dając
tę sprawę, że ta majątność siolo Wystupowicze i część w siole
Hażynie do wojew. kijow. należy, my tedy acz w nieokazaniu
prawa, jednak z samej przyległości, te tylko wieś Wystupowi-
cze z gruntami do niej należącemi do wojew, kijow. odgraniczamy.
Jadąc dalej tym duktem w niż rz. Słoweszną do siła Haży-
na jmp. Stefana Sołtana w ucześnictwie z pp. Surynami, o któ-
rych powiadano nam, iż do Kijowa na roczki odjechali, zaczęm
spraw żadnych ni od kogo nam nie pokazywano, dokądby ta
majątność należeć miała, lecz iż przypadła nam z lewej strony
rz. Słoweszną, odgraniczamy tę majątność hażyńską ze wszyst-
kimi gruntami do powiatu mozyrskiego.

A od Hażyna idąc w niż rz. Słoweszną przypadły nam
dobra jmp. Łukasza Sapięhy i p. małżonki jmc, najprzód siolo
Demidowicze, potem siolo i dwór **Antonów**. I gdyśmy przyjechali
do téj majątności Antonowa tegoż miesiąca Decembra 30 dnia,
tamże odezwał się imieniem jmp. Sapięhy p. Mikołaj Rembiew-
ski, pokazując prawo na tę majątność Antonow, **Smolihowicze**,
mianując być w wojew. kijow. leżące, t. j. kopię listu ś. p. króla
Zygmunta Augusta do wwody kijow. p. Hryhora Chodkiewicza
pisanego, aby p. Semionu Kmityczu podał na wieczność siedm
służeb ludzi w powiecie kijow, siolo Smolihowicze dwie służbie,
siolo Antonowicze dwie służbie, ...dwie służbie, w Czarnobyłu
jedną służbę—data Marca 23 dnia roku 1555; przytem kwity po-
borowe poczawszy od roku 1576 do roku 78, a potem od roku
1602 i 5 aż do roku 1616 i 18, że do wojew. kijow. pobór odda-
wano; do tego dekreta grodz. kijows., kontrowersye o grabieżę
z p. Budzilem i z p. Łozką marszałkiem mozyrskim; nadto brał
sobie za dokument rewizyą owrucką, w której mianuje Anto-
nów i Smolihowicze w pow. owruckim leżące. Przeciw które-
mu pokazowaniu praw, od ichm. pp. obywatelów powiatu mo-
zyrskiego, pokazywano ekstrakt z metryk wiel. ks. litew., iż te
majątności Antonów, Smolihowicze i Zoroci, za pieczęcią jmp.
kanclerza wiel. ks. litew. od Jkr. mci p. Łukaszowi Sapięzie

i p. małżonce jmci prawem lennem konfirmowane, z których służbę ziemską, wojnę do wiel. ks. litew. ichm. odprawować powinni; także i inszych spraw, zapisów granicznych i dekretów różnych sądów, iż z tych majątności pp. obywatele ptu mozyrs. w urządzie mozyrskim prawem czyniwali.

Potem nazajutrz dalej z majątności Antonowskiej puściwszy się do majątności Werbkowskiej jmp. Mikołaja Charlińskiego i p. małżonki jmci, przyjechaliśmy dnia 31 Decembra do dworu nazwanego **Konotopu**, gdzie odezawszy się od jmp. Charlińskiego i małżonki jmci, sługa jmp. Genbuk pokazał prawo jmci na tę majątność Wierbkowską mianując ją być do wojew. kijow. należąca. Najprzód list ś. p. króla Zygmunta I dany Kościuszkowi Mitkiewiczowi do ks. Juria Aleksandrowicza wdy kijow., aby dwóch człowieka w **Wierbkowiczach** w wojew. kijow. podał, co pierwój zdrajca niejaki Michajło Hahin trzymał—data tego listu w Krakowie Januarii 7 dnia indicta 13. Drugi list od tegoż p. wdy do atamana i mužow wierbkowskich, aby byli posłuszni panu swemu—pisany w dacie indicta 13 Februarii 25 dnia. Do tego ukazywał przywilój ś. p. Króla Zygmunta I potwierdzenia tych dóbr Wierbkowicz w wojew. kijow. p. Sienku Kościuszkiewiczowi—na pergaminie pisarzy, z podpisem ręki i pod pieczęcią Jkr. mci, data w Toruniu roku 1521, Marca 2, indykta 8. Pokładał zapis w Rzeczy przyznany wypisem grodz. rzeczyckim od jmp. Jundzila i małżonki jmci p. Halszki Lubeńskiej przedaży tych dóbr części ichm. Werbkowicz p. Charlińskiemu i małżonce jmci, mianując być w wojew. kijow. i w pow. mozyrs.—data roku 1606 Februarii 4 dnia. Ukarował kwity poborów kijow. od roku 1575 aż do r. 1621 za dzierżenia jmp. Charlińskiego, iż pobór do Kijowa z téj majątności Wierbkowskiej oddawano, a za dzierżenia jmp. Jundzila, czego żadnych kwitów poborowych nie pokazywano. Pokładał dekretów grodz. mozyrs. dwa, w dacie roku 1609, wolność do wzdania za dylacye, za pobór z téj majątności Wierbkowskiej za pokazaniem prawa do wojew. kijow. należący, i przytem dekreta urzędu podkomorskiego kijow. o granice tych dóbr. A od ichm. pp. obywatelów ptu mozyrs. pokazywano niemało protestacyi, relacyi woźnych w r. 1602 i 3 w urządzie mozyrs., uroszczonych od jmp. Jundzila za dzierżenia jmci téj majątności werbkowskiej. Także i dekret grodz. mozyrs. przeciw

jmp. Łukasza Sapiehy i p. małżonki jmci o gwałtowne gruntów... i przysądzenie ich imion do téj majątności Werbkowicz, ukazując należność téj majątności Werbkowicz, do ptu mozyrskiego. My komisarze przysłuchawszy się prawom i dokumentom z obóch stron o te dobra Antonow, Smolihowicze i Werbkowicze pokazowanym, wyrozumiawszy z nich, że są sobie przeciwne, bo od jmp. Sapiehy także i od jmp. Charlińskiego dowody tego różnymi dokumenty, że te dobra ichm. tak Antonow, Smolihowicze, jako i Werbkowicze ex antiquo należeli do wojew. kijow. z nich respondowali, pobory płacono do Kijowa, a ze strony pp. obywatelów ptu mozyrs. contra pokazuje się to o Antonów, Smolihowicze, z dokumentu kancelaryi w. ks. litew. cesyi dóbr Antonowskich od jmp. kanclerza litew. jmp. Łukaszowi Sapiezie puszczonech, w którym dokłada do tego, że służba ziemska z dóbr Antonowskich z obywatelami wielk. ks. litew. ma być oprowawana, także i z dóbr Werbkowicz pokazuje się to, za dzierżenia jmp. Jundziła jako dziedzica — z tych przyczyn wiodąc my trakt granicami wyżej mianowanemi i rozumiejąc rz. Słoweszną być własną granicą, dobra po lewej stronie téj granicy rz. Słoweszni będące, należne być ptu mozyrskiego; ale za pokazywaniem takich dokumentów, które się wyżej mienia, o kognicyą praw tych i samych granic, strony tylko tych dóbr Antonowa, Smolihowicz i siola Werbkowicz na decyzją Jkr. mci p. n. m. na sejm blisko przysły odsyłamy.

A prowadząc dalej trakt tych granic rz. Słoweszną, która wpada do rz. Prypeci u siola Cieszkowa, przeszedłszy rz. Prypec do siola Kożuszkiewicz, należącego do biskupstwa kijow., tedy te dobra **Kożuszkowicze**, osadę **Cieszków** i **Turczynowicze** na tym gruncie Kożuszkowskim zobopół rz. Słoweszni i Prypec osiadłe — do wojew. kijow. odgraniczamy.

A idąc dalej tym duktem granicznym do ostatniej pięty ku powiatu rzeczyckiemu, puściliśmy w prawą stronę dobra jmp. Mikołaja Charlińskiego t. j. za siolem Kożuszkiewiczami siolo **Nowosiołki**, siolo **Chrapków**, siolo **Dworzyszcze**, miasteczko i wieś **Choyniki**, siolo **Wielki Bór** i siola **Brahińskiej** włości za Szyczówką — które te dobra my komisarze zgodnie odgraniczamy do wojew. kijow. A z lewej strony zaś od rz. Prypeci idąc, siolo i dwór Tułhowicze, siolo Borysewicze ichm. pp. Łowejków i p. Chrapowieckiego wojskiego mozyrs. i małżonki jmci, siolo i dwór Zahale ze wszystkimi wsiami, gruntami jmp. Łozki marszałka

mozyrs., sieło i dwór Natole p. Iskorostyńskiego i insze przyległości i grunty, aż do siola Makarowicz ichm. ks. Zyzemskich; te tedy mianowane dobra, ze wszystkimi gruntami i należnościami ich, do ptu mozyrs. też zgodnie odgraniczamy i przysądzamy wiecznemi czasy.

Które to rozgraniczenie nasze dla aprobacyi na sejm blisko przyszły do Jkr. mci, p. n. m., odsyłamy i ten list nasz komisarski pod pieczęciami i z podpisami rąk naszych, na obie strony, tak wdztwu kijow. i powiatu mozyrskiemu dajemy, który ma być aktykowany do ksiąg własnego powiatu swego, lub grodu, lub podkomorskich. Data w Makarowiczach, gdzie się dokończyła ostatnia pięta roku Bożego Narodzenia 1622 miesiąca Januarii 3 dnia.

U tego listu komisarskiego pieczęci przyciśnionych pięć, a podpis rąk temi słowy:

Stefan Niemirycz podkomorzy kijowski ręką swą.

Teodor Obuchowicz sędzia ziem. mozyr. i komis. moz. r. s.

Jan Lenkiewicz Ipohorski komisarz mozyr. r. swą.

Mikołaj Stęcki ciwon i komisarz wojew. kijow. r. s.

Wacław Zmiejowski komisarz Jkr. mci.

Jerzy Moszczenicki komisarz wojew. kijow. ręką.

1619.

Relacya woźnego względem spalenia **dóbr Czudnowa** cum attinentiis i pobrania
ludności w niewolę przez Tatarów. Lata Bożego Narodzenia **1619**
miesiąca Aprila 24 dnia.

Wypis z ksiąg urzęd. zamku hospod. żytomir.

Na urządzie Jkr. mci zamku żytomirskiego przedemną Janem Halczynowskim podstarościm żytomir., postanowiwszy się oczywisto woźny generał województwa kijow. szlachetny Matys Sulik ku zapisaniu do ksiąg, zeznał i tego zeznania kwit na piśmie z pieczęcią swoją w te słowa pisany podał.

Ja Matys Sulik woźny generał województwa kijow., wyznawam tym kwitem moim ku zapisaniu do ksiąg powiatu żytomir., iż roku przeszłego **1618** Oktobra 16 dnia, mając ja przy sobie szlachtę dwóch, p. Jana Laskowskiego i p. Marcina Rogalskiego, byłem na sprawie i potrzebie jw. kcia jmci Janusza Ostrogskiego kasztelana krakow. w majątności j. kcój mci dziedzicznej w mieście Czudnowie i we wsiach do niego należących, tamże, za obwiedzeniem mianowanemu i szlachcie zwyż pomienionej przez p. Krzysztofa Sokołowskiego starosty czudnowskiego, widziałem spustoszenie i popalenie folwarków, futorów i gumien tak koło samego Czudnowa jako też i we wsiach do niego należących będących, także i pobranie ludzi poddanych księcia jmci w tem mieście i we wsiach mieszkających, a mianowicie:

W **mieście Czudnowie** — folwarków i gumien — widziałem *najprzód* folwark Hrycka Bowłonosa z domem, z gumnem i ze wszystkim spalony, *drugi* folwark Kuryłow z domem, z gumnem i ze wszystkim spalony; *trzeci* folwark Symonow Pronienkow z domem, z gumnem i ze wszystkim spalony i samego Symona z majątnością wzięto; *czwarty* folwark Mykity Pronienka ze wszystkim spalony i samego

Pronienka wzięto z żoną, z dziećmi i ze wszelką majątnością, *piąty* folwark Łukasza Horbatego ze wszystkim spalony i samego Łukasza z żoną, z dziećmi i ze wszelką majątnością wzięto, *szósty* folwark Bilakow spalono z gumnem ze wszystkim, *siodmy* folwark Waśka Bobrownika z gumnem i ze wszystkim spalono; *ósmo* folwark Iwana Juwczenka spalono; *dziwιάty* Hermana Juwczenka z gumnem i ze wszystkim spalono.

A we **włości czudnowskiej.**

We wsi **Krasnosiołce** widziałem 5 domów spalonych, 23 poddanych z 17 końmi—wszystkich zabrano i do ordy poprowadzono.

We wsi **Lipnej** 45 poddanych z żonami i wszelką majątnością Tatarowie zabrawszy do ordy zaprowadzili.

We wsi **Kutyszczach** Hładysza Bałatowicza sługę księcia jmci samego śmiertelnie postrzelono, majątność wszystkę, srebro, złoto, stado, konie—wszystko od mała do wielu zabrano, dwór ze wszystkim budowaniem, gumnem ze zbożem spalili, a poddanych tamecznych kutyskich z żonami, z dziećmi i ze wszystkimi majątnościami Tatarowie zabrali i do ordy zaprowadzili, a domy, gumna do gruntu, co ich było we wsi Kutyszczach, spalili i w niwecz obrócili.

We wsi **Troszczy** Jokaja sługę księcia jmci na śmierć zabito, majątność—srebro, złoto, konie pocztowe, jezdne, rynsztunki wojenne wszystkie zabrali, gumno z zbożem spalili, poddanych troszczyńskich 90 z żonami, z dziećmi i ze wszystkimi majątnościami zabrali, do ordy zaprowadzili, a domów z gumnami 12 spalili.

We wsi **Kiryjowce** 18 poddanych z żonami i dziećmi Tatarowie zabrali i poprowadzili do ordy.

We wsi **Motronkach** 19 poddanych z żonami i dziećmi Tatarowie zabrali, do ordy poprowadzili.

We wsi **Hryniowcach** 35 poddanych z żonami i majątnościami zaprowadzili do ordy.

We wsi **Bratołowie Wielkim** p. Jerzemu Hulanickiemu sługę księcia jmci spalono dwór, gumno, pasiekę, a stada konie, owce, bydło, złoto, srebro, wszystko od mała do wielu, zabrali a poddanych bratołowskich 36 z żonami, dziećmi i majątnościami Tatarowie zabrawszy do ordy zaprowadzili, domów, gumien ze wszystkim budowaniem 40 spalili.

— We wsi **Semenowce** gumna z dworem, ze wszystkim zbożem, spalili i poddanych 11 Tatarowie zabrawszy do ordy zaprowadzili a domów tychże poddanych, chałup z gumnami i ze wszystkim budowaniem do gruntu 12 spalili.

— We wsi **Pedynkach** poddanych 4 zabrali i do ordy odprawdzili.

— We wsi **Grabowcach** 11 poddanych zabrano i do ordy zaprowadzono a wieś, wszystkie domy i gumna do gruntu popalono i popustoszone.

— We wsi **Halijowce** czeladź księcia jmci, majątność wszystką od mała do wielu zabrali, a poddanych 18 z żonami, dziećmi i majątnością Tatarowie zabrali i do ordy zaprowadzili.

Które to wszystkie spustoszenia, popalenie i wniwecz obrócenie, tak miasta zwyż pomienionego Czudnowa i wsiów do niego należących, tamże i zwyż pomieniony p. Krzysztof Sokołowski starosta czudnowski przedemną woźnym i szlachtą mienił być poczynione przez nieprzyjaciela krzyża świętego w roku przeszłym 1618, począwszy od dnia 5 Oktobra tak ustawicznych dni po sobie idących aż do dnia 10 tegoż miesiąca Oktobra.

A tak ja woźny, com widział i słyszał i co mnie jest przez p. Krzysztofa Sokołowskiego starosty czudnowskiego, imieniem kcia jmci p. krakowskiego obwiedziono, tego zeznania mojego kwit pod pieczęcią moją ku zapisaniu do ksiąg zamku Jkr. mc żytomirskiego daję.

Któreż to oczywisto woźnego wyż mianowanego zeznanie do ksiąg zamku Jkr. mci żytomirskiego jest przyjęto i zapisano, z których i ten wypis pod pieczęcią jest wydany, pisany w Żytomierzu.

— Teodor Ryszyński pisarz korygował z księgami.

WOJEWÓDZTWO BRAĆLAWSKIE.

1569.

Regestr spisowania..... szlachty powiatu braćlawskiego i winnickiego, którzy za rozkazaniem Jkr. m. przysięgę przed komisarzem Jkr. m. panem Wojciechem Wolskim w zamku Braćlawskim czynili r. 1569.

P. Andrzej Sadowski podsędek ziemski braćlawski i winnicki natenczas podstarości braćlawski.

Borys Iwanowicz Sawin z imienia swego **Wołkowyskiego**, podstarości winnicki.

Siemien Wasilewicz Deszkowski podkomorzy ziemski braćlawski i winnicki rotmistrz J. kr. m. na zamku braćlawskim.

Filon Kordysz pisarz ziemski powiatu braćlaw. i winn.

Miszko Piatniczański wojski powiatu winnickiego.

Roman Krasnosielski sędzia grodzki braćlawski i winnicki.

Aleksy Tomkowicz pisarz grodzki braćlawski i winnicki.

Serhej Oratowski.

Wasili, Iwan i Dachno Żabokryccy.

Juchno Krasnosielski.

Ihnat Kleszczowski.

Hrehory Słupicza.

Bohdan Jancyński.

Michajło i Dymitr Szanderowscy.

Siemion i Bohdan Obodzieńscy.

Nikifor Komar Suczyski.

Wasili Żytyński z **Witawy**.

Hrehory i Matyaszczele.

Iwan Ziałowski.

Olechno Korotki Tryzdebski.

Sapron i Chwedor Bratkowiczy Sabarowscy.

Jacko Juchnowicz Kornilo.

Andrej Rachnowski.

Jacko Horain Kropiwnicki.

Martyn Juszkowski.

Wasili Siemienowicz.

Artyn Bohdanowicz.

Josef Wasilewicz a Wojna Kubliczczy.

Anton Filonowicz.

Ilija Iwanowicz Demkowski.

Kuźma Szczurowski.

Chwiedor Kuźmycz Bratkowski.

Bachtijar—Moskwicin, ma osiadłość w powiecie krzemienieckim, który pojął żonę Kunicką wdowę.

Hrehory Buszyński.

Jaśko Werchniacki.

Hrehory Baran.

Iwan Buszyński.

Andrej Ofanasowicz—Moskwicin, który pojął żonę Markową wdowę.

Abram Juszkowski.

Miszko Bohdanowicz.

Denis Komar.

Siemion, Andrej i Juchno Komary.

Onopko Noskowski.

Wdowa Olechnowa Kopysternicka.

Powiat Winnicki.

P. Piotr Mikuliński.

Olechno a Wasili Deszkowscy.

Benedykt a Bohdan Jakuszyńscy.

Ławryn Jackowski.

Michajło Łasko Wronowicki.

Jermoła Mieleszkowicz Zaleski.

Stanisław Komorowski.

Iwan i Siemion Przyłuckije.

Chwilon a Olechno Jackowskije.

Siemien Dawidowicz woźny powiatowy.

Jakim z **Poczapinieć**.

P. Wasili Sołowijowski.
 Krzysztof Letyński z imienia **Czerlinkowskiego**.
 Michajło Kordysz.
 Iwán Onikijewicz Sabarowski.
 Serhej a Chwiedor Przyłuckije.
 Hrehory Matejewicz.
 Hordejowają Mikulińskaja.
 Stepan Komaro....
 Iliasz i Siemien Jackowskije.
 Zdan Hryczynowicz.
 Demko Holakowicz.
 Siemien Hubiński.
 Hrynko Letyński ataman miziakowski.
 Siemien Postołowski.
 Michno Hubiński.
 Hryćko Holak.

A to jest ci, którzy imienia swoje mają w powiecie braclawskim i winnickim, do przysięgi w Braclawiu nie stanowili się:

Kniaź Janusz Matfiejewicz Czetwertyński siolo **Bobtów** dzierży a na Wołyniu w łuckim powiecie w Czetwertni mieszka.

Kniaź Masalski w Litwie mieszka a połowice **Bobtowa** dzierży.

P. Andrej Koszka pół imienia **Worobijowcow** dzierży a w łuckim powiecie mieszka.

Iwan Koszka sędzia ziemski, Gniewosz Strzyżowski a Kondrat Kozar, ci posłani przy dworze króla Jmci w Lublinie jest.

Pikow zamek i miasto, Jmci panu wileńskiemu zawiedziono od pana Filona Kmitycza, winnickiego powiatu było.

Moskwicinu Iwanu Dyakowu własnego gruntu sieliszcza **Miziakowskiego** dano, on się tam posielił, iż wiele krzywdy Miziakowcom poczynił, na insze mieszkanie siebie odwiózł.

Woniaczyn i Nowosielica—to było winnickie, odłączono kniaziu wojewodzie Jmci kijowskiemu.

P. Chwiedorowej Bokijowej imienia **Machnowce, Nowosielica, Siemakowce**—i z synami swoimi mieszka w powiecie łuckim.

Huszczynce p. Hornostajowicza—mieszka w Litwie.

Perporowce Chwedora Tysze—sam mieszka w Kijowie.

Kamienohorka Dubickiego—mieszka w powiecie pińskim i na Wołyniu.

Wdowa Chwedorowa Szanderowska część imienia **Szandrowskiego** dzierży.

Skinder Chomiatkowski.

Hryszkowaja Przyłucka wdowa.

Michajło i Wasilej Szaszkowiczy mają sieliszcza pustą w powiecie braclawskim, mieszkają na Wołyniu.

Poddani Jkrmci *miasta* **Braclawskiego** to jest:

Roman Kalenikowicz wójt.	Kunasz Besdejko
Hryćko Jaczuszczenko.	Jakow Denisowicz.
Andrej Miskowicz.	Iwaszko Zabiela.
Stepan Klimczanko.	Andrej Klimczanko.
Anton Popowicz.	Petruszko Karpienko.
Iwaczko Hryńczycz.	Paweł Maksimienko.
Wasili Sawkowicz.	Sieniuta Kwaczanko.
Filip, Iwan garnarze.	Zdan Nanczanko.
Zacharko Jeremijowicz.	Simon Dawidowicz.
Matjuszko Juszkowicz.	

Poddani Jkrmci *miasta* **Winnickiego**:

Na miejscu wojtowskiem Borys Siewrukowicz.	
Oleksy Daniłowicz.	Siemien Dawidowicz.
Andrej Krawczanko.	Tereszko Tarasowicz.
Hrinięc Pasieka.	Steczko Czernyszowicz.
Iwaszko Jacynicz.	Wasil Wojteszkowicz.
Lewko Trusienko.	Fors Żurba.
Fedor Syczenko.	Parchom Żurba.
Andrej Kuraka.	Jakuw Kalenikowicz.
Tyń Wasilewicz.	Iwaszko Sawczycz.
Kunasz Złotarz.	Iwan Demczenko.

Poddani Jkrmci włości *zamku winnickiego*:

Ataman Jury z **Miziakowa** z kilkunastu mężmi statecznymi przysiągł sam społecznie z nim i za wszycką ina wszycką, bracią swoje.

Żydowie z powiatu winnickiego, ci którzy mieszkali w **Win-**
nicy:

Naprzód Habram Juryczyn.

Izrael Strylin.	Chaczkil Isackowicz.
Habram Marduchowicz.	Mair Morduchajowicz.
Habram Slomicz.	Mosko Jakowowicz.
Jachim Judycz.	Dawid Judycz.
Chanan Jakowowicz.	Sloma Dziwlik.
Smoil Harczonowicz.	Jessiman Jessimanowicz.
Habräm Isackowicz.	Diran Majerowicz.

1566 — 1633.

Seryasz zebranych tranzakcyj *Stupiczańskich*. Ten registr dokumentów różnych do fortuny Stupiczańskiej służących różnie zebranych i od różnych dziedziców, konsukcesorów i juris kwezytorów téjże substancyi różnemi czasy wykonotowanych, a teraz według lat ordine ułożonych w roku pańskim 1757.

1566 die 15 Kwietnia oblata w Wilnie. Przywiléj kcia Witolda na wieczność dóbr dany Stupiczy. Przywiléj króla Zygmunta Augusta ur. Semenowi Bohdanowiczowi Stupiczy na dobra **Kunę** cum attinentiis, **Nosowce** ac alia cum approbatione przywilejów księcia Witolda na wieczność dany.

1592 die 4 Novembr. w grodz. brack. Dział między Hrehorym stryjem i Semenem Bohdanowiczem synowcem Stupiczami wieczysty dóbr dziedzicznych, którym dobra miasteczko **Kuna**, **Kunka**, **Nosowce**, **Hubnik** cum attinentiis dostały się Semenowi po lewéj ręce Bohu na dół idąc, a zaś Hrehoremu **Rolince**, **Żachody** ze wszystkimi należytościami t. j. **Płoska** z połowicą rzeki Bohu, **Trościaniec** z połowicą rzeki Batołu, **Batoh** cum attinentiis, z laskiem **Derenkowcem** i **Kalinczyncem**, vadio 5,000 kop gr. lit. stwierdzony.

1607 die 19 Decembr. w grodz. kijows. Rezygnuje Marusza Mikołajówna Stupiczanka, Pawła Prysowicza Zabłockiego małżonka, część imienia swego w siole **Nosowcach** z dworem nad rzeką Korytną i Hruszką pod lasem Tołpaczowym, dawnych czasów osadzoną, las i uroczyszcze Perczakowski, las i uroczyszcze Kozłowski, las i uroczyszcze Boreczowski, grunt i uroczyszcze nazwane **Trostianiec**, las i uroczyszcze Rozwalski nad rzeką Tro-

stiancem i ze wszystkimi sieliszczami, uroczyszkami, horodyszczami i ich gruntami etc. księciu Januszowi Zbaraskiemu wojew. bract. za sumę 10,000 kop gr. lit.

1612 die 18 Augusta w Lublinie. Kwituje Tychon Semenowicz Słupicza, po zeszyłym steriliter Matiaszu Słupiczy bracie swoim rodzonym dóbr **Kuny, Gusakowa** nad szlakiem tatarskim leżących jure naturali po ojcu swoim Semenie Słupiczy spadłych unicus heres z siostrą swoją rodzoną Halszką Słupiczanką, ur. Mieszka Iwana de tutela sua.

1613 die 10 Maja. Rozpis między Tychonem Słupiczą a ks. Juryą Zbaraskim, jako nie przypuszczając do rozsądku trybunalskiego téj sprawy o restytucyą dóbr gruntów i siedliszcza **Rżawca, Husakowiec, Jasłowca i Swinnego** etc. na ugodę przyjacielską rok sobie do wojew. kijows. rozpisali.

1616 die 16 Augusti w Lublinie—wojew. bract. Dekret między ks. Januszem z Ostroga Zasławskim wojew. wołyńs. powodem a ur. Halszką z Słupiczów Rohozinską sukcesorką i Wasylem Rohozinskim małż. pozwanymi, dóbr Kuny dzierżawcami, remissionis do ziemstwa winnic, którym na własność dóbr swoich od króla przywróconych z kaduku **Kuny, Jasłowca, Karpow, Kaletyn, Derenkowce, Lorynce, Husakowce** Tychona Słupiczy własne, **Kunki, Nosowiec**, Halszce Rohozińskiej z 6 świadkami przysiędz kazano.

1617 die 8 Maja w Lublinie — wojew. bract. Dekret między ur. Fedorą Słupiczanką Krzusielnicką, powodem a ur. Moruszą z Diakowskich 1-v. Juryową Słupiczyną 2-v. Dziuszyną pozwaną adjudicationis dóbr **Nosowiec, Derenkowiec, Kaliczyn, Trostieniec** et summae 1,000 złp. ac alterius 113 kop gr. litew. Dziuszynie restitutionis.

1615 . Dekret między ks. Januszem Zasławskim a Halszką z Słupiczów Rohozinską, że w posesyjej zostawała dóbr **Kuna, Jasłow, Karpow, Kaletyńce, Derenkowce, Lorynce, Nosowce** etc.

1621 die 7 maii. (Dekret między ur. Bogumiłą Turowicką małżonką Wojciecha Birkowskiego stroną powodową z jednéj

a ur. Wojciechem Birkowskim pozwanym i Maruszą Słupiczanką, którym skarano tegoż Birkowskiego *wojskową karą*, aby na pierwszą potyczkę z nieprzyjacielem się najpierw potkał, iż on mając pierwszą żogę przerzeczoną powódkę, a onę porzuciwszy w włodziimirskim powiecie, tu na Ukrainie, pojął sobie drugą Maruszę Słupiczankę).

1629 Punkt seu excerpt taryfy podymnego, które płacił Aleksander Krusielnicki z **Nosowiec i Michałkowiec** od dymów 110 złp., 55, a od służatych, od młynów w Nosowcach, od dymów 9 złp. 4 gr. 15.

Mikołaj Krasnosielski z części **Michałówki** wsi od dymów 4 złp. 2.

Dymitr Krasnosielski z dzierżawy swój **Oczeretnej** od dym. 60 złp. 30.

Uczeńnicy wsi **Michałówki i Wasilówki** od dym. 11 złp. 5, gr. 15.

Dymitr Krasnosielski z slobody **Jangroda** od dym. 5 złp. 2 gr. 15.

Dymitr Krasnosielski z części **Wasilówki i Michałówki** od dym. 8 złp. 4.

Filon Dmitrowicz Krasnosielski z slobody **Oczeretnej** od dym. 32 złp. 16.

1630 die 11 Junii w Lublinie — w. bract. Dekret między ur. Fedorą z Słupiczów i Aleksandrem Krusielnickim małżon. powodami a ks. Jerzym Zbaraskim kaszt. krak. pozwanym, którym księciu przysądzono dobra Słupiczanskie części w **Nosowcach**, w **Trosteneckiem, Kalenickiem, Derenkowskiem, Rozwalskiem, Batowskiem** i inszych uroczyszczach Słupiczanskich, *salva repétitione* o sumy, jeżeli jakie są na tych dobrach Fedorze Słupiczance *reservata*.

1630 . Dział między Aleks. Krusielnickim a Kalinowskim i ks. Zbaraskim w dobrach **Obliskich**.

1633 . Relacya pozwu od Fedory Krusielnickiej po książąt Wiśniowieckich, Malinowskich i innych uczeńników gruntu **Obliskiego**, w **Mańkowie** na gruncie Obliskim położonego; (zaś?) Zbaraskich Wisniowieckich — **Michałówki, Wasilówki, Michałkowiec, Olszanki, Krasnosiołki** etc.

1620. Heleny z Słupiczów Rohozinskiej te były *dobra Słupiczanskié* po antecesorach jéj na nią gradu successionis przypadłe i przez niąż samę modo hereditario posydowane, (jako patet z tych tranzakcyj): **Kunę, Gusakow** nad slakiem tatarskim, **Nosowic** $\frac{1}{2}$. **Rżawca**, sieliszca **Husakowiec, Jasłowca, Swinnego**; uroczyszczca **Tymaszkow, Hłuboczko, Hubnik, Korostowiec; Kunka.**

Regestr dokumentów *Słupiczanskié* w archiwum ks. Wisniowieckich zostający.

1629 die 16 Junii. Dekret graniczny kompromisarski między **dobrami Słupiczanskiemi** według praw nabytych przez ks. Janusza Zbaraskiego od Maruszy Słupiczanki Prysowiczowy, jéj własnych części w roku 1609 die 29 Maii i drugich ex devolutione po Jerzym Słupiczy anno 1619, ks. Juryi Zbaraskiemu kaszt. krak. terażniejszemu aktorowi i pozwanemu służących—z jednéj, a przez jw. Walentego Kalinowskiego od ur. Fedory Słupiczanki Dimi-trowny Krusielnickiej, itidem jéj własnych części i ex devolutio-ne po tymże stryju Juryi seu Jeremii bracie ich stryjecznym ro-dzonym na nią (erga Maruszą Słupiczanką) spadłych dóbr czę-ści—**Derenkowskich i Trościenieckich** cum attinentiis z działu ante-cesorów jéj na nią... rezygnowanych r. 1615 die 20 Maja w Win-nicy jw. Adamowi Kalinowskiemu braćlawskiemu, winnickiemu, lubeckiemu, lwowskiemu etc. staroście, pozwanemu terażniejsze-mu i aktorowi służących—z drugiéj strony, ferowany przez jmp. Jakóba Sobiewskiego krajczego koron. star. krasnostaw. super-arbitra.

Rozmiar seu *dukt* tych granic zaczęty na gruncie Słupiczanski-m t. j. na polu w tę stronę rzeki Batoha, gdzie miasteczko na-zwane **Batoh** osiadło.

Gdzie validitatem resignationum dóbr, o które kontrower-sye zachodziły, a stronom pomienionym od dwóch siostr stry-jecznych rodzonych służących, uznawszy być ważne z tych racyi, że Marusza Słupiczanka natenczas Prysowiczowa, będąc z przy-tomnością męża swego zeznała wieczność jmp. wojew. braćlaw.

ojcu terażniejszego ks. jmcı krakow. ante protestationem, którą od jmp. starosty winnickiego produkowano, w której mencyi żadnej de ignobilitate expresse nie pokazało się, ani protestacyi de invaliditate inscriptionis żadnego procesu nie pokazali; z tych racyi uznawszy ten zapis być ważny i drugi ex devolutiione po Jerzym Słupiczy (po Jeremii) księciu jmcı krakow. od tejsze Pry-sowiczowej in statu viduali będącej, a na nią legitime spadły, rezygnacją ważną uznawszy, respirać się approbatur. Ztąd tedy uznałem, że te dobra Słupiczańskie mają być między obiema stronami wedle prawa ich i należności równo podzielone.

Dla czego przywodząc do skutku, wzięwszy od uścia rzeki Batoha, gdzie wpada w rz. Boh pod miastecz. Batohem z lewej, a folwarkami tegoż miasteczka z prawej strony, gdzie kolaterat jmp. Wasyl Rohozinski, imieniem małżonki swęj p. Halszki Słupiczanki dziedziczki połowicy dóbr Słupiczanskich, piętę z rzeki Bohu przyznał. Od tego ujścia idąc w górę prosto rzeczką Batohem aż do grobelki i młyna, gdzie się łączą pospół rzeka Batoh i rzeczka Batożek—tam ks. Stefan Czetwertyński podkom. braci. prawem się złożył od pp. Szaszkieviczów, za którem miasteczko **Czetwertynowką** w widłach rzek Batoha i Batożka posadził, jednak poddając się pod ten kompromis, kontentując się przysięgą dwóch świadków poddanych starosty winnickiego, jako tą rzeczką Batożkiem a nie Batohem grunty Słupiczańskie z Szaszkieviczowemi idą. I tą rzeczką Batożkiem szedzy aż do lasku Kiszczyna gdzie kopiec pierwszy usypaliśmy, a doliną idąc drugi kopiec przeciwko krynicy w gruncie słupiczanskim po lewej stronie zostającęj, tąż doliną Batożkiem idąc kopców 2; a wychodząc z doliny między dwiema drogami, z **Adamgroda** do **Ładyżyna** a drugą z **Ułanice** do Adamgroda kopców 2, jeden od gruntu słupiczańskiego po lewej, a drugi szaszkieviczowskiego po prawej stronie, od tych kopców dwóch przez pole i dąbrowy prosto aż pod las Jaworowiec kop. 4, jeden po drugim; idąc po podtym lasem w gruncie szaszkieviczowskim zostawionym, wzdłuż jego wysypaliśmy kopc. 14 do przesieczy, przez ten las poprzek przesieczą idąc, obróciwszy się w prawą ku dolinie Ułaniu w lesie i pod lasem kopc. 4, od tego lasu jako najprościej do doliny Ułania kopc. 1, od tego kopca w liczbie kopc. 9 usypaliśmy; a w dolinie przeszedzy **Ułanicę**, gdzie się kończy grunt szaszkowski kopc. 2, jeden od gruntu

szaszковского, a drugi od słupiczańskiego, po którym skończonym szaszkowskim zaczął się grunt ładyżyński; idąc tą doliną Ułanicą w górę, po prawej stronie puszczać grunt ładyżyński, a po lewej słupiczański aż do gościńca, który idzie poprzek wierzchowiny do Ułanicy z miasta Adamgroda do miasta **Klebania** alias **Sławogroda** kopc. 3, narożnych, jeden od słupiczańskiego drugi od ładyżyńskiego po prawej stronie, a trzeci od klebańskiego gruntów; a obróciwszy się ku lasku pawłowskiemu, puszczać grunt klebański w prawą a słupiczański w lewą, drogą pomienioną z Adamgroda do Klebanii idącą, obróciwszy się na zachód słońca letniego ku Klebaniej, rozgraniczając grunt ładyżyński i białousowski od klebańskiego, puszczać do Ładyżyna i **Białohusowki** w prawą, a do Klebanii grunta w lewą, kopc. 4 (nb. podobno ten Klebań słupiczański i tak ma być) nad tą drogą jeden od drugiego niedaleko; a od tych prosto tą drogą idąc na zachód słońca i po obóch stronach tej drogi kopce sypiąc aż do doliny wierzchowiny rzeczki Olszanki i kołodziaza nad tą wierzchowiną będącego zrobionego kopc. 30, puszczać grunt po prawej stronie do Ładyżyna i **Białohusowki** ks. jmci krakowskiego a w lewą do Klebanii starosty winnickiego; a w wierzchowinie tej Olszanki rzeczki z kołodziaza obrąbionego narożnych kopc. 2, po prawej stronie błota kopiec białousowski, a po lewej klebański, gdzie tą doliną Olszanką wniżej idąc i błotem przyszedszy do rzeczki Olszanki, która dzieli grunt ładyżyński i białohusowski z gruntem **michałowskim** i **wasilowskim**, według działu między Krasnosielskim, potomkami Korotkiego a ks. jmcia Januszem Zbaraskim wojew. bracław. uczynionego i w sądzie trybunalskim zeznanego, któremu się w niwczem tym aktem nie deroguje, zostawiłem grunt klebański w lewą a w prawą ładyżyński i białousowski z gruntem klebańskim; obróciwszy się nazad od trzech kopców narożnych wyżej pomienionych na wierzchowinie doliny Ułanicy przy gościńcu z Adamgroda do Klebaniej usypanych, rozgraniczając znowu grunt słupiczański z klebańskim albo sławogrodzkim, postąpiliśmy na południe ku laskowi pawłowskiemu i lasu matiejowskiemu, zostawując pawłowski w prawej, w gruncie klebańskim, a matiejowski w słupiczańskim, dolina Suchą Ułanicą usypaliśmy kopc. 4; a od tych idąc przez pole i przychodząc do dombrowy między laski pomienione pawłowski i maty-

jowski kopc. 3, potem wychodząc z między lasków tych, zostawując grunt po prawej do Klebaniej a po lewej do Słupiczyny w dombrowie usypaliśmy kopc. 3; a przychodząc na dolinę Połowicę nazwaną pod dombrową kopiec 1, przeszedzszy zaś przez tę dolinę Połowicę na pola kopiec 1, a od tego kopca dalej idąc podle mogiłeczki małej w polu, naprzeciwko wielkiej mogile, zostawiwszy kołodziec nad doliną Połowicą zrobiony w lewej w gruncie słupiczańskim kopiec 1; na którym miejscu, ponieważ dla prostowania duktu odszedł klin pola z gruntu słupiczańskiego do gruntu klebańskiego, który klin gruntu poczyna się od kopca i doliny Połowiczej, a kończy się u krynicy pod lasem Jarmoliniec będącej, a od tej krynicy jako najprościej nad doliną samą, idąc do nowego gościńca klebańskiego i kopca, który usypany jest przeciwko mogile wielkiej na tamtej stronie doliny, idąc do starego gościńca sławskiego niedaleko mogiły wielkiej idącego—tedy warujemy, aby przy rozdziale gruntu słupiczańskiego księciu jmci krakow. jmp. starosta winnicki z przyległych gruntów tyle wydzielił, jako jest połowica tego klinu do Klebanii odeszłego wyżej pomienionego etc.; a przeszedzszy przez dolinę Połowicę i gościniec nowozbity sławski nazwany przeciwko mogile wielkiej do gościńca starodawnego sławskiego już zarosłego, który idzie do rzeki Trosteńca i staręj gaci sławskiej na rzece Trosteńcu będącej, nad tym gościńcem starosławskim usypaliśmy kopiec 1; a od tego poszedzszy prosto gościńcem starym sławskim przez pola orane na tym gościńcu kopiec 1, zostawiwszy grunt słupiczański i drogę z Adamgroda do Klebaniej z lewej, a grunt klebański z prawej strony, od tego kopca tymże dawnym szlakiem gościńcem idąc przez pola podle mogiły wielkiej kopiec 1, a tym sławskim gościńcem już zaoranym prosto idąc do gaci starodawniej na rzece Trosteńcu będącej kopc. 8, jeden między mogiłami, a drugie na niwach aż do rzeki Trosteńca; a przeszedzszy tę gać starodawną, nad tą gacią kopiec 1, a od tego ku lasu Siostrzyłowu na drugiej stronie Trosteńca przeszedzszy gościniec, który idzie z **Tymonowki** do **Trosteńca** kopiec 1, a od tego postępując ku górze kopc. 2, jeden na niwie drugi w dolinie pod górą a wstępując na górę starą drogą sławską w dombrowie pod dębem, na którym krzyż wyciesany kopiec 1, a od tego biorąc się ku lasu Rozwalskiemu drogą dawną usyp. kopiec 1, od tego prze-

chodząc drogę, która idzie z Adamgroda do **Kuniczego**, zarazem za drogą kopiec 1, od tego dombrową między lasem Siestrzyłowem, który w ręce prawej zostawa w gruncie starosty winnickiego Kunickim, a lasem rozwalskim, który w lewej ręce zostaje w gruncie słupiczańskim, drogą starodawną sławską postępując, kopców 4, przychodząc do rogu lasu Siestrzyłowa; a od tego rogu lasu Siestrzyłowa i tych kopców idąc, przeszedłszy drogę starosławską, która idzie na Carową gać i niedaleko drogi téj przeciwko dębowi kopiec 1, na którym dębie krzyż uczyniony, od tego idąc przeciwko dwiema dębom, na których krzyże, kopiec 1, od tego postępując dombrową kopc. 2, od tych ciągnąc dombrową zostawując drogę sławską w prawo w gruncie Kunickiego przeciwko dębowi, na którym krzyż, kopiec 1, od tego wychodząc z dombrowy między dolinami dwiema pod dębem, na którym krzyż, kopiec 1, od tego idąc między temiż dolinami około dęba ziemią osypanego kopiec 1, od tego idąc jako najprościej między temiż dolinami kopiec 1, od tego i doliny wielkiej jako najpierw między rogami dombrowy z obudwóch stron grunta słupiczanskie i kunickie, które dombrowy przeciwko sobie stoją, kopiec 1; a potem przyszedłszy jako najpierw nad dolinę wielką przeciwko dębom kopiec 1, od tego idąc polem jako najpierw ku grobli na rzece Berszadzi, przez star. winnickiego poniżej łązu średniego nazwanego krościnski sypać zaczętej, uczynionych kopc. 5, a przyszedłszy przeciwko grobli zaczętej nad rzeką Berszadzią poniżej grobli kopiec 1; a przeszedłszy groblę dajem facultatem staroście winnic. wysypania grobli tak wielkiej i zajęcia stawu, jaki zalewek jego potrzebować będzie i branie ziemi na przysypanie téj grobli, kiedy tego potrzeba skaże z gruntu ks. jmp. krakowskiego i postawienie młyna i domu młynarskiego z saméj grobli z komorą i oborą w ostroże, który młynarz w stawie bodowskim w nizie téj grobli ryb łowić nie ma, ani pól orać, drogę wolną do młyna przez grunty książećcia zostawując, a ztamtąd nad zalewkiem tego stawu póki będzie wody stawało do pomienionego łązu średniego a lewego wolny... zostawując wedle zalewku wody staroście winnic.; a przyszedłszy ku łązu pomienionemu, obróciwszy się w lewą nad samym łązem, wszystek łąz średni przy staroście z używaniem jego zostawując, tak na zastawienie stawków jako i inszych commoditates jego, a nad tym łązem średnim idąc

i przyszedłszy, gdzie się ten łąz w lewą stronę obrócił kręto ku górze i tą górą do doliny, usypali kopców 3, a nad doliną pod górą kopców 2, a z téj doliny wyszedłszy na garb, idąc prosto ku lasu wiel. do mogiły kopców 5, a przez mogiłę przeszedłszy do łązu, na którym stawek poddanego bodowskiego wyżej grobli tego stawu, kopców 3; który to łąz wielki wszystek i z stawkami aż do stawku Iwana Sokolca, wolne posypanie i poprawowanie tych stawków poddan. bodow. aż do wierzchowiny stawu tego Iwana Sokolca, od której wierzchowiny w środku błota graniczyć ma, zostawując w lewie grunty do miasta **Badowki** księcia krakowskiego i po połowie tego łązu wierzchowiny pomienionego stawku Iwana Sokolca do gruntu ks. jmci sławskiego a w prawie do Kuniczego i **Kozinie** starosty winnickiego, zostawując aż do piąty gruntu Kobylańskiego jm. Tomasza Zamoyskiego podkancl. koron. majątności jego **Kobyli**; a zameczki albo horodki ab utrinque, w tych miejscach o których kontrowersya była, nowo pobudowane strony obie znieść powinny. A iż z tamtéj strony rzeki Berszadzi od rogu lasu Sistrzyłowa aż do Berszadzi, jako się wyżej opisało, z rozsądku naszego przychodziło gruntu szmat staroście winnic., który się dostał jmp. krakowskiemu względem przyległości do miasteczka **Badowki**, tedy ten przez miernika ma być odmierzony etc. A dalej objeżdżając grunt słupiczański, wzięwszy od groble niżej badowskiej w niż połowicą rzeki Berszadzi aż pod miasteczko **Bałańcówkę** księcia jmp. krakowskiego sześmy, zostawując z połowicą rzeki Berszadzi w prawą grunt sławski księcia jmci, a w lewą grunt słupiczański, gdzie rzeka Hruszka w rzekę Berszadę wpada etc. A od uścia rzeki **Hruszki** gdzie w Berszad wpadła idąc na dół rzeką Berszadzią aż do uścia rzeki Kamionki albo Kamienice, która w Berszad wpada, a tą rzeczką Kamionką obróciwszy się ku lasu Kalikiczu, od rzeki Berszady zostawując w lewie grunt słupiczański, a w prawie grunt **Obliński**, w górę rzeki Kamionki aż do wierzchowiny jęj ku letniemu zachodowi słońca, na dolinie rzeczki Kamionki usypany kop. 1, a od tego postępując doliną ku lasu Kalikiczu kop. 1, a wychodząc z téj doliny niedaleko lasu Kalikicza, zostawiając go w lewą stronę w gruncie słupiczana, a po prawej stronie grunt obliński kop. 1 trzeci, a z doliny wyszedłszy pod tym lasem Kalikiczem kop. 1 czwarty, a od tego

udając się ku wielkiej mogile w polu kop. 1 piąty, a przychodząc ku mogile niedochodząc jęj, między nią a drugą z boku mogily kopiec 1 szósty, od tego jako najprościej idąc ku drodze z Kalikicza lasa do miasteczka **Zawadówki** kątny kopiec 1 siódmy, a przeszedszy przez tę drogę nad krynicą z której rzeka Sumówka wstała kop. 1 ósmy, a od ięj krynice prosto na dolinę i wierzchowinę rzeczki Sumówki kopiec 1 dziewiąty, tą zaś doliną idąc ku rzece Bohu kopiec 1 dziesiąty, od tego kopcã niedaleko drogi, która idzie z **Budzaka** do **Sumówki** kopiec 1 jedenasty, a od tego prosto ku Bohowi nad brzegiem rzeki Bohu kopiec 1 dwunasty, zostawując brzeg słupiczański w lewą a obliński w prawę aż do samej rzeki Bohu, którą rzeką Bohem idąc w górę do uścia rzeki Batoha, która w Boh za miasteczkiem **Batohem** wpadła, i—tameśmy ten grunt Słupiczański skończyli, gruntu tego rozdział między strony na dwie części miernikom zostawiony.

A objęchawszy ten grunt słupiczański od gruntów in contiguitate będących, i spór i kontrowersye strony używania gruntu **oblińskiego** ob utrinque spólnego do którego prawa dziedzicowie insi mają, nastąpili; przedto nie mogąc teraz dla kontradycyi, ucześników drugich tego gruntu oblińskiego między stronami podzielić, albowiem drudzy ucześnicy względem niego dali actionem divisionis tak księciu jmp. krakowskiemu jako i jmp. starości winnic, zostawujemy strony obie ad decisionem divisionis przy używaniu dawnem, jako teraz która strona zażywa, zakazując poddanym księcia jmci slobód tak na gruncie oblińskim zasadzonych jako i inszych, aby z tamtą stroną rzeki Udycza w grunty starosty winnic. nie zachodzili, ani ich używali, ani niw pooranych w gruntach oblińskich jeden drugiemu nie odejmował, także i poddanym jmp. starosty winnic. aby pól, niw pooranych poddanym księcia nie zajmowali, ani odbierali sub damnis terrestribus, które juramento corporali ma injuriatus comprobare z przywróceniem zarazem tego co u kogo przez poddanych ab utrinque wzięto będzie.

Ztamtąd puściwszy się dla pomiarkowania i skończenia różnic gruntowych ab utrinque zachodzących, przyjechaliśmy do miasteczka **Bosowki** nowoosiadłej nad rzeką Konełą, tam, iż dyferencye były strony używania gruntów z owę stronę rzeki Ko-

neły ku **Bukom** i **Umaniu**, nakazaliśmy stronom prawa dyspozycye pokazywać, po których pokazaniu, iż jmp. starosta winnic. produkował zapis od Fedora Bohdanowicza Kozaka. Zwinogrodca na siedliszcza dwie **Sokołowi** i **Mytkowice** de data w Winnicy r. **1592** die 2 Septembr. przed aktami grodzkiemi zeznany a przy tym zapisie posesyą i ogół gruntów tych uroczyyszcz i siedliszcz, w której posesyi i ogóle grunty te za rzeką Konelą ku Bukom miasteczkom i **Mańkowce** ichm. Kalinowskich dziedzicznych, o które kontrowersya między stronami zachodzi, zawierają się.

A od księcia jmci pokazywano także prawa na grunt **Gniłorudzki**, pod które prawa podciągały grunty zobopół rzeki Koneli, twierdząc, że ich przedtem zażywali pospołu z gruntami gniłorudzkiemi; dla tego za zgodnym ichm. pp. zdaniem, bliższych być ichm. pp. starostę winnic. Jerzego i Marcina Kalinowskich, jako dziedziców przy zapisie i posesyi urzędownie zeznanej, do przysięgi znalazszy, nakazałem, aby przysięgli w tę rotę, jako te grunty według intromisyj i okółu w intromisyj opisanego aż do połowice rzeki Koneli prawem dziedzicznym po dziadu ich jmp. Jerzym Strusie należą i ich są własne ani dóbr gniłorudzkich tym okółem zajęli. Którą przysięgę powinni będą ichmpp. Kalinowscy wykonać w roku da Bóg przysłym 1630, w tydzień po święcie Trzech Królów rzymskich w zamku i w mieście Złoczowie, przy bytności jw. jmp. krajczego koron. superarbitra i plenipotenta księcia jmp. krakowskiego, a na termin zwyż mianowany do słuchania przysięgi ma ks. jmp. krakowski przyjaciela albo sługę lub też plenipotenta swego z mocą przysłać etc. Po którym wykonaniu przysięgi jw. superarbitra grunt, o który się dyferencye toczą, t. j. począwszy od uścia rzeki Koneli, która wpada w rzekę Uhorski Tykicz, a rzeką Konelą w górę idąc aż do wierzchowiny tej rzeki, ma wiecznie ichmpp. Kalinowskim wedle intromisyi przysądzić etc. a nim się ta przysięga skończy, nie mają poddani po tym dekrete naszym z miasteczek **Koneli** i **Bosowki** ks. jmp. krakowskiego, jako i z slobody **Sokołowski** i inszych jmp. starosty winnic. w grunty, które dzieli rzeka Konela jeden drugiemu przez rzekę Konelę sobie przychodząc wstępować, ani szkód żadnych czynić etc. stawy sypać zarówno na rzece Koneli stronom obiema wolno, młyny stawiać etc.

A iż starosta winnic skargę swoją przekładał z strony rozsypania kopców od **Michałowki** i **Wasilowki**, tedy przychylając się do starego rozdziałku, nakazaliśmy, aby poddani księcia jmcia nad starodawne kopce w grunt wasilowski i michałowski nie wstępowali się, ani też kopcow przeorywali, a rozkopane kopce nakazałem sługom z stron obudwoch, którzy mają zatrzymać i oznaczyć miasteczek na gruncie Słupiczańskim osadzonych używanie, aby dojrzeli, jeżeli są kopce na tem miejscu rozkopane, jeżeli się pokażą rozkopane być, aby poddanym zaraz restaurować rozkazali, według dawnego opisania działu między pp. Krasnosielskimi a ks. jmp. wojewodą braclaw. uczynionego.

A iż też i w gruncie **Oblińskim** poddani z słobód księcia jmcia pola i niwy orane poddanym jmp. starosty winnic. odjęli od miasteczka **Szumiłowki** alias **Adampola**, tedy jeżeli się pokaże to na poddanych księcia; mają ciż służyć od obudwoch stron deputowani rozkazać niwy pobrane poddanym powracać starosty winnic. etc.

A potem dnia ostatniego maja będąc przyprowadzeni od stron obydwóch na różnice gruntowe między **Sokolcem** a **Macochoą**, a między tymże Sokolcem a **Szczurowcami**, także między **Kuźmińcami** a **Szczurowcami** etc. etc. ad finem.

1567—1631.

Summarysz dokumentów ściągających się do dóbr Ukraińskich i innych zkađkolwiek wyniknąę mających a sukcesyą spadłych po j. o. ks. **Czetwertyńskich**, jw. hr. Krasickiego chorąż. nadwor. w. ks. litew. staraniem i kosztem spisany 1761.

1567 die 18 August—z ksiąg zamku hospodarskiego braclawskiego—opowiadanie ur. Kuzmy Szczurowskiego na ur. Iwana Bundura o zabranie bobrow własnych, za które przypozwany, że prawu był nie posłuszny, w dwór **Bundurow** od urzędu nakazana—intromisya.

1569 d. 20 Martii. w Łucku—Listu napominalnego czyli pozwu od ks. Bohusza Fedorowicza Koreckiego starosty łuckiego po podstarościęgo swego, aby stanął do rozprawy względem pozwolenia i dopuszczenia w dwór **Bundurow** supra po rusku pisanego — oryginał.

1572 d. 12 Nowembr.—W grodzie wwództwa braclaw. jmp. Chodorowczyńskiego na ks. Janusza Zbaraskiego i małżonkę jmp. Annę Matwijównę z Czetwertyńskich o nasłanie ludzi z **Niemirowa, Bundurowgo** do siola **Fastowiec** i o poczynienie wiolencyi —manifestacya.

1574 d. 12 Julii Od ur. Magdaleny Dachnowiczówny Hryhorowej Hulewiczowej ur. Andrzejowi Sadowskiemu podsęd. ziem. braclaw. wieczystej przedaży za 150 kop. gr. litew. wsi **Hrystanowka** a teraz **Huncza** nazwaněj, nad rzeką Sobem w pow. braclaw. leżącej, cum attinentiis—po rusku oryginał.

1574 d. 10 Augusti. Listu napominalnego od urzęd. ziem. braclawskiego do ks. Janusza Zbaraskiego i małżonki jego Anny

z Czetwertyńskich z racyi przywłaszczenia dóbr ks. Czetwertyńskich ojczystych w pow. braclaw. **Bobłowa, Bundurowa, Medweży, Niemirowa, Sokulca, Fastowcow, Żywotowa, Sławow, Nosowców** — kopja.

1580 d. 13 Octobr. in castro Braclaviensi. P. Kondrata Kozara sędziego grodz. braclaw. o zgorzenie przywilejów w zamku winnic. na siedliscza w województwie braclaw. **Oblin, Paszkowce, Sawran, Besidki, Karaczowce, Derenkowce, Koszyłowce, Oleszkowce, Urwizywoł, Charpaki** nadanych i służących—manifestacya.

1580 d. 28 Octobr. Od p. Kropiwnickiego pisarza ziem. braclaw. po uczynionój protestacyi na sejmie w Warszawie roku tegoż będąc. i do ksiąg Jkr. mci podanej o pogorzenie listow i przywilejów na siedliscze **Żywotow** i przysiolki, przyznanie tychże siedliscz ks. Januszowi Zbaraskiemu i małżonce jego Annie z Czetwertyńskich po przodkach ich zdawna należących i teź manifestacyi—ręczny wyrok.

1584 die 2 Octobr.—z ksiąg ziemi braclaw. Między p. Hniewoszem Strzyżewskim wojskim winnic. powodem z jednéj a jw. Kmitą Czarnobyłskim wojew. smoleńs. pozwanym z drugieję strony do p. podkomorzego o rozgraniczenie gruntów **Janiewskich i Sniwodzkich** niedaleko horodyszczu Janiewskiego i rozszadzenie wsi **Postołowem** nazwanéj na tychże gruntach przez pozwanego osadzonéj; między któremi graniczne znaki—począwszy od dębu Tyszkowego po jezioro, od jeziora do rzeki Bohu po wiąz od więzu po mogilę od niej po jeziora, od jezior które na polu sniwodzkiem po Ośniki, od tych po Krutą dolinę, Kruta dolina wpadła w rzekę Sniwodę przeciwko Łyséj góry, a po tamtéj stronie uroczysko Bakowe pod rudkę Michajłowską, od rudki po Czarny Szlak i za **Holakami** po Perkowską rudkę, aż do sosenki, od piéty uroczyszczu Iwankowéj polanki idąc lasem do uroczyszczu Diakowéj polanki, odtąd z lasu wyszedłszy w dąbrowę, a przez dąbrowę do uroczyszczu Siniczego lasku, idąc do uroczyszczu Gładkiéj rudki do rzeki Bohu do starego młyniszczu, przez dąbrowę do jabłoni werbią, przez dąbrowę do rudy Zolotuchy, u wierzch Zolotuchy do holakowskiéj drogi, tąż idąc drogą aż do wierzchu lasku Krzywego do rzeczki Sosenki—i te znaki w dekrecie wyrażone, do sądów podkomor.—remissa.

1590 die 8 Januar. W ziemstwie winnic. z grodu tegoż sub acta 1589—3 Januarii wyjątego zapisu od p. Buszyńskiego i p. Bajbuzynej siostry tegoż na siedliszcze **Busza** nazwane w wojew. braclaw. leżące jw. Janowi Zamoyskiemu kanclerzowi i hetmanowi koron. przyległe granicą z Kleszczowskimi i Oratowskimi grunty za 800 kop gr. litew. sprzedaży—oblata.

Eodem anno et die ibidem. Zeznania zapisu wieczystej darowizny od p. Magdaleny Piasoczyńskiej podkom. braclaw. małżonkowi swemu na wszystkie dobra, jako to w ziemi wileńskiej na dwór i sióło Dubniki, w ziemi wołyńskiej w wojewódz. bracl. dobra **Kamienohorskie**, sióło stare i za rzeką Bohem sióło nowe od Pikowa z przysiołkami, także **Żorniszcz**, Pieszczane, Hołowaczowce, Horodyszcz etc. z grodu włodzimir. wyjątego sub actu 1588 9 septembris—oblata.

Eodem anno 1 Februarii—z ksiąg braclaw. Między p. Obođeńskim sędzią ziem. braclaw. powodem z jednej a jo. ks. Januszem Zbaraskim wojew. braclaw. pozwanym z drugiej strony o wybicie z gruntu siedliszcz **Lincow** powoda przez pozwanego apelacyi—dekret.

1594 d. 16 Junii w Lublinie. M. jmp. Piasoczyńskim podkom. braclaw. powodem z jednej a jo. ks. Januszem Zbaraskim woj. braclaw. pozwanym z drugiej strony o wybicie z gruntu **Żorniszczskiego** nad rzeką Swaruczówką nazwaną powyżej horodyszcz przez pozwanego powoda, za co powodowi strona pozwana (ile do przysięgi niestała), aby gruntu pomienionego ustąpiła i 300 kop gr. litewsk. zapłaciła, przysądza i nakazuje—dekret.

1596 d. 11 Januar. W zam. winnic. z grodu tegoż sub actu 1595 Junii 30 wyjąta pewnych dóbr w wojew. bracl. leżących **Bohuszy**, **Michałkowcow**, **Strelatyniec**, **Kołaszynki**, **Skaszyniec**, **Gniłejrud** i **Biesiadki** za sumę 200 kop gr. litew. od p. Hrehorego Olechnowicza Korotkiego ks. Januszowi Zbaraskiemu wojew. bracl. wieczystej sprzedaży — oblata.

Eodem anno et actu ibidem. Od tegoż temuż w wojewdz. temże dóbr siedliszcz nazwanych **Tryizby**, **Michałowki**, **Szurutowa**, **Supiatowa**, **Ładyżyna** nad rzeką Sobem i Bohem z uroczysz-

czem **Woronowa Łuka, Kijowiec** za sumę 400 kop gr. litew. wieczystej sprzedaży zapis.

1596 Octobr. 5 w grodzie wojew. bracł. Arendy czopowego od jmp. Szaszkiewicza poborcy p. Slezce do wybirania zleconej z dóbr ks. Janusza Zbaraskiego wdy bracł. miast **Przytuki, Pohrebiszcz** z przysiołkami jako i ks. Hrehorego i Krzysztofa synów z dóbr klucza **Nimirowskiego** kwitów po rusku pisanych (z wypłaconego czapowego wraz z kopią polską) — oblata.

1597 Junii 14 w grodzie winnic. M. ur. Petrykowskim powodem a ks. Januszem Zbaraskim pozwanym o zbiegłych poddanych z dóbr **Antonowiec** powoda do dóbr **Pohrebiszcz** pozwanego do trybunału koron. lubelskiego — apelacya.

Eodem anno 2 Julii w Lublinie. M. jmp. Piasoczynskim podk. a ks. Januszem Zbaraskim wojew. bracł. rozgraniczenia dóbr **Nimirowskich z Żorniszczami** kompromisarskiego — dekret.

1597 Februar. w grodzie wojew. bracł. Nomine ks. Hrehorego i Krzysztofa Zbaraskich przeciwko Konstantynu Konstantynowiczowi ks. Ostrogskiemu wojew. kijow. o zabranie i popalenie siana na gruncie **Nimirowskim** nad rzeką Bohem niedaleko siola **Nikiperowiec** poddanych **Łuki i Tiamernicy** — cum visione manifestacya.

Eodem an. Decembr. 18 w grodzie winnic. Między ks. Januszem Ostrogskim kaszt. krakow. powodem a ks. Januszem Zbaraskim wdą bracł., pozwanym o zabranie miodu na dobrowolnej drodze u poddanego z strony powodowej przez stronę pozwaną jako i ulów z pszczołami półtorasta, do trybunału koron. lubelskiego apelacyi — dekret.

1599 Febr. 1 grodu bracł. Od p. Słupickiej sędz. grodz. bracł. przeciwko ks. Jurju i Krzysztofowi Januszowiczom Zbaraskim o pogonienie bobrów na rzece Berszadzi — manifestacya.

Eodem an. 30 Septemb. w grodzie winnic. Między dobrami **Kopioyce i Rachnowa** rozgraniczenia temi znaki: wzięwszy na tej stronie Sobu od lasku Bogusławca, kopiec pierwszy od drogi koszyłowskiej usypali, do tego kopca tąż drogą koszyłowską ku rzece Sobu przeciwko łużka kopiec drugi, trzeci w łużeczku, od

tego kopca przez rzekę Sob przeszedłszy ku rogu lasów kopiowskich, u brzegu pod rogim lasu kopiowskiego czwarty kopiec, i na dębie znak uczynili, a od tego przez drogę, która idzie z Rachnowa do Kopiowiec starodawny ponowili, a od tych kopców w las do jasiona wielkiego etc. kopce post. — oblata.

Eodem an. 15 Novembr. w grodzie winnic. Między p. Fedorem Koraczowskim powodem a ks. Jerzym i Krzysztofem Zbaraskimi o zbiegłych poddanych z Siniakowiec w pow. kamieniec, do **Dziurzyniec** w kluczu niemierowskim, na trybunał apelacyi — dekret.

1600 Januar. 1. Od ur. Hrehorego Bajbuzy pisarza gr. winnic. przeciwko ks. Jerzemu star. pińskiemu i Krzysztofowi Zbaraskim braci rodzonym o nasłanie sług i poddanych z siola **Sitkowiec** na dworek manifestantis i poddanego kropiwnickiego po niedaleko siola niżnej **Kropiwniej** o zbicie (z kopiań pols.) w grodzie winnic. — manifestacya.

Eodem an. Julii 28 w grodzie winnic. M. ur. Olechnem Deszkowskim powodem a ks. Jerzym star. pińskim i Krzysztofem Zbaraskimi pozwanymi o zbiegłych poddanych z dóbr **Deszkowa** do dóbr Niemirowa — apelacya.

Eodem an. 24 Novembr. Między ur. Wawrzeńcem Karsznickim powodem a ks. Januszem Zbaraskim wdą braci. pozwanym o zbiegłych poddanych z siola **Werbki** do miasta **Przyłuki** pozwanego, do trybunału lubelskiego apelacyi — dekret.

1601 Martii 29 w grodz. winnic. M. jmp. Łaszczową powódką a ks. Januszem ojcem, Jerzym i Krzysztofem synami Zbaraskimi pozwaunami, miasta **Żywotowa** z przysiółkami do niego należącemi dziedzicami, o zbiegłych poddanych do tyahże dóbr **Żywotowa**, na trybunał koron. lubelski apelacyi — dekret.

Eodem an. et die ibidem. M. p. Janem Goślickim powodem a ks. Jerzym i Krzysztofem Zbaraskimi i Kaczauowskim dzierżawcą dóbr Niemirowa pozwanymi o zbiegi z dóbr Malcowcow do **Sorokotiażniec** na trybunał — apelacya.

Eodem an. 26 Aug. w grodzie winnic. Ur. Szandyrowskich. przeciwko Jerzemu i Krzysztofowi Zbaraskim o gwałtowne wybicie z gruntu **Szandyrowskiego** (z kopiań pols.) — manifestacya.

Eodem an. 30 Octobr. w grodzie winnic. M. ks. Jerzym star. piskim i Krzysztofem Zbarazkimi powodami a ks. Januszem Ostrogskim kaszt. krakow. dziedzicem i Stanisławem Jordanem dzierżawcą **tetyowskim** pozwanymi o grabież przez stronę pozwaną z strony powodowej poddanych na gruncie nazywającym się **Hnińtorudzkim, Kniężej Krynicy** — apelacya.

1602 Martii 2 w grodz. winnic. M. ur. Jabłonowskim powodem a ks. Jerzym star. piskim i Krzysztofem Zbarazkimi dziedzicami a ur. Kaczanowskim jako dzierżawcą dóbr Niemirowa pozwanymi o zbiegłych poddanych z dóbr powoda **Dołhowiec** do dóbr pozwanych **Jurkowiec** do Niemirowa należących, na trybunał kor. lubel. — apelacya.

Eodem an. et. die ibidem. Ad requisitionem jo. ks. Janusza Zbarazkiego wdy bract. w wieś **Koszytów** z innemi sióły vigore przedaży wieczystej za 5,000 kop gr. litew. od ur. Demjana i Pawła Fedorowiczow Niemirzow (z kopją polską) — intromisya.

Eodem an. et die ibidem. M. ur. Aleksandrem Diakowskim powodem a ks. Jerzym i Krzysztofem wojewodzicami braact. Zbarazkimi pozwanymi o zbiegi z sióła **Ostołopowa** z strony powodowej do sióła **Bohuszy** w kluczu niemirowskim strony pozwanej — apelacya.

Eodem an. 14 Juuii w grodzie winnic. Poborowego kwitu z miasta **Przyłuki** i wsiów 29 do niego należących i z miasta **Pohrebiszcz** ze wsiami i miasteczkiem in n-r 27 należącemi; ks. Janusza Mikołajewicza Zbarazkiego wdy bract. dóbr dziedzicznych — oblata.

Eodem an. 24 Junii ibidem. Także kwitu poborowego z dóbr miasta **Niemirowa** i wsiów 31, jakoteż i **Żywotowa** w roku 1599 osiadać zaczętego z wioskami 11, ks. Jerzego sty pińskiego i Krzysztofa Zbarazkich dóbr dziedzicznych — oblata.

Eodem an. 18 Septembr. w Sołowiewcach a w grodzie winnic. an. eodem die 27 ejusdem — per oblatam podanego zapisu od p. Apolonii Goreckiej p. Kondratu Chrebtowiczowi bratu swemu wsi **Chrystanowki** nad rzeką Sobem w wojew. bract. leżą-

cěj z częścią lasu wielkiego Hoholewa i inszemi lasami Kudrawcami etc. darowizny — oryginał.

Eodem an. 6 Octobr. w ziem. winnic. z grodu tegoż sub actu 1602 Novembr. 11—wyjętego zapisu wieczystej przedaży za sumę 4000 złp. siedliszcz **Zjałowym i Soroczycą** nazwanych i inych, jako i rzek Torczy i Torczycy w rzekę Roś wpadających, od Hrehorego Turkowskiego ks. Januszowi Zbaraskiemu wdzie bract. star. krzemieniec. (z kopią polską) ekstraktu — oblata.

1604 Augusti 5 w Lublinie. M. ur. Stefanem Gulczewskim i uczesnikami dobr wsi **Koszyłowa** powodami, a ks. Januszem Zbarazkim wdą bract. star. krzemien. pozwanym o wybicie z gruntu koszyłowskiego przez pozwanego, do sądów podkomorskich granicznych remissy — dekret.

1605 April. 21 w grodzie winnic. Od ucześników **koszyłowskich** po p. Wincentego Łabentę o pogonienie bobrów i o położenie ryb w rzece Sobu — relacya.

Eodem an. 20 Junii w grodzie winnic. Od ur. Maryi Kondratowny Kozarówny Stanisławowej Goliszewskiej ur. Kulczycykiem i małżonce jego na części swych w siele **Koszyłowie i Oleszkowcach** i pół rzeki Soroki i Doszczki wieczystej darowizny (z kopją polską) — oblata.

1606 Julii 14 w grodzie winnic. Ur. Kondrata Chrebtowicza Bohuryńskiego przeciwko ks. Jauuszowi Zbaraskiemu wdzie bract. o nasłanie na grnnt **Chrystanowski** i o zbudowanie mostu na rzece Sobu i wywożenie drzewa z lasów chrystanowskich — manifestacya.

Eodem an. 27 Aug. w Winnicy. Od p. Kondrata Chrebtowicza Bohuryńskiego p. Piotrowi z Romanowa Swirskiemu wieczystej darowizny wsi **Chrystanowki** cum attinentiis — oryginał.

Eodem an. 20 Novebr. w grodzie winnic. Od p. Jarosza Czerniawskiego i małżonki jego w. Adamowi Hieronimu Sieniawskiemu podcz. koron. wieczystej przedaży imienia **Wierzbiczo** a teraz **Granowa** za 3,000 złp. cum attinentiis, ekstraktu (z kopją ruską i polskich 2) — oblata.

1607 Junii 9 w grodzie winnic. Ad requisitionem w. Sieniawskiego podcz. koron. w części wsiów vigore zapisu od różnych ichm. **Kubicza, Koszyłowa i Oleszkowiec** w wojewódz. bract. leżących (po rusku ekstraktów 2, kopii polskich 4) — intromisya.

Eodem an. 10 ejusdem, ibidem. Nomine p. Swirskiego przeciwko ks. Jerzemu i Krzysztofowi Zbaraskim o wybicie z gruntów **Rachnowskiego, Chrystanowskiego**, o wycięcie lasów, połowienie ryb — manifestacya.

Eodem an. 6 Septembr. ibidem. Od ur. Wawrzeńca Juszyńskiego i Fedory Bohdanowny Kozarewny Oblinskiego, małżonki jego, w. Adamowi Hieronimowi Sieniawskiemu podcz. koron. wieczystej sprzedaży części w dobrach **Koszyłowa, Oleszkowiec**, przez kontradycyą (namienia), że ks. Janusz Zbaraski wda bract. miasteczko **Kniażą Krynicę** i drugie **Deszczkę** na gruncie koszyłowskim osadził, zbyć musieli; tamże i granicę namienia od **Chrystanowki** czyli **Hunczy, Granowa, Kubicza** etc.—oblata.

Eodem an. 16 Octobr. w grodzie winnic. Od ur. Iwana Przywałowskiego w. Adamowi Sieniawskiemu podcz. koron. w tymże **Koszyłowie i Oleszkowcach** części swych sprzedaż, (której ruskich ekstraktów 2 z kopjami polskimi 3) —oblata.

Eodem an. 10 Decembr. ibidem. Wizyi woźnego w pokazowaniu dóbr ks. Janusza Zbarazkiego, które za grunta **Koszyłowskie** p. Sieniawskiemu przedano—zeznanie.

1608 d. 14 Junii. Świadcetwa pp. Juskowskich, Kopijowskiego i Żytyńskiego o rozkopanie grobli i spalenie młyna **hunczańskiego** w siole **Chrystanowce** p. Piotra Swirskiego z namowy i nasłania ks. Jerzego sty pińskiego i Krzysztofa sty krzemienieckiego Zbarazkich (po rusku pisane 4).

1609 d. 20 Martii w Winnicy. Od ur. Kondrata Chrebtowicza Bohuryńskiego wieczystego zapisu sprzedażnego za 3,000 kop. gr. litew. dóbr **Chrystanowki** w wojew. bractaw. leżących nad rzeką Sobem ur. Piotrowej Swirskiej służącego — oryginał.

Eodem an. 24 Maii w Lublinie. Między ks. Jerzym star. pińskim i sokalskim, Krzysztofem star. krzemienieckim Zbarazkimi bracią z jedną a p. Piotrową Swirską z drugiej strony intercyzy, którą strony przyjaciół lokować dla postanowienia granic i uspokojenia krzywd mieli między dobrami **Rachnowskimi Juszyńskimi** i inszemi—(porusku) oryginał.

Eodem an. 4 Aug. w Sokalu. Zapisu ręcznego od ks. Jerzego pińskiego i sokal. Krzysztofa krzemieniec. starostow Zbarazkich braci p. Iwanowi Mikulińskiemu na sumę 20,000 złp., której vigore wzięcia sumy, zastawą, dobra stare i nowe miasto **Żywotow** z przysiołkami do nich należącemi wypuszczają, z tym warunkiem, jeśliby te dobra odeszli, albo prawem odsądzone były, bez żadnej kontradycyi sumę oddać powinni—oryginał.

Hoc loco inwentarz tychże dóbr, w którym wyraża wieś **Hołotki** na własnym gruncie żywotowskim, przez Tatarów spustoszone, in vim melloracyą deklarują.

Eodem an. 10 Novemb. w winnic. grodzie. Zapisu wieczystej sprzedaży od ichm. pp. Wincentego i Maruszy małżonki jego Łabentow ur. Piotrowi Swirskiemu na dobra miasteczko **Rachnow** służącego—kopja.

1610 d. 23 Martii w grodzie winnic. Między p. Tychonem Szaszkieviczem podkom. braclaw. powodem z jednej a ks. Jerzym i Krzysztofem Zbarazkimi pozwanymi z drugiej strony o zbiegłych poddanych do **Niemirowa z Wyszkowiec**, na trybunał lubel.—apelacya.

Eodem an. 26 Martii. w grodzie winnic. Od p. Kopczyńskich w. Adamowi Sieniawskiemu części swych w **Koszytowie** za 700 złp. wieczystej sprzedaży—oblata.

1613 die 10 Septembr. w grodzie winnic. Od w. Jadwigi 1-v. Swirskiej 2-v. Odrzywolskiej po ks. Jerzego krajczego koron. i Krzysztofa sty krzemieniec. o porąbanie mostu na rzece Hun-czy do **Chrystanowki** należącego i o najazd i dezolacyą budy na gruncie **Rachnowskim**—relacya.

Eodem an. 29 Octobr. w grodzie winnic. W. Odrzywolskich przeciwko ks. Zbarazkim o najechanie na grunt **Berezową Łukę** i osadzenie slobody—manifestacya.

1615 d. 20 Martii. Od ur. Józefa Kublickiego ur. Maciejowi Kublickiemu synowi swemu wieczystej darowizny części swęj w **Kubliczu**—oryginał.

1615 die 15 Septembr. w grodzie winnic. Obwieszczenia woźnego w sprawie pp. Szaszkiewiczów do sądowych ziem. braclaw-go, aby według dekretu trybunal. do **Komajgrodu** na rozgraniczenie wyjechali—rekwizycya.

Eodem an. 2 Octobr. ibidem. Od ur. Odrzywolskich po jw. Adama Hieronima Sieniawskiego krajcz. koron. pozwów 5: pierwszy o wybicie z gruntu do **Chrystanowki** alias **Huńczy** należącego uroczyśczeniem nazwanego **Sucha Dolina**, która w rzekę Hunczę wpada, drugi o spustoszenie młyna na tejeze rzece, trzeci o pobicie ludzi, czwarty o postanowienie szubienic na gruncie chrystanowskim, piąty o pooranie niw—relacya.

Eodem an. 30 Decembr. z grodu winnic. Między temiż na trybunal o pograbienie siana na gruncie **Hajsyńskim** na wozów 300 u poddanego pp. Odrzywolskich i o wybiciu z gruntu, dwóch apelacyi—ekstrakty.

1616 d. 20 Novembr. w grodzie winnic. Imieniem w. Tomasza Zamoyskiego sty knyszyńskiego w zachodzących różnicach między dobrami nad rzeką **Rusawą** niżej **Komargroda** sytuowanemi z jednej strony, tegoż sty knyszyńskiego a z drugiej w. Tychona podkom., Mikołaja chorążego—braclawskich i Fedora Szaszkiewiczów z wypadłego dekretu trybunal. na rozgraniczenie tychże dóbr, a że wyznaczeni oficyaliści nie zjechali—protestacya.

Eodem an. 24 Nov. ibidem. Od p. Jaroszowej Czerniawskiej jw. Adamowi Hieronimowi Sieniawskiemu podcz. koron. na połowę **Wierzbiczoza** alias **Granowa** miasta w sumie 400 kop gr. litew. wieczystej predaży—zapis.

1618 d. 2 Aprilis w Winnicy. Od ur. Włodzimierza Mikułińskiego zapisu wlewkowego siostrze swęj ks. Stefanowej Czewertyńskiej podkom. braclaw. w summie 3,333 i gr. 10 części swoje dóbr **Żywotowskich** wypuszcza, cujus oblata w grodzie tymże 1621 Febr. 18—ekstrakt.

1619 Julii 29, w Żywotowie. Od ks. Anny z Mikulińskich Stefanowej Czetwertyńskiej podkom. braclaw. ostatniej dyspozycyi testamentem uczynionej, którym synowi swemu z Jarmolińskim spółdzonemu 4,000 zapisuje, 10,000 złp. od braci swoich na dobrach **Żywotowskich** zapicane ks. małżonkowi swemu lub potomkowi, którego proodzić miała, lokowała—oryginał.

Eodem an. 17 Decembr. w grodzie winnic. Od pp. Szaszkiewiczów przeciwko p. Kopijowskiej o spalenie bud **Tymonowskich**—protestacya.

1621 Martii 30 w Winnicy. Od p. Stanisławę Krąkowskiego ks. Stepanowi Czetwertyńskiemu, z sumy zaciągnionej 4,000 na wykupno z niewoli pogańskiej Mikulińskiego a z dóbr **Suprunowa** zastawą trzymającego, danego kwitu—oblata.

1622 Januar. 15. Zapis na 100 złp. od p. Sabarowskiej *monastyrowi* czerniczieskiemu w Winnicy będącemu, a na części wsi **Sabarowa** lokowanych an. eodem 9 Martii w grod. winnic.

1623 d. 1 Junii w Winnicy. Od p. Tychona Bułajewskiego ks. Fedorowi Czetwertyńskiemu donacyi części **Kopijowskich i Chodorowskich**—oryginał.

1624 Maii 9 w grodzie winnic. Od ks. Fedora Czetwertyńskiego i Maruszy z Mikulińskich małżonki jego po jw. Sieniawskich o grabież poddanych **Kniażej Krynicy**—relacya.

Eodem an. 30 Septembr. in castro Winnic. W sprawie ucześników Kopijowskich przeciwko jw. Sieniawskim o przywłaszczenie gruntów **Kitajgrodzkich**—relacya.

1628 Januar. 24. w ziem. winnic. Z grodu tegoż sub actu 1626 d. 5 Maii wyjęta pewnych dóbr w wojew. braclaw. siedliscza **Końnicy**, siedliscza **Kosniczki**, siedliscza **Kamienicy**, siedliscza **Kuzmina**, siedl. **Pustej**, siedl. **Hruszki i Kiserniaku** cun attinentiis aż w połowie rzeki Dniestra, wieczystej przedaży za 30,000 złp. przez ur. Ostafia Szaszkiewicza ks. Stefanowi Czetwertyńskiemu podkom. braclaw.—oblata.

1629 Junii 15 w grodzie winnic. Ks. Fedora Czetwertyńskiego atestacya, iż według uchwały należące podymne dóbr sło-

body **Kamienohorki** z dymów 154, dóbr wsi starej **Kopijowki** z dym. 24, w **Todorowce** wiosce dym. 22, w **Kitajgradzie** dym. 27, zupełnie wypłacił.

1629 Junii 18 ibidem. Jw. Zamoyskiej podkoniusz. koron. przeciwko ks. podkom. braclaw. i sądowym ziem. winnic. o przywłaszczenie gruntu, granicząc od dóbr **Krasnego** i **Szypikowa**—manifestacya.

1630 d. 30 Decembr. w grodzie krzemieniec. Od p. Swirskiego ks. Czetwertyńskiego podkom. braclaw. za dobra w województwie braclaw. leżące, miasteczko **Rachny**, **Huncze** czyli **Chrystanow** i za dobra **Koszyłowskie** i **Oleszkowskie** wieczystej sprzedaży, z sumy odebranej 19,000 złp. 1—kwit.

Od ks. podkom. braclaw. przeciwko p. Swirskiemu o niewydanie przywilejów i różnych dokumentów na też dobra sprzedażne—manifestacya.

1631. d. 28 Augusti w gr. żytomir. Wieczystej sprzedaży gruntów **Koszyłowskich** za 5,000 złp. od ks. Stefana Czetwertyńskiego podkom. braclaw. jw. Stefanowej Chmieleckiej wojew. kijowskiej jako i slobody **Korytnej** przedanie, oprócz jednak samego szczególnego grunciku, siedliszcza i lasu **Koszyłowa** do gruntu **Rachnowskiego** przyległego, t. j. między rzeką Soroką a rzeką Sobem, ten dla siebie do dóbr rachnowskich ekscypuje—ekstrakt.

Taryfa podymnego
WDZTWA BRACŁAWSKIEGO.
1629.

Regestr podymnego konstytucyą sejmu general. Warsz. 1629 uchwalonego.

WYCIĄG.

(Z dymu po $\frac{1}{2}$ zlot.)

Posiadacze.

Majątności.

Ks. jm. pan krakowski.	Buczak mko dym. 109.
Jmp. Semen Bajbuza.	Rajgród mko dym. 194.
Stanisław Faszczewski.	Paniowka dym. 77.
Kilian z Romanowa Swirski.	Chrystynów dym. 121.
Adam Humiecki z dóbr Jkrm.	Jastrzębińce dym. 42.
Krzysztof Kozłowski.	Dziunków cz. dym. 5.
Stanisław Skorkowski.	Josypowka mko cz. dym. 30.
i Michał Wązłowski.	
Bohdan Juszkowski.	Kopijowka.
	Todorowka dym. 23 razem.
Jan Bubnowski.	Lewucha mko dzierz. dym. 228.
Wasyli Juszkowski.	Kopijowce cz. dym. 10.
Iw. Buszyński i Juszkowski.	cz. dym. 7.
Kilian z Romanowa Swirski.	mko?
— — — —	— — — —
— — — —	— — — —
	Lulińce dym. 53.

Daniel Boruchowski.
 Oleksy (od dym. służ.)
 Fedor Buszyński.
 Szymon Modzielowski.
 Nikifor Komar.
 Jan Kocz (sługa ks. Zasl.)
 Paweł Szczurowski.
 Ks. Dominik Zasławski.
 Jan Lipski.
 Iwan Niemira.
 Kosłowscy.
 Walenty Pracki.
 Jerzy Schowrotka.
 Daniel Lipski.
 Helena Macharzyńska.
 Stepan Cerkies (sługa ks. Zasl.)
 Konstanty Karpowski.
 Pisarz ziem. bract.
 Ostafi Szaszkiwicz.

 Ks. Dominik Zasławski.

 Mikołaj Obodeński.

 Ks. jmp. krakowski.
 Jerzy Curkowski z Curk.
 Tatiana z Curk. Karkazonowna.
 Matwej Czarnota.
 Maciej Bułajewski.
 Waleryan Michałowski.
 Adam Wilga.

 Filip Szandyrowski.

 Ks. Karol Korecki kaszt. woł.
 Regina Oleksiowa
 i Mikołaj Snitowski.

Rudowce cz. dym. 6.
Czahow dym. 12.
Buszyńce cz. dym. 1.
Sieliszcze mko dym. 1.
Strzelczyńce cz. dym, 5.
Buchnowce dym. 12.
 ? dzierz. dym. 7.
Łuzna (pod Pikow.) dym. 15.
Mączyńce dzierz. dym. 23.
Niemierzyńce dzierz. dym. 6.
Kosłowce dym. 9.
Chomutyńce (pod Pikow.) d. 14.
Wojtowce dym. 41.
Łuzna dzierz. cz. dym. 3.
Rogińce dzierz. dym. 16.
Lewoszwka dym. 18.
Kutyszczka dzierz. dym. 12.
Bortniki mko $\frac{1}{2}$ dym. 88.
 mko $\frac{1}{2}$ dym. 41.

 Pod **Pikowem** dym. 9.
Pików m. dym. 429.
Hlińsk mko dym. 176.

Demidowce.
Lidawa dym. 163 razem.

Mańkowka mko dym. 204.
Demidowce cz. dym. 41.
 cz. dym. 2.
Josipowka mko $\frac{1}{2}$ dzierz. dym. 25.
Wojtowce cz. dym. 10.
Holaki dym. 84.
Krasny Staw now. osad. dym. 69.

Trosteniec cz.
Szandyrow cz. dym. 28 razem.

Babin m. dym. 603.
Pietniczany cz. dym. 1.

- Tom. Zamojski podkancl. kor.
 Ks. Fedor Czetwertyński.
 Hrehory Roskowski.
 Zofia Kawecka.
 Jan Dzik z maj. podkan. kor.
 Jan Rzeszotarski.

 Stepan Czarnecki.

 Jmp. wda braci.
 Wojciech Przyborowski.

 Ks. Kar. Korecki kaszt. woł.
 Kiryk Przekładowski.
 Filon Niemiera wójt kaln.
 Łukasz Guzelfi.
 Kucharski.

 Ks. jmp. wołyński.
 Cześnik braciowski.
 Łukasz Guzelfi.
 Ks. jmp. wołyński.
 Semen Gerełucha.
 Wasyl, Bohd. i Sew. Oratows.
 Adam Łażniewski.
 Iwan i Hrehory Juszkowscy.
 Wasyl i Iwan Komarowie.

 Michał Zaleski.
 Fedora Duszyńska.
 Remian Gorczyński.
 Aleksan. i Jan Komarowie.
 Ks. jmp. krakowski.
 Ks. jmp. wołyński.
 Wojciech Chomętowski.
 Ks. jmp. krakowski.
 Mornisz.
- Sciana** alia s **Jangród** dym. 208.
Kopylińce mko 322.
Pietniczany cz. dym. 3.
Strzyżawka dym. 276.
Stary Ziałów dym. 59.
Skurzyńce *Jerm.* dym. 23.
Tiutki zastaw dym. 35.
Czerniawka mko dzież. dym. 323.
Jangrod wł. słob. dym. 4.
Lityn m. *Jerm.* dym. 163.
Miodowka.
Kozińce dym. 47 razem.
Stary Kalnik m. dym. 654.
Tałałajewka dym. 37.
Dąbrowińce dzież. dym. 14.
Pliskow dzież. dym. 120.
Sutyska cz.
Szerszniow.
Borsków dym. 65 razem.
Nowy Kalnik m. dym. 504.
 młyny w jego dobrach (?) d. 16.
Lulince dzież. (pod Pikow) d. 24.
Cybulow m. dym. 416.
Sobolowka mko dzież. dym. 264.
Oratów m. dym. 319.
Szepilowka dzież. (p. Pik.) d. 22.
Juszkowce mko dym. 138.
Majanow cz.
Sutyska cz. dym. 62 razem.
Michałowka cz. dym. 12.
 cz. dym. 4.
Żabokrzycz dzież. dym. 54.
Majanów dym. 61.
Berszadz m. dym. 275.
Hubin mko dym. 190.
Chomenki dzież. dym. 31.
Biłki (pod Daszow.) dym. 208.
Juszkowce dzież. dym. 49.

- Ks. jmp. krakowski.
 Mikołaj Klonowski.
 Krzysztof Kozłowski.
 Szczęsny Niedziałkowski.
 Stefan Kierdynowicz Dżusa
 z Lachowa.
 Chorążyna kor.
 Jan Kucharski.

 Dymitr Bosy.

 Mikołaj Kożuchowski.
 Konstanty Deszkowski.
 Mikołaj Rokicki.
 Ks. jmp. krakowski.
 Ks. Dominik z Ostroga.

 Fedor Zytkiewicz.

 Kasper Krupka.

 Bohdan Kunicki.
 i Jan Sokołowski.
 Ławrenty Stepanowicz.
 Ks. Domin. na Ostrogu.
 Maciej Przeradowski.
 Tyszkiewicz sta żyt.
 Iwana Bratkows. potomk.
 Aleksander Komar.
 Józef Zahorski.
 Bohdan Łasko skarb. bract.

 Pisarz ziem. winnicki.

 Ks. jmp. krakowski.
 Mikołaj Karkazan.
 Komornik gran.
- Krysztofowka dym. 47.
 Kuźmińce cz. dym. 52.
 Kozłowka słob. dym. 28.
 Pilichowka dzierz. dym. 44.
 Witwińce dym. 44.

 Grodek m. dym. 513.
 Woroszyłowka mko.
 Janow cz. dym. 56 razem.
 Ohyjowka cz.
 Stepanowka dym. 27 razem.
 Cybulow mko dym. służ. 40.
 Deszkowce cz. dym. 8.
 Strzelczyńce cz. dzierz. dym. 4.
 Zawadówka mko dym. 159.
 Lipowiec Stary m.
 Nowy m. d. 1,100 raz.
 Szandyrów maj. żony cz. dym. 53-
 Pietniczany cz. dym. 5.
 Wojtowce maj. żony dym. 16.
 Kopijowce cz. dym. 30.

 Zwioski dzierz. dym. 45.
 Zozow mko dym. 240.
 Horodnica zast. dym. 83.
 Ziałow cz. dym. 34.
 Rachnowka dym. 14.
 Szersznie cz. dym. 4.
 Kobyleckie dzierz. dym. 31.
 Woronowica.
 Stepanowka dym. 60 razem.
 Czerinkow.
 Rowiec dym. 127 razem.

 Badowka m. dym. 522.
 Dymidowce cz. dym 1.
 Osiewka mko dzierz. dym. 80.

Adam Kalinowski sta braci.
Podstoli braclawski.

Podkanclerzy kor.
Ks. Dominik z Ostroga.
Ks. jmp. krakowski.

Marusza Soszeńska.
Anna Ordyczowa.

Ks. jmp. krakowski.
Roman Mikuliński.

Anna z Mikulin, Buszkowska

Ks. jmp. krakowski.

Jan Czerlenkowski.
Ks. jmp. krakowski.
Halszka Kalinow. stcina kam.
Podcz. braclawski.
Aleksander Bolharyn.
Ks. Domin. na Ostrogu.
Stefan Bajbuza.
Wojski braclawski.

Kalinowska.

Starosta braclawski.
Hordij Żytyński.

Ks. Fedor Czetwertyński.

Szczurowce dym. 59.
Szandyrów cz.
Trosteniec cz.
Słobodka dym. 37 razem.
Czerniowce m. dym. 894.
Nowy Zastaw mko dym. 386.
Sokolec mko.
Kuzmińce dym. 341 razem.
Bułajewka dzierz. dym. 45.
Ordyczowka nazw. Derihorod
dzierz. dym. 10.
Uscie Berszadzi mko dym. 120.
Mikulińce cz.
Nowosielica.
Borkow cz. dym. 196.
Mikulińce cz.
Borków cz. dym. 27 razem.
Bałanówka mko dym. 361.
Hordyowka mko dym. 304.
Dzwierczyńce dym. 35.
Nosowce cz. dym. 72.
Jurkowce dym. 26.
Cima mko dym. 136.
Bernaszowka dym. 46.
Sabarow dym. 17,
Kolibańce dym. 9.
Nowy Ostrożek mko dym. 452.
Mielnikowce włas. dym. 1.
Szandyrów cz.
Trosteniec cz. dym. 169 razem.
Hulowce m. dym. 712.
Pisarzowka dym. 22.
Radawka dym. 44.
Michałowka cz. dym. 51.
Witawa cz.
Majanów cz.
Sutyska cz. dym. 57 razem.
Sitkowce dzierz. dym. 102.

Starosta braclawski.
 Hrehory Strzelnicki.
 Iwan Kożuchowski.
 Zabokrzycka.
 Daniłowiczowa.
 Ks. jmp. krakowski.
 Podkanclerzy kor.
 Ks. Dominik na Ostrogu.
 Podkanclerzy kor.
 Ks. Dominik na Ostrogu.
 Podkanclerzyna kor.
 Ks. Dominik na Ostrogu.
 Podkanclerzy kor.
 Ks. jmp. krakowski.
 Marcin Woliński.
 Podkanclerzyna.
 Ks. jmp. krakowski.

Starosta braclawski.
 Podkanclerzy kor.
 Ks. jmp. krakowski.
 Jarosz Raszkowski.
 Ks. jmp. krakowski.
 Ks. Dominik na Ostrogu.
 Podkanclerzyna kor.
 Ks. jmp. krakowski.
 Marek Komorowski.
 Podkanclerzyna kor.
 Starosta braclawski.
 Stanisław Zacwilichowski.
 Ks. jmp. krakowski.

Olena Terlecka Ławrynowa
 Kożuchowska.

Marusza Pelczyna.
 Dymitr Jaroszyński.
 Stepan Chmielecki.

Wasyłowka cz. dym. 48.
 Strzelniki (p. Krasn.) dzier. d. 27.
 ?
 ? dym. 7.
 Stanisławow mko dym. 445.
 Zbaraz mko dym. 465.
 Sledzie (w trak. Krasnick.) d. 66.
 Nowostawek ślb. dym. 12.
 Buszyńce dym. 55.
 Rajkowce ślb. dym. 13.
 Krasne stare m. dym. 553.
 Bohdanowka (pod Pikow.) dym. 60.
 Sadkowce dym. 34.
 Kataszyn ślb. dym. 31.
 Kirnasowka dym. 371.
 Łopatynie (pod Krasn.) dym. 17.
 Niemierow i siola jego dym. 2,294.
 Białousowka dym. 80.

Strzyżowka nowa ślb. dym. 200.
 Meruńce dym. 30.
 Daszów m. dym. 536.
 Białowe maj. żony dym. 3.
 Bubnowka dym. 123.
 Paryjowka dym. 27.
 Rohozna m. dym. 321.
 Knięża Krynica mko dym. 248.
 Zaliwajszczyna dzierż. dym. 14.
 Silnica mko dym. 49.
 Czerepaszyńce dym. 106.
 Zacwilichowka ślb. dym. 46.
 Ładyżyn m. i siola dym. 1,294.

Kożuchowka dym. 11.

Ohijowka cz. dym. 9.
 Jaroszyńce dym. 16.
 Bałabanówka mko.
 Łukaszow dym. 1,006 razem.

Starościna kamieniecka.	Iwanka. Sokołówka dym. 684 razem.
Podkanclerzyna kor. Ks. Dominik na Ostrogu.	Szpików dym. 174. Marynki dym. 16.
Ks. Stefan Czwertyński pod- komorzy braclaw.	Żywtów m. dym. 1,689. Komargród słb. dym. 300. Kamienica mko dym. 100. Rosowka dym. 50. Kosnica mko nowoos. dym. 40. Markowka dym. 50. Kitajgród mko dym. 94. Tymonowa wysznia mko dym. 152.
Starosta braclawski.	Macocha dym. 151.
Podkanclerzyna.	Stojany dym. 56, Onopkowce dym. 19.
Aleksander Kruszelnicki.	Nosowce. Michałkowce dym. 110 razem.
Marusza Bodzękowa. Aleksander Żyrawski.	Michałkowka cz. 10. Kunka dzierz. dym. 40.
Starosta braclawski.	Sannik dym. 39. Orłowka (p. Czerepaszyń) dym. 6.
Ks. podkomorzy braclawski. Starosta braclawski. Wasyli Kunicki. Ks. jmp. krakowski.	Nowa Czetwertnia m. dym. 340. Chwedkowka dym. 82. Kapuschany dym 47. Przyłuka m. i sioła dym. 1,456.
Podkanclerzy kor. Starosta braclawski.	Noskowce dym. 110. Trosteniec dym. 50. Hackowce Wielkie dym. 48. Adamgród m. dym. 765. Junaki dym. 26.
Starościna kamieniecka.	Mańkowka m. dym. 949. Woronne mko slob. dym. 103.

Jm. pani podkancl. kor.	Ułyha dym. 72.
Starosta braclawski.	Łuka dym. 80. Kunicze mko dym. 195.
Jan Sokołowski.	Josipowka (gr. Kublic) cz. dym 1.
Aleksander Kruszelnicki.	Nosowce (słuzałe mł.) dym. 9.
Starosta braclawski.	Nesterwar m. alias Tulczyn dym 751.
Podkanclerzy kor.	Tomaszpol m. dym. 409.
Podkanclerzyna kor.	Rachnowce Napolne dym. 54.
Starosta braclawski.	Żurawlowka dym. 26. Kryszczyńce dym. 34. Zacharyaszowka dym. 22.
Staroscina kamieniecka.	Buki m. dym. 317. Mytki nowoos. dym. 20.
Ks. podkomorzy bracl.	Nowy Kamieniec m. dym. 704.
Podkanclerzyna kor.	Skazińce dym. 21.
Podczaszy kor.	Kublicz m. 545. Wężne mko dym. 107.
Ks. jmp. krakowski.	Wojtowce mko dym. 453.
Starosta braclawski.	Braclaw m. <i>Jkrm.</i> dym. 596.
Podkanclerzyna koron.	Iwanińce dym. 15.
Starosta braclawski.	Kozińce mko alias Kozuhrybty dym. 271.
Ostafia Hlibkowa.	Juszkowce cz. dym 1.
Eliasz Kleszczowski.	Sokolińce Tywrów Łubianiec dym. 132 razem.
Konstanty Bajbuza.	Kropiwna Wyszna Mielnikowce dym. 174 razem.
Starosta braclawski.	Sławgrad m. dym. 396. Jankowce dym. 15.

Podkanclerzyna kor.
Wojewoda braclawski.
Ks. jmp. krakowski.
Starosta braclawski.
Jan Rosowski.
Ks. jmp. krakowski.
Podstarości winnicki.
Marcin Wojstembksi.
Starosta braclawski.
Stef. Kopczyński z małż.
Jana Ohyja Tyszkiew. potomk.

Wasył Kleszczowski rotm. Jkrm.

Wojewoda braclawski.

Jan Pilka.
Starosta braclawski.
Hrehory Czczel.
Starosta braclawski.
Miecznik braclawski.

Wojewoda braclawski.

Podkanclerzyna kor.
Ksdz. Marcin Załęski rekt. win.
Jarosz Żabokrzycki.
Stefan Chmielecki.
Podkanclerzyna kom.
Starosta braclawski.
Ostafi Deszkowski.
Podkanclerzy kor.
Ksdz Andrzej Zatorski pleban
czernowiecki.
Marc. Kalinowski pkom. podol.
Starosta bracl. Ad. Kalinowski.

Nowe Krasne m. dym. 290.
Lityn—stara wieś dym. 156.
Pohrebyszcze m. i włość d. 7,514.
Michałkowce dym. 19.
Rosówka słb. mko dym. 33.
Samhorodek mko dym. 682.
Woronowica cz. dym. 21.
Pietniczany cz. dym. 5.
Batoł mko dym. 132.
Dymidowce cz. dym. 11.
dym. 12.
Dzwonycha
Tywrow dym. 174 razem.
Woniaczyn dym. 62.
Nowosielica (do **Lityna**), dym. 17.
Muszurow słb. dzieł. dym. 172.
Uście Trosteńca mko dym. 65.
Czczelówka cz. dym. 2.
Chołodowka dym. 54.
Worobijowce dym. 45.
Ilkowce (do **Litynia**) dym. 42.
Pułtowce (do **Litynia**) dym. 84.
Czortkow (do **Litynia**) dym. 25.
Łuka dym. 85.
Piasieczyn $\frac{1}{2}$ dym. 165.
Pietniczany cz. dym. 3.
Nowy Międzyboż mko dzieł. d. 271.
Iwanowce dym. 94.
Winnica m. *Jkrm.* dym. 787.
Deszkowce cz. dym. 5.
Busza m. dym. 360.
Kosy dym. 51.
Umań $\frac{1}{3}$ m. dym. 362.
 $\frac{2}{3}$ dym. 705.
Horodeckie mko dym. 123.
Babany cz. mko dym. 108.

Fedor Łasko.

Podkomorzy podolski.

Potocki kaszt. kamieniecki.

Jan Nahujowski.

Józef Buszyński.

Starosta braclawski.

Kordyszowie—z młynów.

Andrzej Miranowski.

Starosta bracl. i winn.

Jan Odrzywolski.

Miecznik wdstwa bracl.

Chmielecki z maj. Jana Czer-
lenkows, pod j. opieką

Jmp. kamieniecki.

Starosta braclawski.

Stolnik wdztwa bracl.

Podsedek braclawski.

Iwan i Hreh. Jackowscy—z ml.

Ks. jmp. wolyński.

Jmp. Krakowski.

Marten Grabski

Ks. Fedor Czetwertyński.

Borysowka

Buszyńce cz. dym. 32 razem.

Babany cz. mko dym. 116.

Braclaw m. *Jkrm.* dym. 813.

Nowy Potok mko dym. 165.

Pietniczany cz. dzierz. dym. 4.

Paszówka slb. dzierz. dym. 20.

Medwedka dym. 26.

Hlinianiec dym. 2.

Żerdeniowka cz. dym. 4.

Chyżyńce dym. 110.

Wiszenki dym. 16.

Czeszyn (do Winn.) dym. 16.

Hajsyn mko *Jkrm.* dym. 137.

Krasnohorka mko slb. dym. 120.

Borskow

Witawa

Sutyńska dym. 60 razem.

Czerlenków mko dym. 94.

Nowosielica (do Braiłowa) d. 21.

Sałasze dym. 100.

Miziakow dzierz. dym. 262.

Kleszczów

Pilawa dym. 215 razem.

Komorów dym. 461.

Jackowce cz. dym 1.

Braiłowka dym. 25

Kamienica slb. dym. 14.

Rachnow

Dziunkow

Stawy

Kopijowka

Todorowka

Kitajgrad

Kamienohorka slb. dym. 227 razem.

Mikołaj Napadowski.	Osztyków dzierz. dym. 50.
Floryan Potocki z maj. p. Mieszka rotm. Jkrm.	Ziatkowce dym. 196.
Semen i Ławryn Czeczelowie.	Czeczelowka cz. dym. 35.
Mikołaj Krasnosielski.	Michałówka cz. dym. 4.
Roman i Tychon Mormyłowie.	Żerdeniowka cz. dym. 6.
Piotr Szulgienia.	Skibińce dzierz. dym. 48.
Prokop Popiel z cor. Walicką.	? dym. 2.
Dymitr Krasnosielski.	Oczeretna dzierz. dym. 60.
Hrehory i Iwan Jackowscy.	Jackowce Małe cz. dym. 2.
Jakób Tilkowski.	Koszów dzierz. mko dym. 2,071.
Uczestnicy wsi.	Michałówka
	Wasyłowka dym. 11 razem.
Bohdan Krasnosielski.	Krasneńkie
	Wasyłowka Mała dym. 89 razem.
Fedor Napadowski.	Oleniów dzierz. dym. 13.
Iwan Juszkowski.	Pietniczany cz. dym. 3.
Iwan Tałalaj.	Juszkowce cz. alias
	Sabrówka cz. dym. 20.
Mikołaj Czerniawski.	Andrusiowka dzierz. dym. 63.
Jan Grocholski.	Burkowce dzierz. dym. 22.
Jan Diakowski.	Ostołopów cz.
	Pietniczany cz. dym. 12 razem.
Semen Diakowski.	(Ostoł i Pietn.) cz. dym. 12.
Stepan i Jerzy Juszkowscy.	Sabarowka cz. dym. 44.
Jak. Piasoczyński cześn. bract.	Kosakówka słb. dym. 16.
Reg. Bajbuzianka Bruslińska.	Ostapkowce dym. 63.
Michał Bajbuza.	Buszyńce cz.
	Niżna Kropiwna cz. dym. 165 raz.
Marusza z Czerlenkowskich Krasnosielska.	Krzykowce dym. 160.
Anna Sułkowska pczasz. bract.	Perpurowce dym. 20.
Aleksander Mikuliński.	Poczapińce
	Roh dym. 128 razem.

Iwan Deszkowski.	Deszkowce cz. dym. 29.
Wasył Krasnosielski.	Wasilowka Krasne dym. 88 razem.
Dmitr Krasnosielski.	Jangrod słb. dym. 5.
Remian Gorczyński i Hreh. Czczel.	Stepanówka słb. dym. 10.
Hrehory Czczel.	Czczelówka Kuszczyńce dym. 21 razem.
Jan Czerlenkowski.	Bochenniki Czerlenkow cz. dym. 13 razem.
Fedor Pandur.	Deszka mko dym. 191.
Michał Deszkowski.	Siwokowce dym. 8.
Kiryk Mączyński.	Bukowce cz. dzierz. dym. 22.
Wasyli Rohoziński.	Kuna m. Krasnopol słb. dym. 636 razem.
Mikołaj Deszkowski.	Deszkowce cz. dym. 36.
Wasyli Obodyński.	Obodne Jackowce dym. 89 razem.
Wasyli Kordysz z synowcem.	Hliniańce Kordyszowka dym. 77 razem.
Kordyszowa.	Buszyńce cz. dym. 6.
Józef Obodeński i potomk. Gabryela Obodeńskiego.	Ilińce m. Ulanowka przysł. dym. 620 razem.
Matyas z Jerzy Buszyńscy.	Rudowce cz. dym. 8.
Dmitr Krasnosielski.	Wasilowka cz. Michałówka cz. dym. 8 razem.
Mikołaj Dymski.	Wasyłowka cz. dym. 10.
Jerzy Kaznowski i Hrehory Hawratyński.	Strzelczyńce cz. dym. 9.
Jan Ohej Tyszkiewicz. (pot. br.).	Michałówka cz. dym. 3. Wyszkowka cz. Michałowce cz. dym. 70 razem.
Fedor Komar.	Strzelczyńce cz. dym. 4.

Bohdan Komar.	Strzelezyńce cz. dym. 9.
Łowczy braclawski.	Pietniczany cz. dym. 87.
Wasyli Juszkowski.	Juszkowce Stare cz. dym. 50.
Bohdan Juszkowski.	cz. dym. 39.
Rohoziński z maj. Mielestkowej.	Łuka
	Omietyńce dym. 213 razem.
Katarzyna Szaszkieviczowa.	Wyszkowce mko dym. 116.
	Tymonowka mko d. 206.
Iwan Hrehorowski.	Wasyłówka cz. dym. 1.
Andrzej Szamlicki i p. Marcin Czarnowołoki.	cz. dym. 11.
Sędzia ziemski braclawski.	Bruślińce dym. 129.
	Kochangród dym. 129 razem.
Paweł Paszkiewicz.	Paszkówka słb. dzierz. dym. 3.
Jmp. krakowski.	Terlica mko dym. 281.
Filon Dmitrowicz Krasnosielski.	Oczeretna słb. dym. 32.
Katarz. Żabokrzycka.	Torkow cz.
	Kuźmińce cz. dym. 73 razem.
Marusza Rokicka.	Torków cz. dym. 24.
Regina Oleksiowa.	Czahów mko dzierz. d. 190.
Aleksander Pastołowski.	Rudawce alias
	Buszyńce cz. dym 1.
Aleksander Komar.	Dziunków cz. dym. 60.
Maciej Zakrzewski z małż.	Sołowiówka dym. 17.
Wojski winnicki.	Jakuszyńce dym. 151.
Cześnik wdztwa brack.	Jaroszewka dym. 40.
Halszka Zaleska z synami.	Woronowica
	Soroczyn dym. 96 razem.
Tomasz Stradonowski.	Majanów cz. dym. 34.
Stanisław Krzybakowski.	Kozanka dzierz. dym. 43.
Cześnik braclawski.	Żorniszczce m.
	Piasieczyn dym. 977 razem.

Anastazyja Sośnicka.
Maciej Przekładowski.

Marek Komorowski.
Jan Bratkowski.
Jmp. krakowski.
Chorażyna koronna.

Adam Wilga.
Wojewoda braclawski.
Ks. Domin. na Ostrogu
Adam Wilga.

Jan Zieliński
Michał Węzłowski.

Pietniczany cz. dym. 5.

Kobyła.
Siwokokce dym. 66 razem.

Kurdelówka dzierz. dym. 24.

Nowy Janów mko dym. 59.

Szumowka mko dym. 184.

Granów alias
Werbicz dym. 140.

Tetyówka mko dzierz. dym. 770.

Bruslinów mko dym. 199.

Petyhory mko dym. 370.

Łobaczów mko dzierz. dym. 601.

Kasperowka mko dzierz. dym. 77.

Borowa maj. pkancl. dz. dym. 94.
? dzierz.

— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

Conscriptio **custodie confinium** qui conscripti sunt in anno Dni 1529 feria 6 post Omnium Sanctarum in illa syllaba.

(*Ks. wojsk. 16 oddz. 85*).

Nicolaus Chorazicz equos 30 vltra mille equos suceptos.

Isti in **Bracław** custodiunt campestem custodiam in **Szaw-rany**, in **Czykczalnik**, in **Swynyhrod**, et in **Coschilowcze**:

Bohusz Slupicza in 3 equis, Serhey 2, Bratkowicz 1, Kozar 1, Mythko 1, Carp 1, Dempko 1, Mysko 2, Stepan 1, Czarnysch 1, Iwan 1, Ostapko Sywkowicz 1, Dmitr Swychnogrocwski 4, Vasko Hystayowicz 2, Anton 3.

Isti custod. in **Chmielnik**, in **Kożuchowa** et supra Thetherow fluvium.

Lawhrin Byałokur 2, Kuschma Zawalski 2, Nicolaus Iwladowski 2, Anton Stachnowicz 1, Poloczki 1, Anton Topola 1, Piotr de Chmielnik 1, Lenart Stachnowicz 1, Jan Zymnowoczski 2, Trzeciak 1, Sebastian 1, Andreas Baba 2, Iwasko Ławrynowicz 1, Budza 1.

Isti custodiunt in **Kopisterin**:

Lenart puskarz 3 eq., Jan Iwonia 5, Zacharias advocatus 2, Zyenyecz Caryczynski 1, Jacobus Buczynski 3, Marcysz Tyrawinski 2, Jozeph Orzyechowski 2, Ilias de Radiowcze 1, Toma Iwonicz 2, Jan Czyekliński 1, Jan Jasyenski 4, Demko Popowski 1, Jan Buczayski 4, Andreas podczaszy 4, Rym Caryczynski 2, Zacharias Schewski 3.

Isti custodiunt in **Koczman** in fluvio Morachew:

Lazar Coraczeyowski 4 eq., Vasko Popowski 1, Lechnicza Zyeniczkowicz 1, Mircza 2, Washyta de Iwanowcze 1, Hrinyecz Caryczinski 1, Janek z Slobothki 1, Vasko Staschowicz 1, Fedor Popowski 1, Olexi Zyenyeczkwicz 1, Hera Snithowski 2, Andrusko Stanczulowicz 1, Kuschma Kriwanyowicz 1, Paulus Stabrowski 7, Jan Wozik 6.

Isti custodiunt in fluvio **Slucz** et in **Themnyhay**:

Jan Bolduy 6 eq., Michaylo Czeczeniowski 4, Dasko Toloczko 1, Mysko Toloczko 1, Sidor Grabowski 2, Fedko Byelka 3, Michno Mizinowicz 3, Lasko Popowski 3 eq., Iwan Kopacz 3.

1577.

Popisanie **roty** ur. p. Kaspra Stuzińskiego wojskowego i rotmistrza **zamku kijowskiego** przez Mikołaja Łączyńskiego pisarza skarbu k. Jmci koronnego przy bytności jw. księcia Jmci Konstantego Ostrońskiego wdy kijows, włodzimierskiego, białocerkiewskiego etc. starosty. Die 2 Octobris anno Domini **1577.**

(*Ks. wojsk.* 62).

Na drabów 200 koni.

Cztery (5) pana rotmistrzowych:

Koń pleszniwy-pacholek Stanisław Kotlewski w pancerzu, z rohatyną, z łukiem.

Drugi ciszawy, białonogi, na powodzie.

Trzeci ciszawy—pacholek Wojciech Wyrzychowski, w pancerzu, z rohatyną, z łukiem.

Czwarty ciszawy—pacholek Łozniowski Stanisław, w panc. z luk., z rohatyną.

Piąty siwy—pacholek Stanisław Wysocki, w panc., z rohat., z łukiem.

Pan rotmistrz na drabów 40.

Bębennicza, bębny 2.

Pan rotmistrz we zbroi.

(*Pierwszy dziesiątek.*)

Marcin z Wołoszyna kopijnik.	Daniło z Bohuska.
Gregier z Wilna kop.	Mikołaj Malinowski.
Bartosz z Olszan drab.	Kondrat z Wołoszyna.
Piotr z Lachowicz.	Jan z Sokolowa.

Drugi dziesiątek.

Risko z Cechanowa kop.	Lazar z Doliny.
Wasko z Mińska.	Maciej z Halicza.
Mikołaj Rzepecki.	Oleksy z Orszei.
Jurek Zochowski.	Jan z Nowagrotka.

Trzeci dziesiątek.

Jan z Bilśka kopij.	Mikołaj z Łucka.
Mikołaj Czernkowski.	Jendrzej z Bilśka.
Paweł z Boskow.	Iwan ze Mścislawia.
Gregier z Piaskow.	Jan z Łucka.

Czwarty dziesiątek.

Jarosz z Wilna kop.	Mikołaj z Wilna.
Jadam Komorowski kop.	Filip z Mohilowa.

Bębny 2, proporców 4.

*Porucznik Walenty Koniński na 20 drabów:**(Pierwszy dziesiątek.)*

Czynochwiej z Hołowczyzny kop.	Hriszko z Beresteczka.
Marcin z Bożęcina.	Rafał z Rohozowa.
Zinko z Jakimowic.	Ilia z Trzeszyna.
	Siemion z Czarnobyła.

Drugi dziesiątek.

Jan z Barajna kop.	Seweryn z Mozera.
Michał z Łucka.	Syður z Kamienca.
Iwan z Mohilowa.	Wasko z Mohylowa.
Kupryan z Czarnobyła.	Sidur z Owruczego.

Marek Popławski na 15 drabów:

Sam w pancerzu z przyczą, z hałabartem.
Olty kopijnik, zbroja, spis, miecz, prlb.

Michał z Kujczyc.	Prokop z Kamieńca.
Hriszko z Mohilowa.	Siemion Orliński z Wisłocza.
Sienko z Terczyna.	Stepan Sieniuta.
Supron z Wilna.	Michno Kopiennik.
Iwan Nieszkowski z Nowagrot.	Lazar z Łachwi.

Jadam Osięcki na 15 zbroja, spis, miecz, prłb.

Wawrzyniec z Sokola kop.	Gregier z Grodna.
Gregier z Wilna.	Jendrzey Halecki kop.
Matis (ze) Szczepanowa.	Jan z Łucka.
Jendrzey z Kamieńca.	Szymek z Homle.
Fedur z Łucka.	Stanisław z Łomży.
	Ostap z Łucka.

Maciej Jeziński na 10.

Maciej z Przemyśla kop.	Jan z Niwina.
Matis z Kocka.	Hrisko z Czasników.
Jendrzey Sikorski z Drohiczyna.	Filip z Brayna.
	Moizis z Sokola.

Drugie 100 drabów, proporce 2.*Maciej z Gardzinic* na 10.

Sam w pancerzu, ruszn. i miecz.

Jendrzey Kurowski kop.	Jaczko z Dombrownej.
Iwan z Łucka kop.	Stepan z Łucka.
Stanisław z Wysocka.	Bohdan z Owruczego.
	Jakób z Mińska.

Mikołaj Dobromierski na 10.

Sam we zbroi, spis, przyłbica.

Mikołaj z Mińska kop.	Jakób Miskowski.
Misko z Hlubokiego.	Jan z Korystyszowa.
Jan z Wierzchowej.	Kuzma z Oholuska.
	Lewon z Uborczej od Turowa.

Jendrzey Stroski na 10.

Sam we zbroi, spis, przyłb., sabla.

Stanisław z Petrykowiec kop.	Misko z Lipy.
Wasil Czekanowski.	Trusko z Kojdanowa.
Sobek z Lublina.	Nester z Łucka.
	Furs ze Mścisławia.

Jadam Borkowski na 5.

Sam w pancerzu, rusz., spis.

Jan z Sokola kop.

Wasko z Sieniawy.

Iwan ze Mścislawia.

Piotr Poloczanin na 5,

który do kr. Jmci jechał.

Jendrzej z Nowagrodka kop.

Kuriło z Łucka.

Janko z Łucka.

Iwan Kozborzyński na 5.

Michał ze Mścislawią kop.

Marcin z Orszej.

Jendrzej z Glinian.

Maciej Kaniński na 5.

Sam w pancerzu z rusznicą, z szablą.

Karp z Dimidowa kop.

Jendrzej z Humiena.

Stanisław z Łucka.

Szczepan Kalina na 5.

Sam w panc., ruszn., miecz, przyłb.

Maciek z Mozera kop.

Jan Kalina.

Czymochwiej z Łucka.

Stanisław Wilski na 5,

którego p. rotmistrz odesłał do Ostrza.

Czymosz z Polocká kop. na jego miejscu—zbr., m., p.

Stanisław z Lidy.

Marcin ze Mścislawia.

Sidur z Rochaczowa.

Fedur Mirowicki na 5.

Sam w pancerzu z rusznicą.

Paweł Stankowicz z Biliska kop.

Paweł z Orszej.

kop.

Iwan z Lubomla.

Wawrzyniec Toloczko na 5.

Sam z rusznicą.

Borys kopiennik.

Wasko z Nowagrodka.

Stanisław z Wisniowca.

Jaczo Lawrynowicz z Ostroga na 5.

Sam we zbroi, z spisem, z mieczem.

Kost Kudrawiec.

Bartosz z Wielunia.

Demin z Mohilowa.

Marcin Skoroszowski na 5.

Sam we zbroi, z halabarty, p. kort.

Otrochmi ze Mścislawia.

Paweł ze Mścislawia.

Iwan ze Mścislawia.

Strzelcy — porucznicy.

Krzysztof Domanowski zbr. etc.

Jurek z Wąsosa strzelec.

Jaczo Zakalski zbr. etc.

Stanisław Wnuskowski we zbroi

Bohdan Rahusza z Połocka.

etc.

Jendrzey Stawęcki z Klewania.

Matwiej Udelski we zbroi etc.

Antoni z Rewla.

Józef z Branska.

Oleksy z Nieczyc.

Stanisław z Poznania.

Janiczek z Wrocławia.

Jakób z Kurzelowa.

Michał z Homla.

Stanisław Targonia.

Mikołaj Łączynski ręką własną.

Nb. Co do uzbrojenia żołnierzy — takowe w „Popisaniu” powyższemu roty (200) zaznaczone:

W X-kach — pierwsi dwaj, w V-kach zaś pierwszy żołn. są to kopijnicy; ci mają zbroję, spis, miecz, czasem przyłbicę, rzadko — oszczep, alabart, kort., szablę. Następni — draby — uzbrojeni w rusznicę, miecz, czasem przyłbicę. Strzelcy zaś opatrzeni: 4-ej w zbroję, spis (szefelin), miecz (kort), przyłbicę; inni — w rusznicę i miecz — szablę lub kort.

1579.

Regestr obierania ludzi na służbę wojenną z dóbr J. kr. moi z województw kijowskiego, wołyńskiego i braclawskiego w r. 1579.

(Ks. wojs. 62, odd. 1).

WOJEWÓDZTWO WOŁYŃSKIE:

Starostwo *luckie*—k'temu starostwu wsie:

Krasne bojar dworzyszcz 7.

Holeszow bojar dworz. 3.

Holczyn bojar dworz. 15.

War..... bojar dworz. 4.

Podhajce bojar dworz. 1—w téj wsi inne dworzyszcz p. Czaplic dzierży, mianując siebie właścicielem.

Hnidawa—tę wieś dzierży p. Iwan Czaplic w sumie pieniędzy — dworzyszcz w niej 12, a pieszych 5.

Obrani na służbę wojenną ze wsi Holczyna na imię Fiedor Czerniewski 1, ze wsi Hnidawy Wasza Tarasowicz 1.

Starostwo *włodzimierskie*—wieś

Ruszvice dworzyszcz 3.

Starostwo *krzemienieckie*—wsie:

Pleszowka wł. osdł. 23, pust. 31.

Łapanow wł. osd. 10½, pust. 30½.

Padlescy włók osd. 24, pust. 9.

Dunajow wł. osd. 8½, pust. 11, co Piotrusza Moskwin dzierżał.

Spikłoty osdł. wł. 30 pust. 20, co p. Rusiecki sługa p. wojew. dzierży.

Czeczynowce wł. osd. pst. 8.

Wielia wł. osd. 20 pst. 11.

Tetirnowicze włók osdł. 21. pust. $3\frac{1}{2}$.

Białokrynicze włók 22, sługa p. wojew. dzierży.

WOJEWÓDZTWO BRACŁAWSKIE:

Starostwo *winnickie*—wsie:

Letnia—ludzi podymia osiadłych 90—pustych 30.

Pułtowiec—ludzi osiadłych podymia 50, pust. 5.

Te wsie dzierży p. Stanisł. Łaszcz Strzemieniecki.

Na imię—z Letyni obrani na służbę: Panas Isajow, Iwan Pleban, Pudyn Hawryłow, Zdzianowicz, Piotr Siodelnicz.

Na imię—z Pułtowiec obrani na służbę: Raduła Pietrow sy n Ziecz, Borys, Steczko Olimpinicz.

Wsie które dzierży p. wojewoda kijewski:

Woniaczyn podm. osd. 44, pust. 30. **Nowosielce** podm. osd. 44, pust. 30.

Na imię—z Woniaczyna obrani na służbę wojenną Chwiedor Mucha, Iwan Kowal, Mich. Zawodczenko.

Wsie należące do zamku winnickiego, które dzierży p. starosta braclaw. i winnic. p. Strus:

Chiżyńce podymia osiadł. 50, pustych 23.

Na imię—z Chiżyncow obrani: Lewko, Onaszko.

Nizanow w téj wsi osiadłych 105, pustych 30.

Na imię—z Nizanowa obrani na służbę: Sołtan, Fiedor, Michajło Ciawuczca, Fedor, Lewko, Batenko, Misza, Piniarz, Jaremka.

Łuża którą dzierży p. Oraczewski, w téj wsi podm. osiadł. 50.

Na imię—z Łuży obrani na służbę: Ławryn Żołdyński, Fiedor...

Starostwo *braclawskie*, do tego starostwa nie ma żadnej wsi jeno miasto samo.

WOJEWÓDZTWO KIJOWSKIE:

Starostwo *białocerkiewskie*, do tego starostwa nie ma żadnej wsi tylko samo miasto.

Starostwo *kijowskie*—wsie:

Demidowice ludzi podm. osd. 18. **Wyszohrod** ludzi podym. osd. 2.
Piotrowce lud. podym. osd. 12. **Siewiery** podym. osd. bojar 11.

Na imię—obranych na służbę wojenną z Dymidowic: Kiryło Honczarow, Chwieiko Chorusza; ze wsi Siewierkow Jakób Kamiło.

Jałmuża w starostwie ostrzeckiem w dzierżawie p. Zulińskiego rotmistrza czerkaskiego, w tej wsi ludzi osiadłych podymia 11. Ci ludzie z tej wsi p. Zulińskiego są przydani do starostwa kijow. na wyprawę obranych pieszych.

Starostwo *ostrzyckie*—wsie:

Budynkowicka osd. podm. 8, pst. 1. **Krechajow** osiadł. podym. 1.
Wypołzow, kt. dzierży p. Kłopocki rotm. ostrzycki osdł. podm. 13.
Litkowicze podymia osiadł. 13.

Tych podymia t. j. bojar którzy w mieście i zamku mieszk. 35.

Na imię—z Litkowic obranych na służbę wojenną: Hrehory Czicziera, Wasyl Mołczan, Ihnat Siemiakow, Ziacz.

Starostwo *kaniowskie*, do tego starostwa nie ma żadnej wsi, jeno samo miasto.

Starostwo *czerkaskie*, do tego starostwa takż nię ma wsi, jeno samo miasto.

Starostwo *lubeckie*, do tego starostwa jest kilka a 20 wsi, ale mię tam p. podstarości nie dopuścił ludzi pieszych wybierać...

Bojare *Zauszanie* u p. wojewody kijows. w dzierżeniu—wsie:

Dietkowicze podymia bojar 25.

Chodaki 8.

Załockie 6.

Skoraty 5.

Niedaszki 6.

Kleszcze 2.

Bobrinowce 3.

Mielenie 10.

Białoszyce 10.

Wiow 11.

Skorostyn 5.

Maxymowice 4.

Janowice 3.

Na imię — ze wsi Chodakow obrani na służbę Paweł Małzowicz, ze wsi Janowicz Fedor Zutosznik, ze wsi Wijowki Toma Wijowski, Działkowiecz Opanasz Prochnasz.

Starostwo *owruckie*, do tego starostwa wsie należące bojar.

Osow 12 podymia bojar.	Zabielin 20 podym. bojar.
Oszczap 1 podym. bojar.	Bielky 5 pod. bojar.
Kalenik 1 pod. bojar.	Kruk 3 pod. bojar.
Bech 2 pod. bojar.	Hajewicze 4 pod. bojar.
Paszynki 8 pod. bojar.	Dorocicze 4 pod. bojar.
Czarnowbowszczyzna 1 pod. b.	Siewruki 2 pod. bojar.

Co w *mieście* mieszkają bojary zamkowi podymia 24.

Zastawie 2.	Niewmierzycze 10.
Zakusiłow 3.	Wierpowskie 3.
Lewkowicze 1.	

Na imię obranych na służbę wojenną: ze wsi Osowa—Cimusz Baranowicz, Jakób Woikowicz, ze wsi Oszczapa—Oszczap, Paszyny—Marcin, Czarnowbowicz—Elizar Bouszow, Mina Brakanicz, Fedor Zuzicz.

Starostwo *żytomierskie* bojar podymia 9.

Kotlin — w tej wsi podymia 11.
Obrany na służbę—Klimusz.

1581.

Regestr **Kozaków nizowych** zaporoskich i rzececznych, którzy chodzili na służbę króla jmcı do Moskwy. Pisani są przy rozdawaniu sukien i pieniędzy w dosługowaniu ćwierci lata ostatecznej, które są przyniesione i rozdawane przez ur. p. So-
 bestiana Niedźwieckiego sługę jmcı p. Stanisława Drojewskiego kasztelana prze-
 myskiego safarza ziem, ruskich, w roku niniejszym 1581 miesiąca marca d. 30.

(Ks. wojsk. 67).

Jan Orisowski porucznik Kozaków nizowych zaporoskich.

Oleksandet Mireiowski.	Siemion Usz.
Mikołaj Sadkowski.	Iwan Holowacz.
Stanisław Strożewski.	Denis Brahiniec.
Mikołaj Hluchowski.	Orzel Moskwiczyn.
Piotr Krzywkowski.	Iwan Ulas.
Jan Dorosowski.	Panko Drozdowicz.
Stanisław Zawistowski.	Stepan Pinczuk.
Jan Modliński.	Iwonia Wołosin.
Piotr Kamieńczanin.	Mikołaj z Mozira.
Bogdan Wołosin.	Andrzej z Dubna.
Jan Czermieński.	Iwan z Dubna.
Kurias Sulziński.	Stas z Halica.
Siemion Kopicki.	Iwan Dermański.
Swietohor z Kijowa.	Piotr Niczowski.
Iwan Wodopijan.	Wasko Brahiniec.

(1). *Ataman.*

Iwan Kiski.	Leczil Kormasowic.
Marcin Tisinski.	Iwasko Krawczowic.
Timochwej Horbae-	Karp Onuskowic.
Iwan Czilakowic.	Iwan z Ostropola.
Jaros Bogdanowic.	Sawicki.

(2). *Ataman.*

Wasko Horkowi.	Siemion Lotis.
Filip Suchoruki.	Porhom.
Poderwan.	Mikieta Moskwiczyn.
Matwiei Dzieł.	Kukoj Wołosin.
Siemion Hlatki.	Sawka Labozni.

(3). *Ataman.*

Andrej Lichański.	Sasin Mali.
Zdan Moskwiczyn.	Tahaniski.
Misko Czorny.	Janko Lach.
Stas Nosz.	Piotr Mali.
Tisko Krawiec.	Mosrey.

(4). *Ataman.*

Iwan Lotis.	Horosko.
Sielipski.	Iwanko Kaniowiec.
Matis balwiers.	Olexiej Rogowski.
Ochrim.	Hrisko Moskwiczyn.
Lukas z Wołynia.	Bakay.

(5). *Ataman.*

Sachworost.	Iwan Holi.
Hrisko Niesin.	Smiech.
Siemien Kluka.	Pawluk.
Olexiej Ospodarik.	Onisko Filipow towarzis.
Pozniak.	Kalennik.

(6). *Ataman.*

Iwan Podolanin.	Paweł Ostrzinski.
Siemion z Dubrownej.	Fedor z Mozera.
Iwan Smoleńska.	Fedor Sluczianin.
Supron Brahiniec.	Andrej Sluczianin.
Prokop Ostropolski.	Dziesko z Ozieran.

(7). *Ataman.*

Klim Czorny Cirkaszanin.	Stanisław z Bucaca.
Denis Balakcej Zaparoski.	Ochrim ze Mscisławia.
Paweł Osiński.	Awrilo z Koriczyna.
Siemion Moskwoiczyn.	Filip Kaniowiec.
Hriczko Iwanowicz.	Ostasko z Dubna.

(8). *Ataman.*

Hilinak Horodcanin z Dawidowa.	Sozon z Turowa.
Adam Derenicki pow. Bielski.	Jacko z Horodka Dawidowa.
Misko z Łucka.	Wacula Korcenin.
Iwan z Horodka Dawidowa.	Hrisko z Moilowa.
Sobestian z Lubieca.	Misko Horodczanin.

(9). *Ataman.*

Kierdej Mistic z Dawidowa.	Iwan z Horodka.
Jakowicki.	Anton z Ostroha.
Josko Kulaha z Moilowa.	Iwan z Pykowa.
Wasko z Lobodziszcz.	Martin z Lotwi.
Josko z Bichowa.	Siemion z Moilowa.

(10). *Ataman.*

Onisko Holubowic z Polocka.	Ocula z Mozera.
Bochdan Zalucki.	Andrej Hubski z Turowa.
Matwiej Chudelci z Mozera.	Jan Stanislawowic z Mieńska.
Zawacki z Polocka.	Danilo z Kojdanowa.
Hrisko Dziembulak z Cirkas.	Mikita z Mozera,

(11). *Ataman.*

Jakób Wolcos z Kaniowa.	Chomã Hlusanin.
Poczetskowski.	Iwan z Berestecka.
Mikołaj Złoba z Bichowa.	Hrisko Kijanin.
Jan Czizikowski z Krzinna.	Jacko z Ploskiej.
Jendrzej Grunteński z Baraza.	Fedor Słonima.

(12). *Ataman.*

Lukas Kozula.	Iwan z Winnicze.
Ochei z Bielei cerkwie.	Parchom Mozeranin.
Fedor z Rohacewa.	Matyas z Oziericz.
Misko z Walewa.	Teresko Hlusianin.
Olexiei Czirkasanin.	Iwan Kurowski z Cirkas.

(13). *Ataman.*

Iwan Tolczicha z Turowa.	Wasko z Denicza.
Marko Rustikowic ze Zmudzi.	Ossip Moskviczin.
Pasko z Ostrza.	Paskon z Teterowej.
Iwan z Konstantinowa.	Piotr Reżaniecz.
Stepan z Lubieca.	Misko Burak.

(14). *Ataman.*

Issai Husak z Cirkas.	Michailo z Kaniowa.
Iwan Brahiniec.	Jendrzej Bihawski z pow. stęż.
Wasko Turowiec.	Koste z Kijowa.
Piotr Kaniowiec.	Chweitko z Włodzimiera.
Ostap z Dubna.	Bochdan Bielocerkiewiec.

(15). *Ataman.*

Wasko Tolsti z Cirkas.	Macar z Bieleicerkwie.
Hrisko z Polocka.	Marco serpskiej ziemi.
Stanislawowic Jan z Wilna.	Czisko z Ostroha.
Wasko z Pienkowczow.	Wasko z Cirkas.
Siemion z Bielei cerkwie.	Jacko Mozeranin.

(16). *Ataman.*

Onusko Zilic z Wisniowca.	Onisiej Moskviczyn.
Marczin Smolski.	Siemion z Caffi.
Jaros z Cirkas.	Kuzma Turowiec.
Matwiej z Rownego.	Matwiei Czirkasanin.
Tolocko z Cirkas.	Andrej Moskviczyn.

(17). *Ataman.*

Zacharka Kulaha.	Misko z Dubna.
Zdan Lukosko.	Opanas z Kowla.
Jenko Rakiewicz z Kijowa.	Stepan Wiesniakow z Dubna.
Jacko z Krupej.	Misko z Mienska.
Lukas z Nowohrotka.	Matwiej z Włodzimiera.

(18). *Ataman.*

Orel Olexa z Kriczowa.	Mielsko Bieloczerkiewicz.
Andrei Okunkowski z Osienca.	Hricko z Scali.
Woiczzech Crinowicki.	Awriło Kopisanin.
Woiczzech Biels. powietu.	Piotr Kozicki od Lublina.
Miran Sziemionowa.	Bienias z Kowna.

(19). *Ataman.*

Siemion Buth.	Siemion Czirkasanin.
Lukas Smolski.	Awriło Szieniawy.
Bochdan Pietihorec.	Martin Zilicki z Dubna.
Kulan Murza z Krimu.	Mihailo z Torczina.
Jendrzej z Niemiec.	Misko Czarnobilecz.

(20). *Ataman.*

Ostap Wolewic z Ubarowic.	Iwan Moskwiczyn.
Andrei z Rohacewa.	Misko z Dawidowa.
Andrei z Cirkas.	Wasko z Omla.
Ulas Moskwiczyn.	Kalennik z Cirkas.
Seweryn Bracławiec.	Maksim Homlanin.

(21). *Ataman.*

Filip Woliniecz.	Fedor z Dubna.
Woitek z Jaroslawla.	Kalennik Mozeranin.
Jaros Stężiczianin.	Filko z Lucka.
Siemion z Dubna.	Martin z Trzizowki.
Misko Przigoda z Dubna.	Hricko z Wisniowcza.

(22). *Ataman.*

Andrei Piotrowic z Mienska.	Iwan z Pykowa.
Wasko Kopec z Ostrza.	Siemion Braznik.
Onisko z Chmielnika.	Marcin z Wilna.
Parchom Homianin.	Zanko z Ostroha.
Marczin z Machlowic od Pozna.	Jan Gralowski.

(23). *Ataman.*

Jacko Kuncewicz z Zaloziac.	Onisim z Turowa.
Wasil z Nowohrotka.	Siemion z Turowa.
Stepan z Mozera.	Maksim z Turowa.
Mikita Moskwiczyn.	Andrei z Wisniowca.
Wasko z Korcza.	Marcin Moskwiczyn.

(24). *Ataman.*

Benedic Brahiniec.	Zachara z Krzemieńca.
Misko z Rubiesowa.	Chweitko z Bichowa.
Chrisko z Krasilowa.	Piotr z Konstantinowa.
Grzes z Worotnowa.	Iwan z Bobroiska.
Chrisko z Bichowa.	Stepan z Krasilowa.

(25). *Ataman.*

Chwiedima Kolomyec.	Wasko z Kijowa.
Chrol z Cirkas.	Hricko z Kupiela.
Demit Mozeranin.	Siemion z Tucina.
Maxym z Cirkas.	Marcin Satanowa.
Ligęza z Dzierżynic.	Stepan z Cirkas.

(26). *Ataman.*

Marko Mozeranin.	Misko Moskwiczyn.
Stepan Lubieczanin.	Misko z Lucka.
Martin Mscislawiec.	Stepan z Brahinia.
Stepan Slucanin.	Paweł Druczianin.
Paweł z Bobroiska.	Kosta z Teteryna.

(27). *Ataman.*

Iwan Pankiewicz z Brahina.	Siemion Krasilowiec.
Iwan z Pińska.	Iwan Czarnobilec.
Hiermula Brahiniec.	Bohas z Winnice.
Iwan ze Mscisławla.	Wojciech z Kujaw.
Iwan Imscisławiec.	Sawa z Rudich Bielca.

(28). *Ataman.*

Josko Dobrilo Kijanin.	Awriło Cirkasanin.
Iwan Czirkasanin.	Andrei Kolomyec.
Harusim Perechrista z Cirkas.	Dziesko Assawul.
Sitko Ostrozanin.	Josko Imścisławiec.
Sobco Trubac.	Jacko z Pińska.

(29). *Ataman.*

Jochim Sizak z Luboskei wołosci.	Misko Brahiniec.
Ochrim z Ostrza.	Josko Jampolec.
Iwan z Bobroiska.	Iwan Turowiec.
Martin Kijanin.	Isai Czirkasanin.
Choma Kijanin.	Acula Bobrowianin.

(30). *Ataman.*

Hiermiak z Borisowa.	Bitamier Pietihorec z Cirkas.
Sobko Walach z Konna.	Karp z Moilowa.
Lewko z Pietrykowa.	Konon z Moilowa.
Ilyas z Chmielnika.	Onikiei z Moilowa.
Wasko z Potilica.	Kasper z Lebedic.

(31). *Ataman.*

Choma Czorni Kijanin.	Martin Kaniowiec.
Jaczko Slyk ze Mstisławla.	Chwedor Kaniowiec.
Hiermak Czudnowiec.	Chweitko Mozeranin.
Marko Kaniowiec.	Olesko Białocerkiewiec.
Tisko Kaniowiec.	Klim Moskwichyn.

(32). *Ataman.*

Josko Smieli.	Jaros Satko z Mozera.
Matwiei z Orsic.	Siemion z Konstantynowa.
Mikołaj z Wilna.	Hrisko z Moilowa.
Onisko Kaniowiec.	Misko Krzemienicznin.
Iwanko Turowiec.	Filip Kaniowiec.

(33). *Ataman.*

Piotr Zelenski z Kaniowa.	Iwan Czura.
Ławryn z Krzemieńca.	Matis Zarzecki od Łukowa.
Anton z Ostroha.	Iwan z Krzemieńca.
Mikołaj z Krzemieńca.	Wojciech z Kamieńca.
Marko z Połocka.	Chwedor z Dubna.

(34). *Ataman.*

Manko Turowiec.	Fedor z Rubiesowa.
Siemion Supronowa.	Wojciech Czarnecki z Poznania.
Condras z Wolhi.	Iwan z Wolhi.
Matwiei Corczenin.	Piotr z Turowa.
Iwan z Włodzimierza.	Wasko ze Mscislawla.

(35). *Ataman.*

Kondrat Scerbina.	Iwan Wolosanin.
Sawa z Winnice.	Michailo Bazaliec.
Hrisko Poloczanin.	Piotr Kaniowiec.
Trembički.	Mitko Kriczowiec.
Wacula z Korcza.	Ochrim Korczenin.

(36). *Ataman.*

Kunas z Bobroiska solenik.	Misko z Kijowa.
Misko Sendomierza.	Lewko z Konstantynowa.
Apanas z Oliki.	Stepan z Kamieńca.
Anton z Kamieńca.	Bochdan z Lubięcza.
Ulas Mucha z Rownego.	Nester z Bobroiska.

(37). *Ataman.*

Lewko z Ciecierska.	Piotr Skrosz.
Stepan z Litowiza.	Hricko z Wisniowca.
Stepan z Czarnobyla.	Dmitr Słuczaniin.
Perhat Wolosanin.	Iwan z Lubieca.
Dorosko Kosel z Bobroiska.	Losub z Bobroiska.

(38). *Ataman.*

Iwan Tolsti Moskiczyn.	Omeljan z Moilowa.
Iwan z Hluska.	Andrei Moskiczyn.
Jasko Kopec z Wolinia.	Stepan Moskiczyn.
Mosiei z Lobunia.	Paweł z Koptewicz.
Iwan Zobczyca z Hwoini.	Stepan Moskiczyn.

(39). *Ataman.*

Iwan Berezecki z Konstantyn.	Iwan z horodka Dawidowa.
Dusicki z powietu kamieniec.	Mihal Garmański.
Siemion Swynnich.	Chwedor z Bichowa.
Stanko z Konstantynowa.	Misko Czirkasanin.
Charko z Badaraża.	Simko od Drohiczyna.

(40). *Ataman.*

Wasko Scerbina Bihowiec.	Josko z Omla.
Naum z Bichowa.	Kondrat z Krzemieńca.
Tit Czirkasanin.	Awryl z Jarosławla.
Marcin Drab.	Matwiei z Bielejcerkwie.
Stecko Suziniec.	Chrisko Moskiczyn.

(41). *Ataman.*

Marko Kaniowiec.	Putilo z Putiwla.
Sasim Białoczerkiewicz.	Mikołaj Konoplicki z Omla.
Ostap z Dubrownej.	Matei z Berezowca.
Barabás Czirkasanin.	Siemion ze Mscisławla.
Curilo z Hriczowa.	Jan z Rososa.

(42). *Ataman.*

Iliia Duński.	Iwan z Horodka.
Iwan Imscislawiec knias.	Jan Zabierowski z przemis. ziemi.
Jowtuch Moilowiec.	Luczko z Mozera.
Wasko Kijanin.	Sawka z Horek.
Denis z Osklina.	Iwan z Koczanowki.

(43). *Ataman.*

Mita Moskwichyn.	Iwan z Mozera.
Danilo z Bobroiska.	Hricko z Poczaiewa.
Iwan Homianin.	Curilo z Łucka.
Stepan Horodczanin.	Mokiei Moskwichyn.
Stepan z Międzyrecza.	Prokop z Mozera.

(44). *Ataman.*

Raitko Ziwohlat.	Hrisko Hamianin.
Wojciech Stonimā.	Karp z Lubiecza.
Maciejowski z Jampola.	Raitko z Owrucza.
Jachno Swisloczanin.	Jurin z podo Lwowa.
Iwan Bichowiec.	Fedor z Kijowa.

(45). *Ataman.*

Iwan Sklani.	Chwedor Polocanin.
Marko z Drohobuza.	Misko z Hoholec.
Matias z Niesuchoies.	Awriło z Waskowiec.
Lucka z Milatina.	Iwan Turowiec.
Iwan Moilowiec.	Opanas z Warkowic.

(46). *Ataman.*

Oliffier Kulaha.	Drozdza.
Wasko Kulaha.	Dawidko z Ostroha.
Kuzma Cirkasanin.	Chodor Koczelnik.
Martin Krakowkinin.	Fedor Koraha.
Matwiei Pleskan z Kijowa.	Paweł Dubrowski.

(47). *Ataman.*

Kmita Domak.	Chweitko z Lubieca.
Bogdan Dublański.	Olexiei z Wiahla.
Tomas Zatorski.	Marcin z Wilna.
Jakób Skoda.	Mihal z Moilowa.
Wasko Chomikowic.	Misko z Torczyna.

(48). *Ataman.*

Dmitr Brahiniec.	Stepan Horodcanin.
Sierhei z Bobroiska.	Ochrim Czirkasanin.
Jan Goluchowski.	Martin z Konstantynowa.
Andrzej Bubennica.	Kondrat Joskowicz ze Mscisławla.
Wasko ze Zlocowa.	Ostap Koza.

(49). *Ataman.*

Seweryn.	Siemionko Chromi.
Marko Jerik.	Wasilei Wesolowski.
Klimko.	Kum.
Wuit Pletenicki.	Iwan Bud.
Piotr Mozeranin.	Siemion Czorny.

(50). *Ataman.*

Maręcki.	Trusko.
Michailo.	Fiedor Ducki.
Marcisko.	Iliia Bolboth.
Chmara.	Denis Kriwy.
Iwanko Pisny.	Chudziak.

Jan Orysowski z Orysowa porucznik kozaków zaporoznych
ręką własną (L. S.).

(Pieczętka małego formatu—herb „Prawdzie“).

Jan Czarski ręką własną podstarości czerkaski (L. S.).

(Pieczętka małego formatu—herb „Nałęcz“).

WYKAZ OSAD

w starostwach i glówniejszych włościach **wdztw kijowskiego i bractawskiego XVI i XVII** w. wzmiankowanych w wydawnictwach archeograficznej komisji kijowskiej (Archiwie i Pamiatn.).

Berdyczew pow. żytom.

Włość.—Archiw. cz. III, t. 3: 271.

Kamienohorki. Kostyn. Markowce. Żydowce.

Berszada, Berszadz pow. bract.

Włość.—Archiw. cz. VI, t. 2: 58, 150.

Berłowka. Kalitycza.

Biała cerkiew, Białocerkow'.

Włość.—Archiw. cz. VI, t. 1, dod. 153.

Starostwo.—Pam. t. II, oddz. 3: 115. Archiw. cz. I, t. 3: 340, 343, 349, 691, 733, 743, 776, 777; cz. III t. 1: 32; cz. III t. 3: 284, 423, 438, 439, 442, 443, 452 — 454, 456, 457, 710, 722, 723; cz. V, t. 1: 500, 566; cz. VI, t. I, dod. 346; cz. VII, t. 1: 289—296.

Biruki.	Kamiennybród.	Pietuchy (Pownie).
Błuszczynce.	Kożanki.	Pohrebcy.
Bojarka.	Makijewka.	Połowecka.
Czerkas.	Mnichowa Besidka.	Potijewka.
Hermanowka.	Nastaszka.	Rokitna.
Hulaniki.	Olszanka wielka.	Staw sioło.
Husaczowka.	Ostryjki.	Stawiszczka.
Chrapacze.	Ozerna.	Tabor (owka).
Janiszowka.	Parchomowka.	Trylisy.
		Zubary.

Białolowka, Bililowka pow. żyt.

Włość.—Archiw. cz. III, t. 3: 136 — 138.

Dorokanowka.	Ohijewka.	Sokole.
	Pruszyńce.	Zozulince.

Białopol, Bitopole pow. żytom.

Włość.—Archiw. cz. III, t. 3: 277.

Kasperowka.	Piatyhorka.
--------------------	--------------------

Białosoroka, Białosoroki pow. owr.

Włość.—Archiw. cz. I, t. 4: 643.

Nadtoczewka.	Rezawska rudnia.	Uhły.
Orewicze.	Rudyn.	Wepry.

Bohusław, Bogusław.

Starostwo.—Archiw. cz. I, t. 3: 340, 349, 744; cz. II, t. 1: 386, 432, cz. III, t. 3: 549; cz. V, t. 1: 500, 561; cz. VI, t. 2, 113, 413—415.

Baranie pole.	Karapysze.	Semihory.
Bijewca.	Mirony.	Sinica.
Czajki.	Misajtówka.	Sotniki.
Deszki.	Olchowiec.	Teplejewka.
Dybińce.	Pustowojty.	Teptijewka.
Isajki.	Rospońce.	Tuniki.
		Wachutyńce.

Borodianka pow. kijow.—owruc.

Włość.—Archiw. cz. III, t. 2: 347, 348, 711.

Zahalce.*Braclaw, Braslawl.*

Starostwo. — Pam. t. IV, oddz. 3: 172. Archiw. cz. III, t. 2: 616. cz. V, t. 1: 534, 536; cz. VI, t. 1: dod. 446; cz. VII, t. 2: 19—23.

Maczocho.

Brahiń pow. kijow.—owruc.

Włość.—Archiw. cz. III, t. 2: 148—158, 164.

Babczyk.	Jasienow.	Mokisz.
Bondary.	Jewłasze.	Nudicze.
Burki.	Julcza.	Rudakow.
Czechy.	Jurkowicze.	Sielec v. Sielco.
Dublin.	Konony.	Speryż.
Hałki.	Kotłowica.	Stężarno.
Hłuchowicze.	Krywce.	Suwidy.
Homolicze.	Listwin.	Welatyn.
Hubarowicze.	Malijki.	Worotec.
Chotucze.	Maski.	Zabłocie.
Illicze.	Mikulicze.	Zwiniarskie.

Brusiłow pow. kijow.

Włość.—Archiw. cz. III, t. 3: 340, 727, 734.

Byszew pow. kijow.

Włość.—Archiw. cz. VI, t. 1: dod. 51.

Dobkowszczyzna.	Krystynowka y. Chry-	Samojłowka.
Hruszka.	stynowka.	Sosnowka.
Jastrebna.	Lesznia.	Staweczki.
Koziczanka.	Olszka.	Stawki wielkie.
	Paszkowka.	

Cudnow, Czudnow pow. żyt.

Włość.—Archiw. cz. III, t. 2: 776; cz. III, t. 3: 214.

Jahodynka.	Strybież.
------------	-----------

Czarnobyl, Czornobyl, Czernobiel pow. owr.

Włość.—Archiw. cz. I, t. 4: 101; cz. III, t. 3: 103, 106—108, 242, 302—307; cz. VI, t. 1: dod. 151; cz. VII, t. 1: 587—592.

Bobrowka.	Haponowicze.	Korohod.
Czerewacze.	Karpiłowka.	Krasne.
Czykołowicze.	Kopacze.	Ładyżyce.

Maszow.	Skryпки.	Teremcy.
Opaczycze.	Słoboda.	Towstylas.
Rozjezza.	Sokołowicze.	Zalesie.
Semichody.	Terechy.	Zapole.
		Żołnierowka.

Czeczelnik pow. bract.

Włość.—Archiw. cz. VI, t. 2: 469.

Czehryn, Czyhryn.

Starostwo. — Archiw. cz. I, t. 2: 82, 85, 87, 91, 137, 146, 179, 574, 577, 598, 600; cz. I, t. 3: 86, 93, 99, 120, 122, 335, 338, 339, 343, 349, 646, 704, 725, 228, 733; cz. III, t. 3: 160, 312, 551, 597; cz. V, t. 1: 125, 129, 131, 549, 554; cz. VI, t. 2: 178, 179, 242, 245, 351, 353, 495.

Adamowka.	Kajetanowka.	Racewo.
Borki.	Kałabarka:	Rajgrad.
Borowica.	Kołontajew.	Rewowka.
Iwkowce.	Kryłów stary.	Subotow.
Jabłonowka.	Lipowe.	Szabelniki.
Janowka.	Medwiedowka.	Tarasowka.
Jarowe.	Nowosielica.	Telepina.
Jaskowce.	Pohorelce.	Topitowka.
		Wojtowo.

Czerkasy.

Zam.—Arch. cz. VII, t. 1: 76—91.

Starostwo. — Pam. t. 2, oddz. 3, 154. Archiw. cz. I, t. 2: 179, 425, 426, 598, 601; cz. I, t. 3: 93, 216, 335, 339, 343, 349, 367, 646, 704, 733; cz. II, t. 1: 145; cz. III, t. 3: 507; cz. V, t. 1: 86; cz. VI, t. 1: 544; cz. VI, t. 2: 212; cz. VII, t. 1: 313 — 316.

Borowica.	Irklej.	Słoboda.
Buzukow.	Kropiwna.	Stepanki.
Buzukowiec.	Leski.	Swidowek.
Hoftwa.	Sikawa.	Zmahajłowka.

Czerniachow, Czerniechow, Czernichow pow. żyt.

Włość. — Archiw. cz. III, t. 1: 155.

Andrzejew.	Iwankow.	Styrty.
Dziewoczki.	Korytyszczca.	Trokowicze.
Horbasza.	Krasnosiółka.	Wysokie.

Dziadowszczyzna, Didowo, Dołżyk pow. kij.

Włość. — Arch. cz. I, t. 4: 643.

Holaki.	Tymoszew.
---------	-----------

Hadziacz.

Starostwo. — Arch. cz. VI, t. 1, dod.: 426—428, 430—432, 434, 435.

Hajsyn, Ajsyn.

Starostwo. — Arch. cz. V, t. 1: 528, 529; cz. VI, t. 2: 97, 248, 288, 289.

Hdeń, Gdeń pow. kij.

Włość. — Arch. cz. I, t. 4: 643.

Łukojedy.	Żary niższe.	Żary wyższe.
-----------	--------------	--------------

Hornostajpol, Gronostajpol pow. kij.

Włość. — Arch. cz. III, t. 2: 319, 321, 347, 348, 711.

Domontow.	Kryniów.	Rotycze.
Hrynie.	Łopatki.	Stracholisy.

Horoszkí pow. żytom.

Włość. — Arch. cz. VI, t. 2: 1 — 3.

Baskaki.	Horoszczki.	Skotobowce.
Colnowa.	Hrezany.	Sołodyry.
Czerniawka.	Sieleńszczyzna.	Stawiszczce.
		Suszki.

Humani, Umań pow. bracl.

Włość. — Arch. cz. I, t. 3: 725, 728, 733, 742, 750; cz. I, t. 4: 584, 586; cz. III, t. 3: 70, 208, 249, 250, 555, 556; cz. VI, t. 2: 75.

Cybermanowka.	Koneła.	Pałanka.
Cybermanows. grobl.	Lisznia.	Romanowka.
Czarna Kamionka.	Mańkowka.	Sokołow.
Horodockie.	Muszurowka.	Talne.
Kasiczyńce.	Nerubajka.	Targowica.

Chabne pow. kij. — owruc.

Włość. — Arch. cz. III, t. 2: 3; cz. VI, t. I: 76, dod. 366

Jabłonka.	Minki.	Swiatockie.
	Rudnia.	Tarasy.

Chodorkow, Chodorkowe-pole, Chodory pow. kij.

Włość. — Arch. cz. III, t. 1: 212.

Bolaczew.	Pustynniki.	Wila.
Malinow.	Ratna.	Zwizdceń.

Chojniki, Chwojniki pow. owruc.

Włość. — Arch. cz. III, t. 2: 351, 353.

*Ostrohladowicze.**Chwastów, Fastów, Nowy Wereszczyn* pow. kij.

Włość. — Arch. cz. III, t. 3: 319; cz. VI, t. 2: 373.

Jasnohorodka pow. kij.

Włość. — Arch. cz. III, t. 2: 782.

Bohuszowka.	Dołhy Bród.	Horenicze.
Buzowa.	Gurowszczyzna.	Muzyczne.
Byczanka.	Horbowicze.	Niekrasze.
		Szytki.

Iwankow pow. kij.

Włość. — Arch. cz. VI, t. 1, dod.: 155, 156.

Feniewicze.	Obczytel.	Szpale albo Szpile.
Halinka.	Obuchowicze.	Termochowka.
Kondyrow.	Protereb.	Tiutkowszczyzna.
Krasnotuka.	Pykow albo Byków.	Trudenicze.
Lubcza.	Rozważow.	Trybychowszczyzna.
Ławrynowka.	Skwiranka.	Witążow.
Melichowszczyzna.	Staniszowka.	Zahale.
		Zaprudzie.

Iwnica pow. żytom.

Włość. — Arch. cz. II, t. 4: 476, 477.

Kaniow, Kaniów,

Zam. — Arch. cz. VII, t. I: 91 — 105.

Starostwo. — Arch. cz. I, t. 3: 339, 343, 349, 624* 704, 725, 728, 742; cz. III, t. 3: 583, 584; cz. V, t. I: 71, 76, 500; cz. VI, t. 2: 67, 202, 269, 364, 365; cz. VII, t. 1: 307 — 312.

Bobryca.	Iwankow.	Sielce.
Futor.	Karapysze.	Sieliszcze.
Hruszew.	Kostaniec.	Studeniec.
Hryszynce.	Masłowka.	Trościaniec.
Irzawiec al. Połstwin.	Potok.	Troszczyn.
	Pszeniczniki.	Tulińce.

Kijów, Kijew.

Posiadały tu dobra:

Zamek. — Pam. t. 2, oddz. 1: 145; t. 2, oddz. 3: 35; t. 3, oddz. 3: 6.

Arch. cz. III, t. 1: 3, 16, 17, 36, 37; cz. VII, t. 1: 106 — 122.

Starostwo. — Arch. cz. VII, t. I: 284.

Borszczowce.	Miłostawce.	Ostrołuki.
Demidowce.	Niezwodycze.	Petrowce.
Iwankowce.	Omeljanowszczyzna.	Pohrebce.
Łutawa.	Onikijewszczyzna.	Zauszany.

Biskupstwo kij.—Arch. cz. III, t. 1: 213, 239; cz. VI, t. 1: 259, 262.

Czarnogródka. Fastow al. Chwastow. Dorohinka.

Kościół i klasztor dominikański. — Pam. t. 2, oddz. 1: 216, 214—226; Kijew. oddz. 1: 39, 40; oddz. 2: 45, 102 — 106; 145; oddz. 3: 3, 4, 73; 74, 84, 85, 121, 122, 137.

Berkowiec.	Łucykowka.	Popowka.
Fedorów młyn.	Macochinski sian.	Priorka.
Herasimow staw.	Mikołajewka.	Rokoszanka.
Jackowka.	Murowiec ostrów.	Syrec.
Klebanskie sian.	Nekrasowski ostr.	Torżkowski sian.
Kowalski sianok.	Płocka niwa.	Truchanów ostr.
Kotyń.	Popkowce.	Uwarow Wielki i Mały.
		Żarkow młyn.

Monastyr Bracki Bohojawleński. — Pam. t. 2, oddz. 1: 5, 12, 13, 40, 65, 101, 105, 117, 121, 122, 130, 133. Arch. cz. I, t. 4: 112, 518—520; cz. I, t. 5: 69, 307 — 311, 386 — 388; cz. II, t. 1: 346; cz. III, t. 2: 729, cz. III, t. 3: 719, 721, 725, 728, 729.

Bohuszowka.	Kulikow.	Połohy.
Bublikowskie ziem.	Łutawa.	Pozniaki.
Czernohorodka.	Medwedków mł.	Proskuryńskie zm.
Hnilec.	Mostyszczø.	Saworow.
Chodyjewskie ziem.	Muchojady.	Sorokuszyńskie zm.
Iwangrodzki las.	Murawsk.	Szczygielskie ziem.
Kalinowszczyzna.	Nekrasze.	Wypowzow.
Kalny ług.	Opaczycze.	Zobkowszczyzna.
Karpiłowka.	Nowosiołki.	Zwonki.
Kosaczowka.	Plesieckie.	Żelezniak.

Monaster Wydubicki Michajłowski. — Pam. t. 2, oddz. 1: 162. Arch. cz. I, t. 1: 96; cz. I, t. 4: 14; cz. I, t. 5: 63, 66, 80, 83, 84, 87, 96, 332, 339—342, 344; cz. II, t. 1: 209, 211, 346.

Hłuszec.	Kulikowo.	Wołosowiczskie z.
Hnilec.	Niestanowiczskie z.	Wydubieze.
Kalinowszczyzna.	Osokorki.	Zaton.
Kalny ług.	Swinojady.	Zwierzyniec.

Monastyr Kiryłowski. — Pam. t. 2, oddz. 1: 62. Archiw. cz. I, t. 1: 96; cz. I, t. 4: 366; cz. I, t. 5: 269; cz. II, t. 1: 339; cz. III, t. 3: 529, 646, 649, 650, 703, 726, 729, 733, 743, 744.

Hniła gać. Kiryłowskie jezioro. Punijskie sian.

Monastyr Michajłowski Złatowierchy. — Pam. t. I, oddz. 1: 131; t. 2, oddz. 1: 62, 145, 151. Arch. cz. I, t. 1: 96; cz. I, t. 3: 34, 35; cz. I, t. 4: 79.

Antonowicze.	Lenkowski chutor.	Pusta hrebła.
Borszczowka.	Masanowicze.	Pusty Zaton.
Hatne.	Michajłowszczyzna.	Rudka.
Hlewacha.	Mołoczki.	Rżawiec.
Hołubijewicze.	Niemkoca.	Seliwonowszczyzna.
Iborolewski-podklet.	Orewicze.	Skorhiczew.
Juriewce.	Petrykowo.	Tysiacke żereto.
Karabliszcza.	Płoskie.	Zaborje.
Karpowicze.	Pohonno.	Zołoktawska zm.

Monastyr Pieczerski razem z Katedrą ś. Zofii (metropolit), często pod jedną władzą. — Pam. t. 1, oddz. I: 62, 98, 101, 116, 129, 103, 135, 140, 158 — 160, 170, 173 — 179, 182 — 185, 368, 370. Arch. cz. I, t. 1: 1, 2, 61 — 66, 65, 96, 120 — 124, 338, 345 — 351, 354 — 356, 361, 362, 375 — 390, 447; cz. I, t. 3: 75; cz. I, t. 4: 5; 72, 73, 77, 296, 298; cz. I, t. 5: 41, 55, 69, 213, 216, 218, 220, 221, 224, 225, 259 — 261, 265, 278, 279, 282, 287, 294—298, 312—319, 325 — 329, 359, 360, 364—366, 371, 372, 374, 376—379, 415, 418 — 421, 430, 431, 433, 435, 447.

Kat. ś. Zofii:

Babińce.	Choczowa.	Michalska rudnia.
Białosoroka.	Jankowicze.	Nadtczewka.
Blitcza.	Kalence.	Orane.
Bohrynow.	Leonowka.	Orewicze.
Didowo.	Łubianka.	Pańkowszczyzna.
Felicianowka.	Mikulicze.	Pilipowicze.
Hawryłowka.	Mirock.	Pohreby.
Hołaki.	Michałki.	Rezawska rudnia.

Rosochy.	Tołokuń.	Wepry.
Rososka rudnia.	Tołokuńska rudnia	Worobiewska rudnia.
Rudyń.	Tymoszew.	Worobii Nowe i Stare.
Rutwianka.	Uhty.	Zarudzie.
Rutwiańska buda.	Unin.	Złodijewka.
Stefanowka.	Uninska rudnia.	Zoryn.
Szpilewska rudnia.	Uszew.	Żerewska rudnia.

Mon. Peczer.:

Na Ukrainie.

Bezradycze.	Lisówka.	Racza Wielka i Mała.
Bereza.	Łukoidy.	Rokoszytze.
Buki.	Medelówka.	Rubieszówka.
Biłe Ozero.	Mekwo.	Rubieżówka.
Biłkowska rudnia.	Meżyruczka.	Serki.
Cerkowiszczce.	Mniewo.	Sirakow.
Czerniachow.	Mykhorod.	Sorokoszytze.
Czopowiczce.	Nawoz.	Swareml.
Czudin.	Nawoz (drugi).	Szpale albo Szpile.
Dołyk.	Nehrebowka.	Szybenne.
Dowhlady.	Niżyłowiczce.	Szybieńska rudnia.
Derażycze.	Nowosiołki.	Tarasiewiczce.
Dubecznia.	Nowosiołki (drugie).	Tarasowiczce.
Dubecznia (druga).	Oblitki.	Teremce.
Hłubow.	Oblitkowska rudnia.	Tyklin.
Hnidyn.	Osarczytze.	Wasilków al. Wasylk.
Chotow.	Oszytkowiczce.	Wiszenki.
Igdyń, Hdeń.	Ozerane.	Woskreszeńszczyzna.
Imienie.	Papirnia.	Wyszewicka huta.
Irakczyjew.	Petrowo-sieliszczce.	Wyszewiczce.
Jarowa.	Pirożki.	Zabiłocz.
Kojuw.	Połohy.	Zabołocka huta.
Kosorytze.	Połyłowka.	Zabudczce.
Krasnoborka.	Potyjewska buda N. i S.	Żary Wyższe i Niższe.
Krymska rudnia.	Potyjewska słob.	Żubrowiczce.
Kujłowce.	Radomyśl.	Żukin.
Liniew.	Radmyślska rudnia.	Żurzewiczce.

Na Wołyniu.

Horodok.	Łopkowszczyzna.	Obarow.
----------	-----------------	---------

Na Litwie.

Borsuki.	Jezierany.	Peczerany.
Bylewicze.	Kisielewicze.	Peczersko.
Cwirkowe.	Kosorycze.	Peczy.
Demidowo.	Lewniszczewicze.	Peresudowicze.
Dokola.	Meżylesie.	Podsiele.
Dubrowa.	Motyl.	Poreczje.
Chomicze.	Narkałow.	Rozołowicze.
Choromce.	Naseń.	Synczycze.
Iwaniszczewicze.	Opole.	Wolnica.
	Osowo.	Zazerje.

Monastyr Nikolski pustynski. Pam. t. 2, oddz. 1: 62. Arch. cz. I, t. 1: cz. I, t. 4: 10, 20, 21, 28, 35, 52, 57, 59, 97 — 69, 107 — 109, 112; cz. I, t. 5: 212, 386 — 388, 392, 394, 426; cz. II, t. 1: 154, 226, 346; cz. III, t. 1: 263; cz. III, t. 3: 645, 651, 654 — 657, 703, 704, 706, 707; cz. IV, t. 1: 44, 48, 273.

Dewiczińskie zm..	Letkow.	Radohoszcza.
Drońki.	Mołoczki.	Sawna.
Isajki.	Ostapy.	Szepelicze.
Kleszcze.	Oszykczyce.	Worochołowicze.
Kowalin.	Pawłowicze.	Zubkowice.

Kodnia m. p-tu żytomir.

Włość.—Arch. cz. III, t. 1: 19—23, 213—239; cz. VI, t. 1: 176 — 229; t. 2: 63.

Moszkowe.	Synhury.	Żurbińce.
-----------	----------	-----------

Korostyszew, Korosteszow ptu żytom.

Włość.—Arch. cz. III, t. 2: 383; cz. VI, t. 1: 535.

Horodysko Nowe.	Horodysko Stare.	Korytanowka.
		Studena woda.

Korsuń.

Starostwo.—Arch. cz. I, t. 3: 340, 349, 704; cz. III, t. 2: 446; cz. V, t. 1: 129, 540, 552, 560.

Harbuzin.	Netrepka.	Pieskow.
Jachny.	Nowosielce.	Seliszcze.
Karhaszyn.	Olszanica.	Wihrajew.
Mykitińce.	Piaski.	Zwenihorodka.

Koszewata Kowszowata ptu kij.

Włość.—Arch. cz. VI, t. 2: 70.

Berezianka.	Kisłowskie-Monastyr.	Szkarowka.
-------------	----------------------	------------

Kotelnia ptu żytom.

Włość.—Arch. cz. VI, t. 1, dod.: 153.

Andrusowka.	Komorowka.	Starosiele.
Halczyn.	Minniewa Wola.	Wojtowce wjelkie.
Harapowka.	Perehonowka.	Wolica.

Kryłow ptu kij.

Włość.—Arch. cz. I, t. 3: 196; cz. VI, t. 2: 230, 256.

Kałabarka.	Lipowe.	Podorożne.
------------	---------	------------

Ksawerów ptu owruc.

Włość.— Arch. cz. III, t. 2: 296; cz. IV, t. 1: 137, 138, 184, 400.

Ignatowka albo Igna- copolce.	Jagodne. Jelcudyn.	Kalinowka. Liplany.
----------------------------------	-----------------------	------------------------

Lisianka, Eysianka ptu kij.

Włość.— Arch. cz. I, t. 3: 340, 348, 349, 742, 750; cz. III, t. 3: 507, 553.

Bużanka.	Dzwinożrodka.	Sidorowka.
Czemeryskie.	Chiżyńce.	Szesteryńce.
	Poczapińce.	Szczerbaszczyńce.

Lityń, Letyń.

Starostwo. — Arch. cz. III, t. 2: 415; cz. VI, t. 2: 72, 111, 345, 347,

Bruślinow.	Hkowce.	Nowosielica.
Hruzkie.	Jakowce.	Pułtowce.

Lubecz.

Starostwo. — Arch. cz. VII, t. 1: 296—300.

Biezdziachy.	Hubicza.	Nowosiołka.
Bywałki.	Chekowicze.	Oszorojewicze.
Derażycze.	Chruszno.	Pierka.
Grabów.	Kruki.	Sowicze.
Hłuszczy.	Łopatyńce.	Wiale.
	Mależyn.	Żylicze.

Łojow, Łojowa góra.

Starostwo. — Arch. cz. VII, t. 1: 299 — 302.

Abakumy.	Izbin.	Łojów stary.
Bereszki.	Jołcze.	Mochów.
Iszkowicze.	Kamieńskie.	Popowicze.
		Poznochowicze.

Machnowka, Machnowicze m. ptu żyt.

Włość. — Pam. t. 1, oddz. 3: 405; Arch. cz. I, t. 4: 627; cz. V, t. 1: 515; cz. VI, t. 1: 228, 377; t. 2. 121.

Kustowce.

Makarow m. ptu kij.

Włość. — Arch. cz. VI, t. 1: dod. 123.

Korolewka.

Międzyrzecz, Mezyrycz (na Rosi) ptu kij.

Włość. — Arch. cz. I, t. 2: 476.

Chmielne.

Kononcza.

Piekary.

Worobijewka.

Mirock ptu kij.

Włość. — Arch. cz. I, t. 4: 643.

Babińce.

Hawryłówka.

Pilipowicze.

Felicianowka.

Łubianka.

Szybenne.

Mikulicze.

Szybeńska rudnia.

Monastyrzyczna ptu winn.

Włość. — Arch. cz. III, t. 3: 429.

Chejłowa.

Moszny m. ptu kij.

Włość. — Arch. cz. I, t. 5: 567, 574, 577, 598, 601; cz. I, t. 3: 70, 93, 335, 339, 343, 349, 648, 680, 704, 733.

Budyszczka.

Chreszczatyk.

Piekary.

Drabów.

Kumejki.

Szelepuchy.

Tubolce.

Narodycze ptu owruc.

Włość — Arch. cz. III, t. 2: 114.

Jaźberyn.

Narodycka rud.

Stupiszczka.

Kleszcze.

Nozdrysz.

Zarudzie.

Kuchary.

Sarny (Szarny).

Zwidajska rud.

Niechoroszcza, Nechworoszcz, Chworoszcza, Foroszcza.

Zam. — Arch. cz. III, t. 1: 23.

Starostwo. — Arch. cz. II, t. 1: 126; cz. VII, t. 1: 284—286.

Kryłówka.

Norzyńsk, Noryńsk ptu owruc.

Włość.—Arch. cz. III, t. 2: 26, 27, 30, 67, 68, 259, 343, 344.

Bondary.	Kłoczki.	Putyłowicze.
Chajcza W. i M.	Pełcza.	Żerowiecka rud.
		Żerewce.

Nosówka.

Starostwo.—Arch. cz. III, t. 1: 391—393, 396.

Oleusk, Woleusk ptu owruc.

Włość. — Arch. cz. I, t. 4: 256; cz. III, t. 2: 16; cz. IV, t. 1: 36, 38.

Dowhosiele.	Radowl.	Snowidowicze.
		Zubkowicze.

Ostrz, Oster.

Starostwo. — Arch. cz. II, t. 1: 413; cz. VII, t. 1: 302 — 307, 337 — 335, 592—598.

Bobrowica.	Krechow.	Rżawiec.
Bod(zi)enki.	Króhajow.	Semipółki.
Czernin.	Lektowce (Koleńce).	Suchyno.
Domanow.	Mokrec.	Świetylnow.
Jałmenka (Elminka).	Nosowka.	Wypołzow.
Jarostawka.	Omelanow.	Zaworzyce.
Kaleta.	Roźnow (żny).	Zdymirka.
Kozar.	Ruda.	Żukin.

Owruocz, Wruczy.

Posiadają tu:

Starostwo. — Arch. cz. I, t. 4: 97; cz. II, t. 1: 356; cz. III, t. 2: 412, 747; cz. III, t. 3: 465; cz. IV, t. 1: 51, 290, 302, 323, 332, 350, 371, cz. VI, t. 1: 547; dod. 443; cz. VII, t. 1: 288, 289; t. 2: 413—422.

Bechowszczyzna.	Kamionka.	Międzyrzecz.
Jarostawiec.	Michajłow.	Ostrowek.
		Sirkowszczyzna.

Konwent dominikański. Archiw. cz. III, t. 2: 91, cz. III, t. 3: 320, cz. V t. 1: 490.

Lesznia.

Monastyr zaruczański bohorodycki. Archiw. cz. I, t. 4: 107—109, 373, 374, 422, 424, cz. III, t. 2: 90, cz. IV, t. 1: 25, 43.

Korcówki.**Mołoczki.****Ostapy.
Szepelicze.*****Pawołocz*** ptu kij.

Włość. — Archiw. cz. III, t. 3: 256, cz. VI, t. 1, dod. 155, 371, 372, 482.

Andruszki.**Kozłówka.****Poczujki.****Browki.****Kryłówka.****Potyjewka.****Buki.****Krzywoszyńce.****Selezieniewka.****Bystrówka.****Lisowce.****Sokolicze.****Czerniawka.****Łebedyńce.****Strokow.****Czubińce.****Łozówki.****Szpiczyńce.****Horodyszcze.****Makarówka.****Trubeżowka.****Charlejowka.****Maliszówka.****Turbijowka.****lhnatyn.****Markowa Wola.****Wasyłowka.****Jareszki.****Mieńkowa Wola.****Werbówka.****Jerczyki M.****Mińkowicze.****Wierzchownia.****Jerszyki.****Mosijewka.****Wójtowce.****Kalinówka.****Nizhorka.****Żarki.****Koropczew.****Oporycze.****Żydowce.*****Perejasław.***

Starostwo. — Arch. cz. VII t. 1: 312, 313.

Bykow.**Gielmazow.****Jabłonow.****Jahotyn.*****Podnieprska***

Włość monastyru kij. pieczer. — Archiw. cz. I, t. 1: 386.

Białe jezioro.**Irakcyjew.****Nowosiołki.****Hłubow (Hlybow).****Liniew.****Oszytkowicze.****Chmedynie (Hnidyń).****Mekwo.****Rokoszyce.****lhdyn (Hdeń).****Nawoz.****Tarasowicze.****Nawoz dr.****Wiszeńka.**

Pohrebyszczka, Pohrebyszczce ptu winn.

Włość.—Archiw. cz. III, t. 3: 136, 137, 324, 325, 362, 367.

Bielaszki.	Lubince.	Staniówka.
Horodek.	Mytnica.	Szymówka.
Jarmoszkówka.	Sachny.	Topory.

Przyborsk ptu kij. — owr.

Włość.—Archiw. cz. III, t. I: 155. Cz. VI, t. 1. dod. 310.

Domanowka.	Pirohowicze.	Rusaki Stare.
Mojsiejkowicze.	Rudnia.	Sukacze.

Radomyśl pow. żyt.

Włość.—Arch. cz. I, t. 4: 8, 642, 643.

Bereza.	Michałki.	Potyjewska nowa buda.
Biłkowska rud.	Michalska rudnia.	Potyjewska sloboda.
Buki.	Mykhorod.	Potyjewska stara buda.
Czudyn.	Nehrebowka.	Radomyślska miejs rud.
Krasnoborka.	Niżyłowicze.	Racza Wielka i Mała.
Krymska rud.	Oblitki.	Unin.
Lisowska rud.	Oblitkowska rud.	Wyszewicka huta.
Medelewka.	Papirnia.	Wyszewicze.
Międzyrzeczka.	Pirozki.	Zabołocie
	Połysowka.	Zabołocka huta.

Reżany, Hreżany, ptu żytomir.

Włość.—Archiw. cz. VI, t. 1: 4, 390, 393.

Chłapińce.	Uszyca.
------------	---------

Rokitno ptu kij.

Włość.—Archiw. cz. I, t. 3: 756.

Sieniawa.

Romanowka, Romanowo

Starostwo.—Archiw. cz. III t. 3: 254, 255, 769. Cz. VI t. 1. dod. 326, cz. VII t. 1: 319—321.

Buki.	Hirczyki.	Skwir (Skwyr).
Borzna.	Kamienna grobla.	Stawiszczą.
Czarniawka al. (Chrytkowo).	Koszlaki.	Strokow.
	Marianowka.	Zołotucha.
		Żydowce (Matwijowce).

Rużyn, Rożyn, pow. kij.—żytomir.

Włość. — Archiw. cz. III, t. 3: 256, 288. Cz. VI t. 1. dod. 153.

Bałamutowka.	Bystryk.	Wojtowce.	Słobodka.
--------------	----------	-----------	-----------

Sinica, Sienica, Siennica

Starostwo.—Archiw. cz. t. 2: 422. Cz. VI, t. 2: 8.

Słobodyszcze, ptu żytomir.

Włość.—Archiw. cz. VI, t. 1: 226, 227.

Hołodki.	Oliszkowce.	Rajki.
Kaszyńskie sielisz.	Puliny.	Sielec.
		Zbrzytówka.

Smiła, Smiała, ptu kij.

Włość.—Archiw. cz. I, t. 2: 179, 243, 558, 567, 574, 577, 598, 601. cz. I, t. 3: 30, 31, 56, 93, 339, 343, 349, 646, 700, 704, 725.

Bałakleja.	Lebedyn.	Słupeczna.
Baładyna.	Łozowate.	Sobolowka.
Berezniaki.	Makijowka.	Sokołowka.
Burty.	Matusow.	Starosiele.
Derenkowiec.	Meżyhorka.	Swiniarka.
Horodyszcze.	Mhlejew.	Szpoła.
Hruzkie.	Oknina.	Tasztyk.
Chreszczatyk.	Ositniażka.	Tołmacz.
Jabłonówka.	Pedynowka.	Turja.
Kalihorka Mokra.	Petryki.	Walawa.
Kalihorka Sucha.	Plakowka.	Wiązówek.
Kapustyna dolina.	Prusy.	Wieknina.
Kiryłowka.	Rajhorodka.	Woronowka.
Konstantynowka.	Rewowka.	Zalewki.
		Żurawka.

Stawiszczka,

Włość star. białoczer.—Pam. t. IV, odd. 3: 121—460. Arch. cz. 1, t. 3: 473; cz. III, t. 3: 423—604; cz. VI t. 2: 221.

Biesiadka.**Mnichowa.***Szepielicze,* powtu kij. — owruc.

Włość.—Archiw. cz. III, t. 2: 690.

Drońki.**Mołoczki.****Szepielicka słoboda.****Pohonne.****Worochowicze.***Szersznie* ptu żytom.

Włość.—Archiw. cz. III, t. 1: 155.

Nowaki.**Sobolowka.****Szersznie Stare.***Taborow, Taborowka.*

Starostwo.—Archiw. cz. V, t. 1: 566.

Tahańcza ptu kij.

Włość. Archiw. cz. VI, t. 2: 145—147.

Rużowka (Popowka międzycz.)**Rżawiec Wielki (Połstwin).***Tetyow, Tetiew* ptu winn.

Włość.—Archiw. cz. I, t. 3: 743.

Żydowczyki.**Żytniki.***Toporyszcze* ptu żytomir.

Włość.—Archiw. cz. III, t. 2: 454.

Bieżow.*Trechtymirow, Terechtemirow Traktomirow.*

Starostwo. — Archiw. cz. III, t. 3: 212, 409, 584, 636. cz. VI t. 1. dod. 450.

Hryhorowka.

Trylisy, Trylesy.

Włość.—star. białoc. Pam. t. 2, odd. 3: 108—116; Arch. cz. III t. 3: 687, cz. V, t. 1: 237; cz. VI, t. 1, dod. 346.

Połowiecka.*Unin* ptu kij.—owruc.

Włość.—Arch. cz. I, t. 4: 400, 643.

Blidcza.	Rutwiątka.	Worobije Nowe.
Futorska rud.	Rutwiańska buda.	Worobije Stare.
Kalence.	Szpilewska rud.	Worobiewska rud.
Leonowka.	Unińska rud.	Zarudzie.
Rosochy.	Uzew.	Żerewska rudnia.

Wczorajsze ptu kij.

Arch. cz. III, t. 3, 20; cz. VI t. 1 dod. 152, 153.

Białówka.	Czerniawka.	Jarostawka.
Czarnorudka.	Harapowka.	Orańszczyzna.
		Popielna.

Weledniki, Welednikowicze ptu owruc.

Włość.—Archiw. cz. VI t. 1: 244—253, dod. 163—197.

Bitka.	Jurkowoszczyzna.	Rokitno.
Bobrycze.	Krasifówka.	Skrebielicze.
Bokijewoszczyzna.	Lelety.	Stuhowszczyzna.
Czerewki.	Nahorany.	Sorokopenia.
Horłowszczyzna.	Niczahówka.	Suszczyany.
Chłuplanka.	Nowaki.	Weledniki Stare.
Chowchoł.	Olenicze.	Zakornicze.
Chłuplany.	Prybytki.	Zamysłowicze.

Wilsk ptu żytom.

Włość.—Archiw. cz. III, r. 1: 232, 233.

Dawidowicze.	Iwanowicze.	Wyszpól.
Hruszki.	Nowopól.	Zorokow.
		Zubowszczyzna.

Winnica.

Włość.—Archiw. cz. I, t. 1: 103, 104.

Starostwo. — Archiw. cz. III, t. 3: 113, 139, 437, 455, cz. VII, t. 1: 598—611, t. 2: 12—19, 388—393.

Cwizyn.	Niedźwiadka.	Sałasze.
Chyżyńce.	Sannik.	Wisienka.
Miedziakow (Miziakow).		Woniaczyn.

Zausze.

Włość.—Archiw. cz. III, t. 1: 319. cz. VI t. 1: 7.

Zoryn ptu kijows.

Włość.—Arch. cz. I t. 4: 643.

Choczewa.	Stefanowka.	Tołokuńska rudnia.
Orane.	Tołokuń.	Tołokuńska sloboda.
		Żłodziejówka.

Zwinogródka. pow. kij.—brach.

Starostwo. — Arch. cz. I, t. 3: 335, 340, 349, 624, 704, 733; cz. VI, t. 2: 767.

Włość.—Arch. cz. VI, t. 2: 26.

Gorgolew (Horholew) las.*Żabotyn* ptu kij.

Włość.—Archiw. cz. I, t. 2: 82, 85, 87, 91, 94, 574, 577, 598, 601. cz. I, t. 3: 85, 99, 335, 338, 339, 349, 704, 733, cz. III, t. 3: 264.

Janówka.	Kamianka.	Rajgrad.
Jarowe.	Prusy.	Rewowka.
		Wereszczanki.

Żytomierz.

Starostwo.—Archiw. cz. II, t. 1: 356, cz. III, t. 2: 413, cz. III, t. 3, 679, 680, cz. III, t. 1, dod. 443, 491, 492. Pam. t. 3, oddz. 3: 323, 324. Arch. cz. VII t. I: 286—288; 326—337.

Zamek.—Arch. cz. VII, t. 1, 122—140; 143—152.

Baraszowka.	Piszczewo.	Swieniec.
Hażyńce (Hasińce).	Rudno.	Waczkow.
	Staniszowka.	Weresy.

ZNACZNIEJSZE BŁĘDY KOPISTÓW

i omyłki druku

Uprzedzamy, iż błędy dawnych kopistów, powtórzone w tekście, mogły zostać sprostowane jedynie po sporządzeniu spisów alfabetycznych i krytycznem zestawieniu nomenklatur; po dokonaniu czego, razem z widocznymi omyłkami druku, takowe tu wskazujemy:

na str.	w wierszu	J e s t	Winno być
39	3 z d.	Loski	Łozki
42	12	Nodrysza	Nozdrysza
43	11	Kopozewicz	Kopczewicz
45	5	Rehowczyny	Robowczyny
46	6	Teneliłowskiego	Tenetiłowskiego
52	2	małej	Małej
54	15	Duniłów	Daniłów
60	10	Huszow	Hruszow
65	12	Biberszajnu	Bibersztajnu
„	20	Kacowszczyzna	Kecowszczyzna
66	10 z d.	Chrosnica	Chwosnica
„	5 z d.	Horbssze	Horbasze
67	18	Czykiry	Czyhiry
68	14	Kiimentyński	Klimentyński
„	22	Stepczycze	Slepczycze
69	10	Zerenicze	Żerewicze
„	11 z d.	Witosłowicze	Witosławicze
„	10 z d.	Kierdnowscy	Kierdanowscy
71	23	Karhszyn	Karhaszyn
72	2	Rakowka	Rohowka
77	7	Pohorne	Pohonne
82	3	Rokowszczyzna	Robowszczyzna
83	11 z d.	Sonicze	Sowicze
„	10 z d.	Hrehowicze	Hrekowicze
84	5	Sielczeniowka	Sielezieniowka
85	13 z d.	Zarubione	Zarubińce
86	9 z d.	Malczyn	Mależyn
106	9 z d.	Kalinczyńcem	Kaliczyńcem

na str.	w wierszu	J e s t	Winno być
107	21, 3 z d.	Lorynce	Rolińce
131	11	Koslowce	Kostowce
132	7	Tiutki	Tiutki
150	9	Holczyn	Kolczyn
„	10	War...	Zwoz
„	3 z d.	Łapanow	Saponów
„	2 z d.	Padlescy	Podlescy
151	4	Tetirnowicze	Tetilkowicze
„	16	osd. 44, pust. 30	osd. 16, pust 2
„	8, 9 z d.	Nizanow	Mizakow
„	3, 4 z d.	Łuża	Łuka
152	9	Jałmuża	Jałmynka
„	5 z d.	Załockie	Kaleckie
„	1 z d.	Bobrinowce	Bahrinowce
153	5	Osow	Hoszów
„	„	Zabielin	Kobielin
165	11	Białocerkow	Bilocerkow
167	10	Listwin	Litwin
173	7 z d.	Nadtczewka	Nadtoczewka
177	9	Chekowicze	Hrekowicze
„	10	Ohruszno	Hruszno
„	9 z d.	Iszkowicze	Isakowicze
179	16	Lektowce	Letkowce
180	23	Koropczew	Karapczew
183	1	Sławiszcz	Stawiszcz

SPIS MIEJSCOWOŚCI.

A.

Abakumy 177.
Adamgrod ms. 110, 136.
Adamowka 168.
Adampol alias Szumilówka ms. 117.
Ajsyn v. Hajsyn 169.
Aleksandropol ms. 67.
Andrusiowka 140.
Andrusowka 176.
Andruszki 180.
Andrzejew 169. v.
Andrzejew 66, 73. v.
Andrzejowicze 36.
Andrzejowszczyzna 86.
Antonow 94.
" ms. 78.
Antonowce 121.
Antonowicze 173.
Antypowka 70.
Arklej mtez. 54. v.
Arklijów ms. 70.

B.

Babany mtez. 138, 139.
Babczyk 167.
Babice 60.
Babin ms. 131.
Babińce 173, 178.
Babinin 81.
Badowka ms. 114, 133.
Bajrasze ms. 87.
Behrynowce 78, 152.

Balabanowka mtez. 135.
Balakleja 182.
Balamutowka 182.
Balandyna 182.
Balanowka mtez. 114, 134.
Barachty (Petryczyn) 80.
Baranie pole 166.
Baranowicze s. 27.
Barasze 36.
Baraszowka 185.
Bardycze 66.
Baryszow ms. 69.
Basań ms. 71.
Basań stara 71. v.
Basania 40, 45.
Baskaki 67, 169.
Batoh mtez. 106, 109, 115, 138.
Batowskie urocz. 108.
Baty 60.
Bazar ms. 88.
Bech 153 al.
Bechowszczyzna 82, 179, al.
Bechy 46.
Belilówka 82 (Rastawica) v. Białolówka.
Bedziwin s. 30.
Beldniki 83.
Berdyczew 165.
Berkow 75.
Berkowiec 172.
Bereszki 177.
Bereszne 60.
Bereza 175, 181.

na str.	w wierszu	J e s t	Winno być
107	21, 3 z d.	Lorynce	Rolińce
131	11	Kosłowce	Kostowce
132	7	Tiutki	Tiutki
150	9	Holeczyn	Koleczyn
„	10	War...	Zwoz
„	3 z d.	Łapanow	Saponów
„	2 z d.	Padlescy	Podlescy
151	4	Tetirnowicze	Tetilkowicze
„	16	osd. 44, pust. 30	osd. 16, pust 2
„	8, 9 z d.	Nizanow	Mizakow
„	3, 4 z d.	Łuża	Łuka
152	9	Jałmuża	Jałmyńka
„	5 z d.	Załockie	Kaleckie
„	1 z d.	Bobrinowce	Bahrinowce
153	5	Osow	Hoszów
„	„	Zabielin	Kobielin
165	11	Białocerkow	Bilocerkow
167	10	Listwin	Litwin
173	7 z d.	Nadtczewka	Nadtozewka
177	9	Chekowicze	Hrekowicze
„	10	Ohruszno	Hruszno
„	9 z d.	Iszkowicze	Isakowicze
179	16	Lektowce	Letkowce
180	23	Koropczew	Karapczew
183	1	Sławiszczka	Stawiszczka

SPIS MIEJSCOWOŚCI.

A.

Abakumy 177.
Adamgrod ms. 110, 136.
Adamowka 168.
Adampol alias Szumiłowka ms. 117.
Ajsyn v. Hajsyn 169.
Aleksandropol ms. 67.
Andrusiowka 140.
Andrusowka 176.
Andruszki 180.
Andrzejew 169. v.
Andrzejow 66, 73. v.
Andrzejowicze 36.
Andrzejowszczyzna 86.
Antonow 94.
" ms. 78.
Antonowce 121.
Antonowicze 173.
Antypowka 70.
Arklej mtez. 54. v.
Arklijów ms. 70.

B.

Babany mtez. 138, 139.
Babczyk 167.
Babice 60.
Babin ms. 131.
Babińce 173, 178.
Babinin 81.
Badowka ms. 114, 133.
Bajrasze ms. 87.
Behrynowce 78, 152.

Balabanowka mtez. 135.
Balakleja 182.
Balamutowka 182.
Balandyna 182.
Balanowka mtez. 114, 134.
Barachty (Petryczyn) 80.
Baranie pole 166.
Baranowicze s. 27.
Barasze 36.
Baraszowka 185.
Bardycze 66.
Baryszow ms. 69.
Basań ms. 71.
Basań stara 71. v.
Basania 40, 45.
Baskaki 67, 169.
Batoł mtez. 106, 109, 115, 138.
Batowskie urocz. 108.
Baty 60.
Bazar ms. 88.
Bech 153 al.
Bechowszczyzna 82, 179, al.
Bechy 46.
Belilowka 82 (Rastawica) v. Białolówka.
Bedziwin s. 30.
Beldniki 83.
Berdyczew 165.
Berkow 75.
Berkowiec 172.
Bereszki 177.
Bereszne 60.
Bereza 175, 181.

- Berezana ms. 74.
 Berezianka 176.
 Bereznia ms. 78.
 Berezniaki 182.
 Berezowa Ługa gr. 126.
 Berłowka 165.
 Bernoszowka 134.
 Berszada v. Berszadz 165.
 Berszadz ms. 165, 132.
 Berszki 81.
 Besidki 119.
 Bezradycze 80, 174.
 Biała Cerkiew mtcz. 31.
     "   v. Białocerkiew' 165.
 Biała Soroka v. Białosoroka 76.
 Białe Berehi v. Biele Brehy 80.
     "   Jezioro v. Bile Ozero 180.
 Białoberezki gr. 68.
 Białocerkiew v. Białocerkow' 165.
     "   ms. 16.
 Białogrodka ms. 73, 83.
 Białohusowka v. Białousowka 111.
 Białokurowicze 44, 81, 84.
 Białołowka v. Belilowka, Bililowka
     166.
 Białopol, Białopole 166.
 Białosoroka 173, v. Białosoroki 166.
 Białosroka slb. 37.
 Białoszyce v. Białoszyce 66, 79, 152.
 Białousowka 135.
 Białowe 135.
 Białowież 38, 85, 91.
 Biehun 38.
 Bielaszki 181.
 Bielecczyzna 82.
 Bielenka 77.
 Biele Brehy v. Bile Brehy 41, 43.
 Bielka s. v. Bilka 28.
 Bielki v. Bilki 29, 153.
 Bieloszyce v. Białoszyce 29, 46.
 Bielowież v. Białowież 38.
 Biesiadka 120, 183.
 Biezdziachy 177.
 Bieżow 45, 71, 75, 183.
     "   (Korców) 66.
 Białowka 184.
 Bijewce 166.
 Bililowka v. Białołowka 166.
 Bile Brehy v. Białe Berehi 44.
     "   Ozero v. Białe Jezioro 174.
 Bilka v. Bielka 184.
 Bilki v. Bielki 66, 132.
 Bilkowska rudnia 174, 181.
 Białosoroki v. Białosoroka 166.
 Biruki 165.
 Blidcza 173, 184.
 Blistawica 80.
 Błażnikowscyżna (Nozdrysz) 75.
 Błoszczyńce 165.
 Bobnicze 81.
 Bobłow 103, 119.
 Bobr ms. 72.
 Bobrowka 167.
 Bobrowica 179, ms. 74.
 Bobrynowo s. 29.
 Bobryca 59, 171.
 Bobrycze 184.
 Bochajewka s. v. Buhajowka 52.
 Bochenniki 141.
 Bod(zi)enki 179.
 Bogdanowscyżna 69.
 Bogusław v. Bohusław 166.
 Bohajewka mała s. v. Buhajowka 52.
 Bohdancze 72.
 Bohdanow 76.
 Bohdanowka 135.
 Bohdanowscyżna gr. 73.
 Bohotkowscyżna 76.
 Bohrynow 173.
 Bohusław ms. 60, 54, 79, 63.
     "   v. Bogusław 166.
 Bohusza 120, 123.
 Bohusze 83.
 Bohuszowicze s. 37.
 Bohuszowka 170, 172.
 Bojarka 165.
 Bokijewscyżna 184.
 Bolaczew 170. v.
 Bolaczow 67.
 Bolotnica 70.
 Bolsuny s. 27.
 Bondary 67, 165, 179.
 Borki 168.
 Borkow 134.
 Borodianna 166.
 Borowa 40, 143.

- Borowica 168.
     " mtez. 62, 83.
 Borsków 132, 139.
 Borszczow 68, 69.
 Borszczowce 171.
 Borszczowka 173.
 Bortniki 40.
     " mtez. 131.
 Borysowka 139.
 Boryspol ms. 69.
 Borzna 182.
 Bosowka mtez. 115, 116.
 Braclaw ms. 104, 137, 139, 144.
     " v. Braslaw 166.
 Brahin mtez. 37, 38, 81, 83, 167.
 Brahińska włość 96.
 Braiłow 139.
 Braiłowka 139.
 Brain v. Brahin mtez. 38.
 Brainikowczyna 43.
 Braslaw v. Braclaw 166.
 Bratołow Wielki 99.
 Browki 74, 180.
 Brusilow ms. 73, 167.
     " Nowy ms. 78.
 Bruślince 142.
 Bruślinow 177. v.
 Bruślinów mtez. 143.
 Brylew 77.
 Brytowińce 38.
 Bublikowskie ziem. 172.
 Bubnow 71.
 Bubnowka 135.
 Buchalówka 74.
 Buchnowce 131.
 Buczak mtez. 130.
 Budynkowicka wś. v. Bodenki 152.
 Budyszcz 178.
 Budzak 115.
 Buhajowka 37, 71.
 Bujanicze siel. 52.
 Buki 72, 116, 175, 180, 181, 182,
     ms. 137.
 Bukowce 141.
 Bułajewka 134.
 Bułaki 41, 52. v.
 Bułhaki 67.
     " Nowe v. Nowe Bułhaki.
- Bundurow 118.
 Bureml ms. 70.
 Burki 167.
 Burkowce 140.
 Burty 182.
 Busza ms. 120, 138.
 Buszyńce 131, 135, 139, 140, 141.
     " alias Rudawce 142.
 Buzowa 170.
 Buzukow 168.
 Buzukowiec 168.
 Bużanka 176.
 Byczanka 170.
 Bykow 180.
     " albo Pykow 171.
 Bystrowka 180.
 Bystryk 182.
 Byszew 167. v.
 Byszow 37, ms. 84.
 Bywałki 177.
- C.
- Cary 73.
 Cerkowiszcz 174.
 Ch. vide po H.
 Cieszków 96.
 Cima mtez. 134.
 Colnowa 169.
 Cudnow v. Czudnow 167.
 Cwiżyn 185.
 Cybermanowka 170.
 Cybermanowska grobla 170.
 Cybulow ms. 132, 133.
 Czahow 131 mtez. 142.
 Czajki 166.
 Czakenszczyna 82.
 Czaple 59. v.
 Czaplice 60.
 Czarna Kamionka 170.
 Czarniawka alias Chrystkowo 182.
 Czarnobyl mtez. 38, 47, 85.
     " v. Czornobyl v. Czerno-
     biel 166.
 Czarnogrodzczyna 37. v.
 Czarnogródka ms. 79, 172.
 Czarnohubow 28. v.
 Czarnohubowszczyna 80.

- Czarnorudka 184.
 Czarnobowoszczyzna v. Czarno-hu-
 bowoszczyzna 153.
 Czebenschczyzna (Talałajowszczyzna)
 68. v.
 Czebienowsko 41.
 Czechy 167.
 Czczelnik 167.
 Czczelowka 138, 140, 141.
 Czehryn v. Czyhryn 168.
 Czemerskie 176.
 Czerepaszyńce 135.
 Czerewacze 167.
 Czerewki 184.
 Czerkas 165.
 Czerkasy (Czerkassy) ms. 19, 31,
 168.
 Czerlankow siedl. 60. v.
 Czerlenkow mtez. 139, 141. v.
 Czerlinkow 103, 133.
 Czerniachow v. Czerniachów 174.
 „ v. Czerniechow v. Czer-
 nichow 169.
 Czerniawka 87, 169, 180, 184.
 „ mtez. 132.
 Czernichowca 85.
 Czernichowce 69.
 Czernicza 36.
 Czerniechow ms. 66.
 Czerniechow v. Czerniachow 169.
 Czerniechowce 40.
 Czerniowce ms. 134.
 Czerniszczce 60.
 Czernin 41, 179.
 Czernobiel v. Czarnobyl 167.
 Czernohorodka v. Czarnogrodka 172.
 Czerwil 71.
 Czerwona ms. 87.
 Czeszyn 139.
 Czetwertnia Nowa v. Nowa Czet-
 wertnia.
 Czetwertynowka mtez. 110.
 Czołowka 75.
 Czopowice 30, 80, 174.
 Czornobyl v. Czarnobyl 167.
 Czortkow 138.
 Czubińce 180.
 Czudin v. Czudyn, Czudzin 80, 174.
 Czudnow mtez. 31, 84, 98.
 „ v. Cudnow 167.
 Czudnowska włość 99.
 Czudyn 181 v. Czudin v.
 Czudzin 37.
 Czyhryn mtez. 54, 61, 87.
 „ v. Czehryn 168.
 Czykałowicze v. Czykołowicze 40.
 Czykczalnik v. Czczelnik 144.
 Czykiry 67.
 Czykołowicze 75, 167.
 Czyrkasy v. Czerkasy ms. 62.
 Czyrniczy v. Czerniszczce 59.

D.

- Daniłow (Medwedowka) mtez. 54, 62.
 Darnicza gr. 68.
 Daszów ms. 135.
 Dawidki 71.
 Dawidowicze 184.
 Dawitkowicze 44, 45.
 Dąbrowińce 132.
 Demidow 31, 76.
 Demidowce 131, 171.
 Demidowicze 79, 94, 152.
 Denisowicze s. (Denysowicze) 29, 41.
 Derażycze v. Dzieraszczice 83, 174,
 177.
 Derenkowce 107, 109, 119.
 Derenkowiec 182.
 „ las 106.
 Derenkowskie urocz. 108.
 Derihorod nazw. Ordyeczowka 134.
 Desna 68.
 Deszczka mtez. 125. v.
 Deszka mtez. 141.
 Deszki 166.
 Deszkow 122. v.
 Deszkowce 133, 138, 141.
 Dewicz Lesok 68.
 Dewiczlińskie zm. 176.
 Dewlin 69.
 Dewoczki v. Dziewoczki 66.
 Didkowce 78.
 Didowo v. Diedow 173.
 „ v. Dziadowszczyzna, Dołżyk
 169.

Diedow v. Didowo ms. 80.
Dietkowicze 152.
Ditiatkowicze 76.
Dmitrowicze 70, 86.
Dobkowszczyzna 167.
Dobratin (Suchołucze) 76.
Dobryń 66.
Dolhowce 123.
Dolhy Bród 170.
Dołżyk 174.
    " v. Dziadowszczyzna 169.
Domanow 179.
Domanowka 181.
Domolocz 67.
Domontow ms. 70, 76, 169.
Dorohinin 75.
Dorohinka 79, 82, 172.
Dorocicze (Dorocizce) s. 28, 153.
Dorokanowka 166.
Dowlady v. Dowlady 174.
Dowhosiele 84, 179.
Dowlady 37, 76.
Drabów 178.
Drania 43.
Drońki 175, 183.
Drony 68.
Druźnia 70.
Dubeczna 37. v.
Dubecznia 174. v.
Dubieczny 80.
Dublin 167.
Dudary 59. v.
Dudarze 60.
Dworzyszcza 83. v.
Dworzyszcze s. 96.
Dwizki 39.
Dybińce 166.
Dymer v. Dymir 57.
Dymerka 72.
Dymidow 6, 56.
Dymidowce 133, 138.
Dymir v. Dymer ms. 73.
Dywin 78.
Dziadowszczyzna, Didowo, Dołżyk,
    169.
Dziarnowicze 77.
Dziedziatkowicze 39.
Dzieraszcze v. Derażycze s. 30.

Dzietkowicze v. Dietkowicze 43, 46.
    " s. 29.
Dziewoczki v. Dewoczki 169.
Dziunkow 130, 139, 142.
Dziurzyńce 122.
Dzwierczyńce 134.
Dzwynogrodka 176.
Dzwonycha 138.

E.

Elminka v. Jalmeńka 179.
Esuryowicze s. 30.

F.

Fastow ms. 79.
    " alias Chwastow 172.
    " Nowy Wereszczyn 170.
Fastowce 118, 119.
Fedorów młyn 172.
Fedorowka 77.
Felicianowka 173, 178.
Feniewicze 171.
Filipowicze 41, 45.
Foroszcza v. Niechoroszcza 178.
Fosnica v. Chwosnica 40.
Futor 171.
Futorska rudnia 184.
Fuszczowka 73.

G.

Gdeń v. Hdeń 169.
Gielmazow 180.
Gniłaruda 120. v.
Gniłorudzki gr. v. Hniłorudzki gr.
    116.
Gorgolew (Horholew) las 185.
Grabów 177.
Grabowce 100.
Granow 125.
    " (Wierzbicow) 124, ms. 127.
    " alias Werbicz 143.
Grodek ms. 133.
Gronostajpol v. Hornostajpol 169.
Gurowszczyzna 170.

Gurskie 78.
Gusakow v. Husakowce 107, 109.
Gwozdow v. Hwozdow 40.

II.

Hackowce Wielkie 136.
Hadiacz 160.
Hajewicze v. Hejewicze 153 s. 27.
Hajsyn mtez. 139.
    „ v. Ajsyn 169.
Hajsynski gr. 127.
Hajworonowka 78.
Halczyn 176.
Halczyńce 87.
Halepl 44.
Halijowce 100.
Halinka 171.
Halki 167.
Halza 36.
Haponowicze 167.
    „ moczulskie s. 28.
Harapowka 176, 184.
Harbuzin 176.
Hasińce v. Hażyńce.
Hatne 68.
Hawratin 84.
Hawryłowce 45.
Hawryłowka 173, 178.
Hażyn 81, 94.
Hażyńce (Hasińce) 185.
Hdeń v. Gdeń 169.
    „ v. Igdyń 174.
    „ v. Ihdyń 180.
Hejewicze v. Hajewicze 82.
Herasimow staw 172.
Hermanowka 165.
Hirczyki 182.
Hlebow 80.
Hlebowka 76.
Hlewacha 173. v.
Hlewaka 77.
Hlezolbie s. 38.
Hlińsk mtez. 131.
Hliniańce 141. v.
Hliniąniec 139.
Hładkiewicze 81.
Hładkowo 69.

Hłatkowicze 37.
Hłuboczko 109.
Hłubokie 56.
Hłubow (Hlybow) v. Chlubów 180.
Hłuchowa 67.
Hłuchowicze 81, 167.
Hłumcza 36.
Hłuszec 83, 172, 176. v.
Hłuszczy s. 30.
Hłuszkiewicze 91.
Hlybów v. Hlubów.
Hnidyn 174.
    „ v. Chmedynie 180.
Hniła gać 173.
Hnilec 172. v.
Hnileczczyzna 52.
Hnitorudzki gr. v. Gnilor. gr. 123.
Hochly 38, 41.
Hodotemle 77.
Hoholew ms. 72.
Holaki 119, 131, 139, 173.
Holeniszczce 86.
Holibiejowicze 42.
Hołodki (Holotki) 126, 182.
Holtwa ms. 70, 168.
Hołubiewicze 71.
Hołubijewicze 173.
Hołubowka (Czeremeszki) 72.
Homolicze 167.
Horbasza 169. v.
Horbasze 66.
Horbowicze 170.
Hordyowka mtez. 134.
Horenicze 42, 66, 170.
Horholew (Gorgolew) las 185.
Horłowski mlyn 38.
Horłowszczyzna 184.
Hornostajpol ms. 76.
    „ v. Gronostajpol 159.
Horock v. Nowy i Stary Horock 88.
Horodec 38.
Horodeckie mtez. 138, 170.
Horodek 181.
Horodnica ms. 83, 133.
Horodysko Nowe 175.
    „ Stare 175.
Horodyszczce 68, ms. 72, 88, 180,
    182.

- Horoski 67, 169. v.
 Horoszkowicze 36, 169.
 Horwolicze 38, 43, 44.
 Horwolowce 43.
 Horwowczyzna 43.
 Hostomel ms. 38, 80.
 Hoszow s. 27.
 Hrekowicze v. Chrekowicze 83.
 Hreżany v. Hryżany 169.
 „ v. Reżany 181.
 Hrozińce 66.
 Hruszew 171.
 Hruszka 167.
 „ siedl. 128.
 Hruszki 184.
 Hruszno v. Chruszno 177.
 Hruszow 60 v.
 Hruszowa 59.
 Hruszkie 177, 182.
 Hryhorowka 183.
 Hrynie 169.
 Hryniowce 99.
 Hrystanowka (Huncza) v. Chrystanowka 118.
 Hryszyńce 171.
 Hryżany v. Hreżany 67.
 Hubarewsczyzna 81, 82.
 Hubarewski gr. 69.
 Hubarowicze 81, 167.
 Hubicza 177. v.
 Hubicze 83.
 Hubin mtez. 132.
 Hubińce 82.
 Hubnik 106, 109.
 Huczkwow gr. 68.
 Hulaniki ms. 66, 165.
 Hulez 43.
 Hulowce ms. 134.
 Human v. Umań 170.
 Humilewsczyzna (Trościanki) 68.
 Huncza (Hrystanowka) v. Chrystanowka 118, 125, 127.
 Huncze czyli Chrystanow mtez. 129.
 Hunczański mł. 125.
 Husaczowka 165.
 Husakowce v. Gusakow 107, siel. 109.
 Huszczyńce 104.
 Hwozdow v. Gwozdow 68.
 Hyziny v. Chiszyn 43.
 Chabne 37, ms. 88, 170.
 Chalepiec 70.
 Chajcza 67. v.
 Chajcza M. i W. 179.
 Chanbiekow 75, 76.
 Chanki 80.
 Charlejowka 180. v.
 Charlijówka 78.
 Charpaki 119.
 Charytonowka 73.
 Chejłowa 178.
 Chekowicze v. Chrekowicze 177.
 Chyżyńce 139, (Chiżyńce) 151, 176, 185.
 Chiszyn v. Hyziny 84.
 Chłapińce 181.
 Chlubow (Hlubow) 37, 174.
 Chłuplanka 184.
 Chłuplany 76, 184.
 Chmedynie (Hnidyn) 180. v.
 Chmiedin 80.
 Chmielna 60. v.
 Chmielne 178.
 Chmielnik 144.
 Choczewa 185. v.
 Choczowa 173.
 Choczyn 84.
 Chodaki 46, 77, 79, 152.
 Chodorkow mtez. 41, 47, 52, 67, 85.
 „ Chodorkowe pole, Chodory 170.
 Chodorkowicze 40, 75.
 Chodorow 60, 128.
 Chodorowczyzna (Krasny Dwór) 67.
 Chodory v. Chodorków 170.
 Chodosowka 73.
 „ (Krasna Wola) 86.
 Chodowicze s. 29.
 Chodyjewskie ziem 172.
 Chojniki mtez. 96, wieś 96.
 „ v. Chwojniki 170.
 Cholodowka 138.
 Chomenki 132.
 Chomutyńce 131.
 Choresciszew v. Choresciszów mtez. 47.
 Chorol ms. 83.

- Choroscieszow v. Stary Choroscieszow v. Korostyszew 40.
Chotow 51, 174.
Chotucze 167.
Chotinówka 66.
Chowchoł 184.
Chrapacze 165.
Chrapkow s. 96.
Chrekowicze v. Hrekowicze s. 30.
Chreszczatyk 178, 182.
Chruszno v. Hruszno 177.
Chrystanow czyli Huncze mtez. 129.
Chrystanowka 123, 124, 125, 126.
Chrystanowka (Huńcza) 118, 125, 127.
Chrystanowski gr. 124, 125.
Chrystynow 130.
Chrystynowka v. Krystynowka 167.
Chrytkowo alias Czarniawka 182.
Chwastow v. Fastów, Nowy Wereszczyn 170.
Chwedkowka 136.
Chwojniki 83.
„ v. Chojniki 170.
Chworoszcza v. Niechoroszcza 178.
Chwońnica 65, 66, 85.
- I.
- Iborolewski podklet 173.
Igdyn v. Ihdyn, Hdeń 174.
Ignacopole v. Ignatowka 176.
Ihdyn (Hdeń) 180.
Ihnatyn 180.
Ilaki 40.
Ilicze 44 ms. 141.
Ilkowce 138.
Illicze 167.
Ilkowce 177.
Imienie 80, 174.
Irakczyjew 174, 180.
Irhaczow ms. 78.
Irklej 168.
Irzawiec alias Polstwin 171.
Isajki 81, 166, 175.
Isaki v. Isajki 42.
Iskoroscin ms. 75.
„ s. 29. v.
Iskorostyn 44.
- Iszkowicze v. Isakowicze 177.
Iwangrodzki las 172.
Iwanince 137.
Iwanka 136.
Iwanków 67, 84, 169, 171.
Iwankowce 171.
Iwanowce 138.
Iwanowicze 36, 82, 184.
Iwkowce 168.
Iwnica ms. 88, 171.
Izbin 177. v.
Izbińce 83.
- J.
- Jablonka 72, 80, 170.
Jablonow 180.
Jablonowka 168.
Jachimowka 82.
Jachny 176.
Jackowce 139, 141.
Jackowce Małe 140.
Jackowka 172.
Jahodynka 167.
Jahotin ms. 71. v.
Jahotyn 180.
Jagodne 176.
Jakowce 177.
Jakuszyńce 142.
Jalmenka (Elminka) 179. v.
Jalmyńka ms. 73, 152.
Jangrod sł. 108, 132, 141.
„ alias Sciana 132.
Janickiego Wola 87.
Janniewski gr. 119.
Janiszowka 165.
Jankowce 75, 137.
Jankowicze 52, 173.
Janow 133.
„ Nowy v. Nowy Janow.
Janowicze 152.
Janowka 168, 185.
Januszpol ms. 75.
Jareszki 180.
Jarmosowka 181.
Jarosławiec 179.
Jarosławka 179, 184.
Jarosowka 142.

Jaroszyńce 135.
Jarowa 40, 174. v.
Jarowe 168, 185.
Jaszienicze 41.
Jasienow 167.
Jaskowce 168.
Jasłów 107. v.
Jasłowiec 107, 109.
Jasnohorodka 76, 170.
Jastrebną 167.
Jastrzębińce 130.
Jazberyn 178.
Jelcudyn 176.
Jerczyki M. 180.
Jereszki 74.
Jerlikowo 69.
Jerszyki 180.
Jeryłow siedl. 60.
Jewcza 30.
Jewłasze 167.
Jezierszczyzna 73.
Jodłowka 56.
Jołcze 177.
Josipowka mtez. 131. v.
Josypowka mtez. 130.
„ gr. Kublic 137.
Julcza 167.
Junaki 136.
Juriewce 173.
Jurjewka 66.
Jurjewszczyzna 71.
Jurkow Stawek 76.
Jurkowce 123, 134.
Jurkowczyna 38.
Jurkowicze 81, 167.
Jurkowszczyzna 134.
Jurowka 77.
Juskow Młynek 60.
Juszkowce 132, 137 ms. 132.
„ alias Sabrówka 140.
„ Stare 142.
Juszyńskie dobra 126.

K.

Kaczaly 70.
Kadlubia 79.

Kaharlyk 77.
Kajetanowka 168.
Kaleckie 152. v.
Kalence 173, 184.
Kalenickie ur. 108.
Kalenik 153. v.
Kalenikowszczyzna 68.
Kalenna 78.
Kalenszczyzna 77. v.
Kalenski gr. 88.
Kaleta 179.
Kaletynce 107. v.
Kaletyn 107. v.
Kaliczyn 107.
Kalinczyniec 106. v.
Kalihorka Mokra 182.
„ Sucha 182.
Kalinowka 176, 180.
Kalinowszczyzna 172.
Kalityczą v. Kaletyn 165.
Kalnik Nowy v. Nowy Kalnik.
Kalnik Stary v. Stary Kalnik.
Kalny Łuh 52. v.
„ Ług 172.
Kalabarka 168, 176.
Kamianka 185.
Kamienica siedl. 128.
„ sl. 139.
„ mtez. 136.
Kamienieniec Nowy v. Nowy Kamieniec.
Kamieniecka włość 91, 92.
Kamienna grobla 182.
Kamienne 45, 74, 91.
Kamienny Bród 67, 165.
Kamienohorka 104.
„ sl. 129, 139.
Kamienohorki 165.
Kamienohorskie dobra 120.
Kamienska 83. v.
Kamienskie 177.
Kamienszczyzna 90, 92.
Kamionka 179, ms. 88.
Kaniow ms. 17, 31, 59, 60, 171.
Kapustyna dolina 182.
Kapuszczyzna 136.
Karabliszcza 173.

- Karabczyn 79.
Karaczowce 119.
Karapczew v. Korabczow 180.
Karapysze 166, 171.
Karhaszyn 176, ms. 71.
Karpilówka 167, 172.
Karpów 107.
Karpowicze 173.
Kasiczyńce 170.
Kasperowka 73, 83, 166, mtcz. 143.
Kaszynskie siel. 182.
Kataszyn śl. 135.
Kierdanowka 69, 75.
Kiimentyński gr. 68.
Kijów ms. 8, 22, 24, 37, 40, 46, 53,
55, 72, 73, 75, 76, 171.
„ zam. 3.
Kijowiec 121.
Kirnasowka 135.
Kiryjowka 99.
Kiryłowka 182.
Kiryłowskie jezioro 173.
Kiserniak siedl. 128.
Kisiorowicze 73.
Kisłowskie-Monastyr 176.
Kitajgrad mtcz. 129, 136, 139.
Kitajgrodzkie gr. 128.
Klebań alias Stawogród ms. 111.
Klebańskie sian. 172.
Kleszcze 46, 75, 152, 175, 178.
Kleszczów 139.
Klonowe 83.
Kłoczki 40, 65, 75, 179.
Kniaża Krynica 128, gr 123, mtcz.
125, 135.
Kniażyce 40, 44, 69.
Knieżyce 68.
Kobielin 153.
Kobyla 114, 143.
Kobyleckie 133.
Kochangród 142.
Kocowszczyzna 65, 75, v. Koczow-
czyzna.
Koczman 144.
Koczorow 73.
Koczowczyzna v. Kocowszczyzna 40.
Koczur 44.
Koczycze 43.
Koczyczyn 36.
Koczysze gr. 79.
Kodnia ms. 87, 175.
Kojtów 83, 174.
Kolence 39.
„ v. Lektowce 179.
Kolibańce 134.
Kolska 43, 44.
Kołaszyńska 120.
Kolckie 80.
Kolobusza 79.
Kolodzieczno 39.
Kolontajew 168.
Kołpienica 75.
Komajgrad 127.
Komargrod 127, śl. 136.
Komorow 139.
Komorowka 176.
Kandyrow 171.
Koneła 170, mtcz. 116.
Kononcza 60, 68, 178.
Konony 167.
Konotopa 95.
Konstantynowka 182.
Kopacze 167.
Kopaczów ms. 65.
Kopaczowce v. Kopacze 38.
Kopanowczyzna 39.
Kopczewicze 43.
Kopijowce 121, 130, 133. v.
Kopijowka 128, 130, 139.
„ Stara 129.
Kopisterin 144.
Kopylińce mtcz. 132.
Korabczow v. Karapczow ms. 74.
Korców 45, 46, 72, 81.
„ (Bieżów) 66.
„ (Słepczycze) 68.
Korcówek 73.
Korcówka 45.
Korcówki 180.
Korczińska 43.
Kordyszowka 141.
Koreszczow mtcz. 40. v.
Koresteszow, Korostyszew 175.
Korma 42, 85, 93.
Kornin 66, ms. 80, 85.

- Korobowszczyzna 86.
Korohajów 66.
Korohod 167.
Korolewka 177.
Korop 79.
Korosteszow Nowy 88.
„ Stary v. Korostyszew 88.
Korostowiec 109.
Korostyszew v. Korosteszow 175.
Korpiłowka v. Karpilowka 76.
Korsuń ms. 54, 61, 87, 176.
Korytanowka 175.
Korytna 129.
Korytyscza 169.
Kosaczowka 172.
Kosakowska śl. 140.
Koszejow 79.
Kościeszkowicze 79.
Kośnica mtez. 136.
„ siedl. 128.
Kosniczka siedl. 128.
Kosorycze 174.
Kosowka 77.
Kostaniec 171.
Kostowce 79.
Kostyn 165.
„ urocz. 56.
Kosy 138.
Koszewata v. Kowszowata 176.
Koszlaki 78, 182.
Koszony 30.
Koszów mtez. 140.
Koszowka 86.
Koszyłow 123, 124, 125, 126. v.
Koszyłowce 119. v.
(Coschilowce) 144. v.
Koszyłowski gr. 125, 129. v.
Koszyłowskie dobra 129.
Koszycza 91. v.
Kotczyszczyna 93.
Kotelnia 34, 176, ms. 74.
Kotiużyńce 57.
Kotlin v. Kotelnia 153.
Kotłowica 167.
Kotłuchajow 60.
Koty 72, 172.
Kowale 82.
Kowalin 40, 68, 175.
Kowalski sianokos 172.
Kowszowata 85.
„ v. Koszewata 176.
Kožanka 142.
Kožanki 165.
Kozar 179.
Kozarowicze 41. v.
Kozarowieckie s. 24.
Kožeńce 60.
Koziarowicze v. Kozarowicze 76.
Koziarycze v. Koziarowicze 70.
Koziczanka 167.
Kožińce 114, 132.
„ alias Kozuhrybty ms. 137.
Kosłowce 131.
Kozłowka 180.
„ śl. 133.
Kozuhrybty alias Kozińce ms. 137.
Kožuchowka 144.
Kožuszkiewicze 96.
Kožuszkowicze 79, 37.
Krasilowka 88, 184.
Krasna 42.
„ Włoka 69.
„ Wola (Chodosowka) 86.
Krasne 36, 67, 72, 129, 141, 167.
„ Nowe v. Nowe Krasne.
„ Stare ms. 135.
Krasneńkie 140.
Krasnoborka 174, 181.
Krasnohorka mtez. śl. 139.
Krasnoluka 171.
Krasnopol 85, śl. 141.
Krasnosile 83.
Krasnosiołka 66, 82, 99, 108, 169.
Krasny Dwór (Chodorowczyzna) 67.
„ Staw 131.
Krechajow v. Krohajów 152.
Krechow 179.
Kremna 67.
Krohajow v. Krehajów 179.
Kropiwna 168, ms. 70.
„ Niżna 122.
„ „ v. Niżna Kropiwna.
„ Wyszna 137.

- Kruk 153. v.
 Kruki 177, s. 28.
 Kryłów 176, mtez. 61, 86.
 „ Stary 168.
 Kryłówka 78, 178, 180.
 Krymska rudnia 174, 181.
 Kronicze 41 (Krynice) 71.
 Kryniów 169.
 Krystynowka v. Chrystynowka 167.
 Kryszczyńce 137.
 Krysztołowka 133.
 Krywce 167. v.
 Krywicz 81.
 Krzykowce 140.
 Krzywe 85, s. 52.
 Krzywoszyńce 180.
 Ksawerów 176.
 Kubilin 27, 44.
 Kublicz 125, 127, ms. 137.
 Kuchary 39, 41, 71, 178.
 Kujłowce 174.
 Kujłówka 71, 73.
 Kulanowka 75.
 Kuliki 38.
 Kulikow 172, siedl. 52. v.
 Kulikowo 172.
 Kulińce 82.
 Kumejki 177.
 Kuna 106, 107, 109, ms. 106, 141.
 Kunicze 113, mtez. 137.
 Kunka 106, 109, 136.
 Kurdelowka 143.
 Kurylczyce 59.
 Kuryny ms. 79.
 Kutyszczka 99, 131.
 Kuśki 84.
 Kustowce 177.
 Kuszczycyńce 141.
 Kuzmicze 40, 77, s. 93.
 Kuzmin siedl. 128.
 Kuzmińce 117, 133, 124, 142.
 Kużyńce 82.
- L.
- Lawitkowicze 42.
 Lebedyn v. Lebedyn 182.
- Lebowskoje v. Hlebów 42.
 Lelety 38, 184. *
 Lelow 86.
 Lenkowski chutor 173.
 Leonowka 173, 184.
 Leski 167.
 Leśniki 45, 73, 52, ms. 86.
 Leszczyn rus. 74.
 Lesznia 167, 180.
 Letkow v. Litkow 175.
 Letkowce (Koleńce) 179.
 Letnia 151 (Lityn).
 Letwiniec 59.
 Letyń v. Lityń 177.
 Lewkowce v. Lewkowicze 82.
 Lewkowica 66.
 Lewkowicze 27, 46, 81, 153.
 Lewosowka 131.
 Lewucha mtez. 130.
 Lidawa 131.
 Lince v. Ilińce siel. 120.
 Liniew 174, 180.
 Lipki 86.
 Liplany 176. v.
 Lipleny 70.
 Lipna 99.
 Lipowe 168, 176.
 Lipowiec Nowy ms. 133.
 „ Stary ms. 133.
 Lisowska rudnia 181.
 Lisianka 62, ms. 87.
 „ v. Łysianka 176.
 Liskowcy 24.
 Liskowsczyzna 77. v.
 Lisowce 78, 180.
 Lisowka 174.
 Lisowsczyzna ms. 82.
 Listwin 38, 167.
 Lisznia 170.
 Litkow v. Letkow 68.
 Litkowicze v. Letkowce 152.
 Litwinkowczyna 39. v.
 Litwinowicze (Sawłuki) 75.
 Litwin 38.
 Lityń ms. 132.
 „ Stara wieś 138.
 „ v. Letyń 177.

Lorynce 107.
Lubartow ms. 84.
Lubeza 171.
Lubecz ms. 30, 83, 86, 177.
Lubińce 181.
Lulińce 130, 132.
Lutczyn 66.
Luźna 131.

Ł.

Ładyżycze 167.
Ładyżyn 110, 120, ms. 135.
Łaski 70, 76.
Ławrynowka 78, 171.
Łazarowka 73.
Łebedyn v. Lebedyn 83.
Łebedyńce 180.
Łęczyn 73.
Łobaczow mtez. 143.
    „ s. 42.
Łobaczowszczyzna 66.
Łobkowce 82.
Łochań 83.
Łochonowicze 36.
Łochwica ms. 70.
Łojow ms. 83.
    „ s. 30.
    „ Stary 177.
    „ v. Łojowa góra 177.
Łomnia mtez. 52.
Łopań (Michajłow) 67.
Łopatki 160.
Łopatyńce 135, 177.
Łoplany 30.
Łowkow 41, 45, ms. 84.
Łozowate 182.
Łozowiki 74.
Łozówki 180.
Łubianiec 137.
Łubianka 173, 178.
Łubny ms. 85.
Łucykowka 172.
Łuczyn 45.
Łuhin 67.
Łuhinki 67.
Łuhowiki 72.

Łuka 84, 121, 137, 138, 142, 151.
Łukaszow 135.
Łukojedy 169. v.
Łukoidy 174.
Łukomle ms. 85.
Łutawa 77, 171, 172.
    „ (Rajgród) 66.
Łużkowce 82.
Łuźna 131.
Łysianka v. Lisianka 176.

M.

Macharyńce 82.
Machnowce 103.
Machnowicze v. Machnowka ms. 177.
Machnowka v. Machnowicze.
Macocho (Maczocha) 117, 166.
Macochiński sian. 172.
Majanow 132, 134, 142.
Makalewicze 88, 31.
Makarow ms. 177.
Makarowka 69, 180.
Makiedoniec 59, 60.
Makijewka 165.
Makijowka 182.
Maleszow 83.
Mależyn 86, 177.
Malijki 167.
Malin 39.
Malinow 170.
Maliszówka 180.
Małe Starosielskie 86.
Mameż 69.
Manastyrysza 85.
Mandżala ms. 70, 88.
Mańkowka 108, 116.
    „ mtez. 131, 136, 170.
Marcinowicze 37, 82, 87.
Marianowka 182.
Markowa Wola 180.
    „ „ v. Nowa Markowa
    Wola.
Markowce 165.
Markowka 136.
Marynki 136.

- Masanowicze 173.
Maski 167.
Masłowka 171.
Massany v. Mazany 85.
Maszow 168.
Matkowszczyzna (Sobolówka) 67.
Matusow 182.
Matwijowce v. Żydowce 182.
Maxymowicze 37, 39, 152.
Mazany v. Massany 42.
Mączynice 131.
Medelewka 174, 181.
Medwedka 139.
Medwedków mł. 172.
Medwedne 79.
Medwedowka ms. 87.
Medweża 119.
Medwedowka v. Medwedowka 168.
Mekwo 174, 180.
Melenowcy (Mielenie) 29.
Melichowszczyzna 171.
Meruńce 135.
Meżyhorka 182.
Meżyłkowice 52.
Meżyrycz v. Międzyrzecz 178.
Meżyryczka v. Międzyrzeczka 174.
Mhlejew v. Mhlijow 182.
Michajłow 179.
„ (Łopań) 67.
Michajłowsczyzna 173.
Michalewka 120.
Michalska rudnia 173, 181.
Michałki 39, 52, 173, 181.
Michałkowce 108, 120, 136, 138,
Michałkówka 136.
Michałowce 141.
Michałowka 108, 117, 132, 134, 140,
141.
Michałowski gr. 111.
Miedziakow (Miziakow) 185.
Mielenie 78, 82, 152. v.
Mieleny v. Melenowcy 46.
Mieleskowczyna 42.
Mielnikowce 134, 137.
Mieńkowa Wola 180.
Międzyboż Nowy v. Nowy Między-
boż.
Międzyrzec 179.
Międzyrzecz v. Meżyrycz 178.
Międzyrzeczka v. Meżyryczka 181.
Mhlijow v. Mhlejew ms. 77.
Mikołajewka 172.
Mikulicze 38.
Mikulicze 134.
Miłosławce 171. v.
Miłosławiec 55.
Minijki 71. v.
Mininkowicze 45.
Mininy 88.
Minki 170.
Minkowicze 180.
Minniewa Wola 176.
Miodowka 132.
Mirhorod ms. 74.
Mirock 173, 178.
Mirony 166.
Mirukowicze 79.
Misajłowka 166.
Miziakow siel. 103, 104, 139, 151.
„ v. Miedziakow 185.
Mnichowa 183.
„ Besidka 165.
Mniew 80. v.
Mniewo 174.
Mnoha ms. 87.
Mochow 83, 177. v.
Mochow 30.
Moczulnice (Moculnyce) 43, 46.
Mobilna ms. 69.
Mosiejkowicze 72, 181.
Mosiejowicze Nowe 75.
„ Stare 75. v.
Mojszewicze 38.
Mokisz 81, 167.
Mokolowicze 38.
Mokolowna 69.
Mokracicze 45. v.
Mokratycze 41.
Mokrec 179.
Mołoczki 173, 175, 180, 183.
Monasterzyc 52.
Monastyrzyszcza 178.
Morozowka 76.
Mosijewka 180.
Mostyszcze 172.
Moszki 27.

Moszkowe 175.
 Moszny ms. 76, 178.
 Motronki 99.
 Motylowicze 36.
 Możary 38.
 Mozenkowicze 42.
 Mozer zamek 10.
 Mozycze 42.
 Muchojady 172. v.
 Muchoiedowicze 40, 42, 84.
 Murawsk 172.
 Murowiec ostrów 172.
 Muszurow słb. 138. v.
 Muszurowka 170.
 Muzycze 170.
 Myczki 36.
 Mykhorod 174, 181.
 Mykitińce 176.
 Myssy 86.
 Mytki 137. v.
 Mytkowice 116.
 Mytnica 181.

N.

Nadtoczewka 166, 173.
 Nahorany 184.
 Nahoreckie Bereznia 78.
 Narodycka rudnia 178.
 Narodycze 178. v.
 Narodzicze 39.
 Nastaszka 165.
 Nawoz 80, 174, 180.
 Nehrebowka 174, 181.
 Niechoroszcza v. Nechworoszcz, Nie-
 choroszcza 178.
 Nekrasowski ostr. 172.
 Nekrasze 172.
 Nerubajka 170.
 Nesterwar alias Tulczyn ms. 137.
 Netropeka 176.
 Niczahowka 184.
 Niedanczyce 86.
 Niedaszki 29, 46, 74, 88, 152.
 Niedwiedowka 59, 60.
 Niedźwiadka 185.
 Nieforoszcza ms. 78. v.

Niechoroszcza v. Nechoroszcza 64.
 „ v. Nechworoszcz, Chwo-
 roszcza, Foroszcza 178.
 Niekrasze 170.
 Niemierzyńce 131.
 Niemirow 118, 119, 135, ms. 123,
 126.
 Niemirowka 67, 82.
 Niemirowski gr. 121.
 „ klucz 121.
 Niemkoca 173.
 Niesoloń ms. 87.
 Niestanowiczskie zm. 172.
 Nieszczerow 41, 65.
 Nieumierzyce v. Niewmierzyce 27,
 46.
 Niewesolowa 52.
 Niewmierzyce 82, 153.
 Niezwodycze 171.
 Nikiperowce 121.
 Nikonowska 71.
 Nizhorka 180.
 Niżna Kropiwna 140
 Niżyłowicze 174, 181.
 Nodkowy futor 74.
 Noryńsk 179. v.
 Noryńsko 43. v.
 Norzyńsk 67.
 Noskowce 136.
 Nosowce 106, 108, 109, 119, 134,
 136, 137.
 Nosowka 179.
 Nowa Czetwertnia ms. 136.
 „ Wola Markowska 71.
 Nowaki 37, 66, 183, 184.
 „ (Sieczyły) 69.
 Nowe Buchłaki ms. 67.
 „ Krasne 138.
 „ Pilipowicze 68.
 Nowopol 184.
 Nowosielce 151, 176.
 Nowosielczyzna 41.
 Nowosielica 85, 103, 134, 138, 139,
 168, 177.
 Nowosiolka 177.
 Nowosiolki 37, 41, 42, 45, 66, 80,
 83, 96, 172, 174, 180.
 Nowosiolki Desenskie 80.

- Nowostawek s1b. 135.
 Nowy Horock 88.
   „ Janow mtez. 143.
   „ Kalnik ms. 132.
   „ Kamieniec ms. 137.
   „ Międzyboż mtez. 138.
   „ Ostrożek mtez. 134.
   „ Potok mtez. 139.
   „ Zasław mtez. 134.
 Nozdryz (Nozdrisz) 28, 45, 69, 73,
   87, 88, 178. v.
 Nozdryz (Blażnikowszczyzna) 75. v.
 Nozdrzys 42.
 Nudicze 167.
- O.
- Obczytel 171.
 Oblin 108, 119.
 Oblinski gr. 108, 114, 115, 117.
 Oblatkowski gr. 52. v.
 Oblitki 174, 181.
 Oblitkowska rudnia 174, 181.
 Obodne 141.
 Oborska wołość (Uborcka) 36.
 Obuchow mś. 84.
 Obuchowicze 42, 88, 171.
 Obychodowczyna 44. v.
 Obychody 80.
 Oczeretna 108, 140, s1b. 142.
 Ohijewka 166. v.
 Ohijowka 82, 133, 135.
 Oknina 182.
 Olchowiec 166. v.
 Olenicze 184.
 Oleniow 140.
 Oleszkowce 87, 119, 124, 125.
 Oleszkowskie dobra 129.
 Olewsk ms. 84.
   „ v. Wolewsk 179.
 Oliszkowce 182.
 Olszanica 176.
 Olszanka 73, 83, 108, ms. 80.
   „ Wielka 165.
 Olszka 73, 167.
 Oltwa v. Holtwa mtez. 54.
 Omelanow 179.
 Omelianowszczyzna 80, 171.
 Omietyńce 142.
- Onikijewszczyzna 171.
 Onopkowce 136.
 Opacyzcze 168, 172.
 Opacyzczyn 41, 84.
 Oparypsy 75.
 Oporycze 180.
 Orane 37, 80, 173, 185. v.
 Orańszczyzna 184.
 Oratów ms. 132.
 Ordyczowka nazw. Derihorod 134.
 Orewicze 37, 80, 166, 173.
 Orla 80, 84. v.
 Orlej wchód 85.
 Orłowka 136.
 Oropajow (Woropajów) 41.
 Osarcyzcze 174.
 Osieczka 39.
 Osiek 86.
 Osiowka mtez. 133.
 Ositniażka 182.
 Ośniki 45, 66.
 Osokorek 51. v.
 Osokorki 172.
 Osow 153.
 Osowce 79.
 Ostapkowce 140.
 Ostapy 175, 180.
 Oster v. Ostrz 179.
 Ostołopow 123, 140.
 Ostrohladowicze 37, 83, 170.
 Ostroluki 171.
 Ostrowek 179.
 Ostrożca 82.
 Ostrożek Nowy v. Nowy Ostrożek.
 Ostryjki 165.
 Ostrz mtez. 31, 74.
   „ Oster 179.
 Oszorojewicze 177.
 Oszykczycze 175.
 Oszytków 140.
 Oszytkowice 37, 80, 174, 180.
 Owrucz ms. 11, 25, 38, 40, 67.
   „ Wruczy 179.
 Owrucze 68.
 Ozdzitowo 80.
 Ozerane 174.
 Ozerna 165.
 Ozierany 38, 79.

P.

- Pakuła 80.
 Pałanka 170.
 Paniówka 130.
 Pańkowiec 71.
 Pańkowszczyzna 73, 173.
 Papirnia 174, 181.
 Parchomowka 165.
 Paryjowka 135.
 Parysow 86.
 Paryszów 38.
 Pasynkowicze 42.
 Paszkowce 119.
 Paszkowka 167.
 Paszówka słb. 139.
 Paszynki 153.
 Pawelki 78.
 Pawłowicze 45, 73, 175.
 Pawołów ms. 74, 180.
 Pedyunki 100.
 Pedynowka 182.
 Pelcza 179.
 Perehonowka 84.
 Peresław ms. 54. v.
 Perejasław ms. 71, 180.
 Perezow stary v. Prezow 72.
 Perock 86.
 Perporowce 104. v.
 Perpurowce 140.
 Petrowce v. Piotrowce 171.
 Petrowo sieliszcz 174.
 Petryczyn (Barachty) 80.
 Petryki 182.
 Petrykowo 173.
 Petyhory mtez. 143.
 Piaseczyn 138, 142.
 Piaski 176.
 Piaskowka 70.
 Piatyhorka 166.
 Pieje 59, 60.
 Piekary 178.
 Pierka 30, 177.
 Pieskow 176.
 Pieszczana ms. 70.
 Pieszczanica 77, 84, 82.
 Pietniczany 131, 132, 133, 138, 139,
 139, 140, 142, 142.
 Pietuchy (Piwnie) 165.
 Pikow ms. 103, 131.
 Pilawa 139.
 Pilichowka 133.
 Pilipowicze 173, 178.
 „ Nowe v. Nowe Pilipowicze.
 Piny gr. 68.
 Piotrowce v. Petrowce 6, 73, 152.
 „ Nowe 58.
 „ Stare 58.
 Piotrowcy v. Petrowce 23.
 Piratin ms. 79.
 Pirohowicze 181.
 Piroszycze 42.
 Pirożki 174, 181.
 Pisarzowka 134.
 Piszczelniki 60.
 Piszczewo 185.
 Piwnie v. Pietuchy 165.
 Plakowka 182.
 Plesieckie 172. v.
 Plesiecko ms. 72.
 Pliskow 132.
 Plocka niwa 172.
 Płoska 72, 106.
 Płoskie 37, 173.
 Poczapińce 102, 140, 176.
 Poczajewka 52.
 Poczujki 190.
 Podgorze 76.
 Podhorce 72.
 Podłuby 36.
 Podnieprska włość 180.
 Podorożne 176.
 Pogrzeby v. Pohreby 39.
 Pohonne v. 77, 183.
 Pohonno 173.
 Pohorelce 168.
 Pohrebce 171. v.
 Pohreby 165.
 Pohreby v. Pogrzeby 51, 173.
 Pohrebyszcz 181.
 „ ms. 121, 123. v.
 Pohrebyszcz 138.
 Pokalaw 45. v.
 Pokalaw 76.

- Pokotyłowka 82.
 Połczańska ziemia 65.
 Połohy 172, 174.
 Połowiecka 87, 165, 184.
 Połozy (Rozwał) ms. 65.
 Polstwin v. Irzawiec 171.
     „   v. (Rżawiec Wielki) 183.
 Polysowka 174, 181.
 Popielna 184.
 Popkowce 172.
 Popowce 83.
 Popowice 177.
 Popowka 172.
 Popowka międzyrz. v. Rużowka 183.
 Poromeszna 67.
 Poselnicze slb. 37. v.
 Posielicze 83.
 Postolow 119.
 Potapowice 76.
 Potok 171.
     „   Nowy v. Nowy Potok.
 Potijewka 165. v.
 Potyjewka 180.
 Botyjewska buda slb. 174, 181.
     „   „   stara i nowa 174,
         181.
 Pożarna 77.
 Poznaki 172.
 Poznikowice 30. v.
 Poznochowice 83, 177.
 Prezew nowy i stary v. Perezów 72.
 Priorka 172.
 Procki 59, 60.
 Prohudyn 68.
 Prokopice 39.
 Proskuryńskie zm. 172.
 Protreb 171.
 Prusy 182, 185.
 Pruszyńce 82, 166.
 Prybytki 184. v.
 Przybytki 43.
 Przewłoczne 79.
 Przewoz v. Przew 42.
 Przyborski 181.
 Przyłuka ms. 69; 121, 122, 123, 136.
 Psiutyce gr. 51.
 Pszeniczniki 171.
 Puchowa 80.
 Puczełowice 43.
 Puliny 36, 55, 182, ms. 75.
 Pułtowie 138, 151, 177.
 Punijskie sian. 173.
 Pupkow 77.
 Pupkowszyna 42.
 Pupkowszczyzna 77.
 Pusta hrebła 173.
     „   siedl. 128.
 Pusty Zaton. 173.
 Pustowojty 166.
 Pustynniki 170.
 Putilowice 69 (Putyłowice) 179.
 Pykow alias Bykow 171.

R.

 Racewo 168.
 Rachnow v. Rachny 121, mtez. 126,
     139.
 Rachnowce Napolne 137.
 Rachnowka 133.
 Rachnowski gr. 125, 126, 129. v.
 Rachnowskie dobra 126. v.
 Rachny mtez. v. Rachnow 129.
 Racza Mała 174, 181.
     „   Wielka 174, 181.
 Radowka 134.
 Radohoszcza 175.
 Radomla 43.
 Radomyślska rudnia 174, 181.
 Radowl 179.
 Radyń 80. v.
 Radzin 38.
 Rajgród mtez. 130; 168, 185.
     „   (Lutawa) 66.
 Rajhorodka 182.
 Rajki 87, 182.
 Rajkowce 135.
 Rakowczyna 39, 40.
 Rakowczyna 75. v.
 Rakowczyna 88.
 Rastawica (Belitówka) ms. 82.
 Raszków 81.
 Raszkowce 82.
 Ratna 170.
 Rekowczyną v. Rakowczyna 43.

- Rewowka 168, 182, 185.
 Reżany 36.
 „ (Hreżany) 181.
 Reżawska rudnia 166, 173.
 Riż 81. v.
 Robowczyzna 45. v.
 Robowczyzna 82.
 Rokoszyce 174, 180.
 Roczyce v. Rotycze 41.
 Rodkowy chutor 84.
 Rogińce 131.
 Roh 140.
 Rohowka 72.
 Rohozna ms. 135.
 Rokicińska ruda 38.
 Rokitna 38, 43, 75; 165, ms. 76.
 Rokitno 91, 181, 184.
 Rokoszanka 172.
 Rolińce 106.
 Romanczyce 88.
 Romanow 64, ms. 77.
 Romanowka 36, 170.
 „ Romanowo 182.
 Rosochy 37, (Rossochy) 60, 80, 174,
 184.
 Rososka rudnia 174.
 Rosowka 136.
 „ sl. mtez. 138.
 Rospońce 166.
 Rosticze 76. v.
 Rotycze v. Roczyce 169.
 Rowiec 133.
 Rozjeźża 168.
 Rożnow 179. v.
 Rożny 72.
 Rożow ms. 82.
 Rozwalskie ur. 108.
 Rozważ (Polozy) ms. 65. v.
 Rozważow 171.
 Rożyn v. Rużyn 182.
 Rubieszowka 174.
 Rubieżowka 174.
 Ruda 179.
 Rudaki 77.
 Rudakow 167.
 Rudawce alias Buszyńce 142.
 Rudka 173.
 Rudnia 170, 181.
 Rudnik 66.
 Rudniki 67.
 Rudno 185.
 Rudowce 131, 141.
 Rudowle 84.
 Rudyn 166, 174.
 Rusaki Stare 181.
 Rusanów ms. 72.
 Rusawa rz. 127.
 Rutwianka 174, 184.
 Rutwianska buda 174, 184.
 Rychta 66.
 Ryżki 71, 83.
 Rużowka (Popowka międzyrz.) 183.
 Rużyn ms. 74.
 „ v. Rożyn 182.
 Rżawiec 60, 173, 179.
 „ siedl. 107, 109.
 „ Wielki (Polstwin) 183.
 Rzeczyszczce jez. 51.
 Rzemieszow 39.
 Rzyszczow 60.

S.

- Sabarow 128, 134.
 Sabarowka 140. v.
 Sabrówka alias Juszkowce 140.
 Sachny 181.
 Sadkowce 135.
 Sajki 68.
 Sakowicze 30.
 Salińce 87.
 Sałasze 139, 185.
 Saly 67.
 Samhorodek mtez. 128.
 Samojłowka 167.
 Samuelpol slb. 76.
 Sannik 136, 185.
 Sarnopol ms. 80.
 Sarnowicze 80.
 Sarny (Szarny) 178.
 Sawarce 77.
 Sawińce 78.
 Sawna 175.
 Sawłuki (Litwinowicze) 75.
 Saworow 172.
 Sawrań v. Szawrany 119.

- Sciana alias Jangród 132.
Selezieniewka 180.
Seliszcze 176.
Seliwonowszczyzna 173.
Semenowka 100.
Semichody 168.
Semihory 166.
Semipółki 179.
Serbinowka 84.
Serec rz. v. Sytec 72.
Serhiry 43.
Serki 174.
Serkowskoje 43.
Sidorowice v. Sydorowice 40, 41, 88.
Sidorowka 176.
Siebieżyn 91.
Sielce 38, 72, 171.
Sielco v. Sielec 167.
Sielec 81, 182.
„ v. Sielco 167.
Sieleńszczyzna 67, 169.
Sielezieniowka 84.
Sieliszcze 171, mtez. 131.
Siemakowce 103.
Siencza 79.
Sieniawa 181.
Siennica v. Sinica 182.
Siermuki 153.
Siestranowka 82.
Siewiery 152.
Siewruki 56.
Sięczyły (Nowaki) 69.
Sikawa 168.
Silnicą mtez. 135.
Sinica 166.
„ Sienica, Siennica 182.
Sirakow 174.
Sirkowczyzna 179.
Sitkowce 122, 134.
Siwokowce 141, 143.
Skaszyńce 120.
Skazińce 137.
Skibińce 140.
Skołobowce 169.
Skomorochy 45, 68, 71.
Skoratoski gr. 88. v.
Skoraty v. Skuraty 152.
Skorhiczew 173.
Skorodne 40, 88, 93. v.
Skorodno 40, 43.
Skorohorodek ms. 79.
Skorojstyn 152.
Skotczyszczyna 67.
Skrebielicze 184.
Skryłówka 79.
Skrypki 168.
Skuraty v. Skoraty 29, 46, 74.
Skurzyńce 132.
Skwir ms. 78.
„ (Skwyrą) 182.
Skwiranka 171.
Skwyrą v. Skwir 182.
Sledzie 135.
Slepczyce (Korczoza cz.) 68.
Sleporod ms. 79.
Słoboda 168.
Słobódka 37, 64, 83, 134, 182.
Słobodyszczyna ms. 87, al.
Słobodyszczyna 182 al.
Słobodziszczyna mtez. 39, 46.
Słoweczyna mtez. 90, 92.
Słupeczyna 182.
Słupiczyna 109.
Smiała v. Smiła 182.
Smiła v. Smiała 182.
Smolichowiczyna 94.
Sniatyn (Sniatin) ms. 86, 87.
Sniatynka ms. 79, s. 79.
Sniwodzki gr. 119.
Snowidowiczyna 84, 91, 179.
Sobieczyn 42, 85.
Sobolówka 66, 182, 183, mtez. 132.
„ (Matkowszczyzna) 67.
Sokole 166.
Sokolec 71, 85, 117, mtez. 52, 134.
Sokoliczyna 180.
Sokolińce 137.
Sokolów 116, 170, ms. 75.
Sokolowiczyna 44, 77, 168.
Sokolówka 136, 182, s. 116.
Sokulec v. Sokolec 119.
Solidarow 36. v.
Sóldyry 67. v.
Sołodyry 40, 169.
Sołotwin 72.
Sołowjowka 73, 74, 142.

- Sołtanowka ms. 75.
 Sonicze 83.
 Soroczyca 124.
 Soroczyn 142.
 Sorokopenia v. Srokopenia 184.
 Sorokosicze 37.
 Sorokoszyce 70, 174.
 Sorokotiażyńce 122.
 Sorokuszyńskie zm. 172.
 Sosnowka 167.
 Sotniki 166.
 Sowicze v. Szowicze 177.
 Speryż 167.
 Srokopenia v. Sorokopenia 38.
 Stajki 72, ms. 73, 83.
 Stanisławka 181.
 Stanisławow mtcz. 135.
 Stanisławka 88, 171, 185.
 Starosielce 41, 70, 81.
 „ Male v. Male Starosielce.
 Starosiele 176, 182.
 Starowicze 40.
 Stary Horock 88.
 „ Choroscieszow 40.
 „ Kalnik ms. 132.
 „ Ziałow 132.
 Staw siolo 165.
 Staweczki 167.
 Stawek 66.
 Stawogrod v. Stawogrod ms. 137.
 Stawiska 75.
 Stawiszczyna 75, 165, 182, 183.
 Stawiszczyna 169.
 Stawki Wielkie 167.
 Stawogrod al. Klebań ms. 111.
 Stawow 67.
 Stawy 119, 139.
 Steble 72.
 Steblow 61, mtcz. 54, 87.
 Steczko 52.
 Stefanowka 70, 174, 185.
 Stepanki 168.
 Stepanowka 133, słb. 141.
 Steżarno 167.
 Stojany 136.
 Stołpce gr. 51.
 Stołpnie 66.
 Stracholesie 76. v.
 Stracholisyv. Stracholesie 169.
 Strelatyńce 120.
 Strelkow 83.
 Strokow 180, 182.
 Strybież 167.
 Strzelczyńce 131, 133, 141, 142.
 Strzeliczow słb. 37.
 Strzelniki 135.
 Strzyżawka 132.
 Strzyżowka Nowa słb. 135.
 Studena Woda 68, 175.
 Studeniec 171.
 Stuchowczynna 38. v.
 Stuhowszczyzna 184.
 Stupiszczyna 178.
 Styrtty 67, 169.
 Subotow 168.
 Sucha Dolina ur. 127.
 Suchyno 179.
 Sukacze 181.
 Sumówka 115.
 Supiatów 120.
 Suprunow 128.
 Suszczany 66, 184.
 Suszki (Suski) 36, 67, 169.
 Sutyska 132, 134, 139.
 Suwidy 167.
 Swareml 80, 174. v.
 Swaromel 37.
 Swiatockie 170.
 Swidowek 168.
 Swieniec 185.
 Swietylnow v. Switilnow 179.
 Swiniarka 182.
 Swinne 107, 109
 Swinojady 172.
 Swinojedy 39.
 Swinojedzi 24.
 Switilnow ms. v. Swietylnow 66.
 Swynyhrod 144.
 Sydorowicze v. Sidorowicze 41.
 Synhaje 67 (Sinhaje) 78.
 Synhury 173.
 Syrec 172, rz. 76. v. Serec.
 Sytniki 52.
 Szabelniki 168.
 Szanderow 104. v.
 Szandyrow 131, 133, 134. v.

- Szandyrowski gr. 122.
 Szawrany v. Sawrań 144.
 Szczeniów 74. v.
 Szczeniów 45, 68, 81. v.
 „ (Zabrodzie) 68.
 Szczeniów 81.
 Szczerebaszczyńce 176.
 Szczurowa 66.
 Szczurowce 117, 134.
 Szczwgielskie ziem. 172.
 Szczytkowce 82.
 Szelepuchy 178.
 Szepelicze 38, 68, 175, 180.
 „ (Szepielicze) 183.
 Szepieliczka słb. 183.
 Szepilówka 132.
 Szerewicze 28.
 Szersznie 66, 133, 183.
 „ Stare 183.
 Szerszniew 132.
 Szeteryńce 176.
 Szkarowka 176.
 Szlachowszczyzna 82.
 Szowicze v. Sowice 30.
 Szpile albo Szpale 171, 174.
 Szpiczyńce 77, 180.
 Szpikow 129, 136.
 Szpile albo Szpale 171, 174.
 Szpilewska rudnia 174, 184.
 Szpoła 182.
 Szpytki 170.
 Szumiłówka al. Adampol ms. 117.
 Szumowka mtcz. 143.
 Szumsko 41, 45, ms. 68.
 Sznrutow 120.
 Szybenne 80, 174, 178.
 Szybieńska (Szybieńska) rudnia 174,
 178.
 Szymówka 181.
 Szyszkowszczyzna 73.
- T.**
- Tabor ms. alias Taborówka 63.
 Taborow, Taborowka 183.
 Taborowka ms. 84, 165.
 Taborowka v. Tabor, Taborow.
 Tahańcza 183.
- Tajki 75.
 Talne 170.
 Tałalajewka 132.
 Tałalajowszczyzna (Czebenszczyzna)
 68.
 Tarasiewiczze 174. v.
 Tarasowice 37, 80, 174, 180.
 Tarasowka 168.
 Tarasy 170.
 Targowica 170.
 Taszłyk 182.
 Tatarynowicze 81, 82.
 Tatarynowka 78.
 Telepina 168.
 Themnyhay 144.
 Tenetiłowo 69. v.
 Tenetiłowski gr. 46.
 Teodorówka 66.
 Teplejewka 166.
 Teptijewka 166.
 Terechowicze 29.
 Terechtemirow v. Trechtymirow 183
 Terechy, 168.
 Teremce 174. v.
 Teremcy 168.
 Tereszki 80.
 Tereszkwicze 78.
 Terlica mtcz. 142.
 Termochowka 171.
 Terpiło 36.
 Tetiew (Tetyow) 123, 183. v.
 Tetyowka mtcz. 143.
 Tiamernica 121.
 Timochoy 38.
 Tiutki 132.
 Tiutkowszczyzna 171.
 Tłusty las v. Tolstolesie 38.
 Tmiene 37.
 Todorowka 129, 130, 139.
 Tołmacz 182.
 Tołokuń 174, 185. v.
 Tołokunia 39.
 Tołokuńska rudnia 174, 185.
 Tołokunska słob. 185.
 Tolstolesie Tłusty las, Towsty las.
 24.
 Tomaszpol ms. 137.
 Topiłówka 168.

Topory 181.
 Toporyszcze 183.
 Toporzyce 40.
 Torczyn 52, 68.
 Torkow 142.
 Toryn 38.
 Torzkowski sian. 172.
 Towstylas v. Tolstolesie 168.
 Traktomirow v. Terechtemirow 183.
 Trechtymirow, Terechtemirow, Trak-
 tomirow 183.
 Trojanowce 41, 42, 44. v.
 Trojanowka ms. 69.
 Trokowicze 66, 169.
 Trościaniec 106; 171.
 Trościanki (Humielewszczyzna) 68.
 Trościeniec v. Troscianiec 109.
 Trosteneckie ur. 108.
 Trostieniec 112; 131, 134, 136.
 Trostianiec 106. v.
 Trostieniec v. Troscieniec 107.
 Troszcza 99.
 Troszczyn 171.
 Trubeżowka 180.
 Trudenicze 171.
 Truhanow ostr. 172.
 Trybychowszczyzna 171.
 Tryzby 120.
 Trylesy, 184. v.
 Trylisy 165.
 Trypol ms. 88.
 Tubolce 178.
 Tuchnowicze 36.
 Tulaczycze 42.
 Tulczyn alias Nesterwar ms. 137.
 Tulin 39.
 Tulińce 60, 171.
 Tuniki 166.
 Turbijowka 180.
 Turezynowicze 42, 96.
 Turja 182.
 Turowcza 76.
 Tyklin 174.
 Tymonowa wysznia mtez. 136. v.
 Tymonowka 112, mtez. 142.
 Tymonowskie budv 128.
 Tymoszki ur. 109.
 Tymoszew 169, 174.

Tysiackie żereło 173.
 Tywrów 137, 138.

U.

Uborcka woł. 31. v.
 Ubortska wł. (Oborska wł.) 92.
 Uhly 79, 80, 84, 166, 174.
 Ulaniki ms. v. Hulaniki 64.
 Ulanowka przysł. 141.
 Ulanica 110.
 Ułyha 137.
 Umań 116, 138.
 „ Humań 170.
 Unin 174, 181, 184. v.
 Uniny 39.
 Unińska rudnia 174, 184.
 Urwiżywot 119.
 Uście Berszadi mtez. 134.
 „ Trosteńca mtez. 138.
 Uszczapy 78, 153.
 Uszew 174, 184.
 Uszyca 181.
 Uwarow Mały 172.
 „ Wielki 172.

W.

Wachtutyńce 166.
 Waczkow 185.
 Waława 182
 Warewicze 43, 44. v.
 Warowicze 71.
 Warwa ms. 86.
 Wasilkow ms. 80.
 „ alias Wasylków 174.
 Wasilow 84.
 Wasilowka (Wasyłowka) 108, 117,
 135, 140, 141, 142, 180.
 „ Mała 140.
 Wasilowski gr. 111.
 Waśkow 38.
 Wasylków alias Wasilkow 174.
 Wasylkow v. Wasilkow, mtez. 52.
 Wczorajsze ms. 74, 184.
 Wecza rz. (Weta) 52.
 Welatyn v. Wielatyn 167.

- Weledniki Stare v. Wieledniki 184.
„ Welednikowicze 184.
Welawsk (Welawsk) v. Wielawsko
45, 76, 85, 93.
Wepry v. Wieprze 166, 174.
Werbicz v. Wierzbiczków al. Granow
143.
Werbka 122.
Werbowska 180.
Weresy 185.
Wereszczanki 185.
Wereszczyn Nowy v. Fastow, v.
Chwastow 170.
Wertekijowka 87.
Weta v. Wieta 40.
Wężne mtez. 137.
Wiaczorow 40.
Wiale 177.
Wiązówek 182.
Wieczycze 38.
Wiedibor 66.
Wiekniina 182.
Wielatyn v. Welatyn 38.
Wielawsko v. Welawsk 42.
Wieledniki mtez. v. Weledniki 38, 78.
Wielki Bór 83, 96.
Wieprze v. Wepry 80.
Wieprzek (Wepryk) 79.
Wierbkowicze 95.
Wierbowce 71.
Wierch Bolchowski 85.
Wierpkowicze 42, 46.
Wiorpowce 82. v.
Wierpowskie 153.
Wierzbiczew alias Granow ms. 124,
127. v. Werbicz.
Wierzbow 74.
Wierzchnia 87, 180.
Wieta v. Weta 77.
Wietyckie s. 23.
Wihrajew 176.
Wila ms. 67, 73, 170.
Wilsk 36, ms. 85, 184.
Winnica ms. 104, 105, 138, 185.
Wiow (Wyhow) 152.
Wirzbowiec 60.
Wirzbowskie s. 28.
Wisienka 185.
Wisniowka 86.
Wiszeńka 180. v.
Wiszenki 80, 139, 174.
Wiszewicze v. Wyszewicze 80. v.
Wiszowicze 37.
Witawa 101, 134, 139.
Witażow 171.
Witosławice 69.
Witwińce 133.
Witicz 72.
Wityczow 37.
Wochnica 44.
Wodotyje 86.
Wojkowicze 38.
Wojtaszowka 66.
Wojtkiewicz 91.
Wojtowie 70, 76, 131, 133, 180,
182, mtez. 137.
Wojtowie Wielkie 176.
Wojtowo 168.
Wola Markowska Nowa v. Nowa
Wola Markowska.
Wolewsk v. Olewsk 179.
Wolica 68, 73, 176.
Wolkowicze 27, 101.
Wolodarka 77. 78.
Wolosow 40, 84.
Wolosowiczskie zm. 172.
Woniaczyn 103, 138, 151, 185.
Woniajki 69.
Worobejowicze 39. v.
Worobiewicze 52.
Worobiewska rudnia 174, 184.
Worobii Nowe 174.
„ Stare 174. v.
Worobije Nowe 185.
„ Stare 184.
Worobijewka 178.
Worobijowce 103, 138.
Worobijowka 66.
Worochobowicze 68, 175. v.
Worochowicze 183.
Woronne mtez. 136.
Woronowa Łuka 121.
Woronowica 133, 138, 142.
Woronowka 182.
Woropajow 68.
Woroszyłowka mtez. 133.

Worotec 167.
Worskła 66, 83. v.
Worskły uchód 85.
Worsycze 41.
Woskreszeńszczyzna 174.
Wruczy v. Owrucz ms. 43, 179.
Wydubicze 172.
Wyhow 75, 84, s. 29, 152.
Wypółzow 152, 179. v.
Wypowzow 172.
Wysokie 40, 66, 85, 93, 169.
Wystupowicze 44, 81, 82, 94.
Wyszgród mtcz. 57, 58, 73.
Wyszewicka huta 174, 181.
Wyszewicze v. Wiszewicze 174, 181.
Wyszkowce 126, mtcz. 142.
Wyszkowka 141.
Wyszohrod v. Wyszogrod 152.
Wyszpol 184.
Wzdwiżeń 67.

Z.

Zabczycze 75.
Zabielocze 80. v.
Zabilocz 174.
Zabłocie 37, 167.
Zabokrzycz 132.
Zabołocie 181.
Zabołocka huta 174, 181.
Zaborje 173. v.
Zaborze 69.
Zabrodzie 75.
„ (Szczeniow) 68.
Zabudcze 174.
Zabujanbołoto 70.
Zabotyn 185.
Zacwilichowka sīb. 135.
Zahalce 41, 42, 166.
Zahale 37, 171.
Zacharyaszowka 137.
Zachody 106.
Zakale 70.
Zakornicze 38, 184.
Zakusiłow 153.
Zakusiłowszczyzna 86. v.
Zakusiły 28, 62, 86. v.
Zalesie (Zalesze) 38, 168.

Zaleszany 74.
Zalewki 182.
Zaliwajszczyzna 135.
Załockie zam. Kaleckie 152.
Zamysłowicze 38, 43, 78, 184.
Zapole 168.
Zaprudzie 171.
Żarki 180.
Żarkow młyn 172.
Żarnowicze 43.
Zarubińce 85.
Zarudzie 39, 52, 174, 178, 184.
Żary niższe 169, 174.
„ wyższe 169, 174.
Żarzewicze 80.
Zasław Nowy v. Nowy Zasław.
Zastawie 44, 65, 153.
Zaton 172.
„ v. Pusty Zaton 173.
Zauszany 171.
Zausze 185.
Zawadówka mtcz. 115, 143.
Zaworzyce 179.
Zazimie 39. v.
Zazimow 51.
Zaźkowce 82.
Zbaraż mtcz. 135.
Zbrankowszczyzna 65.
Zbrzyłowka 182.
Zdymirka 179.
Żebrzyńce 82.
Żelezniak 172.
Żerdeniowka 139, 140.
Żerewicze 69.
Żerew 70.
Żerewce 179. v.
Żerewiecka rudnia 179.
Żerewo 81.
Ziałow 133, 124.
„ Stary v. Stary Ziałow.
Ziatkowce 140.
Zidonowce 44.
Zielińce 43.
Zikryńce 82.
Złodziejewka 174. v.
Złodziejowka 185.
Zmahajłowka 168.
Zobkowszczyzna 172.

- Zodno 39.
Żoleża 81.
Żołnierówka 168.
Żołnin ms. 79.
Żołkawska zm. 173.
Żołomy 72.
Żołoń 77.
Żołotonosza ms. 70, 75.
Żołotucha 182.
Żorniszczka 120, 121. v.
Żorniszczce ms. 142.
Żorniszczski gr. 120.
Zorokow 184.
Zorowce 43.
Zoryń 80, 174, 185.
Zozow mtez. 133.
Zozulińce 166.
Zrebiaczyn 39.
Zabary 165.
Zabkowicze 40, 68, 175, 179.
Zubowszczyzna 184.
Żubrowicze 80, 174.
Zubrynka ms. 67.
Zukin 71, 174, 179.
- Żurabińce 71.
Żurawka ms. 86, 182.
Żurawlowka 137.
Żurbińce 175.
Żurzewicze 174.
Zwenihorodka v. Zwinogrodka 176.
Zwidajska rudnia 178.
Zwierzyniec 172.
Zwiniarskie 167.
Zwinogrodka ms. 87, 185.
Zwioski 133.
Zwizdzeń 170.
Żydowce 74, 165, 180.
„ (Matwijowce) 182.
Żydowczyki 183.
Żyłany ur. 73.
Żylicze 30, 177.
Żytkowka 36.
Żytniki 183.
Żytomierz (Żytomirz) ms. 14, 25, 33,
34, 40, 45, 46, 185.
Żywotow 119, ms. 122, 123, 136. v.
„ ms. stare i nowe 126.
Żywotowskie dobra 127, 128.

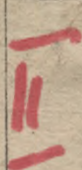
Biblioteka Politechniki Krakowskiej

II-348425

BIBLIO

39 020

PK 340/1

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

100000299810